

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206021

UNIVERSAL
LIBRARY

Osmania University Library

Call No. T610

Accession No. T3049

Author VHH Pr

Title (అ. కృష్ణ కృష్ణ హైదరాబాద్)

This book should be returned on or before the date last marked below.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

ప్రకృతి, ఇండియన్ నాచురోపాత్ పత్రికా సంపాదకులును; సునిశిత వైద్యము,
తొట్టివైద్యము మొదలగు సుప్రసిద్ధ గ్రంథ రచయితలు నగు
పుచ్చా వెంకట్రామయ్య గారు, ఎన్. డి.
గ్రంథకర్త.

ప్రకాశకులు :

ప్రకృతికార్యాలయట్రస్టు, బెజవాడ.

THE ANDHRA BOOK HOUSE,
SULTAN BAZAR, HYDERABAD EN

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

విషయ సూచిక.

విషయము	పుట	విషయము	పుట
వీరిక	1	5 పా. రోగ నిదానము	49
ఉపోద్ఘాతము	1	6 పా. రోగ చిహ్నములు	57
1 పాఠము. అస్థినీర్మాణము-శరీర శాస్త్రము	2	తరుణవ్యాధులకు సామాన్యమగు స్వాభావిక చికిత్స - కాలిక్ వ్యాధుల చిహ్నములు	
తల - కంఠము - చివరలు - దట్టము - వెన్నెముక - ఉరము కూపము - ఆవయవములు - జ్ఞానేంద్రియములు - మండలములు - నాడీమండలము - జీర్ణమండలము రక్తము రక్తాశ్లేషరణము - శ్వాసక్రియ - కండరములు పొరలు.		7 పా. ప్రత్యేక వ్యాధులు - వానిచికిత్స	65
2 పా. అస్థినీర్మాణము	15	మలబద్ధకము - ఎనిమా చేయు విధము - జీరాశయ వ్యాధులు అంత్రీవ్యాధులు - జీరాశయ అంత్ర వ్యాధులకు చికిత్స - శ్వాసాశయ వ్యాధులు - సంధులయందును, కండరములయందును గలుగు వ్యాధులు - హృదయకోశ వ్యాధులు-హృదయవ్యాధుల నిదానము మాత్రీవ్యాధులు - మాత్రీ వ్యాధులకు చికిత్స.	
వెన్నెసాము - కపాలము - కూపకము ఉరము - బొహువులు - కాళ్ళు - నాడీమండలము - వెన్నెసాము (మజ్జా)-స్వతంత్ర నాడీమండలము - శిరోనాడులు.		8 పా. అహారశాస్త్రము - ౧ భాగము	77
3 పా. దేహమునందలి అవయవములు	26	9 పా. అహారశాస్త్రము - ౨ భాగము	85
కండరములు - సంధులు - రక్తప్రసరణ మండలము - జీర్ణమండలము - శ్వాసమండలము - స్త్రీజననేంద్రియములు - పురుషజననేంద్రియములు - మాత్రీకౌవయవములు - జ్ఞానేంద్రియములు.		అహారములు-ధాన్యములు-కూర గాయలు-పండ్లు - ఎండినపండ్లు.	
4 పా. రోగము	43	10 పా. అహారశాస్త్రము - 3 భాగము	91
రోగలక్షణ శాస్త్రము - రోగోత్పత్తి.		చిమరుదినుసులు- మాంసాహారము-పాలు-సుగంధద్రవ్యములు - టీ, కాఫీ - జలము-రోగ నివారకములగు ఆహారములు-సన్నని వాయు బలియుటకు - ఉపవాసము-పథ్యము నందలి కొన్ని రకములు.	

విషయము	పుట	విషయము	పుట
11 పా. మర్దన చికిత్స ఉత్పాదనము - పీడనము - ప్రహారణము - ఘర్షణము - మర్దనము - స్పృందనము లేక హర్షకము.	97	18 పా. కశేరుకాచికిత్స - ౧ భాగము జెన్నుపూసల సీతివలన దేహమునం దేల మా గ్గులు కలుగును - జెన్నుపూసల స్థానచ్యుతి స్థానచ్యుతిని కనిపెట్టుట - జెన్ను ప్రకృల సర్వీక్ష - జెన్నుపూసలు.	141
12 పా. చలన చికిత్స	103	19 పా. కశేరుకాచికిత్స - ౨ భాగము సడలించుట అవసరము - సమీకరించునప్పుడు సడలింపవలెను - సమీకరణ నియమములు.	149
13 పా. వ్యాయామము బల్లమీద పరుండి చేయు వ్యాయామ ములు - జీర్ణకోశమును కడుగుట - పెద్ద పేగులు కడుగుట - ఆసనమును విరివి చేయుట - ప్రశమ చికిత్స.	108	20 పా. కశేరుకాచికిత్స - 3 భాగము అంగుష్ఠముల పుష్టు - సమీకరణలో నేర్పొంతనము - ప్రకృలకు బరిగిన పూస లను సమీకరించుట - తిక్కిడిగా అంగుష్ఠ ములముతో సమీకరించుట - పెడపూస లను సమీకరించుట.	153
14 పా. నీటివైద్యము కంఠి లేక గొంగళి చుట్ట - బాష్ప స్నానములు.	118	21 పా. కశేరుకాచికిత్స - ౪ భాగము మేరువును సమీకరించుట కశేరుకా మర్దనము.	153 ఎ
15 పా. విద్యుద్వైద్యము	125	22 పా. అస్థి చికిత్స - ౧ భాగము అస్థిచ్యుతులు - అస్థి సమీకరణము.	157
16 పా. సూర్యకిరణ చికిత్స ఎరుపు - నారింజవర్ణము - పసుపు - ఆకు పసుపు - నీలిమందు వర్ణము - నీలము - ఊదా - ఈరంగులను ప్రయోగించుటెట్లు.	131	23 పా. అస్థి సమీకరణము - ౨ భాగము	161
17 పా. మూత్రపరీక్ష - మూత్రముతీయుట అల్బుమిన్ పరీక్ష - శర్కరపరీక్ష - ఆప్ట క్షరపరీక్ష మాతృముతీయుట - మందు వైద్యుల పాత్ర.	137	24 పా. మాసనిక చికిత్స ఉపసంహారము	165 170

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

పీఠిక

ప్రకృతి వైద్యము నేర్చుకొనడలచిన వారి కి గ్రంథమునందు ప్రారంభ పాఠము నేర్పబడును. ప్రకృతి వైద్య పుస్తకముల బొంద దలచిన వారికి గాక సామాన్య గృహస్తుల కందఱకును ప్రకృతి వైద్య పుస్తకముల జదువుటవలన అందుబాటులో నుండునట్లు చేయవచ్చునా యి అలోచన కిది ఫలితము. ఈ పాఠములు చదువుటవలన సామాన్య ప్రకృతి వైద్యజ్ఞానము లభించును. అందువలన గృహము లందు ఎవరి కుటుంబములకు వారు చికిత్స చేసికొన వీ లగును. ప్రకృతి వైద్యమునందు తరలయతు నొందదలచినవారి కపాఠములు చదువుటవలన శిబిరములందు శిక్షణబొందుటకు అనవరమగు ప్రారంభజ్ఞానము గలుగును. ప్రకృతి వైద్యపట్టణములు కొంది నృత్తిగా వైద్యము చేయదలచినవారు, అభ్యయనము చేయుటకు వారికి నేకేఉద్దేశములు వ్రాయబడియున్నవి. వానిని చదివి మానసికములలో శిక్షణ బొందవచ్చును. లేదా వైద్యజ్ఞానము నలవలచుకొన

వచ్చును. ఇప్పుడు వ్రాయబోవు 24 పాఠములకును చివర ప్రశ్నలను జేర్చుచున్నాము. అందువలన విద్యార్థులు తమకు లభించిన జ్ఞానము యొక్క పరిమితిని పరీక్షించుకొన వీలగును. వారాప్రశ్నలకు సదుత్తరముల వ్రాసి మాకుపంపి లేని అందలి లోపములను దిద్దిపంపెదము. ఇట్లు దిద్ది పంపుటకు పాఠము ఒకటికొకటి రు 0-3-0లు చొప్పున మేము ఖజు తీసికొందుము. ప్రకృతి పత్రికా చందాదారులు కానివారికి మేము తప్పలు దిద్దిపెట్టజాలము ఈ పత్రికయందు 24 పాఠములు పూర్తియగువరకును క్రమక్రమముగా ప్రచురించుచుందుము. పాఠప్రశ్నలకు వ్రాసిన ఉత్తరములనుదిద్దుటకు పంపువారు వానిని ప్రకృతిపత్రికా కార్యాలయమునకు పంపవలదు. అందువలన ఆలశ్య మగును. కాన వానిని జ. || పుచ్చా వెంకటాచార్యులు గారు యస్ డి; డి. యం., దంతలూరు అగ్రహారం. పిడపర్తి పోస్టు, (Via) దుగ్గిరాల - అనే చిరునామాకు పంపవలెను. —సంపాదకుడు.

ఉపోద్ఘాతము

ప్రియపాఠకా !
 నీవు విద్వికముగా 'విద్యార్థి' వగుటవలన మాకు గురుత్వమును, నీకు శిష్యత్వమును లభించినది. గొప్పవా రెల్లరు నిట్లు యింటివద్దనే యుండి తమ జ్ఞానమును వృద్ధిబొందించు కొనిరి. నీవును వారివలెనే ఒకస్వతంత్రమైన వృత్తికి అవసరమగు జ్ఞానసముపార్జనము జేయనారంభించితివి.

విద్య కళాశాలలద్వారా సంపాదించుటసాధ్యము కానప్పు డిట్లే పోస్టుద్వారావిద్యను సంపాదించి అనేకులు జాతీయ వాదులుగను న్యాయవాదులు గను, ఇంజనీయర్లుగను, వైద్యపరులుగను తమ జీవితముల గడిపితిమని స్వీయచరిత్రములలో వ్రాసికొని యున్నారు. అట్టి విద్య వారికే జీవనాధార మయినది.

అనేక సంవత్సరములు కళాశాలల యందును, తపాలాద్వారాను విద్యార్థులకు ప్రకృతివైద్యమును నేర్పిన అనుభవజ్ఞులగువారే యీ పాఠములను రచించియున్నారు. ఇది వారి యనుభవముయొక్క సారమై యున్నది. ఈ పాఠములు చదివి అనుభవములోనికి తెచ్చుకొందురేని రోగులకు సేవజేసి పుణ్యమును గడించుకొనవచ్చును. ధనములేనివారు స్వత్తిగా నవలంబించి కుటుంబముల పోషించుటకును సామర్థ్యమును గడింపగలరు.

ఈపాఠమును శ్రద్ధతో పఠించవలయును. మీరు తగినంత శ్రద్ధను వహింతురేని మాసామర్థ్యమునంతను వినియోగించి మిమ్ములను ప్రకృతివైద్యులనుగా తరిబియతు చేసెదము. మాబిడ్డలకు బోధించునట్లు మీకు బోధింతుము. మీరు మేము చెప్పినట్లు నడచు కొందురేని మిమ్ములనుగూడ ప్రకృతివైద్యులుగా తరిబియతు చేసెదము.

బ క ట వ పా ఠ ము

అస్థినిర్మాణము - శరీరశాస్త్రము

మానవుని దేహమునందలి అస్థులను (ఎముకలను) సంగ్రహముగా నిట్లు పేర్కొనవచ్చును. మొదటసంగ్రహవిభాగము చేసి తరువాత విభులముగా వివరించెదము.

౧ తల. ౨ కబంధము లేక మొండెము ౩ చివరలు - ఈమూడే దేహమునందలి ప్రధాన భాగములు.

త ల

౧ కపాలము - కపాలముయొక్క యెదుటి భాగము వెనుకనైపు.

ఇప్పుడంతటను ప్రకృతివైద్యులయొక్క ఆవశ్యకత గోచరించు చున్నది. ఆంధ్రదేశమునందు కొలది మందియే ప్రకృతివైద్యులున్నారు. ప్రకృతివైద్యము కావలసినవారు అసంఖ్యాకులుగా నున్నారు. అనేకులు మందులచేతను, ఆపరేషనులచేతను తమ వ్యాధులు నివారణగాక విసుగెత్తియున్నారు. ఎక్కడనైనను ప్రకృతిచికిత్సను శాస్త్రీయముగా చేయగలవారున్నారా యని యెదురుచూచు చున్నారు. మీసాయమును వారు సంపూర్ణ ఆమోదముతో ఆహ్వానింతురు. మీరు ప్రకృతివైద్యమునందు జ్ఞానము గడింపవలయునన్న మానవ దేహముయొక్క నిర్మాణమును, అందలి అనయవములు, అవి చేయుక్రియలు, ఆక్రియలకు ఆటంకము గలిగినప్పుడు గలుగు వ్యాధులు మొదలగు విషయముల నెఱిగి యుండవలయును. శారీరక శాస్త్రమును గురించిన ఈ మొదటిపాఠముతో మన వైద్య విజ్ఞానమును బోధింప నారంభించెదము.

౨ ముఖము - కపాలమునందు ఎదుటివైపున దిగువగా నుండు భాగము; ఇందు కనులు, ముక్కు, నోరు గలవు.

౩ మెడ.

క బ ం ధ ము

౧ ఉరము - ఇది కబంధమునందు ప్రైభాగమున నుండును. దీనికి లోపలగా శ్వాసాశయములు, పెద్ద వగు రక్తనాళములు, శ్వాసనాళము, అన్నవాహికలో కొంతభాగము నుండును.

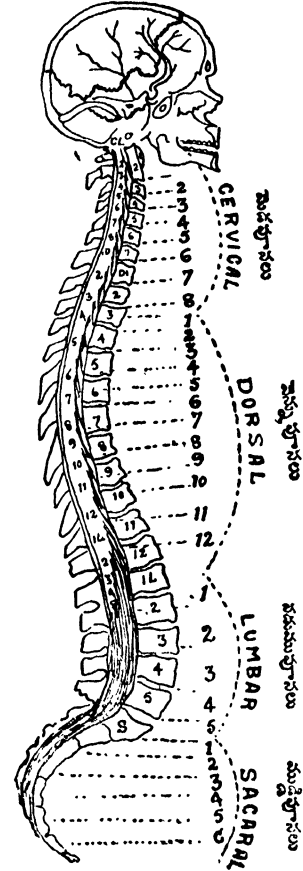
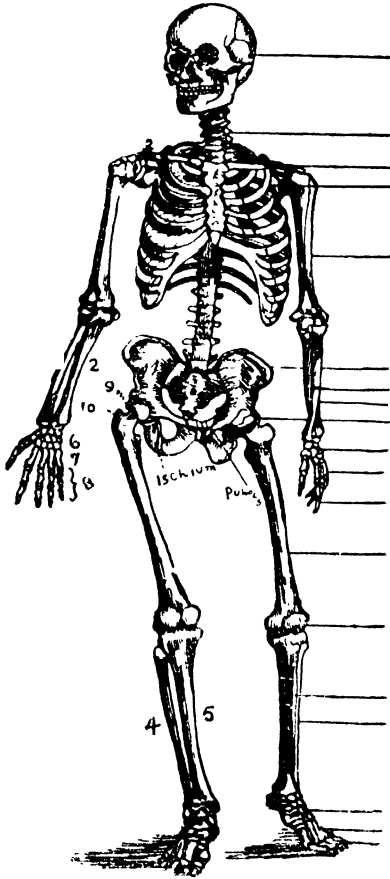
2 ఉదరము - ఇది ఉరమునకు దిగువగానుండును. ఇందు జీర్ణావయవములు, మూత్రపిండములు, స్త్రీహము గలవు.

3 కూపకము - ఉదరమునకు దిగువ నుండును. ఇందుమలాశయము, మూత్రకోశము, జననేంద్రియసంబంధమగు లోపలి భాగములు నుండును.

చివరలు

సైన-భుజము, బాహువులు, మోచేయి, దండచేయి, మణికట్టులు, చేయి.

దిగువన—నడ్డి, తొడ, పిఱునులు, మోకాలు, పిక్క, చీలమండ, పాదములు.

వెన్నెముక

దట్టము

దేహమునందలి యెముకలను దట్టమందురు. దీనినే అస్థిపంజర మనియు నందురు. అనగా ఎముకలగూడు. ఎముకలను ఈక్రిందివిధముగా విభజించియున్నారు.

దేహమునకంతటికిని వెన్నెముక ఆధారముగా నుండును. పైనున్న శిరస్సును, కబంధమును ఇది భరించును. బాహువులకు సైతము ఇదే ఆధారముగా నుండును. వెన్నుపూసలను పేరు-26 ఎముకముక్కల కూర్చే ఈ వెన్నెముక.

ఉ ర ము

- ౧ ఉరపుటెముక - దీనికే ఉరోస్థి అనిపేరు.
- ౨ ప్రకృతెముకలు.
- 3 వెన్నపూసలు ౧౨.

కూ ప క ము

౧ అనామక అస్తులు (మలుగులముకలు) రెండు. దిగువచివరలు - కాలులోను, పాదములోను మొత్తము ముప్పయ్యొక్క యొముక లున్నవి. పై చివరలు - బాహువు, హస్తములలోనున్న యొముకలమొత్తము ముప్పదిరెండు. దేహము నందలి సూక్ష్మాతీసూక్ష్మమైన సంపూర్ణమైన భాగమునకు కణ మనిపేరు. దేహమునందలి కణములు కోల్లాదిగా నున్నవి. కొన్నికణములు కలసి ఒక ధాతు వగును. కొన్నికలసి వివిధములగు అవయవములుగా నగును. వివిధములగు భాగములుగాను ఏర్పడును. ఈకణములు వివిధ పరిమాణములలో నుండును. కాని సామాన్యముగా ఒక చతురపుఅగుళములో అయిదు వందల కణము లిమిడి యుండును.

ప్రతికణమునకును మధ్యభాగమున నొకమూల శక్తి యుండును. ఇది గుండ్రముగానుండును. దేహమంతయు కలిసి యేకనిని జేయుచుండునో ఒకకణముగూడ అదేపనిని జేయుచుండును. కణ మొకసూక్ష్మముగు దేహమని చెప్పవచ్చును. ప్రతికణము ప్రాణవాయువును, ఆహార రసమును జీర్ణించుకొనగలదు. మాలిన్యములను నెట్టివేయగలదు. పునర్నిర్మాణము చేయగలదు.

ప్రతికణమునకు స్వతంత్రముగు మనస్సుగలదు. అందలి మూలశక్తి మన దేహమునందలి మొదడు, నాడీశక్తి - వీనికి తుల్యముగా నుండును. సహజ పరిజ్ఞానముతోను, వివేచనముతోను మనము

ఆలోచించి పనులు చేయుచున్నట్లే ప్రతీ కణమునందలి మూలశక్తి యును, కణమున కంతకును యాజనాస్యము నహించి కణమునందలి పనినొనరు చేయుచుండును. కణము ధైర్యముగా ప్రవర్తించుటయు, పిరికి తనముతో ప్రవర్తించుటయు గలదు. దేహములు ఎట్లు భయము, కోరికము మొదలగు ఉద్రేకములకు వశములై యుండునో యీకణములును అట్లే ఉద్రేకముల బొందుచుండును. కనుక ఒకమానవుడు ధైర్యవంతుడగునేని వానిదేహమునందలి కణములును ధైర్యము గలవైయుండును ఆశుడు పిటికివాడగునేని వానిదేహము నందలి కణములును పిరికితనము గలవిగా నుండును. దేహమారోగ్యవంతముగను, బలముగను, శక్తివంతముగను, ఉత్సాహవంతుముగను నుండవలయు నెడల మనదేహమునందలి ప్రతికణము నందును నీ గుణము లుండవలయును మన మానసిక వృత్తు లెట్లుండునో కణముయొక్క మనస్సు గూడ నట్లేయుండును. కాని కణములు సరియైనస్థితిలో నుండవలయు నని కోరెదమేని మనస్సునుగూడ సరియైన స్థితిలో నుంచుకొనవలయును.

[వేటొక పాఠమున మానసిక చికిత్సనుగురించి మీకు బోధించెదము].

ఒకానొకక్రియ (Function) ను జరుపుటకు కొన్ని కణములుగలిసి ఒక ధాతువుగా నేర్పడును. దిగువ వివిధధాతువులయొక్కయు వానియొక్క క్రియలయొక్కయు వివరము గలదు.

౧ చర్మము - పైపొరలకు సంబంధించిన ధాతువు. ఇది దేహముయొక్క పైభాగమును కప్పియుండునట్టి సన్ననిపొర. వెలుపలి గాలితో సంబంధము గలిగిన పైపొరలన్నియు నీ విభా

1. గములో చేరును. జీర్ణావయవములు, మూత్రోపయవములు, శ్వాసావయవములు - వీనియందలి లోపలిపొరలకును బయటిగాలి యేదో విధముగ చేరునుగానీ వీనికెల్ల చర్మముని పేరు. ఇందు ఆమత్స్యచముగూడ చేరును. ఏవిధముగను బయటిగాలి తగులనిపొరకు లోపలి పొరలని పేరు.

2. సంధి ధాతువు: సంధిబంధనములు, స్నాయువులు, నాళములు, అవయవములు మొదలగు బలమైసత్వము, బిరుదైసత్వము ధాతువు.

3. ఉపాస్థి: ఇది యెముకలకన్న మెత్తగానుండును. కాని ఇతరకండరములకన్న గట్టిగా నుండును. ఇట్టిది సంఘలయం దుండును.

4. ఎముకలు:--లోహలనణములయొక్క కూడికవలన ఎముక లేర్పడును.

5. నాడీసంహతులు:- ఒక గుండ్రని కణమును దాని కనుబంధముగా రెండు ఉబ్బియుండు తంతువులును కూడియుండు నాడీమూలపదార్థముండును. వీనికి కణములని పేరు. ఇట్టి కణములు కొన్ని కలిసి ఒకసంవాతి యగును.

6. రక్తము:-ఇదియును నిజమునకొక కుటికయే. అది ద్రవిరూపముగా నుండును. అసగా ద్రవిరూపముగు కుటికలు. ఇందు తెల్లనైసత్వము, ఎర్రనైసత్వము కణము లుండును. రసముననది రక్తముయొక్క ఒకానొకదశ.

7. గ్రంథులు:-గ్రంథులు రెండురకములు.

1. నాళములు గలవి; 2. లేనివి. నాళములు గ్రంథులయందు-- నాళములచుట్టును చర్మసంబంధముగు కణములుండును. అవి రక్తమునుండియు ఇతర ధాతువులనుండియు రసములను తాము స్వీక

రించి లోపలనున్న నాళములలోనికి చేర్చును. ఈదిగువ అట్టి గ్రంథులనుగూర్చి నివరించెదము.

1. యకృత్:-వీనికే సైత్యకోశమనియును పేరు గలదు. జీర్ణక్రియకు అవసరముగు పిత్తరసము ఇందు ఊరును. తీయ్యని పదార్థముల నిది జాంబవశిర్కర (Glycogen) గా మార్చును. మూత్రీకాస్తుమును మూత్రీలవణము (Urea) లుగా మార్చును. జీర్ణక్రియవలన నేర్పడునట్టి విషములను, స్వల్పపదార్థములను సశింపజేయును. దేహమునందు చెడిపోయిన కణములను సశింపజేయును.

2. వృక్షకము:-ఇదియును జీర్ణావయవములలో నొక భాగము. ఇందు తీయ్యనిరసమూరును. అది యొక నాళముద్వారా ఆంత్రములమునకు జేరును. ఇందుండి యి కొక రస మూరును. అది రక్తముతో కలియును. అందువలన దేహమునందలి ఆంశర్యక్రియ (Metabolism) క్రిమి పటచబడును.

3. మూత్రీపిండములు: ఇందుండి మూత్రము ఊరును.

4. క్షీరసోశిస్తులు: ఇవి స్త్రీలయందుండును. ఇందుండి సాలు ఊరును.

నాళములులేని గ్రంథులు.

1. ప్లీహము:-తెల్లనిరక్తకణములు తయారగును.

2. ధిరాయిడు:-ఇది కంఠమునందుండి మొదడు సకుబోవు రక్తమును అనుభులో నుంచును. దేహమునందలి క్రొవ్వుయొక్క ఉత్పత్తిని క్రమపఱచును. ఈ గ్రంథిని వయోగ్రంథి యని పిలువవచ్చును.

3. మూత్రీపిండ సమీపగ్రంథి (Adrenal): - ఇది మూత్రీపిండమునకు పైగా నుండును. దీని

నలన రక్తచలననాడులును, రక్తపీడనము అదుపులో నుంచబడును.

౪ శ్లేష్మగ్రంథి (పిత్తుగుంటరి):- ఇది మెదడు యొక్క పీఠమువద్ద (దిగువగా) నుండును. అనిచ్చానాడులను యెముకలపెంపును అదుపులో నుంచును.

గి అండములు:- ఇవి పురుషులయందు వృషణములుగను, స్త్రీలయందు గర్భాండములుగను నుండును. దైహిక మానసిక క్రియలయొక్క వృద్ధియు, గతియు వీనిపై నాధారపడియుండును. ౬ ఛైమస్:- ఈగ్రంథి రొమ్ములో నుండును. దేహముయొక్క పోషణ, వృద్ధి - వీనిని అదుపులో నుంచును.

౭ శోషరసగ్రంథులు:- ఇవి సరియైన గ్రంథులు గావు. ఇవి శోషరసముండు కుటికలయొక్క సమూహము. శోషరసము ప్రవహించు నాడు లకు ప్రకృతగా నుండు వానియందలి వ్యర్థమైనట్టియు, అపాయకమైనట్టియు పదార్థముల నివి వేరుచేసి నశింపుజేయుచుండును.

అ వ య వ ము లు

దేహమునం దనేకరకములగు క్రియలు జరుగుచుండును. ఒక్కొక్క అవయవమునందు ఒక్కొక్క విధమగు క్రియాకలాపము జరుగుచుండును. ఒక్కొక్క అవయవమున ఒక్కొక్క విధమగు కణము లుండును. ఒక్కొక్క విధమగు ధాతువు ఉండును. రొమ్మునందును, ఉదరమునందును, కూపకమునందును ఉండెడి కొన్ని అవయవముల వివరము లీక్రింద వ్రాయబడుచున్నవి.

రక్తప్రసరణమండలము: - హృదయము, రక్తవాహికలు.

జీర్ణమండలము - అన్నవాహిక, జీర్ణాశయము, ఆంత్రీమూలము, చిన్నపేగులు, ఆంత్రీము, మలాశయము, యకృత్తు, చేదుకట్టు.

వృక్వకము - శ్వాసమండలము - శ్వాసాశయములు, శ్వాసనాళములు.

మూత్రికావయవములు - మూత్రపిండములు, మూత్రనాళములు, మూత్రకోశము.

నాళరహితగ్రంథులు - స్త్రీహము, మూత్రపిండ సమీపగ్రంథులు, థిరాయిడ్, ఛైమస్, శ్లేష్మగ్రంథులు.

పురుషజననేంద్రియములు - లింగము, వృషణములు, ఉత్థాపకగ్రంథి.

స్త్రీజననేంద్రియములు - భగము, గర్భవివరము, అండములు.

జ్ఞానేంద్రియములు

కన్నులు - కన్నులు, మెదటితో కలుపునట్టి కంటినాడి (దృష్ణాడి)

చెవులు - వినుట కుపయోగించును. మెదటితో చెవి (శ్రవణ) నాడితోడ కలుపబడి యుండును. ప్రతిచెవియును 3 భాగములుగా వివరింపబడినది. బయటిభాగము, మధ్యభాగము, లోపలి భాగము.

నాసికారంధ్రములు - వాసనచూచుట కుపయోగించును. వాసనను ఘ్రాణనాడిద్వారా మెదటికి జేరును.

నాలుక - రుచిచూచుట కుపయోగించును.

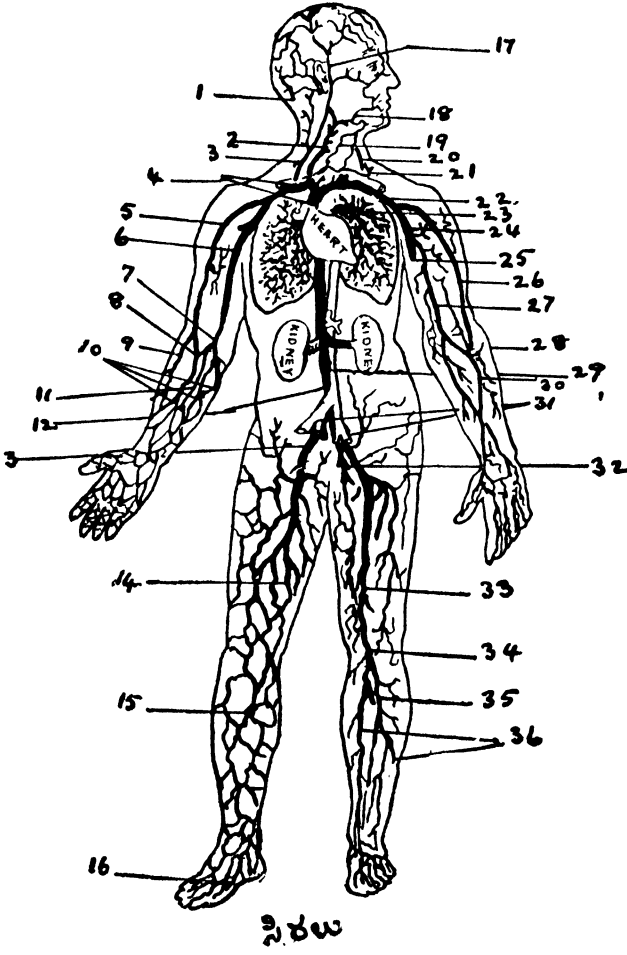
చర్మము - దేహమునకు పై భాగమున నుండెడి కప్పు. స్పర్శను తెలుపును.

మండలములు

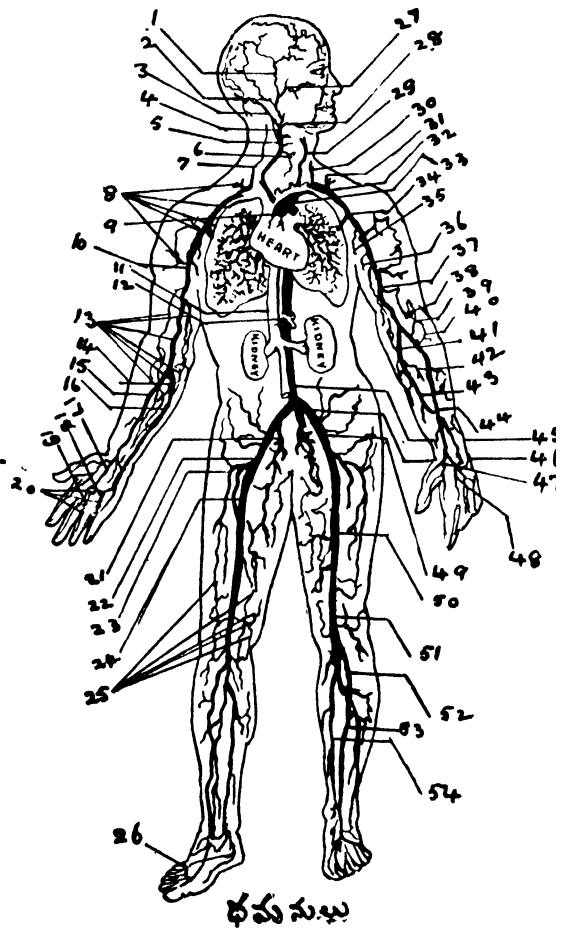
6 మండలములను క్రింద పేర్కొనుచున్నాము.

దేహముయొక్క గతికి అవసరమగు క్రియలు 6 ఉన్నవి. ఒక్కొక్క-మండలము ఒక్కొక్క-క్రియను నిర్వహించుచుండును. ఒకటికన్న నెక్కువ క్రియలను నిర్వహించు మండలములును కొన్ని గలవు. ఒక్కొక్క-మండలమున కొన్ని అవయవములును, కొన్ని ధాతువులును ఉండును.

- ౧ నాడీమండలము
- ౨ జీర్ణమండలము
- ౩ రక్తప్రసరణమండలము
- ౪ శ్వాసమండలము
- ౫ మూత్రమండలము
- ౬ జననేంద్రియములు

స్త్రీల

ధమనులు

నాడీమండలము

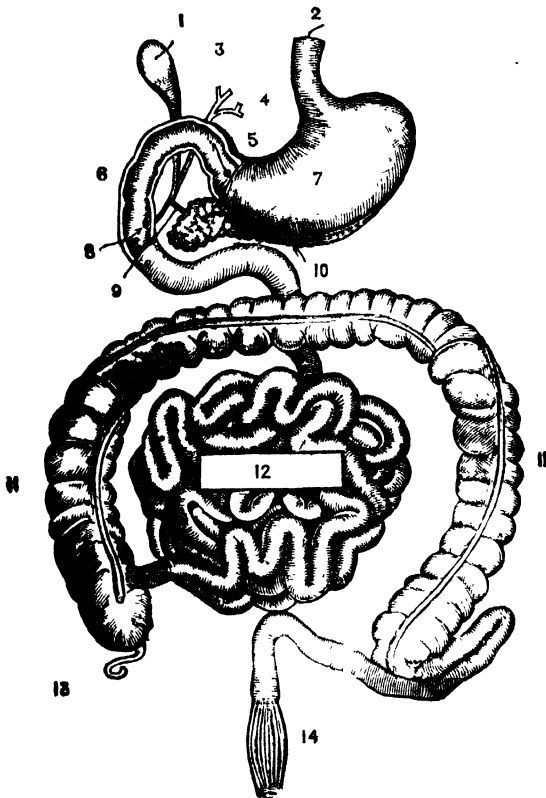
మెదడు, వెన్నుపాము, స్వతంత్రనాడులు నిందు చేరును. మెదడు కపాలములోపల నుండును.

వెన్నుపాము వెన్నుపూసలలోను ఇమిడియుండును. కపాలనాడులు మెదటిలోనుండి బయలుదేరి

ప్రకృతి - బెజవాడ.

కన్నులు, ముక్కులు, చెవులు, నాలుక వీనిలోనికి వ్యాపించియుండును. అందువలన చూచుట, వాసన తెలిసికొనుట, వినుట, రుచిచూచుట అను పనులు జరుగుచున్నవి. కొన్నినాడులు ముఖము, కంఠము, రొమ్ము, ఉదరములలోని కిని వ్యాపించియుండును.

వెన్నునరములు స్వతంత్రకండరములను, స్వతంత్ర నాడీమండలమును కలుపుచుండును. కంఠము, రొమ్ము, ఉదరము, కూపము, వీనిలోఁజలమాత్రమే స్వతంత్రనాడులుండును. అచ్చటనున్న అవయవములను కడలించుట మొదలగు పని యంతయు స్వతంత్రనాడులవలననే జరుగుచుండును.

జీర్ణ మండలము

జీర్ణనాళము:- నోరు, సప్తపథ, అన్నవాహిక, జీర్ణాశయము, చిన్న ప్రేగులు, పెద్ద ప్రేగు, మలకోశము, ఉసనము.

అనుబంధములు:- దంతములు, నాలుక, లాలాజలగ్రాంథులు, యకృత్, చేదుకట్టు, వృక్షకము. జీర్ణక్రియ యాంత్రిక మనియు, రాసాయనిక మనియు రెండువిధములు. స్వతంత్రమై నట్టియు, అస్వతంత్రమైనట్టియు, కండరములచేత గలిగింపబడు క్రిమిచలనమువలన ఆహారము పైనుండి క్రిందికి గెంటివేయబడును. ఈక్రియ యా త్రిక మనబడును. ఈక్రియకు అయిదుదశలు గలవు. నమలుట, మ్రింగుట, కలుపుట, క్రిమిచలనము, మలవిమోచనము.

కర్బును హైద్రజములు, మాంసకృత్తులు, క్రొవ్వు పదార్థములు మార్పుబొంది రక్తములోనికిని శ్లోషరసములోనికిని జేరదగిన పలుచని ద్రవ పదార్థములుగా మారుట రాసాయనిక జీర్ణక్రియయగును. ఇట్లు జరుగుటకు తినిన పదార్థమునందు మండము గలుగుటయు, కొన్ని జాతరరసములు అందు కలియుటయును గలుగును. ఆహారపదార్థమును నమలునప్పు డందు ఘోర స్వభావముగల ఉమ్మి నీరు కలియును. టియా లిక్ అను నొకపదార్థము ఉమ్మి నీటియందు గలదు. అందువలన తినిన పిండి పదార్థము చక్కెరగా మారును. నోటినుండి ఆహారమును జీర్ణకోశమువరకును జేర్చు క్రియకు 'మింగుట' యని పేరు. మొదట ఆహారము నాలుకచే సప్తపథ లోనికి నెట్టివేయబడును. సప్తపథ సంకోచము నొందుటవలన నది అన్నవాహికలోనికి చేరును. అంగిలి యుండుటవలన నది యాహారమును ముక్కులోనికి పోనీయదు. ఆహారము తిరిగి నోటిలోనికి రాకుండ

నాలుక అడ్డుకొనును. అన్నవాహిక యందు గలిగిన సంకోచమువలన ఆహారము జీర్ణాశయము లోనికి చేరుకొనును.

జీర్ణాశయమునందు చేరినపదార్థము అచట మధింపబడును. స్వతంత్రములగు జీర్ణాశయ కండరములలో కొన్ని, తీనిన ఆహారమును క్రిందుమీదులు చేసి, జీర్ణాశయమునందు ఊరునట్టి జాతరరసముతో కలియునట్లు చేయును. ఈక్రియకు 'సమ్మేళన' (Constriction) మని పేరు. ఇట్లుచట నది కొంతవరకు జీర్ణమై చిన్న ప్రేగులలోనికి నెట్టివేయబడును. ఇట్లు ఆహారము నెట్టివేయబడు పని క్రిమిచలన మనబడును.

జీర్ణాశయమునందు ఆహారమును జీర్ణముచేయునట్టి రసమునకు జాతరరస మని పేరు. ఇందు రెండువిధములగు మండమును గలిగించుద్రవములు (Enzymes) ఉండును.

ఒకటి పెప్సిన్, రెండవది రెన్నిన్. జాతరరసమునందు ఒకటింట 500 న భాగము 1/500 హైడ్రోక్లోరికామ్లముండును అందువలన జీర్ణక్రియ యందుఆహారమును మురిగిపోనీయకుండా ఆవును. పెప్సిన్వలన మాంసకృత్తులు పెప్టోన్ అనుపదార్థముగా మారును. రెన్నిన్ వలన త్రాగినపాలు గుడపలుగా పోడుకొనును. తరువాత నది పెప్సిన్ తోను హైడ్రోక్లోరికామ్లముతోను బాగుగా కలియుటకు వీలుపడును. ఇట్లు జాతరరసముతో కలియుటవలన కొంతభాగము జీర్ణమైన ఆహార రసమునకు పాక (Chyme) మని పేరు. ఈపాకము జీర్ణాశయముయొక్క సన్నని చివరనున్న కవాటము (ఆంత్రీముఖకవాటము) గుండ చిన్న ప్రేగులలోని మొదటిభాగమగు ప్రథమాంత్రము (Duodenum) లోనికి తోరివేయబడును. మనము తీనిన ఆహారము

యొక్క స్వభావమును బట్టియు, సరిమితిని బట్టియు, యింకను యితరకారణముల వలనను అది జీర్ణాశయములో 2 మొదలు 5 గంటలవరకును జీర్ణకోశములో నిలువయుండును. కొంత పరిమితిగల ఆహారము జీర్ణమగు వరకును వేచియుండి తరువాత ఆంత్రీముఖకవాటము ఒకతూట తెరచుకొనును. తరువాత సరిపడినంత పదార్థము జీర్ణమగు వరకును ఆగి తిరిగి తరువాత తెరచుకొనును. ఇట్లు జీర్ణాశయము నందలి ఆహారమంతయు జాతరరసముతో కలిసి వెడలిపోవువఱకును అది అప్పటప్పట తెరచుకొనుచుండును.

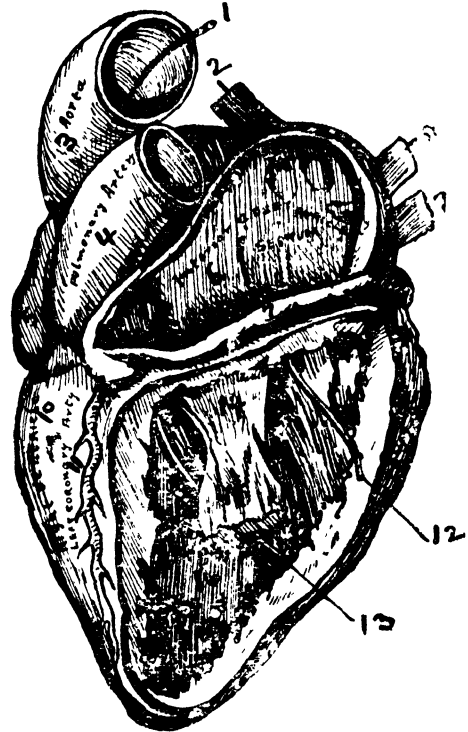
చిన్న ప్రేగులలో ఆయాహారము సమగ్రముగా జీర్ణమగుటకు 3 రకముల జీర్ణరసము కలియును. 1 పైత్యరసము, 2 మధురరసము, 3 ఆంత్రరసములు. పైత్యకోశమునందు చేట్టిన పైత్యరస మూరును: ఇది కుంభిను గలుగనీయదు. మధురరసమున 3 విధములగు మండము గలిగించుద్రవములున్నవి ౧ త్రిప్సిక్:-ఇది మాంసకృత్తులను పెప్టోనులను అమెనోఆమ్లములుగా మార్చును. ౨ అమెలిప్సిక్:-ఇది విండిపదార్థములను, మధురపదార్థములను సులభముగా ఇంకునట్టి పలుచని పానకముగా మార్చును. 3 సిస్టియాప్సిక్: కొన్ని పదార్థములను చమురు ద్రావకములుగాను క్లేయసిన్ గాను మార్చును.

చిన్న ప్రేగులలోగుండ ఆహారము పెద్ద ప్రేగు వరకును సడుపబడును. ఈచలనమునకు క్రిమిచలనమని పేరు. పనికిరాని పదార్థమును, జీర్ణముకాక మిగిలిన పదార్థమును పెద్ద ప్రేగు లోనికి నెట్టివేయబడును. అది యచటనుండి మలముగా వెలువరించి వేయబడును. గుడమునుండి యీమలమును వెలువరించుటలో

స్వేచ్ఛాకండరములును, అనిచ్ఛాకండరములును పనిచేయును.

ఆహారసారమును దేహమునందలి భాగముల కన్నిటికిని పంచిపెట్టును. ఇంకొక పనిగూడ

రక్తము

జీర్ణాశయమునందును చిన్న ప్రేగులలోను యిట్లు జీర్ణక్రియజరుగుచున్నప్పుడు ఆహారసారమురక్తము లోనికి పీల్చుకొనబడుచుండును. జీర్ణరసముతో కలిసి ఆహారపదార్థములు సూక్ష్మములగు పదార్థములుగా నగును. తరువాత పలుచని ద్రవ పదార్థములుగా నగును. అప్పుడది ద్రవరూపములగు లవణములు, చక్కెర, మాంసకృత్సారములు గాను తయారగును. జీర్ణాశయమునందును, చిన్న ప్రేగులలోనికి వ్యాపించియున్న కేశనాళికలచే నీరసములు స్వీకరింపబడి, తరువాత పెద్దనాళములలోనికి చేరును. అందుండి జాతరసిర (Portal vein) వెంట పైత్యకోశములోనికి జీర్ణమైన కొవ్వుపదార్థములు చిన్న ప్రేగులలో నుండి శోషరసవాహికలలోనికి గ్రహింపబడును. అట్లు పైత్యకోశములోనికి చేరినసారము బృహత్సీరవెంట హృదయములోనికి చేరును. అందునది ప్రాణవాయువుతో గలిసి రక్తముగును. శోషరసవాహికలలోని సారము దేహమంతటికినివ్యాపించి యెక్కడెక్కడ చమురు కాపలెనో అక్కడనున్న భాగములకు పంచిపెట్టును. రక్తము దేహమంతయు నభిసరించి దేహమును పోషణ చేయుచుండును. ఈక్రియకు పోషణక్రియ (Anabolism) అని పేరు. చెడిపోయిన భాగములందలి మాలిన్యములను బయటికి మలములుగా వెలువరించివేయుచుండును. ఈక్రియకు శుద్ధిక్రియ (Katabolism) అని పేరు. ఈ రెండుక్రియలకును కలిసి సమష్టిగా జీవనక్రియ (Metabolism) అని పేరు. రక్తము ద్రవరూపమైనది. దేహమునందున్న రక్తవాహికలగుండ అభిసరించుచుండును. ఇది జీర్ణావయవములయందు పిండుకొనబడిన

చేయును. శ్వాసకోశములలోనికి పీల్చబడిన ప్రాణవాయువును సమస్త దేహభాగములకును జేర్చును. దేహమునందలి మాలిన్యముల నెల్ల స్వీకరించి వాయురూపములగు మాలిన్యములను శ్వాసావయవముల లోనికిని జలరూపములగు మలములను మూత్రోపిండములలోనికిని, ఘనరూపములగు మలములను ఆత్మములలోనికిని, మిగిలిన మలములను చర్మరూపములకును చేర్చును. కొన్ని మలములు పైత్యకోశములోనికి చేరును. అన్నివిధములగు మలములును ఆయా అవయవములనుండి వెలువరించి వేయబడును.

హృదయకోశమునుండి దేహభాగములకు పోవు నట్టిరక్తము ధమనిరక్తమని పిలువబడును. ఈ రక్తము ప్రతిఅవయవములోనికిని, ప్రతికణము లోనికిని చేరును. ఇది యెర్రోని యెరుపురంగుగా నుండును. సిరలయం దుండు రక్తము హృదయ మువంకకు వచ్చుచుండును. అందు కర్పసుద్వి యుష్ణజనిదమును, ఇంక నితరమాతీస్యములును చేరియుండును. హృదయమునుండి ఆరక్తము శ్వాసకోశములలోనికి పిండఁడి అచటనుండు ప్రాణవాయువుతో గలసి శుద్ధిభాంది యెర్రోని యెరుపురంగుగల దగును. సిరలలోనుండి శ్వాస కోశములోనికి చేరులోపల ఆరక్తము సిరరంగు గలదై, నల్లని యెరుపురంగు గలదిగా నుండును. రక్తమునందు అయిదింట మాడుపాళ్లు 3/5 ప్లాస్మా అను పేరుగల ద్రవపదార్థముండును. మిగిలిన 2 భాగములును రక్తకణిక లను పేరు గల ఘనపదార్థ ముండును. వీనికి రక్తకణము లని పేరు. ఎర్రరక్తకణము లనియు శ్వేతరక్త కణము లనియు నవి రెండువిధములు.

ఎర్రరక్తకణములు ఒక అంగుళములో 1/3200 పరిమితి గలిగియుండును. ఇందుమూలశక్తి (Neucleus) గాని కణమునకు ఆవరణముగాని యుండదు. ఒక ఘనమిల్లిమీటరు రక్తము నం దిట్టి కణములు 5,000,000 సంఖ్య గలవి యుం డును.

శ్వేతరక్తకణములు అంగుళములో 1/25000 పరిమితి గలిగియుండును. ప్రతికణమునకును ఆవరణ యుండును. ప్రతిదానియందును 1, 2 మూలశక్తులుండును. ఒక ఘనమిల్లిమీటరు నందలి ఇట్టి రక్తకణములసంఖ్య 8000.

శోషరసము:- దీనినే రసమనియు వాడెదరు. ఇది యును ఒకవిధమగు రక్తమే. ఇది శోషరసవాహి

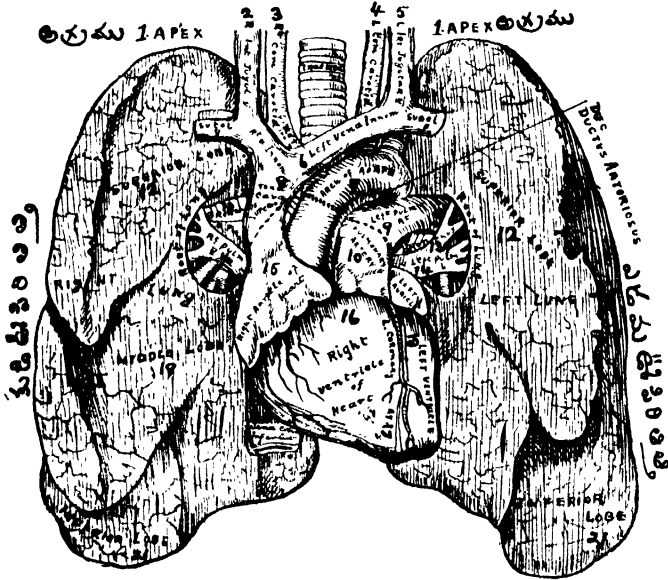
కలనుండి రక్తవాహికలలోనికి స్వీకరింపబడును. దేహమునందలి ప్రతికణమునకును చుట్టుకొని శోషరసవాహికలు వ్యాపించియుండును. శోషర సము శోషరసవాహికలగుండ తిరిగి హృదయ మునకు జేరుకొనును. రక్తము దేహముయొక్క ఉష్ణధర్మమును క్రమమునకు నాశరహితగ్రం థులలో నూరినరసములను గ్రహించి సూక్ష్మ జీవులను నశి. పజేయును.

రక్తాభిసరణము.

దేహమునం దున్నరక్తమును, శోషరసమును ఎట్లు ప్రవహించుచున్నవి? హృదయము, రక్త వాహికలు, శ్వాసాశయముల వలన నిది జరుగు చున్నది. ఈమూడుసంస్థలు రక్తాభిసరణమునకు ప్రధానములై యున్నవి. కండరములతో గూడిన హృదయ మను వీడన యంత్రము (Pump) రక్తమును ఒలముగా రక్తవాహికలలోనికి ప్రోసి వేరయును. హృదయము యిట్లు ఒకతూరి ముడు చుకొనుచు, వెంటనే తెఱచు కొనుచుండును.

ఇట్లు సామాన్యఆరోగ్యముగలవానిహృదయము ఇట్లు నిమిషమునకు 72 తూకులు స్పందించును. హృదయము ముడుచుకొనుటకు అర సెకను పట్టును. దీనికి సంకోచమని పేరు. తెఱచుకొనుట కు 3/10 సెకనులు పట్టును. దీనికి వ్యాకోచమని పేరు. హృదయస్పందనములు గలుగురీతి యీ క్రింద వివరింపబడును.

శ్వాసక్రియయందు రెండుపనులుజరుగును. దేహ మును ఎడతెగకుండ ప్రాణవాయువుతో పూరిం చుచుండుట, దేహమునందు తయారు అయిన కర్పను ద్వియష్ణజనిద మను పేరుగల చెడు గాలిని వెనువెంటనే వెలువరించుచుండుట. ఉర స్థలము వ్యాకోచము బొందినప్పుడు అవకాశము (Vacuum) ఏర్పడును. అప్పుడు వెలుపటిగాలి

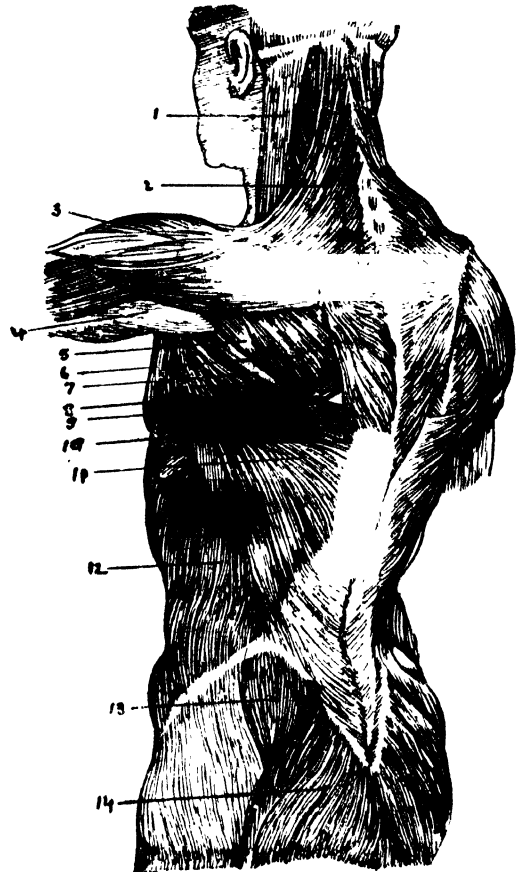
నుండి యెర్రగ నుండును. కంఠము, కబంధము దేహముయొక్క చివరలు మొదలగు వానియందు ఈకండరము లుండును. అనిచ్చాకండరములు మూడువిధములు. రక్త వాహికలలోపలనుండు కండరములు రక్తవాహికకండరములు. అంత రవయవములను కదలించునవి అంతరవయవ కండరములు. హృదయమును కదలించుకండరములు హృదయకండరములు.

శ్వాసక్రియ

లోనికి చొచ్చుకొని వచ్చును. అప్పుడు పీడన (Pressure) సమస్థితికి వచ్చును. వాయువునందు ప్రాణవాయువుగూడ నుండును. అది శ్వాసకోశములలోనికి చేరుకొనును. అది రక్తముచే నాకరింపబడి దేహమంతటికిని వ్యాపించును. అందువలన శ్వాసకోశములు సంకోచము నొందును. అప్పుడు లోపలిమురికిగాలి బయటికి గెంటివేయబడును. దేహమునందు సశించినట్టియు, చెడిపోయినట్టియు పదార్థముల సంబంధమగు మాలిన్యములు ఈ గాలితో వెడలిపోవును.

కండరములు

కండరములు రెండుతరగతులు: 1 స్వేచ్ఛాకండరములు; దేహముయొక్క వెలుపలిభాగమున నుండి మనయిష్టానుసారము కదలింపవీలుగా నుండును. అనిచ్చాకండరములు; మనయిష్టముతో నిమిత్తములేకయే దేహము నందలి లోపలి భాగమునందలి కండరముల కదలించుచుండును. కండరములు మెత్తగాను స్పంజివలె చిక్కుగను

కండరములు.

పౌరలు

రక్తమునందలి వివిధద్రవము లీపౌరలచే వడియ కట్టబడును. అట్లు వడియకట్టబడిన ద్రవ్యములు కొన్ని అవయవములకు చమురుగాను, జారుదల గలిగించు పదార్థముగాను, పోషకపదార్థము గాను ఉపయోగపడును. ఈ పౌరలు 3 రకములు 1 శ్లేష్మపుపౌర - 2 యటిగాలితో సంబంధము లేకుండ మూసియుండునట్టి ఉదరము, పుష్ప సము మొదలగు వానిలోపల రసితోనేర్పడిన యిటిపొరియుండును. 3 నోరు, ముక్కు, శ్వాస నాళములు, జీర్ణాశయము, ప్రాణులు, మూత్ర పిండములు, మూత్రాశయము మొదలగు అవయవములలోనికి బయటిగాలి చేరు చుండును. అటివానియందు ఆమపుపౌరయుండును. 3 సంధులయందుండు కండరముల కప్పయుండు పౌరకు సంధిబంధపుపౌర అని పేరు. ఈ పౌరలను త్వచలని వాడుదురు. శ్లేష్మత్వచ, ఆమత్వచ, సంధిత్వచ లని వినికి నెరు.

ఈ పాఠములోని విషయములనే ముందు పాఠములో ఇంకను వివరముగా పోధించెదము.

ప్రశ్నలు.

1 మానవ దేహమునందలి ప్రధానములైన 5 భాగములు ఏవి?

2 కబంధమునందలి అవయవములను వర్ణింపుము. సంగ్రహముగా నవి చేయుపనిని వివరింపుము.

3 కణ మనగా నేమి? దేహమునం దదినూత్నా తినూత్నముగు సంపూర్ణభాగ మగుటవలన నెట్టి ప్రాధాన్యము దానికి గలదు?

4 ధాతు వన నేమి? వివిధధాతువులను ఉదాహరింపుము.

5 దేహమునందు ప్రధానములైన 3 మండలముల బేర్కొనుము?

6 జీర్ణక్రియకు సంబంధించిన అవయవముల నన్నింటిని పేర్కొనుము. కవాటములను గూడ వివరింపుము.

7 రక్తమును గురించి విషయమంతయు సంగ్రహముగా వివరింపుము. అది చేయుపని, అందలి వివిధభాగములు, ఆహారమునకు రక్తమునకు గల సంబంధములను వివరముగా వ్రాయుము.

8 జ్ఞానేంద్రియము లేవి?

9 శ్వాసక్రియ యెట్లు జరుగుచున్నది?

10 మూడుశరగతుల త్వచలను పేర్కొని అవి యెచ్చట నుండునో వివరించునది.

N. B. కాగితము నకు ఒక టైపుననే సిరియో ప్రాయవలెను. బడికాగితములు గా మండవలెను. వానిని గుండుసూనితో వ్రాయవలెను. ప్రశ్న సంఖ్యలు వేసి వ్రాయవలెను. సత్యమున తపాలబిల్లు అంకించి మత పోస్టులో వేయవలెను. ప్రశ్న పత్రములు దిద్దుటకును, ఆకును పోస్టేజీకిని కలిపి 3 అణాల ఖరీదుగల తపాల బిల్లును పంపవలెను.

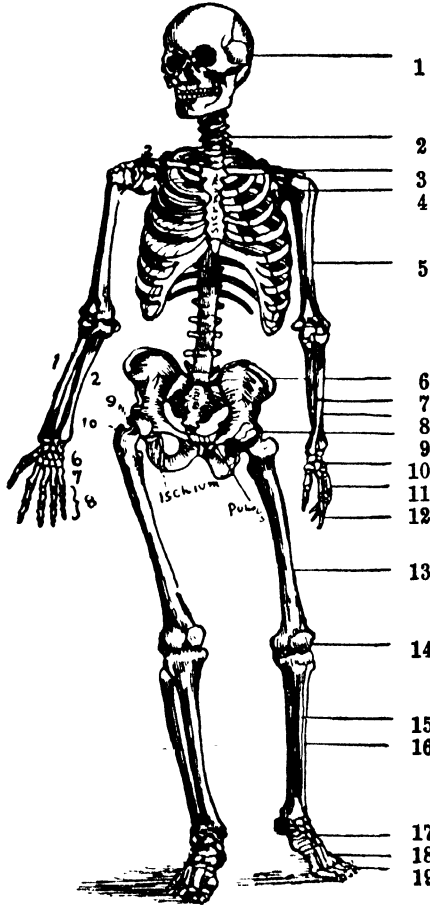

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

రెండవ పాఠము.

అస్థినిర్మాణము

౧ వ పటము చూ. దంతములు మొదలగు చిన్నముకలుగాక మానవ దేహమున దాదాపు 200 ఎముకలు లేక అస్థులు ఉండును. అందు కొన్ని పొడవుగను, కొన్ని పొటిగను కొన్ని వెడలుపుగను, నింకను కొన్ని నిర్ణీతమైన రూపము లేకుండను ఉండును.

- 1 కపాలము
- 2-7 మెడపూగలు
- 3 జతువు
- 4 అంశులము
- 5 భుజాస్థి
- 6 తుంటియెముక
- 7 మణిబంధారాస్థి
- 8 కూర్పరాస్థి
- 9 త్రోటిక
- 10 మణికతములు
- 11 కరాంగుశ్యాధారాస్థులు
- 12 కరాంగుశ్యస్థులు
- 13 ఊర్వస్థి
- 14 మోకాలిచిప్ప
- 15 జంఘిక
- 16 బానుక
- 17 చీలమండయెముకలు
- 18 పాదాంగుశ్యాధారాస్థులు
- 19 పాదాంగుశ్యస్థులు

అస్థిపంజరము (దట్టెము)

భుజాస్థి, ఊర్వస్థి, జంఘిక, బానుక, మణిబంధారాస్థి, కూర్పరాస్థి, మొదలగు కాలునకు, పాదములకు, బాహువులకు, హస్తములకు

వ్రేళ్లకు సంబంధించిన యెముకలు పొడవుగా నుండు నెముకలలో చేరును. ఈ పొడవుగా నుండు నెముకలు దేహము

నకు ఆధారముగా నుండును. కదలికయందును నీ యెముకలు ఉపయోగించుచుండును. ఈ ఎముకలకు మధ్యభాగమున నిలువుగా నూలుగుఅను పదార్థ ముండును.

వెడల్పుఎముకలలో అంశఫలకము, అనాచు కాస్తి, ప్రక్కటెముకలు, కపాలాస్థులలో కొన్ని యును జేరును. తక్కువస్థలములలో ఎక్కువ భారమును వహింపవలసిన భాగములం దెల్ల నుండు నెముకలు పొట్టిగా నుండును. ఇట్టివి మణి కట్టు, చీలమండ మొదలగు చోటులందుండును.

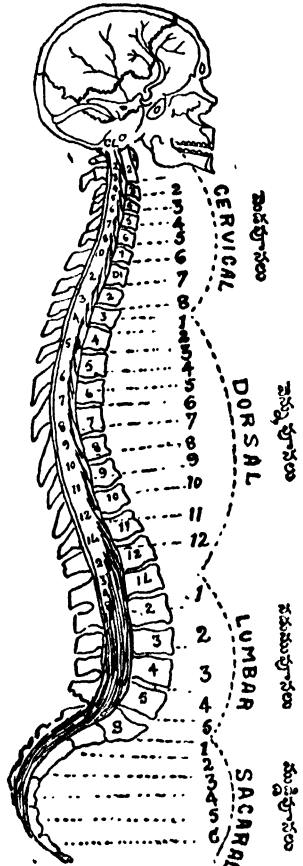
వెన్ను పూసలు వివిధపరిమాణములలో నుండును. త్రికాస్తి, త్రికోటిక మొదలగునవి నిర్లక్షముకాని పరిమాణముగల యెముకలలో చేరును. కపాలమునందును కొన్ని యెముక లిట్టివి గలవు.

వెన్ను పాము

వెనుకటి పాఠమున దేహమున కంశటికిని ప్రధానమైన మధ్యభాగము వెన్నుచామసియు, అది 26 వెన్ను పూసలయొక్క కూడికయనియు; అది దేహమునందలి ఉరమును, ఉదరమును, శిరస్సును చేతులను నిలువబెట్టుచున్నదనియు వ్రాసియున్నాముగద ! ఇట్లు దేహమునుభరించు భాగము గనేగాక దేహక్రియలలో ప్రధానమైన క్రియల కీవెన్నుపామీ ముఖ్యాధారమైన భాగము. వెన్ను పాముయొక్క ప్రాముఖ్యము నెంతవర్ణించినను అతిశయోక్తి కానేరదు. దానినిగురించి తెలిసికొనిన కొలదిని అది సృష్టిచిత్రములలో నెల్ల అత్యద్భుత మైనదని గ్రహింతుము. ఈ వెన్ను పామునకు మధ్యగా నొక కాలువ యుండును. మెదడుతో చేరిన యీ కాలువగుండ నాడీశక్తి ప్రవహించుచుండును. ఈనాడీశక్తియే

దేహమునందలి వివిధములగు చలనముల కెల్ల సేతువై యున్నది. ఈనాడీశక్తిలో సంబంధము లేకుండ దేహమునం దెట్టి స్వల్పముగు కదలికయను గలుగదు.

మెదడునుండి నాడీశంతువులు (తీగెలు) ఈ వెన్ను పూసలలోనుండి ప్రవహించు చుండును.

2వ పటము.

మెడపూసలు, వెన్ను పూసలు, నడ్డిపూసలు, ముడ్డిపూసలు. ప్రతి వెన్నుపూసలో నుండియును రెండేసి నాడీశంతువులు శాఖలుగా చీలి దేహము యొక్క కుడి యెడమలకు వ్యాపించును. అచట నుండి యవి కోటానుకోట్లగు శాఖలుగా చీలి దేహమునందలి ప్రతిభాగమునకు వ్యాపించును.

వెన్నుపామును ముందు వెనుకలకును ప్రక్కలకును త్రిప్పునపుడును, వలయాకారముగా త్రిప్పునపుడును, మెలివేయనప్పుడును ఆ నాడి సంహతుల కెట్టి ఆపదయును కలుగకుండునట్లు వెన్నుపూసలు నిర్మింపబడియున్నవి.

ఇచటనే వెన్నుపూసలు తమతమ స్థానములలో సరిగా నిమిడియుండక పోవుటవలనను మాలిన్యములు చేరుటవలనను, చుట్టుప్రక్కలనుండు భాతువులయందును అవయవములందును సరియైన సమరసత (సామరస్యము) లేకుండుటవలనను అనేక వ్యాధులు గలుగును.

వెన్నెముకయొక్క వెనుక భాగము పృష్ఠభాగమనియు ముందు భాగమునకు ఫరోభాగమనియు పేర్లు. వెన్నుపూసలయొక్క పృష్ఠభాగము ప్రేళ్ళతో స్పృశించి తెలుసకొన వీలుగానుండును. ప్రేళ్ళికి తగులునట్లు ఎత్తుగానున్న భాగమున వెన్నుపూసలయొక్క యెత్తైన భాగముండును. అవి ఒకదానితో నొకటి కలిసి వెన్నుపాము అగును. అందులో గలుగు నెగుడు దిగుడు కలయికవలన వ్యాధులు గలుగును. వానిని చేతితో తడవి తెలిసికొని చక్కజేయవచ్చును. ఈవిధ రములు వేరొక పాఠమున మీకు బోధింతుము.

ఈ భాగమును శ్రద్ధగా చదివి జ్ఞాపకముంచుకొనిన వెన్నెముకను సరిజేసి రోగములను కుదుర్చుట (కశేరుకాసమీకరణ చికిత్స) నేర్చుకొనుటకు వీలుగానుండును.

వెన్నుపూస నొకదానిపై నొకటి పేర్చినట్లును, అందులో కొన్నిటి పల్లములలో, వేరొకదాని మెరక భాగము లిమిడియుండునట్లును నిర్మింపబడియున్నవి. అవి యుపాస్థులచేత గట్టిగా కట్టబడియున్నవి. వానిమధ్యనందులున్నవి. ముందుకు వంగినపుడవి పెద్దవగును. వెనుకకు వంగినపుడు

అవి సంకోచమునొందును. ప్రక్కలకు వంగుటకును, వలయముగా తిరుగుటకును వెన్నుపూసలలో సావకాశము లున్నవి. అవి కొత్తవాడు తెలిసికొన జాలడు. అలవాటుపైని ఆనందులను కనిపెట్టవచ్చును.

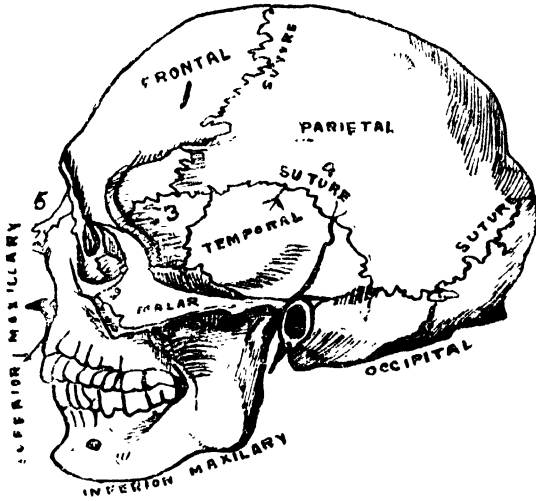
వెన్నుపూసలకు మధ్యభాగమున పైనుండి క్రిందికి ఒకరంధ్రమున్నది. అది వెన్నుపాము మొత్తమున కంతటికిని కలిసి పైనుండి క్రిందికి వ్యాపించియుండును. మెడనునుండి ముడ్డిపూసవరకును పైనుండి క్రిందికి ఈరంధ్రముగుండ మజ్జానాడి వ్యాపించియున్నది.

ప్రతి వెన్నుపూసకును ప్రక్కలను సయితము రంధ్రములున్నవి. వీనికి మజ్జాంతర్నాడులని పేరు. (Intervertebral foramen). వానిగుండ మజ్జానాడినుండి చీలిన శాఖలు దేహమంతయు వ్యాపించియుండును. ఇట్టివి 31 జతలున్నవి.

మనిషియొక్క పొడుగును బట్టియును, మానవుని యొక్క కబంధముయొక్క పొడుగునుబట్టియు వెన్నుపాముయొక్క పొడుగేర్పడి యుండును. అనగా వివిధమానవులయందు అది వివిధపరిమాణములలో నుండును. బాగుగా సరిగినవారి వెన్నుపాము 29 మొదలు 30 అంగుళముల నిడివి యుండును.

ప్రతి వెన్నుపూసలోనుండియు మెదటినుండి మజ్జానాడి క్రిందికి వ్యాపించియుండుట వలనను, అందుండియే వెన్నుపూస కొకటింటికిని రెండేసి నాడులచొప్పున దేహమున కంతటికిని నాడులు వ్యాపించి యుండుటవలనను ఈ భాగమే మానవ దేహనిర్మాణములో మిక్కిలి ప్రధానమైనదని గ్రహింపవలెను.

క పాలము .

3 వ పటము - కపాలము.

1 లలాటాస్తి, 2 శిరఃస్పృష్ఠాస్తి, 3 స్ఫీనాయిడ్ భాగము. 4. సీమంతాస్తి, 5 జిహ్వాస్తి.

కంధరపూస(Atlas): దీనినే మేరుపూసఅందురు. ఇది సన్నముగా మొస దేలియుండును. ఇది వెన్నుపూసలలో నెల్ల పై భాగమున నుండును. దీనిపైన కపాలముయొక్కక్రింది భాగము నిలిచి యుండి, వలయాకారముగను, ప్రక్కలకును క్రిందు మీదులకును త్రిప్పననువుగా నిమిడిక గలిగియుండును.

కపాలము రెండుభాగములుగా నుండును. ౧ పుర్రె ౨ ముఖము. ఈ రెండు భాగముల లోను కలిసి ౨౨ చిన్నయెముక లున్నవి. (3 వ పటము చూ.)

లలాటాస్తి : నదురుగా నేర్పడిన వంపుగలిగిన యెముక ౧

సీమంతాస్తి : చెవులకు పైనుండు వెడలుపైన యెముకలు ౨

శిరఃస్పృష్ఠాస్తి : కపాలముయొక్క వెనుకభాగమున దిగువగానుండు యెముక.

ఇందుండియే వెన్నుపాము ప్రారంభ మగును. అందుకు తగిన సావకాశ మిండున్నది.

కరాసులు : చెవి మొదలగు అవయవములలో

లిమిడియున్న యెముకలు ౨

స్ఫీనాయిడ్, ఎథ్నాయిడ్ (జల్లెడయెముక) అనే యెముకలును ఇవి పుర్రెలో నున్నవి

ఇక ముఖమునం దీక్రిందియెముక లున్నవి. వైదపుడయెముకలు ౨.

క్రిందిదపుడయెముక ౧.

దపుడయెముకలు ౨.

అంగిలి యెముకలు ౨.

నాగలియెముక (Ploughsharebone) ౧

జిహ్వాస్థులు ౨.

నాసారంధ్రపు తెముకలు ౨.

కన్నీటియెముకలు ౨.

కూ ప క ము .

తుంటియెముకలు : వీనికే అనామకాస్థు లనె వేరు. ఇవి రెండును, త్రికాస్తి, త్రోటికతో కలిసి కూపక మగును. ఇవియన్నియు అస్థిపంజరమున స్పష్టముగా చూడవచ్చును. మగవారి కూపకము ఆడవారికూపకమునకన్న బలమైనదిగా నుండును.

ఉ ర ము

దీనినే తొమ్ము అందురు. కబంధము నందలి వైభాగమున నుండు పక్కతెముకలును, ఉరోస్థి (రోమ్మెముక) వెన్నుపూసలు (Dorsal vertebrae) ఈ భాగమునందుండును. వెన్నుపామునుండి వెన్నుభాగమునందు కుడివైపున పండ్రెండు ప్రక్కతెముకలును ఎడమవైపున

పండ్రోందు ప్రకృతముకలును ముందునకు వ్యాపించియుండును (అస్థిపంజరము చూ). అవి క్రిందికి వెళ్ళుచేటి ముందునకు వ్యాపించియుండును. వెనుక వెన్నుపూసలు, ప్రకృతములందున ప్రకృతముకలును, ముందువైపున రొమ్మముక కలిసి ఉర మను పేరుగల ఒకపెట్టె డొల్లయేర్పడినది. ఈ డొల్లకు ఆవరణగా నేర్పడిన ప్రకృతముకలు మొదలగునవి ఉపాస్థియను కండరసంహతులచే ఒకదానితో నొకటి కలుపబడియున్నవి. ఈ కండరసంహతులయందు మంచి నిశ్చలత్వము గలదు అందువలన మనము గాలిని పట్టుకొనడవి కలిగియుంది డొల్ల పెద్దదగును. గాలిని పడలి వేసినపుడు ముకుచుకొనుట వలన డొల్ల చిన్నదిగును. ఇది ప్రకృతముకలలో నైనున్న ఒకదానితో నొకటి కలిసియున్నవి.

ఈమిగిలిన బాహులలోను నైనున్న రెండుజతలును దూరముగా నుండి ఉపాస్థిలు మాత్రము కలిసియుండును. క్రింద నున్న రెండుజతలు మొండియొకలు; అవి ముందువైపున కలుపబడక విడిగా నుండును.

బాహువులు.

జబ్బయందు భుజాస్థి గా దండ చేరినముకలు అందులో రెండుముకలు సంబంధించిన యెముకలు రా చేతియొకలు రా, క్లివిక్ల (Clavicle) గా లుపస్థలకము గా భుజులరేఖ గా, కలిసి ఒకబాహువు అగును. అంధకరము ముక్చోణా కారముగ పడలుచుగా నుండును. ఉరమునందు వెనుకభాగమున పైగా నుండును.

జతువునొకటి ఒకచివరభాగము రొమ్మముకతోను, రెండవచివర అంధకరముతోను అనుక బడియున్నది.

జబ్బయందు భుజాస్థి యనుపేరుగల పొడుగుపాటి గుండ్రని యెముక యున్నది. దండచేతియందు కూర్పరాస్థి, మణిబంధారాస్థి అను రెండెముక లున్నవి. మణికట్టు, అరచేయి, వ్రేళ్ళయందు కలిసి 22 యెముక లున్నవి.

కాళ్లు.

ప్రతికాలునందును రెండు అనామకాస్థులుండును. తొడయందు 6 డొర్వస్థి యుండును. ఇది చాల బలమైన భాగము. మోకాలునందు 6 మోకాటిచిప్ప యుండును. దిగువకాలి యందు బంధుక, జానుకయను నెముక లుండును. చీలమండయందు 2 ఎముక లుండును. పాదమందు 26 పాదాంగుళ్యాభారాస్థులును, వ్రేళ్లయందు 14 పాదాంగుళ్యస్థులును ఉండును.

నాడీమండలము.

దేహమునందు ఇచ్చక మైసట్టియు, స్వతంత్ర మైసట్టియు కలికియు నాడులవలసనే గలుగుచుండును పిప్పిములగు అనయములయొక్క క్రియలు ఈ నాడులవలసనే సామరస్యమును బొందును.

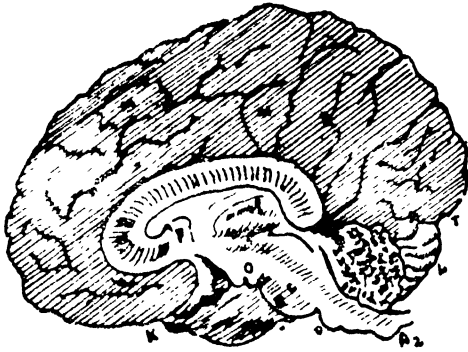
స్మృతి, ఇచ్చ, స్వతంత్రముగు చలనము, చూచుట, వినుట, పిచి చూచుట, వ్యాయామములు, శ్వాసక్రియ, క్లిష్టికీయ మొనలగునన్నియు నాడులవలసను, నాడులద్వారాను జరుగుచుండును.

ఆరోగ్యవంత నుగు దేహము బలసంఘమును బోలియుండును. అంచు కమ్మరి, కుమ్మరి, వడ్రంగి, సాలె, తొలుకుల, మాడిగ, కృషివలుడు, వర్తకుడు, సంరక్షకుడు మొదలగు వృత్తులచే రెవరి వృత్తులను వారు చేసికొనుచు సంఘముయొక్క సమష్టిక్షేమమునకు ప్రయత్నించుచు ఒకని

యాజ్ఞానుసారము నడుచుచుందురుగద. అట్లనే మెదడుయొక్క ఆజ్ఞలకు లోబడి దేహమునందలి వివిధావయవములు పనిచేయుచుండును. వివిధములగు అవయవములకు మెదటినుండి నాడుల ద్వారా ఆజ్ఞలు వచ్చి చేరుచుండును. వివిధావయవములనుండియు వానిద్వారా వార్తలు మెదడునకు చేరుచుండును.

వానియొక్క స్థానమునుబట్టియు, వానియొక్క పనులనుబట్టియు నాడులు రెండు విభాగములుగా పేర్కొనబడినవి: ౧ మెదడు మజ్జామండలము, ౨ స్వతంత్ర నాడీమండలము.

ఇందు మెదడుమజ్జామండలమున మెదడు, మజ్జాముఖము, మజ్జ, మెదడునాడులు, మజ్జానాడులు చేరియున్నవి.

4 వ పటము

బృహస్పతిస్థిమ్ము. దీనినే పెద్ద మెదడు అందురు M చిన్న మెదడు. L మజ్జాముఖము. A నాడీముడుల సంబంధమగు కుటికలు.

స్వతంత్ర నాడీ మండలమున నాడీ ముడులును, వానిని మజ్జానాడులతో కలుపునట్టి నాడీసంహతులు నున్నవి.

దేహమునందెల్ల మెదడే నాడీమండలమునందెల్ల ప్రధానమైన భాగము, అందనేక నాడులమూలము లున్నవి. అది కపాలమునం దున్నది.

3 ప్రధానభాగము లిందుండును. తలలో ముందు వెనుకవైపులను వై భాగమునను మధ్యను నుండు నట్టిది పెద్దమెదడు. దీనికి బృహస్పతిస్థిమ్ముమని పేరు. దానికి దిగువ చిన్న మెదడున్నది. దీనికి గోధ్రమని పేరు. దానికి దిగువగా మజ్జాముఖమున్నది.

ఈ మూడింటిలోను మజ్జాముఖము చాలచిన్నది. ఇందుండియే మజ్జానాడులన్నియు ఆరంభమగును. అనగా మజ్జానాడి యిచటనే ఆరంభమై దిగువకు వ్యాపించియున్నది.

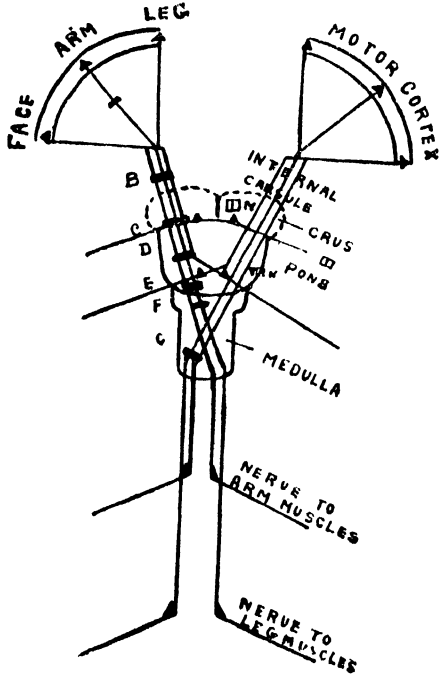
మెదడును, మజ్జానాడియును చాల మెత్తనిపదార్థముతో నేర్పడియున్నవి. అందువలన మెదడు కపాలమునందును, మజ్జానాడి వెన్నపామునందును భద్రముగా కాపాడబడుచున్నవి. ఈ యెముకల ఆవరణములోపల నింకొక ఆవరణయును గలదు. అది మందముగను, జిగివిగను నుండును. దీనికి(Dura mater) అని పేరు. ఈ ఆవరణకు నింకనులోపల శ్లేష్మపుపొర (రసివంటి పదార్థముగల పొర - (Serous membrane) యుండును. అది జిగురుగను, జారుదలగలిగియునుండును. ఈ పొర యుండుటవలన బయటిదెబ్బలు సూటిగాలోపలి మెత్తనిపదార్థమునకు చేరకయుండును. మరియు మెదడుపదార్థమునకు చలన క్రియయందు స్వేచ్ఛయు సావకాశమును బాగుగా నుండును.

దానిలోపలనన్ననిరక్తనాళికలుదట్టముగా అల్లిన పొరయుండును. ఇందుండియే మెదడునకు కావలసిన పోషకపదార్థములు చేరుచుండును. మరియు నిచటనే మెదడునందలి మాలిన్యములు ఆకర్షింపబడి వెలువరించి వేయబడుచుండును. ఈరక్తనాళికలు వీచువంటిపదార్థముతో గూడిన ఒక పొరలో నిమిడియుండును. ఈరక్తనాళికలద్వారామెద

డునకు దేహమునందలి రక్తమంతటిలోను 1/5 అయిదవ భాగము వచ్చిపోవుచుండును. మెదడు మిక్కిలి చురుకుగా పనిచేయవలసిన భాగము గనుకనే యింత యెక్కువ పరిమితి గలరక్తమీ ఒక్క అవయవమున కవసరమగు చున్నది. మెదడులోనికి పోవు రక్తమెక్కువ పరిమితి గలది. మరియు, రక్తమెంత నిర్మలముగా

నున్న, మనమెదడు అంత చురుకుగను, నిశితముగను నుండును.

బృహస్పతిస్తిష్కమే మనస్సు పనిచేయు ప్రధానావయవ మని పరిశోధనలవలన నిరూపింపబడినది. మానసికనైతిక క్రియ లిందుండియే ఆరంభమగును. మానసిక నైతిక శక్తుల కిది ముఖ్యమగు అవయవము.

5 వ పటమునకు వివరణము.

ఇందు చలననాడులలో ఎచ్చట చెబ్బ తగిన నే భాగము పనిచేయదో అది వివరింపబడినది.

- A అనుచోట చెబ్బ తగిన దైశికమగు పక్షవాతము కలుగును.
- B అనుచోట చెబ్బ తగిన దాని యెదుటివైపున పక్షవాతము కలుగును.
- C అనుచోట చెబ్బ తగిన అనేవైపున మెడయొక్క 3 వ నరము పనిచేయదు. ముఖనాడులు పనిచేయువు. ఎదురువైపున చేయి కౌలు చచ్చుబడును.
- D అనుచోట తగిన చెబ్బవలన రెండవవైపున పక్షవాతము గలుగును.
- E అనుచోట తగిన చెబ్బవలన ముఖమును, రెండవవైపు కౌలు చేతులును చచ్చుబడును.
- F అనుచోట తగిన చెబ్బవలన కౌలు చేతులు చచ్చుబడును.
- G అనుచోట తగిన చెబ్బవలన అనేవైపున పక్షవాతము గలుగును.

5 వ పటము.

బృహస్పతిస్తిష్కము రెండు అర్థగోళములుగా నుండును. ఇందు పెద్దముడుతే లుండును. (౪ వ పటము చూ) దేహమునందలి కుడిభాగము నందలి అనుభవములు మెదడుయొక్క యెడమ అర్థగోళమునందును, ఎడమభాగము నందలి అనుభవములు కుడి అర్థగోళమునందును దోచుచుండును. మజ్జామన కుడివైపు నాడు లెడమవైపునకును, ఎడమవైపు నాడులు

కుడివైపునకును మారుటవలన నిట్లు గలుగుచున్నది. (5 వ పటము చూ)

మెదడునందును, మజ్జానాడియందును నుండు పదార్థము బూడిదరంగుగ కొంతయును తెల్లరంగుగ కొంతయు నుండును. బూడిదరంగు గల పదార్థము మెదడుయొక్క వెలుపలభాగమునం దుండు మడతలో నుండును. మజ్జానాడియం దన్ననో తెల్లనిపదార్థము వెలుపల

నుండును. లోపలిభాగమున నీ బూడిదరంగు పదార్థముండును. దేహమునందన్ని భాగములందును నుండునట్టి నాడీముడులయందును బూడిదరంగుపదార్థమే యుండును. ఈ బూడిదరంగు పదార్థమునాడులయందలి అనుభవముల (impressions) ను స్వీకరించి నాడీతంతువులద్వారా నాడీ కేంద్రములకు చేర్చి నాడీశక్తిని ప్రేరేపింపను.

తెల్లనిపదార్థము నాడులయొక్క మూలపదార్థమే యుండును. చూచుట కది తెల్లని పదార్థమువలెమాత్రమే కాన్పించును నిజ మేమున నాడులసంబంధ మగు తంతువులు అందు వ్యాపించియుండును. ఈ తంతువులు దేహమునందలి ధాతువు లన్నిటిలోనకీ వ్యాపించియుండును. నాడీశక్తి యీ తంతువుల వెంట ప్రసరించుచుండును. ధాతువులలోనుండి యివిదయలు దేరు సప్పుడు విడివిడిగానుండి, రానురాను కొన్ని తంతువులు కలిసి ఒక యే సెలకట్టగా చేర్చుచును. అట్టి యే సెలకట్టలు కొన్ని కలిసి ఒక సరముగును. సరములు నాడీశక్తిని ప్రసరించును. దేహముయొక్క అనుభవములను నాడులకును, అక్కడినుండి మెదడునకును చేర్చును.

నాడులయందలి బూడిదరంగు పదార్థ మేమి చేయును? తెల్లనిపదార్థ మేమి చేయును? అను విషయము ఖేలికగా తెలియవలెనన్న నీ క్రింది యుదాహరణము పసికివచ్చును.

బెజవాడపంటిపట్టణములో ఒకానొక మూల విద్యుద్దీపము వెలుగలే దనుకొనుచు- ఒకరది తెలిసికొని విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తిస్థానమునకు తెలియ జేసిరి. అక్కడి అధికారి యేదో యంత్రమును దిగ్విసంహారే లదివరకు వెలుగని విద్యుద్దీపము వెగిలిగినది. అట్లే కాలిమీద చీమ

కుట్టినది. ఆ సంగతిని జ్ఞాననాడులు మెదడునందలి బూడిదరంగుపదార్థమునకు చేర్చినవి. ఆ మెదడునందలి బూడిదరంగుగల పదార్థము చేతికి సంబంధించిననాడిని ప్రేరేపించినది. చేతితో ఆ భాగమును రుద్దినంతనే బాధ ఉపశమించును.

స్వతంత్రనాడులయొక్క పని యిట్లు జరుగుచుండును. దేహమునందలి యితరపనులన్నియు జరుగుటకు వెన్నుపామునందుండు మజ్జానాడి ద్వారా జరుగుచుండును.

వెన్నుపాము (మజ్జా)---(Spinal Cord).

మజ్జాముఖమున ఆరంభించి వెన్నుపూసలలోని రంధ్రముగుండు క్రిందికి వెన్నుపాము వ్యాపించియుండును. ఈ నాడికి ముందు వెనుకలయందు తెల్లనిపదార్థము దిద్దివలె నుండును. లోపల బూడిదరంగుగల నాడియుండును. ఇందు కడియెడమలయందు రెండేసి శ్లోగములున్నవి. రెండు పురోశ్లోగములు రెండు ప్శ్లోగములు నని మారు [౩ ప పటము చూచు].

వెన్నుపామునుండి ఏం జతలనాడులు వయలుదేరి దేహమంతటికిని వ్యాపించియున్నవి. ఒక్కొక్కపూసనుండి ఒక్కనాడిముందు సనులకు వ్యాపించియుండును. చర్మముమీదికి వ్యాపించిన నాడులు స్పర్శ మొదలగు వానిని బెలుచునుగాని సవి జ్ఞాననాడు లనబడును. దేహములోనికి వ్యాపించిన నాడులు చలనమును కలిగించును గాన సవి చలననాడు లనబడును. వెన్నుపాములో నుండి చీలిన నాడులు ఆయా ప్రక్కలనుండు అవయవములకును, చర్మమునకంతను వ్యాపించియుండును.

మన కా అనుభవము తెలియును. అచటనుండి చలననాడులయందు వైతన్యము గలిగి అది అనుభవముగలచోటికి చేరుకొనును. స్వేచ్ఛానాడీ మండలములోని నాడులకు ఆజ్ఞ మెదడునుండి బయలుదేరి మజ్జాముఖముగుండ వెన్నుపాములో నుండి వ్యాపించును. అందువలన వాని చలనము మనయిచ్చ ననుసరించియుండును. కనుకనేవానికి స్వేచ్ఛానాడు లని పేరు.

స్వతంత్రనాడులయొక్క ప్రేరేపణవలన స్వతంత్ర నాడీమండలము పనిచేయును. వానియొక్క చలనము మనకు తెలియదు. అందువలన వానిని అనిచ్ఛాకండరములని పిలుతుము. వానిని నడుపునట్టి నాడులకు స్వతంత్రనాడులని పేరు.

స్వతంత్రనాడీమండలము.

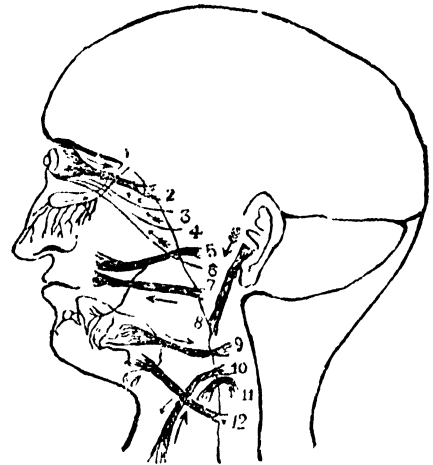
వెన్నుపామునకు రెండువైపుల నాడీముడులుగల రెండుగొలుసుల పంక్తులున్నవి. వీనికే స్వతంత్ర నాడీమాల యని పేరు. ఇవిగాక హృదయము, జీర్ణాశయము, తల, మెడ మొదలగు వాని యందును నాడీకేంద్రము లున్నవి. నాడీసంహతులచే నివి యొకదానితోనొకటి అతుకబడి యున్నవి. మరియు మజ్జితోను, చలననాడులతోను, జ్ఞాననాడులతోను ఇవి కలుపబడియున్నవి. వానినుండి సూక్ష్మాతిసూక్ష్మములగు నాడులు జీర్ణమండలమువెంటను రక్తనాళములవెంటను, శ్వాసాశయములవెంటను, దేహమునందలియితర అవయవభాగములవెంటను వ్యాపించియుండి వానియందు చలనములను గలిగించుచుండును. ఇట్టినాడులు అనేకము ఒకచోటచేరి ఒక్కొక్కకూటముగా నేర్పడును. వానికే నాడీకూటము లనిపేరు. ఇట్టి వానిలో ఉదరమునందలి అనాహతచక్రము (Solarplexus) ఒకటి.

జీర్ణక్రియ, శ్వాసక్రియ, రక్తప్రసరణము మొదలగు క్రియ లన్నియు స్వతంత్రనాడుల వలననే నడుపబడుచుండునని వ్రాసితిమిగద. ఆరోగ్యముగానుండి ఆయా అవయవములయందెట్టి నిరోధములును లేకుండ సక్రిమముగా జరుగుచున్నంతకాలమును మనకు వానిచలనము తెలియనంత సౌమ్యముగా జరిగిపోవుచుండును.

ఈ రెండు నాడీమండలములును బాగుగా కలిసి యున్నందున దుఃఖము, భయము, కోపాదులవలన అంతరవయములందును మార్పులు జరిగి ఆరోగ్యము చెడిపోవును. అట్లే ఆనందము, సంతోషము, ప్రేమ, భక్తి, విశ్వాసములవలన నవి బలపడి ఆరోగ్యము అభివృద్ధియగుచుండును.

శిరోనాడులు.

మెదడునుండి ౧౨ జతలనాడులు బయలుదేరి జ్ఞానేంద్రియము లోనికి వ్యాపించియున్నవి. వినుట, చూచుట, వాసనచూచుట, రుచిచూ

8 వ పటము శిరోనాడులు.

చుట, నోరాడించుట, ముఖమును కదలించుట మొదలగువానికి వీలుగా నేర్పడియున్నవి. (2 వ పటము చూ.) ఇచ్ఛానాడులను అదుపులో

నుంచునది గోధ్రము. అనడక కేదైన అటంకము కలిగినప్పుడు మానవునినడకయొక్క తీరు చెడును. దీనిని త్రాగుబోతులయందు చూడవచ్చును. మజ్జాముఖముయొక్క ముందువైపున మెదడునుండి బయలుదేరిననాడులు కుడియెడమలకు మారునని యిదిపరకే వ్రాసియున్నాము. (గీ వ పటము చూ) శ్వాసక్రియ జరుగుటకు అవసరమగు నాడి యందుండి బయలుదేరును.

ప్రశ్నలు.

- ౧ దేహమునందలి పొడుగులముకలను పేర్కొని వానియొక్క క్రియలను తెలుపునది.
- ౨ వెన్నెముక, అందలిభాగములు, వానియందలి ముక్కలను వర్ణించుము.
- ౩ వెన్నెముకయొక్క పనియేమి? వెన్నెముకయొక్క వెనుకవై పేది? వెన్నుపూసలకు వెనుకవైపుపని?
- ౪ దేహమున నాడీమండలమువలన జరుగు పనియేమి? నాడీమండలమునందలి ౨ ప్రధాన భాగముల వివరించుము. మెదడును వర్ణించుము.

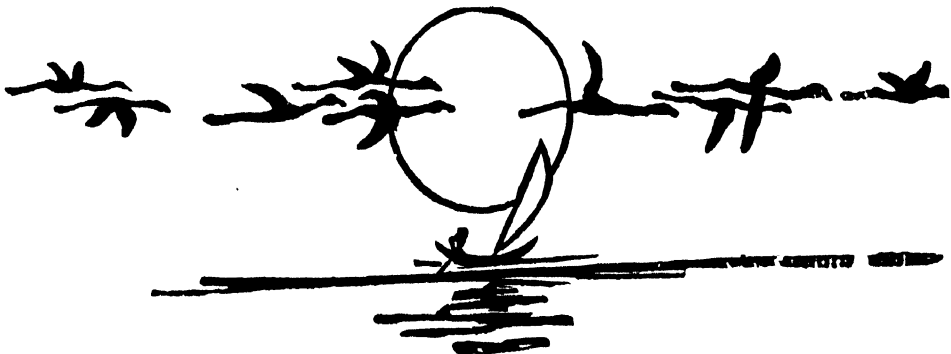
గీ ఒకడు తూలుచు నడచుచున్నాడు. వాని మెదడులో ఏప్రత్యేక భాగము చెడియున్నది?

౬ వెన్నుపూసను కోసినప్పు డెట్లుండునో వర్ణింపుము. వెన్నుపూసనుండి యెన్నిజతల నాడులు బయటికి వ్యాపించియుండును?

౭ మెదడు మజ్జానాడీమండలమునందు బూడిద రంగుగలపదార్థమును తెల్లనిపదార్థమును వర్ణించి అవి మెదడులో ఏది యెచ్చట నుండునో వ్రాయునది.

౮ నాడీకూట మననేమి? అట్టి యొకకూటమును పేర్కొని అది యెచ్చట నున్నదో వ్రాయుము. ౯ ఒక అనుభవము మెదడున కెట్లు చేరునో వ్రాయుము చలనక్రియ యెట్లు జరుగుచున్నది? స్వేచ్ఛాక్రియ లన్నియు నెచ్చట ఆరంభమగును?

౧౦ మానసికములగు ఉద్దేశికములవలన మన శరీరక్రియ ఎట్లు బాధింపబడును?

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

మూ డ వ పాఠ ము

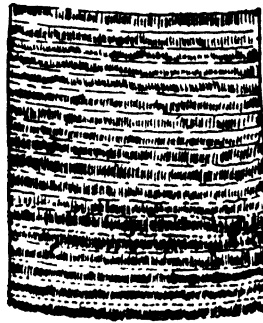
దేహము నందలి అవయవములు

౧ కండరములు

కండరములు కదలించుటవలన దేహమునందలి వివిధభాగములు కదలింపబడును. రక్తవాహికలు, శోషరసవాహికలు, నరములు, మొదలగువానికి దెబ్బ తగులకుండునట్లు కాపాడుచుండును. తీరా దెబ్బలు తగిలినప్పుడు ఆ దెబ్బలు

ఆయాభాగములకు చెఱుపుచేయకుండునట్లును కాపాడుచుండును కూపకము, ఉదరము, ఎదురురొమ్ము మొదలగు ప్రాణావయవములున్న భాగముల కీకండరము లావరణగా నేర్పడియుండును.

మానవకండరమునందలి ఒకతంతువు 800 లెట్లు పెంచుచూపఁడినది.

1 వ పటము.

2 వ పటము.

3 వ పటము.

కండరతంతువులో సంబంధముగల ఒక సులనగాడి.

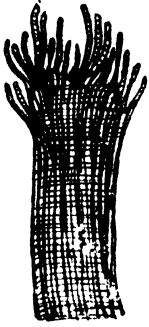
తంతువులలో విడదీయబడిన ఆతిసూక్ష్మమైన తంతువులు. a కన్న b యును దానికన్న c యును చిన్నవి. అన్నిటిలోనికీ d అత్యంతసూక్ష్మమైనది.

నడచుట, పై కెత్తుట, వంగుట, మెలివేయుట, మొదలగు కదలికలే కాక తినుట, నమలుట, మాట్లాడుట, కనురెప్పలను తేరచుట మూయుట మొదలైన చిన్నచిన్న కదలికలు సైతమీకండరములవలననే జరుగుచుండును.

ఈ కదలిక లన్నియు కండరములయందలి స్థిత స్థాపక గుణమువలననే గలుగును - అనగా ముడుచుకొనునప్పుడు పొట్టిపై లావెక్కుటయు, సాగినప్పుడు సన్ననై పొడుగెక్కుటయు జరుగుచుండును. అనిచ్చాకండరములు నాడులయొక్క

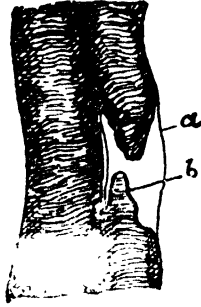
అదుపునకు లోబడి నాడులవలన నడుపబడు చుండును. స్వేచ్ఛాకండరములు మనయొక్క ఇచ్చననుసరించి నరములద్వారా ప్రేరేపింపబడి

ఒకకండర మారోగ్యవంతమై యున్నయెడల నాడులయందు ప్రేరేపణ గలిగి వెంటనే చురుకుగా కదలును.

4 వ పటము.

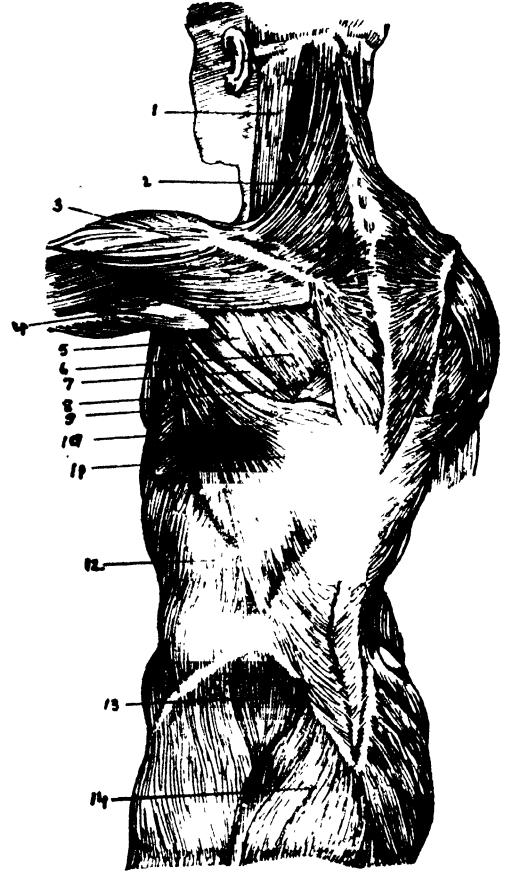
ఒకయే సెలకట్ట పెంచిచూపబడినది.

5 వ పటము.

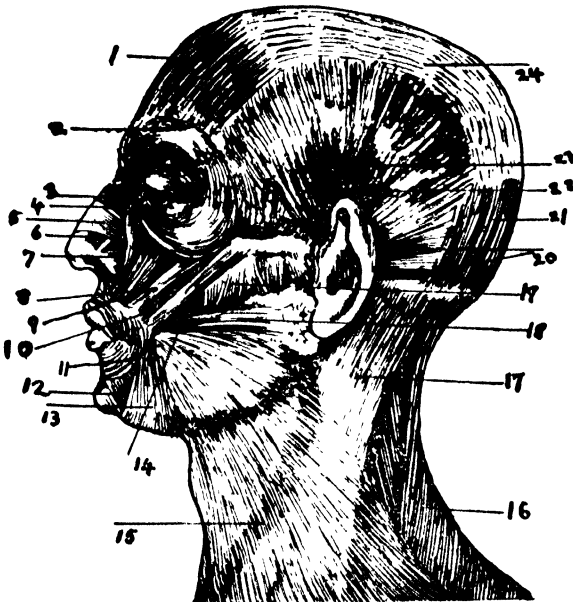
2 యే సెలతంతువులు పెంచి చూపబడినవి. అధిక శ్రమవలన అందొకటి తెగిపోయినది.

పనిచేయుచుండును. గిల్లుట, చరచుట, మెలిచేయుట, సూదితో పొడుచుట మొదలగు పనులవలన నరములయందు వైతన్యము కలుగును. అప్పుడు నాడులు కదలింపబడును.

7 వ పటము.

వెనుక వైపున నుండు కండరముల వైచార.

6 వ పటము.

ముఖముందును, పెడయందును నుండు కండరములు.

సంధులను ముడుచునట్టి కండరములకు 'సంకోచ స్నాయువు' అనిపేరు. ముంజేతీయం దుండు కండరము ముంజేతీని వైకిముడుచుకొనునట్లుచేయును. తొడకు వెనుకవైపుననున్న కండరము మోకాలునకు దిగువనున్న భాగమును ముడుచుకొనునట్లు చేయును. ముడుచుకొనినట్టి భాగములను తెరచుకొనునట్లుచేయు కండరములకు 'వితాన స్నాయువు' అనిపేరు. కుడియెడమలకు త్రిప్పట

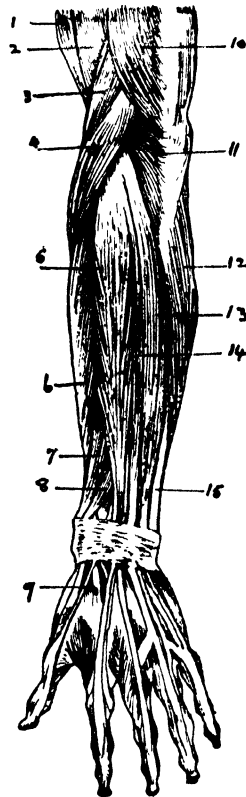
కుపయోగించుకండరములకు మెలివేయుకండరము లని పేరు. కబంధమువంకకు చేతులను, కాళ్లను ఆకర్షించునట్టి కండరములకు 'వ్యూహస్నాయువు' లని పేరు. కబంధమునుండి కాలు చేతులను వెలుపలికి తెరచునట్టి కండరములకు 'అపకర్షకస్నాయువు' లని పేరు. ఇట్టివి భుజము లందును, తొడయొక్క వెలుపలిభాగమునందు నుండును.

8 వ పటము.

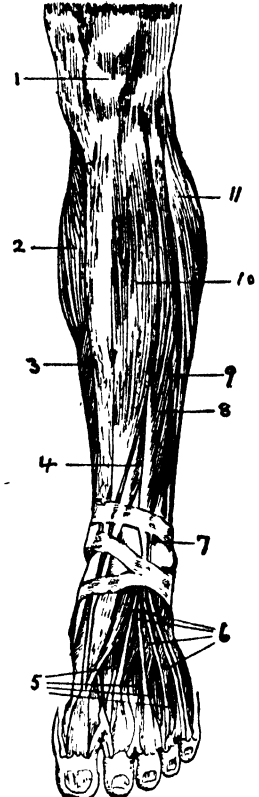
రొమ్మునందును పైచేతియందును నుండు కండరములు, ఇచ్చాధీనకండరములు రెండుగాని మూడుగాని ఎముకల కంటియుండి వానిని ఒకదానితో నొకదానిని కలుపుచు వానిని కదలించుచుండును. కండరముయొక్క కదలనిభాగమునకు మొదలనియు, కదలునట్టిభాగమునకు చినర అనియు పేరు. కండరములను చుట్టుకొని పీచువంటి పదార్థముతో తయారయిన ఒక సూర యున్నది. దానికి సంధాయక ధాతు' వని పేరు. ఇది ఎముకకును కండరమునకును మధ్య నుండి వానిని రెంటిని కలుపుచుండును.

కకును కండరమునకును మధ్య నుండి వానిని రెంటిని కలుపుచుండును.

9 వ పటము.

ముంజేతియొక్క జెనుకజైపున నున్న కండరములు.

10 వ పటము.

ముంగాలునందలి కండరములు.

మొత్తముమీద దేహములో నున్న కండరము లన్నియు కలిపి దాదాపు ౪౦౦ ఉండును. ఇది కాక వెన్నుపామువెంట లెక్కలేనన్ని చిన్న చిన్న కండరము లున్నవి. అవి వెన్నుపామును విరిచిచేయుటకును ముడుచుటకును వలయాకార ముగా త్రిప్పుటకును మెడను ముందునకును వెనుకకును వంచుటకును; తలను ప్రక్కలకు త్రిప్పుటకును సహాయపడును. ఇవికాక ప్రక్కటెముకలకు మధ్యభాగములందు రెండేసిజతల కండరము లుండును. గాలిని లోనికి పీల్చినపుడు

ప్రక్కటెముకలు విరివిజెందుటకు ఒక జతయును, గాలిని వెలుపలకు వదలి వేసినప్పుడు ప్రకృతి ముకలు ముడుచుకొనుటకు ఒక జతయును ఉన్నవి.

సంధులు

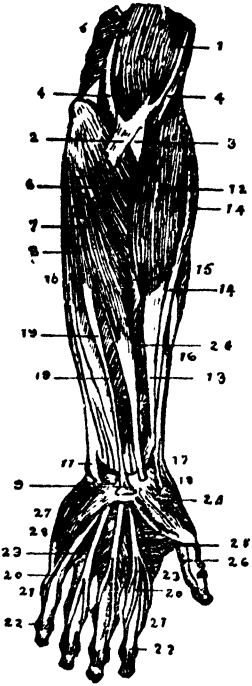
ఒక యెముకతో నింకొక యెముక కలియుచోటు నకు 'సంధి' యని పేరు. అవి రెండును సంధిబంధనములతోను ఉపాస్థులతోను కలుపబడియుండి కదలింప వీలుగా నుండును. ఇట్టి సంధులు మూడు తెరగులుగా నున్నవి.

స్థిర సంధులు : ఇట్టివి కపాలమునందున్నవి. కపాలమునందు అనేకములగు ఎముకలు కలిసి యున్నవి. అయినను అవి కదలవుగాన వానిని స్థిరసంధులందుము.

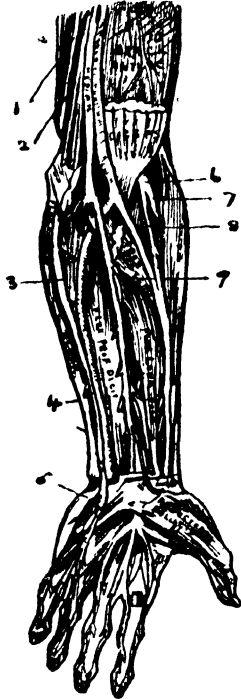
మితచలనముగల సంధులు : ఇట్టివి వెన్ను పూసలు. ఇవి మితమైనచలనము గలిగియుండును. అమితచలనముగల సంధులు : మలుగులలోను భుజములందును నిట్టి సంధులున్నవి. అక్కడ ఒక గిన్నెవంటి యెముక ఒకవైపునను, బంతివంటి యెముక అందులోను నిమిడియుండును. పైకిని, క్రిందికిని, ప్రక్కలకును, ముందు వెనుకలకును, వలయాకారముగా త్రిప్పుటకును వీలుగా నుండును.

సంధులయందు, రెండెముకలు కలియుచోటు 'హయలిక్ ఉపాస్థి'యను పేరుగల మంద మైనట్టి, దృఢమైనట్టియు పొరయుండును. తెల్లని తేంతువులతో గూడిన బద్దెలు రెండెముకలను కలిపి కట్టియుంచును. అందువలన నవి విచ్చల విడిగా జారిపోక దృఢముగా నుండును. అవసరమైనంత కదలికయే అచట గలుగు చుండును. వీనికి 'సంధిబంధము' అని పేరు.

సంధిబంధములకును, ఉపాస్థులకును మధ్యభాగమున జారుదల గలిగించునట్టి శ్లేష్మపు పొర యొకటి యుండును.

11 వ పటము.

12 వ పటము.

ముంజేతియందలి మందరి ముంజేతియందలి వరములు చైపుకండరములు.

ఇంకొక కండర మున్నది. అది ఉరమునకును ఉదరమునకును మధ్య నున్నది. ఉదరమునందలి అవయవములకు పైగా గొడుగు ఆకారముగా నున్న యీ కండరమునకు 'విభాజక'మని పేరు. శ్వాసను లోనికి పీల్చినప్పుడు ఇది దిగువకు పోవును. శ్వాస వదలి వేసినప్పుడు ఇది పైకి పోవును. కండరములయం దెల్ల రక్తవాహికలు దట్టముగా వ్యాపించియున్నవి. కండరములకు ఎగువను, దిగువను, మధ్యను, ప్రక్కలను కూడ దట్టముగా రక్తనాళములు వ్యాపించియున్నవి.

ప్రకృతి - బెజవాడ.

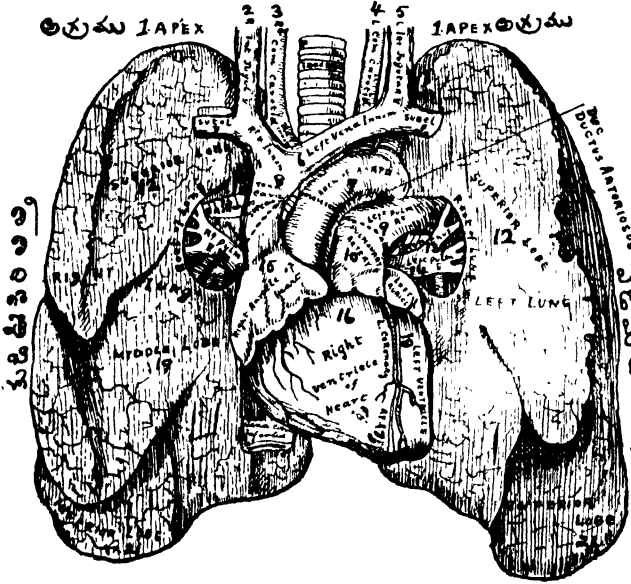
వెన్నుపూసలకు వెనుకను ముందుభాగమునను బలమైన సంధిబంధపు ఆవరణ యుండుటవలన,

వెన్నుపామును అటునిటు కదలించినపు డందలి పూసలు విడిపోక నిలిచియుండును.

రక్త ప్రసరణమండలము

హృదయకోశము, రక్తనాళములు (సిరలు, ధమ నులు) శోషరసవాహికలు, శోషరసము నిందు చేరును. హృదయకోశ మనగా పిడికిలియంత పరిమాణము గలిగి మధ్య నవకాశముగల ఒక కండ రమువంటి అవయవము. ఇది ఉరము (రొమ్ము) భాగమున నొకింత యెడమవైపుగా నుండును. హృదయకోశముయొక్కదిగువభాగము సన్నగా నుండును. దానికి అగ్రమునిపేరు. ఐదవఆరవ ప్రక్కటెముకలయొక్క ఆవరణ సీయోగము

ఆనుకొనియుండును. హృదయముయొక్కలోపలి భాగమున ఒక క్షేష్ణపు (వస పొర) గలదు. ఇది నునుపుగా నుండును. దీనికి హృదయాంత స్త్యక్కు - అనగా హృదయముయొక్క లోపలి పొర యని పేరు. హృదయకోశము ఒక తంతువులచే కూడిన పొరచే కప్పబడియున్నది. దానికి హృత్కోశము - అనగా హృదయముండు తిత్తి యని పేరు. హృదయాంత స్త్యక్కువంటి పొర ప్రతిరక్తనాళమునందును గలదు.

1,1 అగ్రములు	12,12 కుడి, యెడమ
2, కుడివైపు గొంతు సంబంధసిర	శ్వాసాశయము లందలి వైతిత్తులు
3 కుడిమధ్య	13 ఎడమ శ్వాసాశయ సిర
4 ఎడమమధ్య	14 కుడిశ్వాసాశయశిర
5 ఎడమవైపుగొంతు సంబంధసిర	15 కుడికర్ణిక
6 ఎడమలోపలిసిర	16 కుడిజతరిక
7 వంపు రక్తనాళము	17 ఎడమకోధకధమని
8 కుడి లోపలిసిర	18 ఎడమజతరిక
9 కుడిశ్వాసాశయ సంబంధధమని	19 శ్వాసాశయములందలి మధ్యతిత్తి
10 శ్వాసాశయధమని	20 కుడిజతరిక
11,11 కుడి, యెడమల యందలి శ్వాసాశయ సిరలు	21 శ్వాసాశయములందలిదిగువతిత్తి

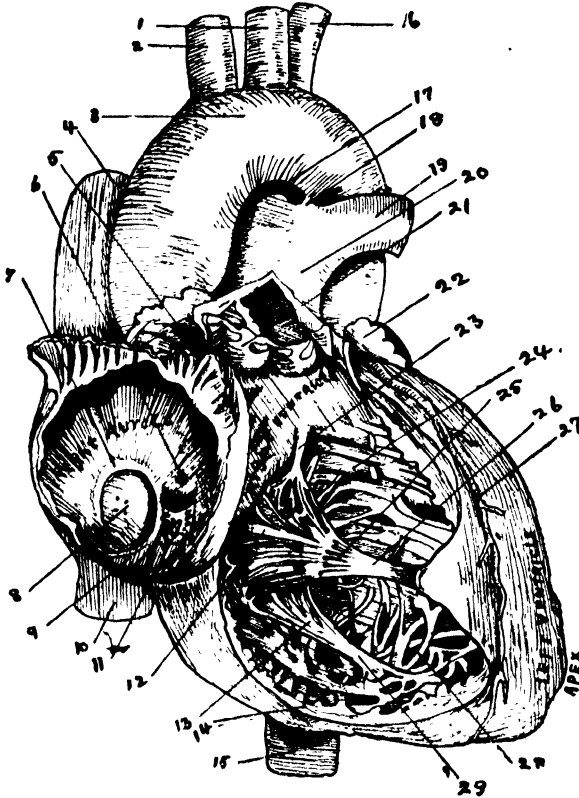
13 వ పటము. శ్వాసాశయములు, హృదయము వానిసమీపమందలి భాగములు.

హృదయకోశము కండరములచే నాలుగుగదులుగా విభాగింపబడియున్నది. పైనున్న రెండు గదులకును 'కుడియెడమ కర్ణిక'లనిపేరు. క్రింద నున్న రెండుగదులకును 'కుడియెడమ జతరిక'

లని పేరు. దేహమునందు రెండురకముల రక్త వాహిక లున్నవి. ధమనులు - అనగా శుద్ధ రక్తము ప్రసరించు గొట్టములు. సిరలు-అనగా మురికిరక్తము ప్రసరించు గొట్టములు.

వీనియందలి రక్తముయొక్క ప్రసరించువిధము నీ క్రింద వివరించుచున్నాము.

దేహమునందెల్ల వ్యాపించియున్న మాలిన్యములు సిరలలో కేశనాళికలను పేరుగల సన్న నాళములలోనికి చేరును. అక్కడనుండి అవి ఆమురికిని పెద్దగొట్టములలోనికి జేర్చును. అందుండి

14 వ పటము.

హృదయమునందలి కుడిభాగములయొక్క ముందు వైపు ఇందు చూపబడినది. కుడియొడమభాగములు రెండును ముందునకులేవు. ఎడమభాగము కొంచెము వెనుకగానున్నది.

అది యింకను పెద్దదగుగొట్టములోనికి చేర్చిచివరకు 2 పెద్దమురుగు కాలువలలోనికి చేర్చును. ఆమురికి రక్తము అందుండి హృదయకోశమునందలి కుడికర్ణికలోనికి బోవును. కుడికర్ణికలోనుండి కుడిజఠరకలోనికి ఒక కవాటమున్నది. దానికి 'త్రిసిధాన' మనిపేరు. కుడికర్ణికనిండ

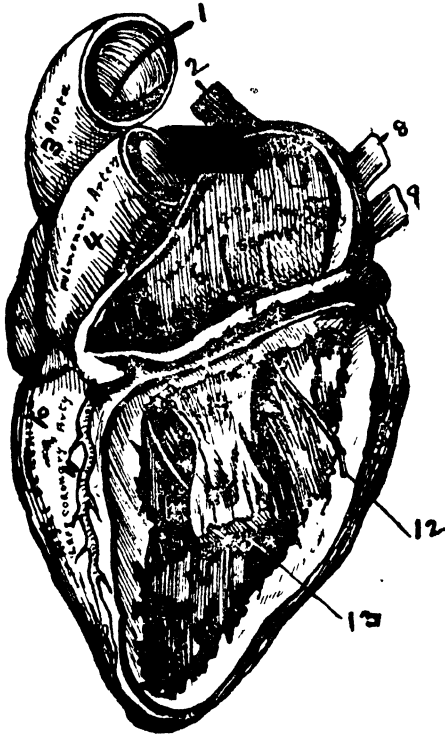
పటవివరణము.

- 1 ఎడమమస్య (Left carotid)
- 2 అనామకరసి (Innominate)
- 3 బృహదాధమనియందలి కమాను (Arch or aorta)
- 4 పైభాగమందలి బృహత్సీర (Vena cava superior)
- 5 కుడికర్ణిక అనుబంధి (Right auricle appendix)
- 6 గెలెన్ సిరయందలి రంధ్రము (Orifice of vein galen)
- 7 కోడిగుడ్డు ఆకారముగల పల్లమునకు పైనుండు గుండ్రని భాగము (Annulus Ovalis)
- 8, 9 కోడిగుడ్డు ఆకారముగానున్న పల్లము (Fossa Ovalis)
- 10 దిగువభాగమందలి బృహత్సీర (Vena cava Inferior)
- 11 థెలిసస్ కవాటము (Valve of Thebesius)
- 12 ముక్కుకాకారపుకవాటముయొక్క వెలుపటి తునుక (Segment of Tricuspid valve)
- 13 పైకవాటముయొక్క కుడివైపుతునుక (Right segment of Tricuspid valve)
- 14 జఠరకయొక్క ఆవరణములోభాగము (Section of ventricle valve)
- 15 దిగువనున్న బృహత్సీర (Vena cava Inferior)
- 16 ఉపజతువు (subclavian)
- 17 కుడిశ్వాసాశయధమని (Right Pulmonary artery)
- 18 ధమని సంబంధమగు గొంధి (Ductus arteriosus)
- 19 ఎడమశ్వాసాశయధమని (Left pulmonary artery)
- 20 శ్వాసాశయధమని (Pulmonary artery)
- 21 అర్ధచంద్రాకారముగల శ్వాసాశయకవాటములు (Pulmonary Semilunar valves.)
- 22 ఎడమకర్ణిక అనుబంధి (Left auricular appendix)
- 23 సప్తభాతుసంలి కండరములతో గూడిన కండరము (Small papillary muscle connected with septum)
- 24 మాంసభాగము (Column carnea)
- 25 స్నాయుతంతువులు (Chordastendinae)
- 26 వెలుపటికండరములతో గూడిన కండరము (Anterior Papillary muscle)
- 27 ఎడమభాగమందలి శోధనధమని (Left Cornary artery)
- 28 మాంసముండుభాగము (Column carnea)
- 29 లోపలికండరములతో గూడిన కండరము (Posterior papillary muscle)

ప్రకృతి - బెజవాడ.

మురికిరక్తము చేరుటతోడనే అది బలముగా ముడుచుకొనును. అందువలననందలిమురికిరక్తము కుడిజఠరకలోనికి త్రిపిధానకవాటములోగుండ పోవును. ఈత్రిపిధానకవాటముబలమైనతాంతవ (పీచువంటి) పదార్థముచే నిర్మింపబడినందువల

నను, దానినిర్మాణమునుబట్టియు కర్ణికలోనుండి జఠరకలోనికి పోయిన మురికిరక్తమును తిరిగి కర్ణికలోనికి రాకుండ అడ్డగించును. ఆ రక్తము జఠరకలోనుండి అదేవిధమున శ్వాసాశయధమని లోనికి తోసివేయబడును. శ్వాసాశయధమని

- 1
- 2 శ్వాసాశయసిర (Pulmonary vein)
- 3 బృహద్ధమని (Arta)
- 4 శ్వాసాశయధమని (Pulmonary Artery)
- 5
- 6 ఎడమకర్ణికలోని లోపలిభాగము
(Interior of Left Auricle)
- 7 ఎడమకర్ణిక (Left auricle)
- 8 శ్వాసాశయధమని (Pulmonary Artery)
- 9 శ్వాసాశయసిర (Pulmonary Vein)
- 10 కుడిజఠరక (Right ventricle)
- 11 ఎడమశోధనధమని (Left coronary Artery)
- 12 రక్తము - ఈగీత మొదటనున్న యెడమకర్ణికలోని కవాలముద్వారా రక్తము జఠరకలోనికివచ్చును
Blood passes through Leftauricle to ventriole
- 13 బృహద్ధమనిలోనుండి రక్తము బయలుదేరుతోక
Passed the Aortic opening

15 వ పటము. హృదయమునందలి యెడమభాగములు.

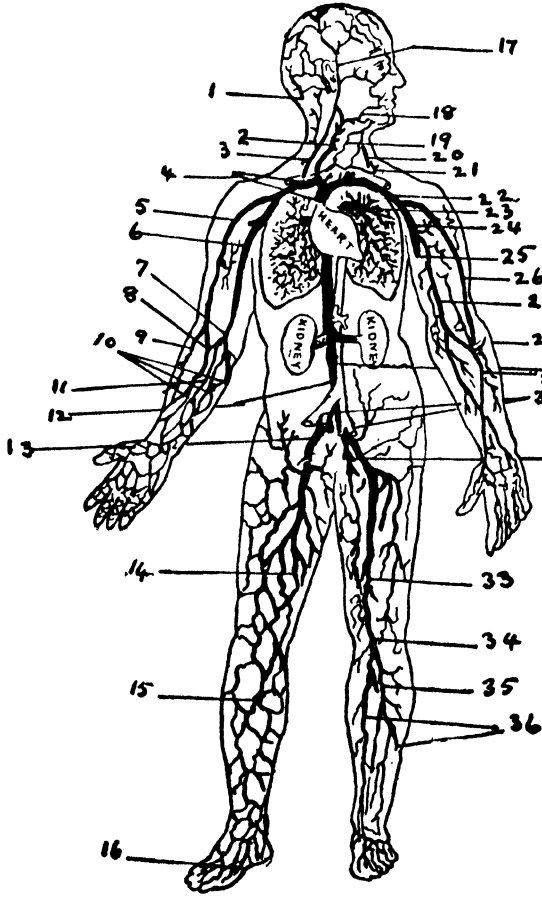
అనేకలక్షణ కేశనాళికలుగా చేరియుండి శ్వాసకోశమునందలి వాయునాళికలలోని ప్రాణవాయువుతో కలిసి పరిశుద్ధమగును. మురికిరక్తమునందలి మాలిన్యము కేశనాళికలలోనికి పోయి అటనుండి వెలుపలికి వదలివేయబడును.

అట్లు పరిశుద్ధమై మంచినరక్తము శ్వాసాశయసిరలలోనికి జేరి, యెడమకర్ణికలోనికి జేరును. అది తిరిగి వెనుకటివలె ఎడమ జఠరకలోనికి తోసివేయును. ఎడమకర్ణికలోనుండి, యెడమ జఠరకలోనికి పోవుచోటను ఒకకవాలమున్నది.

దానికి 'క్రిటిల్ పిధాన' మని పేరు. అందుండి తిరిగి అశుద్ధరక్తము బృహద్ధమని లోపలికి

ప్రసరించి అచటినుండి అసంఖ్యాకములుగా చీలి దేహమంతటికిని వ్యాపించిన కేశనాళికలలోనికి

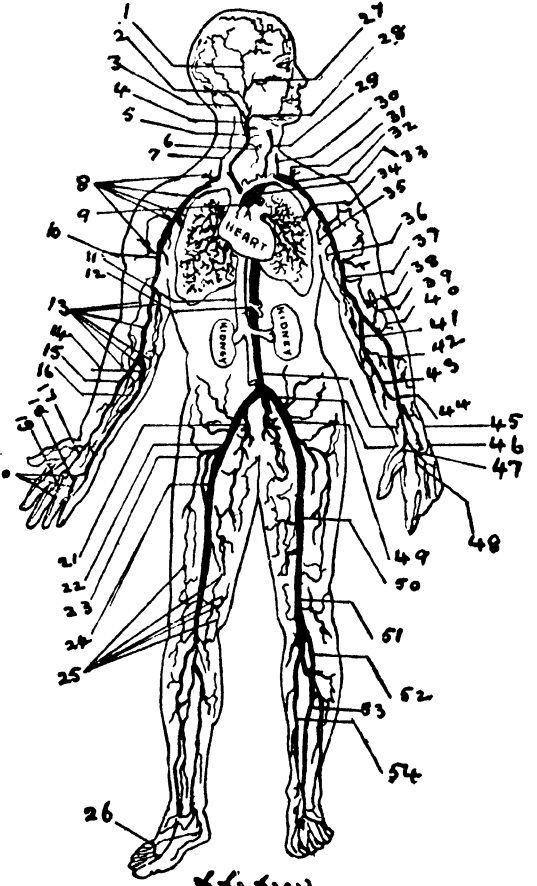

సిరలు

17 వ పటము సిరలు

బోయి దేహమునందలి ప్రతి ధాతువునకును ఆహార మొసంగును.

శోషరసవాహికలు సిరలకు సాహాయ్యకారులుగా నుండును కేశనాళికలలోనికి చేరిన కొన్ని రక్తసంబంధమగు ద్రవములను అవి తిరిగి హృదయకోశములోనికి జేర్చును సాధారణముగా సిరలయందు మురికిరక్తమును, ధమనులయందు శుద్ధరక్తమును ప్రవహించుచుండును. కాని శ్వాసాశయసిరలో మాత్రము శుద్ధరక్తమును, శ్వాసాశయధమనిలో మురికిరక్తమును డిండును.

ధమనులు

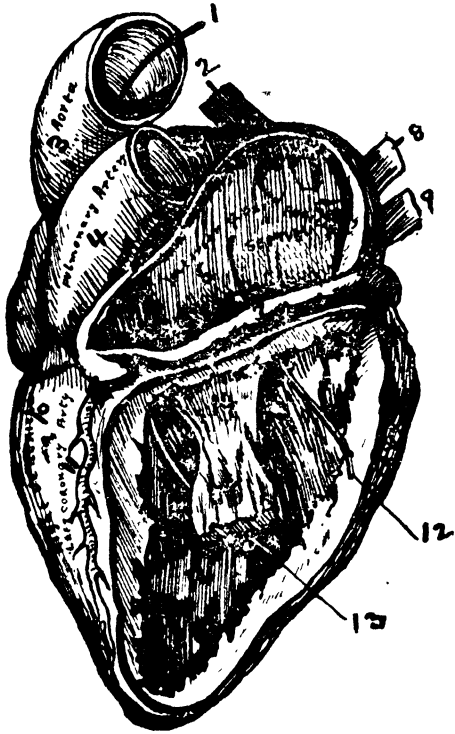
18 వ పటము ధమనులు

జీర్ణకోశమునందును, ఇతరజీర్ణావయవములందును, చేరిన రక్తము తిరిగి సూటిగా హృదయకోశమునకు రాదు. రక్తము చెడిపోయి 'జాతరసిర' అను పేరుగల ఒకపెద్ద రక్తవాహికలోనికి చేరి అచటనుండి 'యెక్వల్' అనుపేరుగల పసరుతిత్తిలోనికి చేరు'. ఇచటనుండి అది తిరిగి కేశనాళికలోనికి పోయి అందుండి కుడికర్ణికలోనికి చేరుకొనును.

వెనుక వివరించినవిధముగా హృదయమునందలి కవాటములు మూసికొనుట, తెరచికొనుట అను

మురికిరక్తము చేరుటతోడనే అది బలముగా ముడుచుకొనును. అందువలననందలిమురికిరక్తము కుడిజఠరకలోనికి తీసిధానకవాటములోగుండ పోవును. ఈతీసిధానకవాటముబలమైనతాంతవ (పీచువంటి) పదార్థముచే నిర్మింపబడినందువల

నను, దానినిర్రాణమునుబట్టియు కర్ణికలోనుండి జఠరకలోనికి పోయిన మురికిరక్తమును తిరిగి కర్ణికలోనికి రాకుండ అడ్డగించును. ఆ రక్తము జఠరకలోనుండి అదేవిధమున శ్వాసాశయధమని లోనికి త్రోసివేయబడును. శ్వాసాశయధమని

- 1
- 2 శ్వాసాశయసిర (Pulmonary vein)
- 3 బృహదధమని (Aorta)
- 4 శ్వాసాశయధమని (Pulmonary Artery)
- 5
- 6 ఎడమకర్ణికలోని లోపలిభాగము
(Interior of Left Auricle)
- 7 ఎడమకర్ణిక (Left auricle)
- 8 శ్వాసాశయధమని (Pulmonary Artery)
- 9 శ్వాసాశయసిర (Pulmonary Vein)
- 10 కుడిజఠరక (Right ventricle)
- 11 ఎడమశోధనధమని (Left coronary Artery)
- 12 రక్తము - ఈగీత మొదటనున్న యెడమకర్ణికలోని కవాటముద్వారా రక్తము జఠరకలోనికివచ్చును
Blood passes through Leftauricle to ventriole
- 13 బృహదధమనిలోనుండి రక్తము బయలుదేరుతొగ్రవ
Passed the Aortic opening

15 వ పటము. హృదయమునందలి యెడమభాగములు.

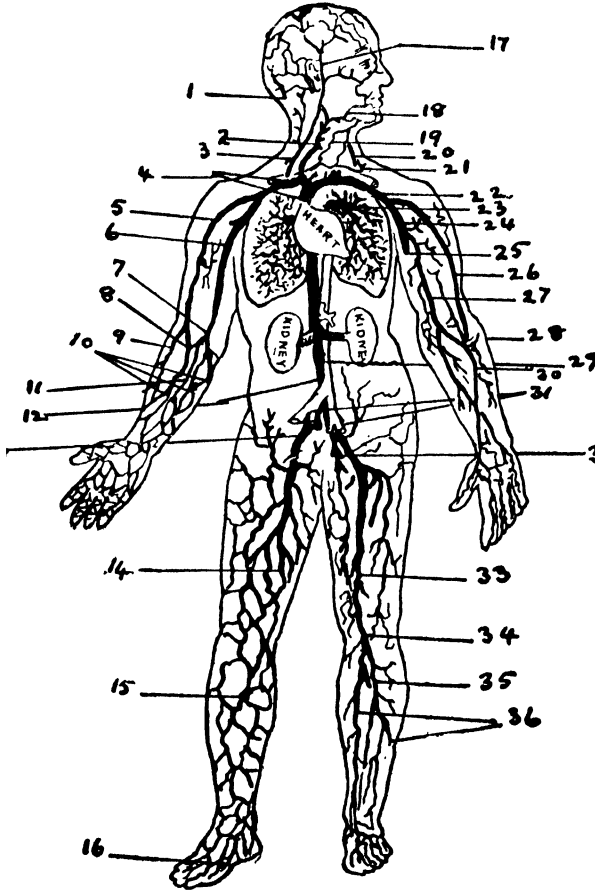
అనేకలక్షణ కేశనాళికలుగా చేరియుండి శ్వాసకోశమునందలి వాయునాళికలలోని ప్రాణవాయువుతో కలిసి పరిశుద్ధమగును. మురికిరక్తమునందలి మాలిన్యము కేశనాళికలలోనికి పోయి అటనుండి వెలుపలికి వదలివేయబడును.

అట్లు పరిశుద్ధమై మంచినరక్తము శ్వాసాశయసిరలలోనికి జేరి, యెడమకర్ణికలోనికి జేరును. అది తిరిగి వెనుకటివలె నెడమ జఠరకలోనికి త్రోసివేయును. ఎడమకర్ణికలోనుండి, యెడమ జఠరకలోనికి పోవుచోటను ఒకకవాటమున్నది.

దానికి 'కిరీట పిథాస' మని పేరు. అందుండి తిరిగి అశుద్ధరక్తము బృహదధమని లోపలికి

ప్రసరించి అచటినుండి అసంఖ్యాకములుగా చీలి దేహమంతటికిని వ్యాపించిన కేశనాళికలలోని!

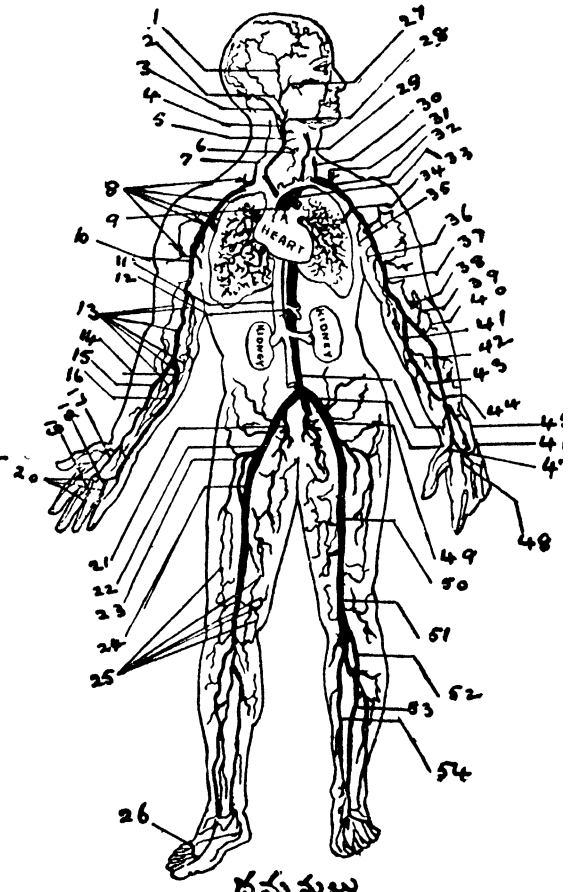

స్థిరలు

17 వ పటము స్థిరలు

బోయి దేహమునందలి ప్రతిభాతువునకును ఆహార మొసంగును.

శ్లోషరసవాహికలు స్థిరలకు సాహాయ్యకారులుగా నుండును కేశనాళికలలోనికి చేరిన కొన్ని రక్తసంబంధముగు ద్రవములను అవి తిరిగి హృదయకోశములోనికి జేర్చును సాధారణముగా స్థిరలయందు మురికిరక్తమును, ధమనులయందు శుద్ధరక్తమును ప్రవహించుచుండును. కాని శ్వాసాశయసిరలో మాత్రము శుద్ధరక్తమును, శ్వాసాశయధమనిలో మురికిరక్తమును డిండును.

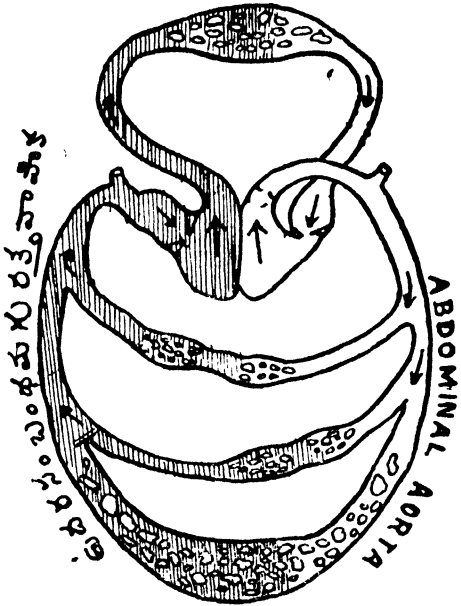

ధమనులు

18 వ పటము ధమనులు

జీర్ణకోశమునందును, ఇతరజీర్ణావయవములందును, చేరిన రక్తము తిరిగి నూటిగా హృదయకోశమునకు రాదు. రక్తము చెడిపోయి 'జాతరసిర'అను పేరుగల ఒకపెద్ద రక్తవాహికలోనికి చేరి అచటనుండి 'యకృత్' అనుపేరుగల పసరుత్తిత్తిలోనికి చేరు. ఇచటనుండి అది తిరిగి కేశనాళికలోనికి పోయి అందుండి కుడికర్ణిలోనికి చేరుకొనును.

వెనుక వివరించినవిధముగా హృదయమునందలి కవాటములు మూసికొనుట, తెరచికొనుట అను

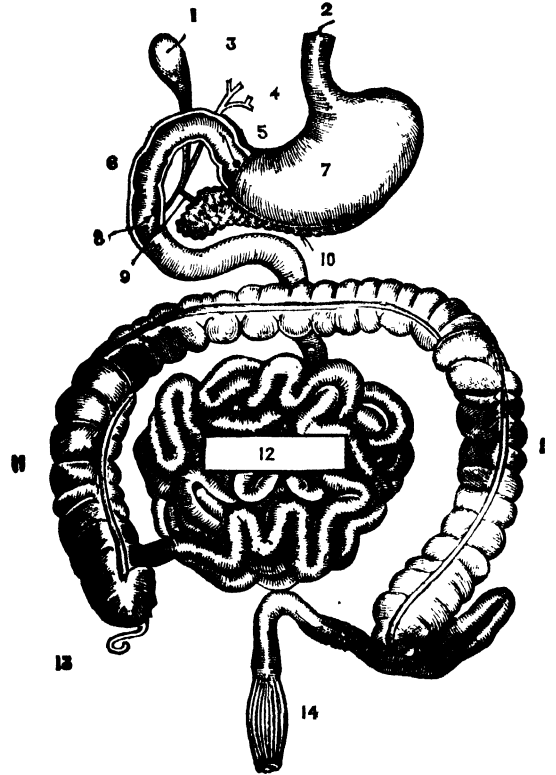
19 వ పటము రక్తప్రసరణము.

క్రియవలన హృదయము స్పందించును. అనగా కొట్టుకొనుచుండును. మనచేవిని ఎడమవైపున రొమ్ముమీద నుంచినయెడల అదెబ్బలు చెవికి వినిపించును. 'స్టెతెస్కోప్' అను రబ్బరుగొట్టము ద్వారాకూడ ఈధ్వనులను వివచ్ఛును. హృదయకోశముయొక్క అగ్రము ప్రక్కయెముకల కంటగొట్టుకొనుచుండును. అచట మనచేతి నుంచినయెడల మన కాస్పర్య తెలియగలదు. రోగనిదానము జేయు పాఠములో నీవిషయ మై యింకను నెక్కువగా వివరించెదము.

జీరమండలము

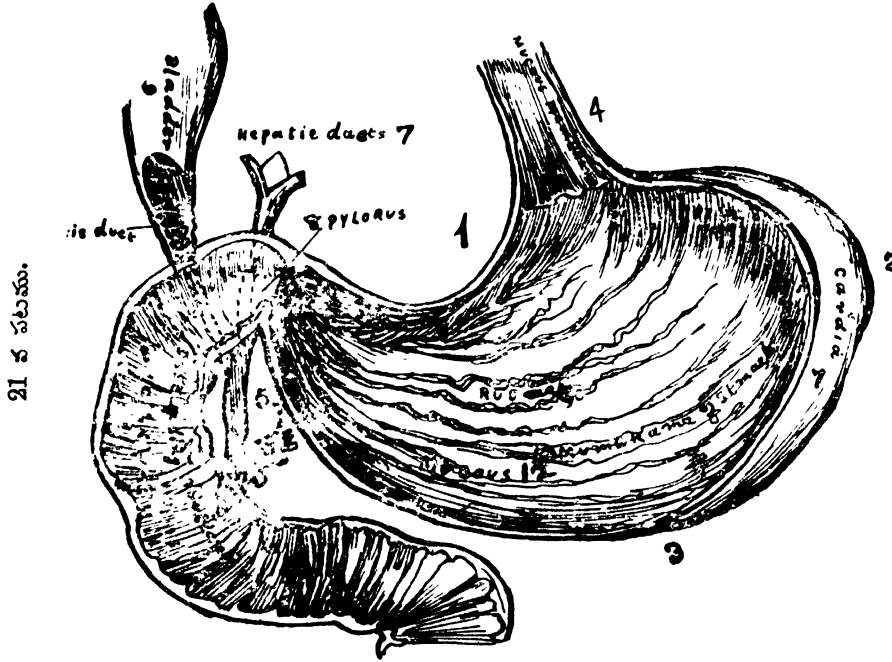
నోరు : క్రిందిదవుడకును, పైదవుడకును మధ్యగానుండు ఖాళీప్రదేశములలోపల క్షేష్ణపు పొర యున్నది. 'దీనికే ఆమత్వచ'మని పేరు. అంగిలి యీనోటికి కప్పగా నున్నది. ముందున్న భాగమునకు 'గట్టి అంగిలి' అనియు, వెనుకనున్న భాగమునకు 'మెత్తని అంగిలి' అని

యు పేరులు. గొంతులోపలి కుడియెడమలందు రెండురసగింధు లున్నవి. వానికి 'ఉపజిహ్వాక' అని పేరు.

20 వ పటము - జీరమండలము.

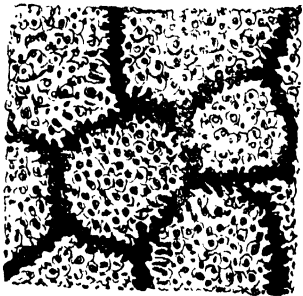
- 1 పిత్తాశయము (చేడుకట్టు)
- 2 జీరాశయ ముఖద్వారము
- 3,4 పైత్యవాహిక
- 5 అంత్రముఖము
- 6 నూత్నాంత్రముయొక్క మొదటిభాగము
- 7 జీరాశయము
- 8 మధువాహిక
- 9 వృక్కకములు
- 10 స్త్రీహము
- 11,11 నూలాంత్రము (పెద్దకేగు)
- 12 నూత్నాంత్రము (చిన్నకేగు)
- 13 క్రిమిక (క్రిమిక పైడి లందిక)
- 14 పురీష నాళము

21 వ పటము.

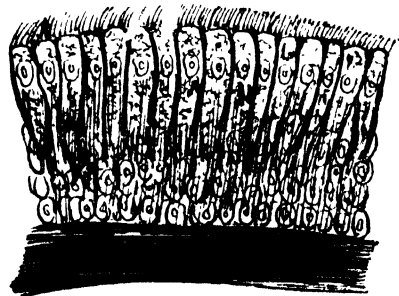
జీర్ణాశయము (ఇందలి అమత్వచము) అంత్రీమూలము. దీనినే 2 వ జీర్ణాశయము మందురు. ప్రధమాంత్ర మనియు నందురు. పితౄశయము నిందు గలదు.

- 1 జీర్ణాశయము నందలి వంపుతక్క-వభాగము
- 2 హృదయమునకు సమీపము గా నుండెడి హృదయము వైపుచివర.
- 3 మిక్కిలి వంపుగలిగిన భాగము.
- 4 అన్నవాహిక - అమత్వచమునందలి నిలువుగానున్న తంతువు లిచటినుండి జీర్ణాశయము అమత్వచములోనికి చేరిపోయినవి.
- 5 చేమకట్టు వచ్చునట్టి వాహిక. కాలేయపుగ్రంథి (Hepatic duct) సిస్టిక్ గ్రంథి (Cystic duct) లలవు.
- 6 చేదురసము మధురరసము అంత్రీమూలములోనికి చేరుటకు ముందు కలియువోటు.
- 7 వైత్త్యగ్రంథి (Hepatic duct)
- 8 అంత్రీమూలము (Pylorus)
- 9 చేదుకట్టు (Gall bladder)
- 10 ప్రధమాంత్రముయొక్క అధోమూఖభాగము. (Descending portion of Duodenum)
- 11 అహారము చిలుకుభాగము (Rugae)
- 12 జీర్ణాశయమునందలి అమపుపార (Mucus Membrane of Stomach)

22 వ పటము.

జీర్ణాశయమునందున్న అమత్వచమునందలి పల్లములు - అసలునకు 20 రెట్లరూపము.

23 వ పటము.

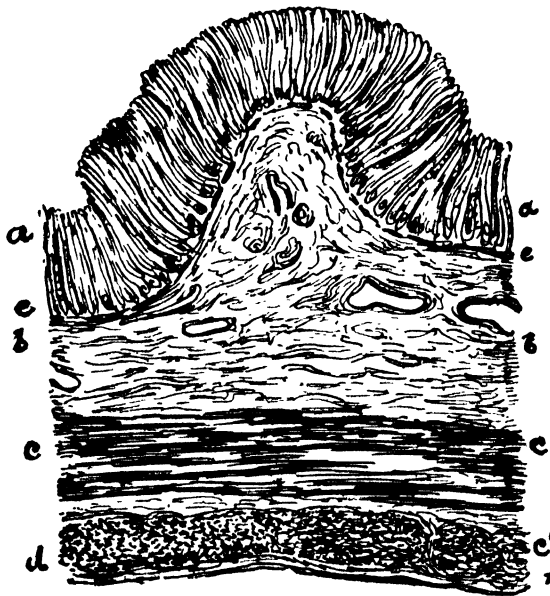
జీర్ణాశయమునందలి పొరలు (350 రెట్లు పెంచినరూపము)

ఉమ్మితిత్తులు: దవుడలయందును, నోటిలో ను ఉమ్మితిత్తులున్నవి.

సప్తపథ: కపాలమునకు దిగువను, ముక్కురంధ్రమును ఉపజహ్వాయు కలియుచోటనున్న ఒక గొట్టము.

ఆహారనాళము: సప్తపథనుండి వచ్చిన పనారమును జీర్ణాశయములోనికి చేర్చునట్టి గొట్టము.

జీర్ణాశయము: ఉదరమునందు పైభాగమున ఎడనువైపున నుండు మధ్యఖాళీగల ఒకకండ

24 వ పటము.

మానవ జీర్ణాశయముయొక్క లోపలిభాగము.

a జాతర గ్రంథులతో గూడిన అమపుపార

(Mucous membrane with gastric glands)

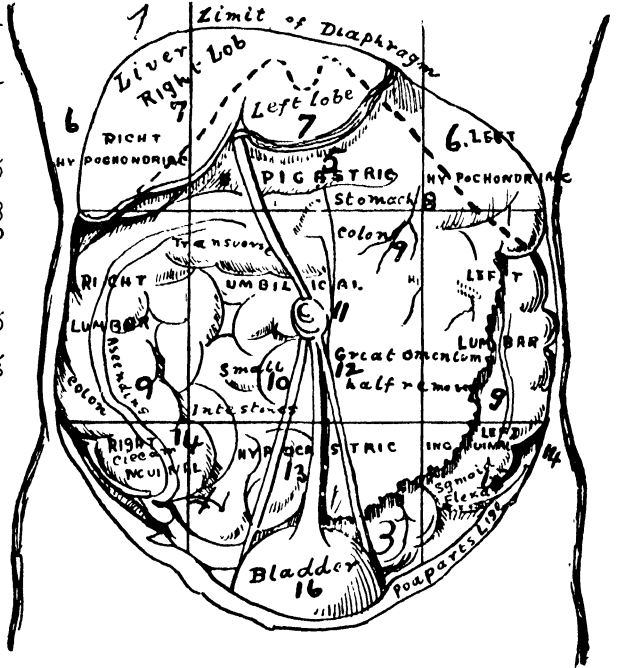
b రక్తనాళములు, శోషరసవాహికలు, నాడులతో గూడిన అమపుపారలోపలిభాగము

(Submucous Coat containing Blood Vessels, Lymphatics and nerves)

c, c కండరభాగము (Muscular tissue)

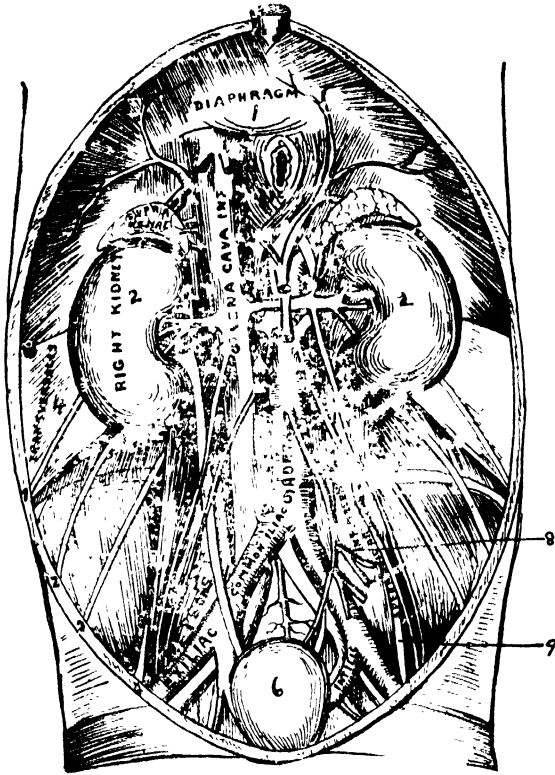
d రసిపార (Serosus Coat)

రపుత్తి-13 అంగుళములుపొడవును 8 అంగుళముల వ్యాసరేఖయు గలిగియుండును. ఆహార

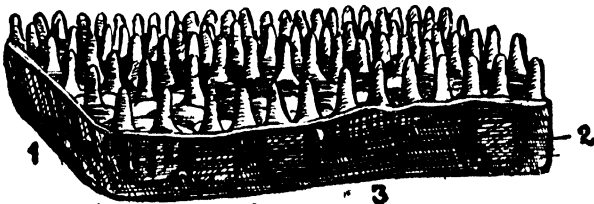
25 వ పటము. ఉదరమునందలి అనయవములు

- 1 విభాజక దిగువభాగము (Limit of Diaphragm)
- 2 క్రిమిక (Appendix)
- 3 మలాశయము (Rectum)
- 4 పెద్దపేగు మొదలు (Caecum)
- 5 స్వాధిష్ఠానము (Solar plexus)
- 6, 6 కుడియొడడు డొక్కలు (Rt. & Lt. Hypochondriae)
- 7, 7 పైశ్చ్యకోశమునందలి కుడి యొడడు తిత్తులు (Rt & Lt. lobes of Liver)
- 8 జీర్ణాశయము (Stomach)
- 9,9,9 పెద్దపేగు (Colon)
- 10 చిన్న పేవులు (Small Intestines)
- 11 నాభి (Umbilicus)
- 12 అంత్రీక్షేపనము మందమైన భాగము (The Great Omentum)
- 13 హైపోగాస్ట్రిక్ నాడి
- 14 లింగ కవాటములు (Right & left inguinal)
- 15 అంత్రాంతము (Sigmoid flexure)
- 16 మూత్రపు తిత్తి (Bladder)

26 వ పటము.

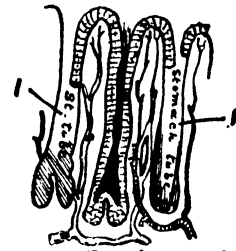
- 1 విభాజకము (Diaphragm)
- 2, 2 మాతృపిండములు (Kidneys)
- 3 దిగువబృహత్పీఠం (Inferior Vena Cava)
- 4 (Psoas)
- 5 బృహత్పీఠం (Aorta)
- 6 మాతృపుత్తి (Bladder)
- 7
- 8 ఆంత్రవేష్టనమునందలి ధమని (Inf. Mesenteric Artery)
- 9 శుక్లసంబంధధమని (Spermatic Artery)

27 వ పటము. పెంచి చూపబడిన శృంగములు.

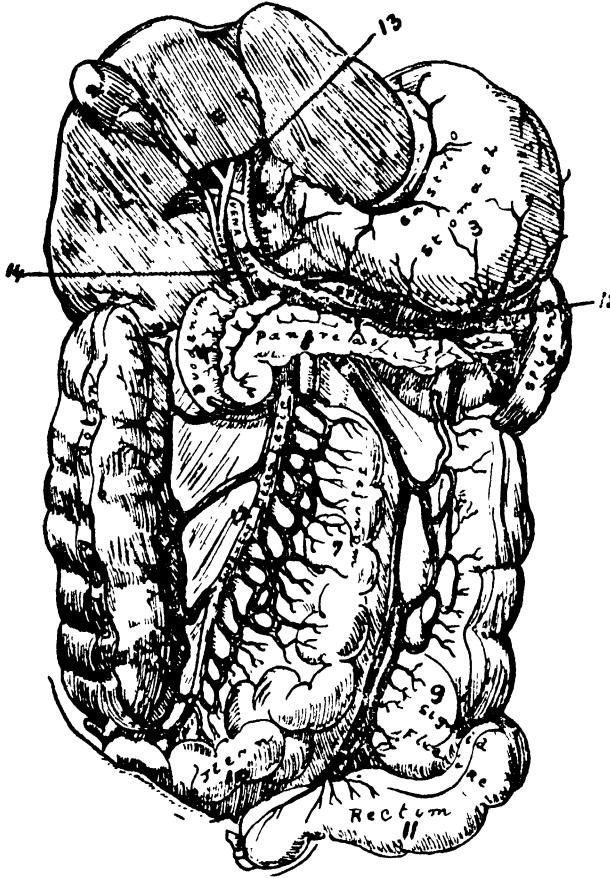
నాళము, జీర్ణాశయము కలియు భాగమునకు గుండె అనిపేరు. జీర్ణాశయము ప్రథమ ఆంత్రము కలియు చోటునకు ఆంత్రముఖమని పేరు. ఆంత్రముఖమునందలి కవాటమునకు ఆంత్రముఖ కవాటమనిపేరు. జీర్ణాశయమునందు శిత్వచ (పొర) లున్నవి. 1 ఆమపుపొర. 2 అనిచ్చాకండరము. శిరసిపొర - దీనికే వసపొర అనిపేరు. ఆంత్రములు (చిన్న ప్రేగులు): పొట్టలో పొడుగుగా నుండు గొట్టము ౨౦ అడుగుల పొడవును, ఒకటిన్నర అంగుళముల వ్యాసరేఖయు గలిగియుండును. మొదటి ౧౦ అంగుళములు ప్రథమాంత్రము. మధ్యాంత్రము 8 అడుగులు. చివరి ఆంత్రము ౧౨ అడుగులు.

పెద్ద ప్రేగు: మొదటి భాగము ఊర్ధ్వముఖాంత్రము, ౨వ భాగము సరళాంత్రము, 3వ భాగము అధోముఖాంత్రము. ఊర్ధ్వముఖాంత్రము చిన్న ప్రేగులయొక్క చివరను 'లంబిక' యను పేరుగల భాగమునుండి యెగువకు నడచును. లంబికకు దిగువనే క్రిమిక యున్నది. పెద్ద ప్రేగు పైకి పోయి అడ్డముగా తిరిగి అధోముఖముగా వ్యాపించి యున్నది. అచటినుండి మలము 'సిగ్నాయిడ్ ప్రెక్టర్' లోనికి పోయి అచటినుండి మలాశయములోనికి చేరును.

Blood Vessels.

రక్తనాళములు
28 వ పటము.
2 శృంగములు.

29 వ పటము. ఉదరమునందలి ప్రధానఅవయవములు.

- 1 పైత్యకోశము (Liver)
- 2 చేడుకట్టు (Gall bladder)
- 3 జీరాశయము (Stomach)
- 4 ప్రథమాంత్రము (Duodenum)
- 5 వృక్కము (Pancreas)
- 6 ఊర్వముఖాంత్రము (Ascending colon)
- 7 చిన్నపేగులలో పైభాగము (Jejunum)
- 8 స్పీహము (Spleen)
- 9 ఆంత్రాంతము (Sigmoid flexure)
- 10 చిన్నపేగులలో దిగువభాగము (Ileum)
- 11 మలాశయము (Rectum)
- 12 అంత్రోవేష్టనముయొక్క పైభాగము (Superior Mesentrio)
- 13 పైత్యకోశ ధమని (Hepatic Artery)
- 14 జీరాశయనీర (Vena portae)
- 15 స్పీహనీర (Spleenic vein)

మ లా శ య ము : ౮ అంగుళముల పొడవుండును. దీనికి దిగువను ప్రక్కలను రెండుకండరము లున్నవి. వానికి మొల లని పేరు.

శ్వాసమండలము.

ము క్కు లు : సప్తపథ, స్వరపేటిక, శ్వాసనాళము, శ్వాసనాళికలు శ్వాసాశయములు కలిసి 'శ్వాసమండల' మందుము.

శ్వాసాశయములు : ఉరమునందు కుడివైపున నొకటియు, ఎడమవైపున నొకటియు నున్నవి. ఇవి పైన సన్నగను, క్రింద లావుగను నుండు శారము గలిగియుండును. కంఠమువరకు వ్యాపించియుండును. ఊపిరితిత్తులు బాగుగా సంకోచవ్యాకోచముల నొంది సులువుగా కదలు నట్లవి 'పుష్ఫన'మను పేరుగల బలమైనట్టియు, మృదువైనట్టియు తిత్తులలో నిమిడియున్నవి. ఈ తిత్తులయందలి విభాగములకు 'పుష్ఫనకుహరము'లని పేరు. 'వానియందలి ఒకపొర శ్వాసాశయములకు అంటియుండును. రెండవపొర ప్రక్కటెముకలచే నేర్పడిన రొమ్ముభాగమునకు అంటియుండును. పుష్ఫనముయొక్కలోపలి పొరలో ఒకవిధమగు శ్లేష్మము (రసము) ఊరుచుండును. అందువలన ఊపిరితిత్తులు ఉచ్చాస్వనిశ్వాసములందు సులువుగా జరుగుటకు వీలుగా నుండును. ఈ క్రియకు నెట్టియాటంకములు గలిగినను శ్వాసాశయదాహము గలుగును. శ్వాసాశయము స్థితస్థాపకగుణము (సాగునట్టి స్వభావము) గలిగియుండును. అందు కోటాసకోట్లు వాయుగోళము లున్నవి.

నోటివెంటగూడ గాలి లోనికి పోవచ్చును. ముక్కువెంటనే గాలి లోనికి పోవుటయే సహజముగు పద్ధతి. మనము వీల్చునట్టి గాలియందలి

శ్రితమును తగ్గించుటకును, శుద్ధిచేయుటకును, తడిగా చేయుటకును అనువుగా మనముక్కులు నిర్మింపబడియున్నవి. కనుక ముక్కులతోనే గాలి పీల్చవలయును.

సప్తపథ : ఆహారము ఆహారనాళములోనికిని, మనము పీల్చిన గాలి వాయునాళములోనికిని ఇందుండియే పోవును.

స్వరపేటిక : దీనినే 'గొంతుకోవి' యందురు. ఆహారనాళమువెంట, ఆహారనాళముయొక్క పైభాగము నంటియున్నది. అసంఖ్యాకముల చేతను, కండరములతోను గూడి ఒక పెట్టెవలె నున్నది. దానికి మధ్యభాగముని కఠినిలమున్నది. దీనికే 'ఉపజిహ్వ' అని 'తంత్రద్వార' మనియు పేర్లు. ఉచ్ఛ్వాస, నిశ్వాసములు దీని ద్వారముననే గలుగును. ధ్వను లిచ్చటనుండి వెలుపడును.

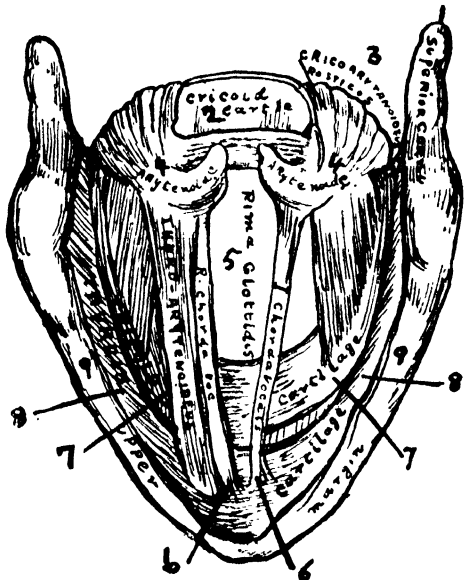
శ్వాసనాళము : స్వరపేటిక నుండి నాలుగున్నర అంగుళముల పొడవును, ఒక అంగుళము

వ్యాసరేఖయు గలిగి స్థితస్థాపకగుణము గలిగి యీ గొట్టము దిగువకు వ్యాపించియున్నది. వెన్నుపూసలు మూడవదాని కెదురువరకు వ్యాపించినతరువాతనిది రెండు చిన్న గొట్టములుగా చీలును అవి తిరిగి కోటాన కోట్లు శాఖలుగా చీలి ఊపిరితిత్తులలోనికి వ్యాపించియుండును. వీనికి చివర వాయుగోళము లుండును. లచటనే రక్తము పరిశుద్ధ మగును. సమానదూరమున స్థితస్థాపకగుణముగల ఉంగటములు వాయునాళమును చుట్టుకొని యుండును. మనము ఆహారమును మ్రింగునప్పుడవి లోపలికి ఒదిగి తరువాత విరివిని పొందుచుండును.

స్త్రీజననేంద్రియములు.

భగము : స్త్రీరహస్యేంద్రియమునకు వెలుపలిపార.

యోని : వెలుపలినుండి గర్భాశయమువరకు వ్యాపించియుండి స్లేష్మముతోగూడిన నాళము. దీనిని కప్పకొని కండరమున్నది.

30 వ పటము :

పైనుంచి చూచినప్పుడు స్వరపేటికయొక్క లోపలి నిర్మాణము

- 1
- 2 Cricoid cartie.
- 3 స్వరపేటికావికసన ఉపాస్థి
(Crico - arytenoidens Posticus)
- 4, 4 మకుళికఉపాస్థులు (Arytenoidus)
- 5 ఉపజిహ్వవికసన రంధ్రము (Rima glotidis)
- 6, 6 కుడి, యెడమ ధ్వనితంత్రులు
(Rt. & Lt. Chordia Vocalis)
- 7 వీని కాసుకొనియున్నది ధైరోఉపాస్థి సంబంధముగు కండరములు (Thyroarytenoidii)
- 8, 8 థిరాయిడ్ - దీనినే వయోగ్రంధియందురు (Thyroid)
- 9, 9 స్వరపేటికయొక్క కలుపటి ఆవరణ

పదార్థముతో కప్పబడి ఇందు శుక్లసంబంధమైన ద్రవము లూరును. అవి మూత్రికలోనికి జారును. అండములు : ఇవి రెండు గ్రంథులు. వృషణములలో నిమిడియుండును. శుక్లతంతువులనుండి దిగువకు జారియుండును.

శిశ్నము : స్థిరస్థాపకగుణము గలిగిన పొడుగైన కండ. మూలమని, స్కంధమని, గ్రంథులని యిది శి భాగములుగా నుండును.

శుక్లము : అండములలో రక్తములోనుండి వడియగట్టబడిన జనన హేతువగు పదార్థము. ఇది శుక్లాశయములోనికి చేరి అందుండి ఉత్థాపక గ్రంథి ద్వారాను అటనుండి మూత్రికలోనికిని జారును.

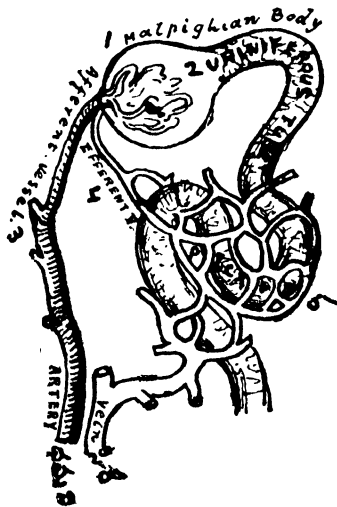
మూత్రికానయవములు

మూత్రపిండములు : మూత్రనాళములు మూత్రాశయము, మూత్రిక యిందలి భాగములు.

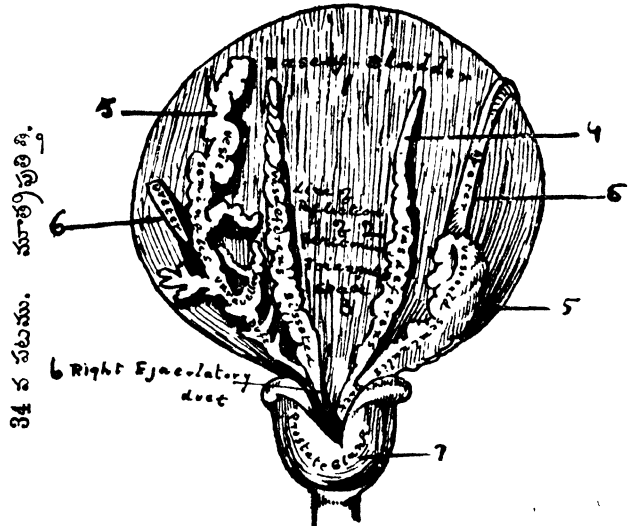
మూత్రపిండములు : ఉదరమునందు వెన్నుపామునంటికుడివైపున నొకటియు నెడమ

వైపున నొకటియు గ్రంథిస్వభావముగల మూత్రపిండము లిమిడియున్నవి. ఒక్కొక్కటి ౪ అంగుళముల పొడవు, ౨ అంగుళముల వెడలుపు, ౧ అంగుళము మందముగా నుండును. వీనియందు అనేకములగు నాళము లున్నవి. వీనియందుండి మూత్రము వడియగట్టబడి యిందలి దిబ్బలవలె నుండు భాగములపై బడి ఒక్కొక్క బిందువుగా క్రిందికి జారును. దేహమునందలి మాలిన్యములు వీనిద్వారా స్వీకరింపబడి వెలువరింపబడును.

మూత్రాశయము : పొత్తికడుపుయొక్క దిగువభాగమున లింగమునకు పైగా ముందు వైపున నున్నది. ఇందు ౪ పైంటు మూత్రము పట్టును. ఈ తిత్తియొక్క వ్యాసరేఖ ౪ అంగుళము లుండును. మూత్రపిండముల నుండి మూత్రము మూత్రనాళముల ద్వారా మూత్రాశయములోనికి చేరును. అది అటనుండి మూత్రిక ద్వారా వెలువరించి వేయబడును.

33 వ పటము. వడపోత గొట్టము.

34 వ పటము. మూత్రపుత్తి.

- 1 వడపోత గొట్టములు (urineriferous tubes)
- 2 స్వీకారనాళములు (Afferent vessels)
- 3 బహిష్కారనాళము (Efferent Vessels)
- 4 వడపోతనలయములు

- 1 మూత్రకోశముయొక్క పీఠము (Base of bladder)
- 2 వెనుకవైపున అంత్రవేష్టన మున్నది
- 3 ఖాళీ (Triangular space)
- 4 Vas deferens 5, 5 శుక్లాశయము 6, 6 మూత్రిక
- 6 Rt. Ejaculatory duct కుడివైపుననున్న ఉద్దీపక గ్రంథి (Prostate gland) ఉత్థాపక గ్రంథి

జ్ఞానేంద్రియములు

కన్ను : చూచునట్టి యింద్రియము. కనుగుడ్లు, కనుబొమలు, కనురెప్పలు, కనురెప్పల మీది వెంట్రుకలు, బాష్పజలగ్రంథులు, కన్నీటి కాలువలు, కండరములు, దృష్ణాడి యిందలి భాగములు.

కర్ణము : చెవి వినెడు ఇంద్రియము. వెలుపలిభాగము, మధ్యభాగము, లోపలిభాగము అని యిది 3 భాగములు. వెలుపలిభాగమున కిర్ణిక, కర్ణరంధ్రము నున్నవి. ఈకర్ణరంధ్రము గూబలోనికి పోవును. మధ్యభాగమున గాలి యుండు ఖాళీ యున్నది. లోపలిభాగమున కర్ణనాడియును, దానికి సంబంధమగు భాగములు నున్నవి. చెవికి తగిలిన ధ్వనిసంబంధమగు స్పందనములు విరివినంది గూబకు తగులును. అక్కడ నది కర్ణభేరికి తగులును. అచటనుండి ఆస్పందనములు కర్ణనాడికి తగిలి ధ్వనులను స్వీకరించును. అప్పుడది మెదడునకు చేరును. అప్పుడు మనకా ధ్వనులు తెలియును.

నాలుక : రుచిచూచు నింద్రియము. మాటలాడుట కుపయోగించును.

ఘ్రాణము : ముక్కు వాసనచూచు నింద్రియము. గాలిని పీల్చుట కుపయోగించును.

చర్మము : స్పర్శను తెలిసికొను నింద్రియము; గాలిని లోనికి పీల్చును; చమురును పీల్చును. దేహమునందలి మాలిన్యముల వెలువరించును. చర్మము నారోగ్యముగా నుంచుటయవసరము.

ప్రశ్నలు.

- ౧ దేహమునందలి కండరములు చేయుపనిఏమి? కండరము బలముగా నుంచుట యననేమి?
- ౨ సంకోచక కండర మననేమి? అట్టివానిని కొన్నిటిని వివరింపుము.
- ౩ విభాజక మననేమి? అది యెచ్చట నున్నది? అది చేయుపనియేమి?
- ౪ కీళ్లు ఎన్నివిధములు - అట్టివి యెక్కడ నెట్టివి యుండును?
- ౫ రక్తప్రసరణమండలమునందలి భాగముల పేర్కొనుము. మురికిరక్తము హృదయకోశమునుండి ఊపిరితిత్తులలోనికి ప్రవహించు విధము పేర్కొనుము. శ్వాసాశయములలోనికి చేరిన మురికిరక్త మేమగును?
- ౬ హృదయమునందలి శుద్ధరక్త మెట్లు దేహమంతయు వ్యాపించునో వివరింపుము. ధమ నులకును, సిరలకును భేద మేమి?
- ౭ జీరణమండలమును వర్ణింపుము. వివిధభాగములను వివరింపుము.
- ౮ శ్వాసనాళమునువర్ణింపుము. శ్వాసాశయములకు - దానికి సంబంధ మేమి? శ్వాసక్రియ యందు శ్వాసనాళముయొక్క పని యేమి?
- ౯ పుష్కసమును వర్ణింపుము. అందేమి జరుగుచుండును?
- ౧౦ చెవినిగురించిన దెల్ల వివరింపుము.

ప్రకృతి గ్రహవైద్యము

నాలుగవ పాఠము

రోగము

వెనుకటి శిశు పాఠములలోను మానవ దేహము ఆరోగ్యవశ అనగా సామాన్యవశయం దెట్లు ఉండునో, అందలిక్రియలు అనగా పనులు ఎట్లు జరుగుచుండునో వివరింపబడినది. కాని మీరు ఇంకను నీ విషయములను మిక్కిలి విపులముగా

తెలిసికొనవలసియే యున్నది. అయినను, ప్రకృతి వైద్యమును గురించిన సామాన్యవిషయములన్నియు మీకు చెప్పవలసినవచ్చుటచేత నింతతో నాసియిక రోగము వచ్చినప్పుడు దేహమునందలి క్రియ లెట్లు జరుగుచుండునో వివరించెదను.

రోగలక్షణ శాస్త్రము — PATHOLOGY

రోగవశలను గురించిన వివరములు ప్రకృతివైద్యవశకంథగా అవసరమండదు. ఏలయన, నితఁడు దేహమును ప్రకృతినూత్రిముల ననుసరించినడువును. దానివలన రోగము పోయి, ఆరోగ్యము గలుగును. ఇక మందువైద్యులన్ననో ప్రతిదిహ్నమునకును చికిత్సచేసి దానిని పోగొట్టుటయే వారివిధానము గనుక నే ద్రావకము నీయవలెనో, యే మాత్రము వేయవలెనో, యే సూదిమందును వాడవలెనో నిర్ణయించుకొనుటకు వారి కీ వివరములు కావలసియుండును. ప్రకృతి చికిత్సయందు రోగ కారణమునకే నూటిగా చికిత్స చేసెదము. కనుక ఒకరోగికి ౧౦, ౧౨ రోగ చిహ్నము లున్నను అవి యన్నియు ఒకచికిత్సతోనే అంతరించును. అనగా మందువైద్యుని కన్న ప్రకృతివైద్యుడు ఒక అడుగు ముందునకు పోయి రోగలక్షణములకు మూలమైన కారణమును కదలించి, దానిని తల్లివేరుతో పెకలించి వేయును. దీనికి గాను అతిదు దేహమునందు గల రోగనివారకశక్తిని ప్రకృతియందలి నిర్మలమగు జలము, సూర్యకీరణములు, పరిశుద్ధ వాయువు, మంచియాహారము మొదలగువాని ద్వారా జ్వలించజేసి రోగ కారణములను దహిం

చివేయును. రోగ కారణము సమూలముగా నశించినతోడనే రోగ చిహ్నములును వానియంతట నవి నశించిపోవును.

అయినను మనకు గూడ రోగలక్షణ శాస్త్రము అవసరమని చెప్పరాదు. ఏలయన, నే రోగి యైనను కొంత రోగ చిహ్నములు పోగొట్టుకొనవలయు ననియే మనవద్దకు వచ్చుచున్నాడు. మనము ఆ చిహ్నముల నన్నిటిని బాగుగా పరీక్ష చేయవలెను. ఆ చిహ్నము లేకారణములవలన గలిగిననో నిర్ణయించుకొనవలెను. ఒకతూరి రోగ కారణము నునిశ్చిత మైనతరువాత చికిత్స చేయుటయు సులువుగానే యుండును. వెంటనే చికిత్స ప్రారంభింపవచ్చును. ముందు పాఠములలో రోగి నెట్లు పరీక్ష చేయవలెనో, యెట్లు ప్రశ్నింపవలెనో, యెట్లు అతనిచరిత్ర వివలెనో ఆ వివరము లన్నియు నుండును.

వెనుకటి పాఠములలో ఒకడు ఆరోగ్యవంతుడుగా నుండుటకు దేహమునందలి క్రియలన్నియు సక్రిమముగా నడుచుచుండవలయునను విషయమును మీరు బాగుగా గ్రహించియేయుండురు. అందును, రక్తవృసరణము బాగుగా జరుగుచుండవలయును. కనుక ప్రతివ్యాధియందును

రక్తమునందు కొంచెము గొప్పమార్పు రాక మానదు. రక్తముయొక్క పరిమితి తగ్గవచ్చును, లేదా రక్తముయొక్క స్వభావము మారవచ్చును.

ప్రతి అక్రమమును స్థిరీకరించి ఒక్కొక్కపేరున్నది. అట్టి స్థితులలో ప్రధాన మైనవానిని కేంద్రాని వానిచిహ్నములను వివరించెదను. అందు, రక్తమునందలి సహజముకాని (అసహజముగు) స్థితులను పేర్కొందును.

రక్తక్షీణత:—రక్తముయొక్క పరిమితి లోపించియుండుట, లేదా అందలికొన్ని అంశములు లోపించియుండుట, సశించుట. ఇందు రక్తమున కెర్పనిరంగుసకు కారణముగు హెమోగ్లోబిన్ అను పదార్థము తగ్గియుండును.

పాండువు:—రక్తక్షీణతయందు రక్తకణములు లోపించియుండును. ఈవ్యాధియందన్ననో శ్వేతకణములు మిక్కిలిగా వృద్ధినొంది దేహము పాలిపోవును.

అసాధ్య పాండువు:—ఇందును శ్వేతకణములే యొక్కవగానుండును. ఆహారము రసముగా మారును. అది రక్తముగా మారును. రసము రక్తముగా మారుట కేర్పడిన అవయవములు రోగగ్రస్తము లగుటవలన నీ వ్యాధి గలుగును.

రక్తవాహికావరోధము:—రక్తవాహికయొక్క మూలమునందు రక్తపుకుడుపయేర్పడి, రక్తమును సక్రమముగా ప్రవహింపనీయుదు.

రక్తవిషీకరణము:—రక్తమునందు ప్రాణోపద్రవకరమైన విషము చేరియుండును. ఈస్థితి రసము, పాషాణము, నాళి, ద్రావకములు, నల్లమందు మొదలగు బయటివిషములు

రక్తములో చేరుటవలన గలుగవచ్చును, లేదా దేహమునందలి గ్రంథులు, ప్రైత్యకోశము మొదలగు నవయవములు తిన్నగా పనిచేయక పోవుటవలన కలుగవచ్చును. అంతర్వ్రాణములు, అంతర్విద్రాణులు, అనగా దేహములోకలి భాగమునందు గలుగు వ్రణములు, కాయలు మొదలగువానివలనను గలుగవచ్చును, లేదా దేహమునందలి మలమూత్రములయందు క్రుశ్మిపుట్టి అది రక్తములో కలియుటవలనను గలుగవచ్చును.

దైశికముగు రక్తక్షీణత:—దేహమునందలి ఒకానొక భాగమున రక్తము క్షీణించుట.

రక్తాధిక్యము:—ఒకానొక దేహభాగమున మాలిన్యములు చేరి అచటికి రక్త మెక్కువగా చేరుటకు రక్తాధిక్యము అనిపేరు.

ఎడిమా:—రస, రక్తములు రక్తవాహికల నుండి సమీపమందలి ధాతువులలోనికి కారిపోవుచుండు దశ.

రక్తాభివ్యంధము:—ఒక ధాతువులోనికి రక్తము కారిపోవుట.

దాహము:—ఒకానొక దేహభాగమున దెబ్బ తగిలి చెడిపోయినప్పుడు దానిని మరమ్మతు అనగా సరిచేయుటకు అచట రక్త మెక్కువగా చేరును. అందువలన నచట మంటలు పుట్టును. ఇట్లు రక్త మెక్కువగా చేరుట మంచిదే. దానివలన చెడిపోయిన భాగము బాగు పడును. కనుక నీ సనికి మనము నిరోధముల కల్పింపరాదు. సాయకడవలెను. రక్తవాహికలు మొదట లావగును. తరువాత రక్తప్రవాహవేగము తగ్గును. రక్తమునందలి జలభాగమును, ధాతువులను చుట్టుప్రక్కల నుండు ధాతువులలోనికి కింకును. ఇట్లు పుట్టుమంటలు

తరుణుల వనియు కాలికమైన వనియు రెండు విధములు. కాలిక దాహమునందు బాధగల చోట (connective tissue) నెక్కువ యేర్పడును దాహము అనేకవిధములుగా నుండును.

అభివ్యంధ దాహము:—ఇందు ఆమత్వచమునందు మాలిన్యములు చేరును.

తాంశవ దాహము:— దేహమునందలి నారవంటి తాంశవధాతువునందు గలుగును. పూతి దాహము ప్రణామమున కుంభ్య పుట్టి చీము మొకలగునవి చేరినప్పుడు గలుగును.

చచ్చు:—ఒక భాగమునందలి రక్తకణముల సంఖ్య తగ్గి, ఆ భాగము సన్నమును. రక్తకణములును, ధాతువులును క్రమశీలములు.

ధాతుసాంకర్యము (Infiltration):— ఒక ధాతువు చుట్టుగాని, లోనికిగాని సంధి ధాతువుగాని యికిరధాతువులుగాని యింకుట.

కొయ్యకండలు:—మామూలు ధాతువులు కొయ్యకండలుగా మారిపోవును.

కొయ్యకండలు:—కొయ్యకండలైక్కువ స్థల మాక్రమించుకొని, వాది, అందు విశ్లేష మారంభ మగును.

అస్థిక్షయము:—ఎముకలు నశించును. ఇతర ధాతువులును నశించును.

పూతి:— మెత్తని ధాతువులు మరిణింపగా అందు పుట్టినట్టి క్రుళ్లు పూతియనబడును రక్తము ధారాళముగా ప్రసరింపనియెడల క్రుళ్లు పూతి యేర్పడును. అది యెండి, గట్టిగను, నల్లగను నుండును. ఆర్ధపూతి తీసిగను, మెత్తగను క్రుళ్లు గను నుండి, వాపు గలిగియుండును.

విద్రావి (Ulceration):— కొన్ని కుటికలు (cells) చచ్చిపోయి మిగిలినవానిచే నెట్టివేయబడును. అప్పుడు పుంకు గలుగును.

చీము పట్టుట:— ధాతువుల సంబంధము గుటికలు, శ్లేష్మకణములు రక్తము, మురికి పులిసి, అందు శిలీంధ్రము లేర్పడి చీముగా నగును.

వ్రాణము:— మైన చెప్పిన చీము వెలుపటికి రాక ఒక కొత్తకోశమునందు నిలిచియుండును.

వ్రాణ రక్తవాహిక (Sinus):—ఒక వ్రాణ మలోనండి యింకొక వ్రాణము లోనికిగాని, ఒక వ్రాణము నుండి చచ్చుముమిడికిగాని యేర్పడిన ఒక మురికి రక్తమును పోంచు ఒక క్రమము రక్తవాహిక.

వాపు:— ఒక ధాతువునందలి కుటికలయొక్క పరిమాణము వృద్ధియగుట.

రక్తపీడనము:—ఒకానొక భాగమునందలి కుటికల సంఖ్య పెరిగి ఆ క్రమము లావెక్కి రక్తమునకు నిరోధము గలిగించును. అప్పుడు రక్తముయొక్క పీడనము (Pressure) పోటు ఎక్కువగును.

గ్రాంథి:—దేహవలన వసులయొక్క క్రియలకు అనగా జ్వరక్రియ మొదలగువానికి నెట్టి నిరోధములు లేకుండగనే, ఒకానొక చోట చేరి మాలిన్యములు ఒక గ్రాంథిగా నేర్పడును. దీనికి ఇతర ధాతువులతో సంబంధ ముండదు. కాని యీ గ్రాంథులలోనే ఉపద్రవ గ్రాంథులున్నవి. వానియందలి మాలిన్యములు చుట్టుపట్ల ధాతువులలోనికి గూడ జొరబడి, వానిని గూడ విష కలితములుగా చేసి ప్రాణాపాయము గలిగించును.

శ్లేష్మగ్రాంథి:—ఆమత్వచయందలి శ్లేష్మము ఒక చోట చేరగా దానిచుట్టును తాంశవధారణ

ముగాని, శ్లేష్మపుష్పారగాని యేర్పడి ఒక గ్రాంథిగా నేర్పడును. అందు శ్లేష్మముండును. జ్వరము:— దేహముయొక్క వేడి 98.6 డిగ్రీలకు మిగిలియున్న స్థితి. దేహమునందలి మాలిన్యములను గెంటివేయు శక్తి లోపించియున్నప్పుడును, రక్తమునందు మాలిన్యములు చేరినప్పుడును, దేహమునందలి ఉష్ణమును సమపాతము నాడినట్లయినప్పుడు సక్రమముగా లేనప్పుడును జ్వరము గలుగును. దేహమునందు చేరిన మాలిన్యములను దేహము వెలువరింప బ్రయత్నించినప్పుడును జ్వరము గలుగును. ఇది తమణమనియు, కాలికమనియు రెండువిధములు. దీర్ఘజ్వరములయందు, హృదయము, ప్రాణియము, క్రోశము, మూత్రపిండములు, స్త్రీహము, కండరములు తత్సంబంధాణువులు నశించి పోవుచుండును.

రోగోత్పత్తి — ETIOLOGY

ప్రకృతి విధానములచే ఆరోగ్యమును గలిగింప నెంచువారికి రోగము గలుగుటకు కారణములు తెలిసియుండుట అవసరము. చిహ్నచికిత్సలు చేయువారి కీభాగము అప్రధానమైనను, మన సంప్రదాయమువారి కిది మిక్కిలి అవసరమైయున్నది.

రోగకారణములు రెండువిధములు, ప్రత్యక్షము, పరోక్షమునని. అక్రమముగా ఆహారము, వ్యాయామము చేయుకుండుట, పరిశుద్ధమగు గాలిని మిక్కిలి తక్కువగా పీల్చుట, సూర్యకాంతి తగులకుండుట మొదలగునవి మొదటి తెగలోనివి. ఇట్టి కారణమును గుర్తించినంతనే మన వైద్యుడు ఆయా పోషకములను సరిచేయును. దానిలో రోగనివారణ మగును. వీనిని వెంటనే సరిచేయనియెడల దేహమునందలి రోగనిరోధక శక్తి నానాటికి తగ్గిపోవుచుండును. దానివలన నితరవ్యాధులు గలుగుచుండును. ప్రత్యక్ష కారణమునగానే కారణముచే వ్యాధులు వెంటనే గలుగునో ఆకారణము. దీనినే సన్నికృష్టమందురు.

మిక్కిలి వేడియైనట్టియు, మిక్కిలి చల్లనైనట్టియు వాతావరణమువలనను దేహశక్తి తగ్గిపోవుచుండును. దీనిని పరోక్ష కారణ మందురు. కీలో

వ్యధర్మము 0 మొదలు 100 డిగ్రీలమధ్య నుండునది మనకు ఆరోగ్యకరముగా నుండును. ఎల్లప్పుడును 90 డిగ్రీలకన్న నెక్కువ వేడిగలచోట నివసించుచుండుటవలనను, రోగనిరోధక శక్తి తగ్గిపోవుచుండును. మనము నివసించు గృహముయొక్క ఉష్ణధర్మము 80 డిగ్రీలకు మించియుండరాదు.

కూర్చుండుట మొదలగు దేహముయొక్క... గతి, జీవితసరిలి ననుసరించియుండును. కొన్ని దేహ గతు (తీరు)లవలనను రోగనిరోధకశక్తి తగ్గిపోవుచుండును. ఎల్లప్పుడును కూర్చుండుట, ఎల్లప్పుడును వంగియుండుట, మొదలగు గతులయందు కొన్ని కండరములకు అత్యంతమగు ఒత్తిడి గలుగును. మరికొన్ని కండరములకు అనలే బనియుండదు. అట్టి పరిస్థితులందును రోగనిరోధకశక్తి తగ్గిపోవును.

ఎక్కువ దుస్తులను ధరించుట - అనలే దుస్తులు లేకుండుట, మిక్కిలి బిగుతైన దుస్తుల ధరించుట వలనను రోగనిరోధకశక్తి అనగా ధాతు శక్తి తగ్గిపోవుచుండును.

వ్యాయామము ఆరోగ్యమునకు మిక్కిలి అవశ్యకమైనది. సరియైనంత దేహపరిశ్రమ లేకుండుట

వలనను ధాతుకక్తి తగ్గిపోవుచుండును. వ్యా యామము లేకుండుటవలన గలుగు వ్యాధులను నివారించుకొనుటకు చేయవలసిన వ్యాయామ ములు మున్నుండు వివరింతుము.

సరిపోయినంతనిద్ర ఆరోగ్యమున కవసరమైనది. సామాన్య మానవునకు రీగంటల నిద్ర అవస రము. బోర్లగిలగాని, కుడిచేతిమీదగాని వరుండ వలెను, బాగుగా గాలి తగులుచోట, దీపము లేని చోట చల్లగా నుండుచోట నిద్రొంపవలెను.

అక్కరముగు ఆహారమువలననే సాధారణముగా నన్నిరోగములును గలుగుచుండును. కనుక ప్ర కృతిచికిత్సకునకు ఆరోగ్యకరములగు ఆహారము లును, రోగనివారకములగు ఆహారములును, కండలను పెంచు ఆహారములును, కొవ్వును తగ్గించు ఆహారములును సమగ్రముగా తెలిసి యుండవలెను. మందువైద్యులకు ఈ సంగ తులు బొత్తుగా తెలియవు. ప్రకృతిచికిత్సకు దీనినే ప్రధానముగా ప్రయోగించును. కనుక మనము చేయు చికిత్సయందలి సుగుణములు విక్కిలి స్పష్టముగా తెలియుచుండును. ఇందే మున్నుండు కొన్ని పాఠములు ఆహారమును గూర్చియు కథ్యమునుగూర్చియు వ్రాయబడును. సారాయి, పొగాకు, టీ, కాఫీ, నల్లమందు, మందు లు మొదలగునవి వాడుటవలనను, ఆఘాతములు, దెబ్బలు మొదలగువానివలనను ధాతుకక్తి తగ్గును. అందువలన వ్యాధులు గలుగును.

వెన్నుపాము సరిగా నుండుటవలన ఆరోగ్యము గలుగును. వెన్నుపామునందలి వంకరలవలన రోగము గలుగును. అవి సరికేసిన రోగము నయ మగును. ఈ పాఠములలో కొన్ని అవిషయమును వివరముగా బోధించును. కనుక అవిషయమును ఊరకే పేర్కొని వదలివేయుచున్నాను.

వెన్నుపూసలు ఒకదానిపై నొకటి పేర్చబడి ఒక పెద్ద వెన్నుపాముగా నై యున్నది. ఒక పూసకును నింకొకపూసకును కలుపునట్టి భాగ ములు గలవు. అవి ఒకదానిలో నొకటి యిమిడిక గలిగియుండును. రెండుపూసలయిమిడిక చెదటి యున్నప్పుడును, ఒకటి గాని యొక్కువ గాని వెన్నుపూ సలు అవియుండవలసినచోటిని తప్పించి అటునిటు కదలియున్నప్పుడుగాని వ్యాధి గలు గును. వానిని వానిసౌసమునం దిముద్దుటవల నను, రోగనివారణ మగును. వెన్నుపామునందలి లోపమును గుర్తించి సుచేయుటకు 'కక్షేరుకా సమీకరణశాస్త్రముని' పేరు. 'వెన్నుపాము చిరు సెక్కుటవలన నయిత మనేక వ్యాధులు కలుగును. వెన్నుపాము నంటియుండు కండరములయందలి అక్రమనుగు సంకోచవ్యాకోచములవలన రక్తము సరిగా వెన్నుపాములోనికి రాక యీ బిరుసు తినము గలుగును.

వెన్నుపామునం దున్న లోపమువలన నక్కడో చాలదూరముగా నున్న దేహభాగమునందు రోగముగలుగును. చలననాడులు, జ్ఞాననాడులు, అన్వతంత్ర స్వతంత్రవాదులు అన్వోన్వయముగా సంబంధించియున్నవి. అందువలన నిట్లు జరుగు చుండును. ఈ విషయమంతయు నున్నందు బోధించెదము.

సర్వవ్యాధులకును మూలముగు కారణములలో మనస్సు ప్రధానమైనది. మనస్సు యొక్క ప్రా ప్రాన్యమును సమగ్రముగా నెవ్వరును గుర్తించి యుండలేదు. విచిత్రమేమన: ఇది అత్యంతప్ర ధానమైన విషయము. అనేకులకు బొత్తుగా తెలియనివిషయ మిది యొక్కటియే. పిచ్చి, ఉన్మాదము మొదలగు మానసిక వ్యాధులను గురించి నేనిచట చెప్పదలచలేదు. సామాన్య ముగా మనకు గలుగుచున్న వ్యాధులు సాధా

రిణముగా మనస్సులోనే ప్రారంభించి, అచటి నుండి గొండువాడీమండలముల ద్వారా దేహములోనికి వ్యాపించి దేహసంబంధముగు రోగములను గలిగించు నని అనేకులకు తెలియదు.

ఈ విషయమై యెంత కఠికోధించిన అంత మేలు గలుగుచుండును. ఎంత బాగుగా తెలిసికొనినను తఱుగని విషయమిది. ఈ విషయమైన పాఠ మొకటి ముందు వ్రాయబడును. అందనక విచిత్రవిషయములను మీరు తెలిసికొనగలరు. ఎట్టి మానసికస్థితులందు రోగములు గలుగునో వానిని నివారించుకొనుట కేమిచేయవలసి యుండునో అదియును అందు గలదు.

కోవము, భయము, అనూయ, ఆతురత, విసుగు ఈర్ష్య మొదలగు రసములు ఉద్రేకించినప్పుడు దేహాతీత్యమునందును మార్పులు గలుగుననుట అందఱకును దెలియును. ఈ సంగతినే యిదివరకును చెప్పియున్నాము. అట్లే సంతోషము, ఆనందము, ప్రేమ, భక్తి, విశ్వాసములవలన దేహము నందలి ఆరోగ్యము వృద్ధిబొందును.

దేహరోగమునకు దైహికముగా నెన్ని చికిత్సలు చేసినను నిరుపయోగముగుట కలదు. ఆరోగ్యమయొక్క మూలము మెనడులోనే యున్నది. ఆ సంగతి సనేకులు గుర్తింపజాలరు. మనస్సును బాధించు కారణమును తొలగించి నంతనే గారడీయందువలె దేహరోగములు మాయమై పోవును. ప్రకృతిరోగియు తన రోగము కేవలము భ్రమ యనుకల్పము ఒప్పుకొనదు, నమ్మడు. నిజమునకు అది భ్రమజనితము కాదు. దాని కారణము మనస్సులో నుండనే యున్నది. పాపము, వాని కని తెలియదు.

ఒక రోగిని చేరదీసి వానితో చనవు సంపాదించుకొని వానిని జాగ్రత్తగా పరిశీలించి, పరిశోధించి వాని మనస్సును బాధించు హేతువేదో జాగ్రత్తగా తెలిసికొని వానికి తెలియకుంపిన రోగములమును పెకలించివేయుట నిజముగా నెంత ఆనందదాయకమైనది? అట్టి విజ్ఞానమును వేమీ పాఠములద్వారా మీకు గలిగింప నెంత తిమి.

గీ వ పాఠము రోగమును నిదానముచేయు క్రమమును బోధించును.

ప్రశ్నలు

- ౧ అస్థినిర్మాణ శాస్త్రము, శారీర శాస్త్రములు చదువుటకును, రోగలక్షణ (చిహ్న) శాస్త్రము చదువుటకును గల తారతమ్యమును దెలుపుము.
- ౨ చిహ్న శాస్త్రమునకు ప్రకృతి చికిత్సకు డెట్టి ప్రాముఖ్యము నీయవలెను?
- ౩ రక్తక్షయ మనగానేమి?
- ౪ రక్తవిషీకరణ మేల గలుగును?
- ౫ ధాతుసాంకర్యమును వివరింపుము.
- ౬ రోగోత్పత్తి శాస్త్రముననేమి? రోగ కారణముల రెంటిని వివరింపుము.
- ౭ ఆరోగ్యమునకు ఆహారమెంతవరకు ఆవశ్యకమైనది?
- ౮ మెన్నుపాము సహజస్థితిలో నుండుటవలన ఆరోగ్యము బాగుగా నుండును. ఎందువలన?
- ౯ మానసిక కారణము లన నేమి?
- ౧౦ మానసిక కారణములచే గలుగువ్యాధులను కుదుర్చు తెట్లు?

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

బ ద వ పా ఠ ము .

రోగ నిదానము

రోగి దేహమునందు ఏకమును చెడినదో కనిపెట్టు విధానములకే రోగనిదాన మనిపేరు. ప్రకృతివైద్యుడు ఆరోగ్యవిధులచేతనే అన్ని రోగములను కుదుర్చగలడు. అందువలన, రోగ మెట్టివైనను, నే దశలోనున్నదైనను అతనికి సమానమే. సరిగా నేరోగము కలిగినదో అది యే దశలోనున్నదో అతనికి తెలియకున్నను, అతడు రోగములను కుదుర్చగలడు. అయినను రోగ మెట్టిదో, అది యేదశలోనున్నదో తెలిసియున్నయెడల అతడు చేయు చికిత్సావిధానమునందు నెక్కువ సహాయకారిగా నుండును గాన అతడును రోగనిదానమును తెలిసికొను అగత్యమేర్పడినది.

రోగనిదానము రెండు విధములు. ఒకటి రోగినడిగి చిహ్నములు తెలిసికొని, ఆ చిహ్నములు ఏ రోగచిహ్నములతో తుల్యములుగా నున్నవో పోల్చి రోగమును నిర్ణయించుట; రెండు దేహమంతటిని పరీక్షించి రోగనిదానము చేయుట. రోగనిదానము చేయుటకు జ్ఞానేంద్రియములనే ఉపయోగింతుము. అనగా కంటితో చూచి, చెవితో విని, చేతితో తాకి తెలిసికొనగలము. కంటితో చూచి పరీక్షించుటలో వెలుతురు బాగుగా నున్నచోట రోగిని ఉంచి చూడవలెను. దేహభాగము మీద గుడ్డలను తీసివేసి చూడవలెను. దేహము నన్నగానున్నదా, లావుగా నున్నదా? దేహమునందు పొట్ట ప్రధానముగా నున్నదా? రొమ్ము అడుచుకొనిపోయి యున్నదా? మెడ పొడుగుగా నున్నదా, మెడలు కడియ బడి యున్నవా? భుజములు కుంగియున్నవా?

కన్నులు నిండుగా తెరిచియున్నవా, మూసియున్నవా? నగము మూసియున్నవా? గడ్డము మొన దేలియున్నదా, లావుగా నున్నదా? బుగ్గలు లావుగా నున్నవా, గుంటలు పడి యున్నవా? నుదురు నిలువుగా నెదిగినదా, అడ్డముగా నున్నదా? నుదురుయొక్క వైశాల్యమెక్కువగా నున్నదా, తక్కువగా నున్నదా? ముచ్చెలగుంట పూడియున్నదా? తలయేవైపునకు ఒరగియున్నది? దేహముయొక్క రంగు ఏమి? అది చమురు కాకుచున్నదా, నిగనిగలాడుచున్నదా? ఎండిపోయియున్నదా, బిరుసుగా నున్నదా? పొట్టురేగుచున్నదా? పుండ్లు పగుళ్లు గలవా? తల, చేతులు, కాళ్లు, వెన్ను, ముఖము మొదలగువానిని కడలించుట సులభముగా నున్నదా, కష్టముగా నున్నదా? వివిధ కండరములను కడలించుటలోగల సౌలభ్యము కపాలముయొక్క రూపము - పైన లావుగా నున్నదా, క్రింద లావుగా నున్నదా? ప్రక్కలను లావుగా నున్నదా, ఏప్రక్కను లావుగా నున్నది? ఎక్కడనైనను మెరకలు పల్లములు గలవా మొదలగు వివరములను జాగ్రత్తగా నేకరింపవలయును.

తరువాత తాకి (స్పర్శచేత) తెలిసికొనవలెను. ప్రకృతి చికిత్సకును సీవిధానము చాల ఉపయోగకరమైనది; స్పృష్టముగా తెలుపునదియును. ఈవిధానముచే వెన్ను పామును పరీక్ష చేయుదుము. అరచేతితో అందును వ్రేళ్ళు చివరలతో ఊకి తెలిసికొందుము. వైద్యుడు తన చేతివ్రేళ్ళను చూచి, మూసి వానియందు సహజముగా నుండు

బిగివిని తగ్గించవలెను. వలనన వ్రేళ్లతో తాకి తెలిసికొనినప్పుడు ఎక్కువగా ఒత్తిన యెడల వెన్నుపూసలయందలి క్రమరాహిత్యము బాగుగా తెలియదు. వ్రేళ్ళయొక్కచివర (మునివ్రేళ్ళయందు అందును మధ్యవ్రేలి యందు) మంచి స్పర్శజ్ఞాన ముండును. వానితో తాకుటవలన వెన్నుపామునందలి లోపములు బాగుగా తెలియును. అనుభవమువలన నిది యింకను బాగుగా తెలియును. అప్పుడాతడు వెన్నుపూసలయందలి స్వల్పాతిస్వల్పములగు లోపములైనను మిక్కిలి నేర్పుగా గుర్తింపగలడు. కనుక వెన్నుపామునందలిపూసలను జాగ్రత్తగా తాకి వానియందలి లోపములను కనిపెట్టి తెలిసికొనవలెను. ఇందునకు సంబంధించినవివరములు కనేరుకా సమీకరణమును పేరుగల అధ్యాయమున వివరముగా వర్ణించితిని.

మోగించి చూచుట: ఎడమచేతి చూపుడు వ్రేలిని చర్మముమీద బోర్లించి ఆనించవలెను. కుడిచేతి మధ్య వ్రేలి కణుపులను నుడచి వ్రేలియొక్క వెనుక భాగముతో (మొట్టికాయ వేసినట్లు) చర్మముమీద బోర్లించిన యెడమచేతి చూపుడు వ్రేలి చివర కణుపులమీద మొట్టవలయును. అట్లు కొట్టినపుడు ఎడమ చూపుడు వ్రేలు దేహభాగముమీద బాగుగా అనియుండును. మొట్టికాయలన్నియు ఒకేదూరమునుండి ఒకేబలముతో నెడమచేతివ్రేలిమీద ఒకేచోట కొట్టవలెను. ఆరోగ్యవంతుల దేహముమీద నిట్లే కొట్టి చూచియున్నయెడల, ఆధ్వనికిని రోగియొక్క దేహముమీద కొట్టిచూచిన ధ్వని కిని భేదము గాన్పించును. ఎట్టిధ్వని, యెంతటిగ్గరగా, ఎంతగంభీరముగా, నిలకడగా, లోతుగా, కలుగుచున్నదో జాగ్రత్తగా గుర్తించవలెను. అనుభవముమీద నేయే అవయవముల మీద

నెట్టి యెట్టి ధ్వనులు కలుగునో, అవయవములందు నెట్టిలోపము లున్నప్పు డెట్టి ధ్వనులు గలుగునో పూర్తి అనుభవముమీద వైద్యుడు తెలిసికొన గలుగుచున్నాడు. కొందరు సైతెస్ కోప్ (అనగా ధ్వనిని వినే పనిముట్టు)ను వాడి యా ధ్వనుల స్వభావము నెఱుగుచున్నారు. బోర్లించినయెడమచూపుడు వ్రేలిమీద సైతెస్ కోప్ ధ్వనిని గ్రహించే భాగము (Bell బెల్) ను బెట్టి, దాని రబ్బరు తిత్తుల రెండు చివరలు రెండు చెవులలోను పెట్టుకొని, అప్పుడు కుడి మధ్యవ్రేలితో కొట్టచూచెదరు. ఇట్లు చేసిన నెక్కువ ఉపయోగకరముగా నున్నట్లు వారు గుర్తించిరి.

జీర్ణాశయముపై కొట్టి చూచినప్పుడు నెమ్మదిగా కుండపై కొట్టినట్లుధ్వనివినిపించును. ఊపిరితిత్తులపైన కొట్టినప్పుడు తీగెలమీద కొట్టిన ధ్వనివంటి ధ్వని నెమ్మదిగా, పొట్టిగా, బలహీనముగా వినిపించును. పైత్యకోశముమీద కొట్టినప్పుడు మెత్తని, హ్రస్వమగుధ్వని వినిపించును. తప తప అనే ధ్వని వినిపించును.

ఇట్లు వినినందువలన నేయవయవము ఏ స్థానము నందున్నదో, అది యెంత విశాలముగనున్నదో, యే ఆకారముగా నున్నదో తెలియును. ఏ అవయవమునిండుగా నున్నదో, యేది లోపల ఖాళీగానున్నదో, యేది ద్రవములతో నిండినదో, యెంతవరకు నిండియున్నదో, యేది గట్టిపడియున్నదో ఆవివరము లన్నియు తెలియును.

కనుక నిదానము చేయదలచినవాడు వివిధ అవయవములయొక్క స్థానమును, స్వరూపమును, వైశాల్యమును, స్వభావమును తెలిసికొనుటకు నిరంతరమును, రోగులయొక్క జీర్ణాశయము ఊపిరి తిత్తులు, పైత్యకోశము మొదలగునవి మ్రోగించి చూచుచుండవలెను.

ధ్వని విని తెలిసికొనుట: ఇట్లు తెలిసికొనుటకు సైతెస్కోప్ అనే పనిముట్టు అవసరము. సైతెస్కోప్ యొక్క ధ్వనిని గ్రహించే బెల్ చర్మము మీద గట్టిగా ఆనించి పట్టుకొనవలెను. రబ్బరు గొట్టముల చివరలు రెండు చెవులలోను పెట్టుకొనవలెను. అప్పుడు దేహములోని ధ్వనులు వృద్ధిబొంది చెవిలో వినిపించును. హృదయము యొక్కయు ఊపిరితిత్తులయొక్కయు స్వభావము నెరుంగుట కిది మంచివిధానము. ఊపిరితిత్తులను పరీక్షించునపుడు గోగి నెమ్మదిగా ధ్వనిని గలిగింపకుండ ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసమును (లోనికి పీల్చుట) చేయవలెను. వాయువాళము మీదను రెండుగా చీలిన శ్వాసనాళము మొదటను ధ్వనులు బాగుగా వినుపించును. గాలిని వెలుపలికి వదలునప్పు డీ ధ్వని యింకను నెక్కువగా వినిపించును. శ్వాసాశయములపైన నీ ధ్వనులు చాల తగ్గి వినిపించును. గాలిని వదలునప్పుటి ధ్వనికన్న పీల్చునప్పుటి ధ్వని బిగ్గరగను దీర్ఘముగను, నిండుగను వినిపించును.

ఈవిషయము లన్నియు ప్రకృతి చికిత్సకునకు బాగుగా తెలిసియుండవలయును. ఈ విధానముల నన్నిటిని రోగనిదానమునందు ప్రయోగించి తెలిసికొనుచుండునేని అతని కెవరికిని లేని సర్వజనాదరణ లభించును. గోగు అతని యందు నమ్మకముంచి చికిత్స పొందెదరు. రోగనిదానము చేయుటయందు, తన కది చాల స్వల్ప విషయమని తోచినను, దానిని వదలివేయక ప్రతివిషయమునను శ్రద్ధ వహించి నిదానము చేయవలెను. లేకున్న రోగులకతనియందు నమ్మకము తగ్గిపోవును. మరియు తాను రోగనిదానమును నిర్దుష్టముగా పూర్తి చేయజాలడు. మా విద్యార్థులందరును యథావిధిగా ప్రతిస్వల్ప విషయమునందును అత్యంతశ్రద్ధవహించి నిదా

నము చేయవలసినదని హెచ్చరించుచున్నాము. రోగనిదాన మెట్లు చేయవలెనో యీక్రింద వివరించుచున్నాము.

రోగి నడిగి యీక్రింది విషయములను తెలిసికొనవలెను.

౧ రోగి పేరు, తండ్రి పేరు లేక భర్త పేరు, వయస్సు, ఉద్యోగము, చిరునామా, తెలిఫోన్ నెంబరు, తెలిగ్రాఫిక్ ఎడ్రెసు వగయిరా. (ఈ వివరములు రికార్డునకు అవసరము)

౨ రోగికి తెలిసియున్నప్పటినుండి రోగము యొక్క వృద్ధి క్షయములను గురించి తెలిసికొనవలెను. రోగముయొక్క పూర్వస్థితికిని, నిప్పటి స్థితికిని గల సంబంధమును ఆవిధముగా తెలిసికొనవలెను.

౩ రోగి కుటుంబచరిత్ర వినవలెను. తల్లిదండ్రుల యొక్క ఆరోగ్యమును గురించియు, వారికి గల వ్యాధులను గురించియు, వారి స్వభావములను గురించియు ప్రశ్నించి వివరములను తెలిసికొనవలెను. రోగములు తలదండ్రులనుండి బిడ్డలకు రావలెనను నియమ మేమియు లేదు. కానిరోగ కారణముగు కొన్ని స్వభావములు బిడ్డలకుమాతా పితలనుండి సంక్రమించును. క్షయ తల్లిదండ్రులనుండి బిడ్డకు సంక్రమింప నక్కరలేదు. ఏదో స్వభావము తల్లి దండ్రి బిడ్డలకు సమానముగా నుండి బిడ్డలకుగూడ తల్లిదండ్రులకు గలిగిన వ్యాధియే కలుగుటకు హేతువు కావచ్చును.

కనుక నే స్వభావములు బిడ్డలకు తల్లిదండ్రులనుండి సంక్రమించినవో గుర్తించి, ఆస్వభావములను మార్చినయెడల తల్లి దండ్రులకు పట్టిన దురవస్థ బిడ్డకుగూడ కలుగకుండపోవును. అందుకు తగిన అత్యంతశ్రద్ధతీసుకొని వైద్యుడతని రక్షింపవలయును.

౪ రోగియొక్క రోగమును గురించి పూర్తిగా ప్రశ్నించి తెలిసికొనవలెను. అతనికి గల బాధలను గురించియు అతనికి స్వాభావికమగు విధముగా చెప్పనిచ్చి వినవలెను. ఆతడు ఏ చిహ్నములను చెప్పనో అవి పోవలయునని కోరుచుండును. ఆచిహ్నముల నన్నిటిని ఒక పుస్తకముమీద వ్రాయించి యుంచవలెను. మన చికిత్సయందు ఆచిహ్నములన్నియు ఒకటొకటిగా అంతరించుట మనము గుర్తించి ఆనందించు చుండవలెను.

గీ తల, మెడ, వెన్నుపాము, రొమ్ము, కడుపు జననేంద్రియములు, కాళ్ళు, చేతులు మొదలగు వానియం దేమైన బాధలు గలవేమో ప్రశ్నించి తెలిసికొనవలెను. తలనొప్పి, దిమ్మవికారము, నోటిపూత, నోరుదుర్వాసనగానుండుట, చేదుగానుండుట, కన్నులమంట, యెరుపులు, మసకలు, గుండెలోదడ, మంట, నొప్పి, అగ్నిమాంద్యము అరుచి, కడుపులోనొప్పి, శూల, మంట, దగ్గు, వగన్ను, ఆయాసము, నెత్తురుకక్కట, ముక్కువెంట నెత్తురుకారుట, చులబద్ధకము, అతిసారము, గ్రహణి, మొలలు, భగందరము, అతిమూత్రము, మధుమేహము, మూత్రము రాని బాధ, మూత్రములో తెలుపుగాని సుద్దకట్టుగాని పడుట, తెల్లబట్ట అగుట, ఋతుధర్మము సకాలమునకు కాకుండుట, అతిగాగాని తక్కువగాగాని మైల వెడలుట, మూర్ఛ, అపస్మారము, ఉన్మాదము, పక్షవాతము, తిమ్మిరి, చర్మము పగులుట, కురుపులు, గ్రంధులు, వ్రణములు, నీరు కారుట, ఎండు, జ్వరము, చలిజ్వరము, కాళ్ళు చేతులు చల్లగా నుండుట, తిమ్మిరిగా నుండుట; నాడులయందు దౌర్బల్యము, మంటలు, కోపము, పిరికితనము మొదలగున వేమైనను గలవేమో ప్రశ్నించి తెలిసి కొనవలెను. ఇందులో కొన్ని రోగి చాల

స్వల్పవిషయములుగా భావించి చెప్పట మానవచ్చును. మన కవి యన్నియు అవసరమైనవే గనుక ధృణ్ణముగా ప్రశ్నించి తెలిసికొనవలెను.

౬ ఈ క్రిందివిధముగా సంపూర్ణమగు పరీక్ష చేయవలెను.

(౧) రోగిని యెదురుగా నిలుచుండ బెట్టి దేహమునం దే వైపున నెక్కువగా వెడల్పుగానున్న దో చూడవలెను. ఆవైపుననే రోగపదార్థమెక్కువగా చేరియుండును గాన ఆవైపున నున్న అవయవము లన్నియు రోగగ్రస్తములై యుండునని గుర్తించుకొనవలెను. ప్రకృతల నుండియు గూడ చూడవలయు. తల దేహమును దాటి ముందునకు మొగ్గియున్న వెనుకవైపునను వెనుకకు మొగ్గియున్న ముందువైపునను రోగపదార్థమున్నదనియు, ఆ వైపునగల అవయవములు రోగగ్రస్తములై యున్నవనియు గ్రహింపవలెను. ఇట్లే వెనుకవైపునను చూడవలెను. వెన్నుపామునకు ఏ వైపున నెక్కువ వెడల్పుగా నున్న ఆ వైపుననున్న అవయవములు రోగగ్రస్తములై యున్నవని గుర్తించవలెను. ఇట్లే తల యేవైపునకు వ్రాలినదో ఆవైపున కెదురు వైపునందలి అవయవములు రోగగ్రస్తములై యున్నవని గుర్తించవలెను. నడకయొక్క తీరు, దేహమునందలి అవయవములయొక్క కదలికయొక్క తీరు(చలనక్షమత) గుర్తించవలెను.

(౨) రోగియొక్క ముఖమును, రంగును, కన్నుల నిశ్చలత, కాంతి, అరమోడ్పా, నిండుగా తెఱచి యున్నవా, కాంతిహీనములా అనునవియును గమనింపవలెను.

(౩) ఇప్పటి రోగి తూకము, ఇప్పటికి కొంతకాలమునకు, ముందుఉన్న తూకము, సామాన్య

ముగా అతి డెంత బరువుండెడివాడో అది యును కనుగొనవలెను.

(౪) రోగియొక్క నోటిలోనివేడి ధర్మామీటరుతో కొలువవలెను. ఇంతకుపూర్వము దేహము యొక్క వేడియందు గలిగినమార్పులను గుర్తింపవలెను. ఎంతెంత కాలమునకు వేడియందు మార్పులు గలుగుచున్నవో గుర్తింపవలెను.

(౫) నాడిని చూడవలెను. అది యెంత బలముగా కొట్టుకొనుచున్నదో, దేహమునందలి వాత, పిత్త, శ్లేష్మముల వేగ మెట్లున్నదో, నాడి నిమిషమున కెన్ని సార్లుకొట్టుకొనుచున్నదో చూడవలెను.

(౬) చర్మముయొక్క రంగు, తడి, మృదుత్వము, పగులుట, పల్కికలు, కరువులు, పొక్కులు, గ్రంథులు, ప్రణామములు మొదలగునవి గుర్తింపవలెను.

(౭) శ్వాస వదలుచున్నప్పుడు, పీల్చునపుడు ఊపిరి తిత్తులయొక్క కదలికయందలి సౌలభ్యము, రెండు ఊపిరితిత్తులు సమముగా సంపూర్ణముగా గాలితో నిండుచున్నవా లేదా అనునదియును గుర్తింపవలెను.

(౮) శ్వాసాశయములయొక్క అగ్రము అనగా పై భాగమును మోగించి చూడవలెను. శ్వాసాశయముల అగ్రము లెంతవరకు వ్యాపించి యున్నవో, గాలిపీల్చినప్పుడు అవి యెట్లున్నవో, వానియొక్క బలము, అవి యెన్ని సెకనుల కొక తూరి కదలుచున్నవో అదియును గమనించవలెను.

(౯) ఉదరమును తాకి చూడవలెను. ఆరోగ్య వంతమైన ఉదరమునందు మన కేమియు గాన్పింపదు. పలుచని వారియందు వెన్నుపూసలు మాత్రము చేతికి తగులును. అక్కడ గట్టి ఉండలు తగి

లినయెడల మలము ఉండలుకట్టియున్నదనియు, తీవ్రమగు మలబద్ధకము గలదనియు గుర్తింపవలెను. ఇది రోగి చెప్పు చరిత్రకు సరిపోవును. ఇట్టి పరీక్షవలన తేలిక పర్యవసానము లిట్లుండును:—

తూకము : ఎక్కువగా నున్నయెడల నంజో, మేదమో యెక్కువగా నున్నది. తగ్గియున్నయెడల ఆహారము సరిగా వంటబట్టకుండుట, జ్వరము, దేహమునందు మాలిన్యములు చేరుట, క్షయ, నిద్రలేమి యున్నప్పుడు తూకము తగ్గి యుండును.

జ్వరము : ఉన్నప్పుడెల్ల మలబద్ధకము, రక్తము చెడియుండుట, లోపలదాహము, నాడులయందు లోపములు కారణముగా నుండును. వేడి తగ్గి పోయినయెడల దేహమునందు శక్తి ఉడిగిపోయినదని శోష గలుగుచున్నదనియు, నాడీవ్యాధులు గలవనియు గుర్తింపవలెను. చలిగలిగిన, తరువాతజ్వరము గలుగును. నాడులయందలి రోగములవలనను చలి గలుగును. చెమట సాధారణముగా జ్వరమునకు తరువాత గలుగును. నాడీ దౌర్బల్యమున్నప్పుడును గలుగును. ధాతుశక్తి తగ్గియున్నప్పుడును గలుగును.

నాడి : జ్వరము, హృదయకోశవ్యాధులు, రక్తాభివ్యందము, మరణమునకు ముందు, వ్యాయామమునకు తరువాతను నెక్కువగా కొట్టుకొనును. శక్తి తగ్గియున్నప్పుడును, రక్తము విషయుతమైనప్పుడును, మెదడునందు వీడన యున్నప్పుడును, కొన్ని నాడీవ్యాధులయందును, ఆకలిగొనియున్నప్పుడును, నిద్రాకాలమునను నాడియొక్క వేగము తగ్గియుండును. మానసికోద్రోకములందును, పైవ్యాధులన్నిటియందును నాడియొక్క గమనము క్రమము లేకయుండును.

చర్మము : శ్వాసాశయము, హృదయ కోశము రోగగ్రస్తమైయున్నప్పుడు కొంచెమునీలిరంగుగా నుండును. రక్తక్షయము, పాండువక్షయవ్యాధులయందు పాలిపోయియుండును. ప్రైత్యకోశవ్యాధులయందు పచ్చనిరంగు గలిగియుండును.

చర్మవ్యాధులు : చర్మముక్రింద చేరిన మాలిన్యములవలనను, రక్తము విషయుత మగుటవలనను, మందుల వాడుటవలనను గలుగును. జ్వరము, తీవ్రమగు అతిసారము మొదలగు వ్యాధులయందు చర్మము ఆర్చుకొనిపోయిపోడిగానుండును. జ్వరము, మంటలు, రక్తపుబిత్తిడి, రక్తమునందు విషములుచేరుట మొదలగు వానియందు చర్మము వేడియొక్కను చర్మము చల్లగా నున్నయెడల రక్తాభిసరణమునకు ఆటంకము గలిగినదనియు, రక్తాభిసరణము సరిగా నుండలేదనియు గర్థము. జ్వరాంతమునను, దౌర్బల్యము గలిగినప్పుడును, ఆమవాతమునందును, శోష గలిగినప్పుడును, రక్తచలనము గలిగించు నాడులయందలి గలుగు రోగములవలనను చర్మమునందు తడి యొక్కవగును.

హృదయమునుపరీక్షించుటకు స్ట్రెత్సెన్కోప్ వాడెదము. హృదయకోశముయొక్క దిగువభాగమునందు దాని అగ్రమున్నది. అచ్చట పరీక్షించిన మిత్రాల్ కవాటము (Mitral Valve) యొక్క ధ్వనులు వినిపించును. హృదయము ఆరోగ్యవంతముగా నున్నప్పుడు లాబ్—డబ్ అను ధ్వని వినబడుచుండును. రొమ్ముటెముక (Sternum) యొక్క దిగువచివరభాగమున బెల్ ఫెట్టి వినిన హృదయముయొక్క మూలము (Tricuspid) యొక్క ధ్వని వినిపించును. అందు మొదటదీర్ఘమైనట్టియు, గంభీరమైనట్టియు, నెమ్మదియైనట్టి ధ్వని వినబడి తరువాతహ్రస్వమైనట్టియు, క్షణికమైనట్టియు ధ్వని వినబడును. రెండుకవాల

ములయొక్క ధ్వనులును దగ్గరదగ్గరగానే వినిపించును. ఒకతూరి ధ్వని అయినతరువాత తిరిగి ధ్వని అగుటకు మధ్య కొంత విశ్రాంతి యుండవలెను. విశ్రాంతికాలముయొక్క పరిమితి తగ్గిన కొలది హృదయముయొక్క గమనము చెడియున్నదనిగాని, దౌర్బల్యము గలదనిగాని గుర్తింపవలెను. మిత్రాల్ కవాటపు ధ్వని ఒకటిగానుండక రెండుగానున్నయెడల హృదయము యొక్క కండరములు దుర్బలములై యున్నట్లు గుర్తింపవలెను.

హృదయసరీక్ష చేయదలచినప్పుడు శ్వాసలు అధికమగునట్లు వ్యాయామము చేయింపవలెను. అప్పుడు శ్వాస పీల్చుట కష్టముగానుండగూడదు. ఆయాసము, నీరసము, శ్వాసావరోధము గలుగరాదు. నాడీక్రిమము తప్పరాదు. నీరసముగా కొట్టుకొనరాదు. ఇందులో నేవియైనను గలుగు నెడల హృదయముయొక్క సామర్థ్యము తగ్గియున్నదని యెరుగవలెను.

ఉదరము: కడుపు ఉబ్బరము, ఉదరమునందును జననేంద్రియములందును బల్లయేర్పడినప్పుడును, గర్భిణిగానున్నప్పుడును, మలనిరోధమేర్పడి మలబద్ధక మేర్పడునప్పుడును, ప్రేగులయందు పుట్టినదుర్వాయువులు వెలువడుటకు ఆటంకము గలిగినప్పుడును మాత్రమే ఉదరము లావుగా నుండును. ఇది చేతితో తాకి ఒత్తి చూడవలెను.

2 వెన్నుపామును జాగ్రత్తగా పరీక్షింపవలెను. కశేరుకా సమీకరణ చికిత్సఅనే భాగమును ముందు చదువగలరు.

౮ మాత్రమును పరీక్షించుము. మూత్రపరీక్షను గురించిన అధ్యాయము ముందు చదువగలరు. మిగతావివరములకు తొట్టివైద్యము 1వ భాగము చదువుడు. సునిశితవైద్యము 1 వ భాగములోని

11 వ కిరణమును చదువుడు. ఇంకను నాచే రచియింపబడనున్న కపాలనిదానము, కనీసకానిదానముల చదువవలెను.

౯ ఇంతవరకు తెలిసికొనిన నిదానమును గట్టి చేసికొనుటకు ఈ క్రింది విధముగ ప్రశ్నించి తెలిసికొనవలెను.

ఆహారము : రోగి ఉదయము, మధ్యాహ్నము, సాయంకాలముల యందు ఏవియేవి యెంతెంత యెప్పుడెప్పుడు తినునో అడిగి తెలిసికొనవలెను. మాంసము, గుడ్లు, రొట్టె, అన్నము, కూరలు, పండ్లు, వండనిపదార్థములు, చిరుతిండ్లు, మసాలా దినుసులు, తాంబూల ద్రివ్యములు, కాఫీ, టీ, కోకో, సోడా, లిమనెడ్, పాలు, నెయ్యి, పెరుగు, మజ్జిగ, జున్ను, నీళ్లు, సంచదార, ఉప్పు, కారము మొదలగునవి యేవి తినునో అదియును కనుగొనవలెను. ఆకలి యెట్లున్నదో, తినునప్పుడు బాగుగా నమలునో లేదో, అన్నము హితవుగా నుండునో లేదో తృప్తి యెట్లుండునో అడిగి తెలిసికొనవలెను.

అలవాటులు : మలబద్ధకమున్నదా? మలము పలుచగా నగునా? ఎక్కవతూరులు అగునా? ఆహారము జీర్ణము కాకుండనే వెడలిపోవునా? మూత్రము ఎన్నిసారు లెంతెంత అగును? దాసరంగేమి? బాధ గలదా? దినమున కెన్నిసారులు స్నానముచేయును? వేడినీళ్లా? చల్లినీళ్లా? ఎక్కువ, ఎట్టిరకము, ఎంతవ్యాయామము చేయును? ఇతరపను లేవి చేయును? ఏవ్యాప్యత్తులు గలవు? విశ్రాంతి ఆటపాటలు మైఖున క్రియయొక్క న్యూనాధిక్యతలను, పొగచుట్ట, బీడి, సిగరెట్ల, మొదలగు దురభ్యాసములు ఏమైననుగలవా? మితాయిల అలవాటు గలదా కనుగొనవలెను.

వ్యాప్యత్తులు : నడక, కూర్చుండుటలయొక్క తీరు; అలసట కలుగు స్వభావము; పరిసరములు ఆరోగ్యవంతముగా నున్నవా? శుచి, మొదలగు నవియును; గాలి, వెలుగు ధారాళముగా తగులునా? విషపువస్తువులు అలవాటుగలదా? మంకలుగా తినినాడా? స్నేహితు లెవరు మొదలగు వివరములను తెలిసికొనవలెను.

వస్త్రధారణము: ఎన్నివస్త్రములు ధరించును? బిగించి కట్టుకొనునా? వరులుగనా? నాయగట్టుట కలదా? బూట్లుతోడుగునా? వద్దులైన వస్తులు ధరించునా?

గృహము: ఇంటిలోనివారు, చుట్టప్రక్కలు, గాలి వెలుగు లింటిలోనికి వచ్చురీతి, చల్లగా నున్నదా? వేడిగా నున్నదా? ఉక్కపోయునా? మొదలగునవి కనుగొనవలెను.

మనస్సు: ఎట్టి స్వభావము? కోపాదులు గలవా? ఉద్రేకమైసమనస్సా? విసుగుదలగలదా? ఆకస్మికముగా ఆపదలు కలిగినవా? ప్రబలవిచార హేతువులు ఆకస్మికముగా గలిగినవా? సంతృప్తి గలదా? ఇప్పుటి రోగమునకు హేతువేమని అతని ఉద్దేశము?

వ్రాణచికిత్సలు : పడుట, దెబ్బలుతగులుట, నలుగుట, చిదుగుట, జ్వరము, శస్త్రము, ఎలక్ట్రిక్ షాక్ మొదలగునవి గలిగినవా? వానికి సంబంధించిన యితరవివరములు తెలిసికొనవలెను.

అంటువ్యాధులు: సూక్ష్మజీవులు, రాసాయినిక ద్రవ్యములు, కూరగాయలు, దుర్వాయువులు, మందులు వానిచే గలిగిన వ్యాధులు ఏవియైన గలవేమో కనుగొనవలెను.

శ్రద్ధగల విద్యార్థులకు సూచనలు.

ఈ పాఠమును జాగ్రత్తగా చదువవలెను. ఇందులో చాలా శ్రద్ధగాచదివినచే చదివి గ్రహించ

వలసిన విషయములు గలవు. బాగుపడనలచిన విద్యార్థి దీనిని చాల శ్రద్ధతోను, ఓపికతోను అధ్యయనము చేయవలెను.

సాధ్యమైనయెడల కొంతమందినిపిలుచుకొనివచ్చి మీరు నేర్చుకొనినది తప్పొబ్బో సరిచూచుకొనవలెను. స్వర్ణ, మ్రోగించిచూచుట, వినుట, చూచుట అనునవి చూచుచుండిననేగాని అలవాటు కానేరవు. దీని నింకొక విధముగా నేర్చుకొనుట సాధ్యముగాదు. సైతెస్కోప్ మీ స్నేహితుల గుండెమీదపెట్టి వినవలెను. మీకు కావలసిన మేము సైతెస్కోప్ తెప్పించి యిచ్చెదము.

కనుపడినవారిముఖముల నెల్ల చూచి పరీక్షించుచుండుడు. ఇట్లు చూచుచుండిన క్రమముగా మీ కాసామర్థ్యము గలుగును.

ప్రశ్నలు

౧ నిదానమననేమి? అందలివివిధపద్ధతుల వేర్వేరుము.

౨ మ్రోగించిచూచుట అననేమి? అందువలన మనము దేహస్థితి నెట్లు తెలిసికొనగలము?

౩ సాధారణముగా సైతెస్కోప్ ను ఎక్కువగా దేనికి ఉపయోగింతురు?

౪ రోగియొక్క కుటుంబచరిత్ర రోగనిదానమునకు ఎట్లు సహాయకారియగును? రోగములు పితరులనుండి బిడ్డలకు సంక్రమించునా?

౫ రోగనిదానమును చేయుట కెట్లు ప్రారంభించి సాగింతువు?

౬ స్వాభావికదశలో హృదయముయొక్కధ్వని యెట్లుండును? హృదయధ్వను లెట్లుండిన హృదయము రోగక్షస్తమైందందుము?

౭ ఉదరమును ఒత్తి, చూచినప్పుడు చేతికి గట్టిగా తగిలిన దాని నేమిగా భావించవలెను?

౮ క్షుణ్ణముగా ప్రశ్నించుచు, పరీక్షించుచూచినప్పుడు మనకు గలుగు లాభము లేమి?

౯ రోగి నేవిషయములనుగురించి ప్రశ్నించిన రోగనిదానము చేయవలెను?

౧౦ చర్మము చల్లగా నున్న నేమి గుర్తించవలెను? చర్మముపై తడి యెప్పు డెక్కువగా నుండును?

పరా:—కాగితమునకు ఒకజైపుననే వ్రాయవలెను. పాత సంఖ్య, ప్రశ్నసంఖ్య వేరువలెను. ప్రతికాగితము మీదను కరుససంఖ్య యుండవలెను. అన్నికాగితములను కలపి గుండునూదితో కుట్టవలెను. లేదా దారము కట్టవలెను.

ప్రకృతి గృహవైద్యము

౬ వ పాఠము

రోగచిహ్నములు

ఈ పాఠమునందు రోగచిహ్నములను గురించి తెలిపెదను. ఏ ప్రత్యేకవ్యాధి లేక వ్యాధులచే ఒకానొక రోగి బాధపడుచున్నాడో చిహ్నములవలన మనకు బాగుగ దెలియును. దేహమునందలి ప్రాణావయవములగు హృదయము, ఊపిరితిత్తులు, జీర్ణావయవములు, మాతృసింధుములు, జననేంద్రియములు వీనియందలి నడకయందు లోపములు గలిగినప్పుడును; వాని యొక్క స్థితియందు లోపములు గలిగినప్పుడును; రాసాయనికముగా జరుగవలసిన క్రియలయందు క్రిమము చెడియున్నప్పుడును; రోగము గలుగును. ఆరోగము గలదనుటను కొన్ని వెలుపలి చిహ్నములచే గుర్తింప వీలు గలిగియుండును. తత్త్వమునందు గలుగు కొన్ని తరుణవ్యాధులయందు గలుగు చిహ్నములు ఈ క్రింద వేర్వేరునబడుచున్నవి:—

జ్వరము : దేహమునందు స్వాభావికముగా నుండవలసిన దానికన్న నెక్కువ వేడియున్నప్పుడు దానిని జ్వర మందుము. జ్వరము రోగము కాదు. రోగపదార్థము దేహమునందున్నదని తెలుపునట్టి ఒకానొక చిహ్నము. నోటిలో జ్వరపుపుల్ల (Thermometre) పెట్టికొలిచినప్పుడు 98.6 డిగ్రీల వేడి యుండును. అది దేహమునందు సహజముగా నుండవలసిన వేడి. అంతకు మిగిలియున్నప్పుడు, దేహమునందు వేడిని గలిగించుయంత్రము చెడినదని యర్థము. ప్రకృతి చికిత్సకునివద్ద నిట్టిపని ముట్టు ఒకటి యుండవలెను. దీని వెలయును సరసముగానే యుండును.

తరుణవ్యాధులయందు జ్వరము చలితో ఆరంభము కావచ్చును. రోగికి వణకు (కుదుపు) గలుగును. చర్మము చల్లగా నుండును. దేహము లోపల మాతృము మంటలు పుట్టును. జ్వరము యొక్క మధ్యకాలమునందును చలి గలుగవచ్చును.

ఇన్ఫ్లూయెంజా (Influenza): దేహతత్త్వమునందు గలిగిన ఒకానొక అక్రిమపరిస్థితిలో నీ వ్యాధి గలుగును. ఈ వ్యాధిగల వానికి దేహమునందు వివిధావయవములలో మంటలు పుట్టును. శ్వాసకోశములందును, జీర్ణాశయమునందును, స్త్రీగులయందును, నాడీమండలమునందును నిట్టి అక్రిమస్థితి యేర్పడును. ఇందు తీవ్రమగు సడుమునొప్పి యుండును. దేహమునందలి యెముకలన్నిటియందును నొప్పులుండును. రక్తిమునందలి తెల్లకణముల సంఖ్య తగ్గి యుండును. జ్వర ముండును. రోగి చాల బలహీనముగా నుండును.

విషమజ్వరము (Typhoid fever): చిన్న స్త్రీగులయందలి భీషరసగ్రంథాలయందు పుండ్లు ఏర్పడును. ప్లేహము పెద్దదగును. తలనొప్పితోను మలబద్ధకముతోను అది యారంభమగును. అతిసారముతో నైనను ఆరంభము కావచ్చును. ఒక దినమునకన్న రెండవ దినమున, రెండవ దినమునకన్న మూడవ దినమున సాయంకాలములయందు జ్వరము హెచ్చుచుండును. ప్రాతఃకాలములయందు జ్వరము తగ్గుచుండును. ఉడ

ప్రకృతి - బెజవాడ.

రము పచ్చిపుండువలె నుండి ఒత్తిన బాధగా నుండును. ఉదరముపై నెర్రని పొక్కులు పుట్టును. తరుచుగా విరేచనము లగుచుండును. ఒకవారము జరుగునప్పటికి స్త్రీహము పెద్ద దగును. చికాకు ఆరంభమగును. చికిత్స బాగాత్తగా చేయక అనకతవకలు చేసినయెడల రోగము విషమించును. ప్రలాపమును, సంధియును గలుగును. ధాతువు శోషించి, దోషించును. నడి యెక్కువగును. కన్నులు తెరిచి చూచునుగాని యెవరిని రోగి గుర్తుపట్టలేదు. పేగులయందలి పుండ్లు పెద్దవై పేగులయొక్క ఆవరణపు గోడయందు రంధ్రము లగును. ఆ యాఘాతమువలనను, రక్తాతిసారమువలనను మరణము గలుగును.

రక్త విషేక రణము (Septicemia): ఒకానొక ప్రదేశమునందు క్రొత్తు పుట్టి మంటలతో గూడియుండుట. జ్వరము, చెమటలు, నీరసము నిందుండును.

ప్రణము (Pyemia): చలి చెమటలతో గూడిన వరుస జ్వరము లుండును. రోగి చిక్కి, నీరసపడి యుండును. ప్రణమువలన నీవి గలుగునని గుర్తించి ప్రణమును కనిపెట్టి చికిత్స చేయవలెను.

హరిద్ర జ్వరము (Yellow fever): అస్యస్థి మండలములందున్న ఆరోగ్యనియమములును, శౌచమును నెరుగనివారికి మాత్రమిది గలుగును. జ్వరలక్షణము లన్నిటితోను కలిసి అకస్మాత్తుగా ప్రత్యక్షమగును. ఇందు రోగికి అమితమగు నీరసముండును. రోగియొక్క దేహమంతయు ఒక విలక్షణమగు పసుపుపచ్చని రంగుగలదగును. నాడి నీరసముగ నుండును. అమితమగు వాంతు లుండును.

చలి జ్వరము (Malaria): చలి, కుమపు, చెమటలు, జ్వరము నిందలి లక్షణములు. ప్రతి 48 గంటలకుగాని 72 గంటలకుగాని 96 గంటలకుగాని ఒకతూరి యిట్టి జ్వరము గలుగును. వీనికి ద్వితీయక, తృతీయక, చాతుర్థిక జ్వరములని పేరు. ఒకేతూరి విపరీతమగు జ్వరము గలిగి చలి, కుమపు (వణకు) గలుగును. ఈ చలి 10 నిమిషములు మొదలు 2 గంటలవరకు నుండును. జ్వరముయొక్క వేగి 104 మొదలు 106 డిగ్రీల వరకు నుండును. తరువాత జ్వరము కందిపోవును. దేహమంతయు నెర్రై డును. మంటలును, తాపమును, దాహమును నుండును. తలనొప్పి యుండును. నాడి అమితమగు వడితో కొట్టుకొనుచుండును. ఈ దశ 1¹/₂ గంటలు మొదలు 5 గంటలవరకును పట్టును. అటుతరువాత దేహమంతయు అమితమగు చెమట గలిగి జ్వరలక్షణము లన్నియు ఆగిపోవును. తిరిగి రోగికి నీరసముతప్ప నెట్లబాధయు నుండకు. చర్మము రంగు చెడును. స్త్రీహము లాచగును. రోగికి బలహీనత గలుగును.

మాంససంతానిక (Measles): చిన్నపిల్లలకిది గలుగును. జ్వరము క్రమముగా స్పృష్టిబాంధును. చలియు, జ్వరమును నిందలిలక్షణములు. నాలుగవరోజున దేహముపొడవ నలుపుతో గూడిన యెరుపురంగు గలమెత్తని పూత గలుగును. వాని యాకృతి చంద్రఖండములవలె నుండును. తరువాత 2, 3 దినములలో జ్వర మంగిపోవును. తరువాత పొక్కులన్నియు ఊడిపోట్లు రాలిపోవును. ఈ పూత పూయుటకు ముందు నోటిలో దంతములకు నెమరుగా దవుడలోపల నెర్రగాకంది దానిపైన సీలిరంగుగల పొక్కులు పుట్టును.

ప్రతి గృహ వైద్యము.

జి.ర్.మ.మాంససంతానిక (Measles): దీనినే సీమపొంగులందురు. ఇదియును మాంససంతానికవలెనే లక్షణములుగలిగి యుండును. పొంగు ఇంకను నెర్రగా నుండును. జ్వరమువచ్చిన రోజుననే పొంగు కాన్పించును.

ఆటలమ్మ (Chickenpox): ఇదియును శిశువ్యాధుల లోనిదే. కొద్దిజ్వరముతో ఆరంభమగును. నెమ్మదిగా వృద్ధిబొందును. ఆటలమ్మ పొక్కులు మొదటిదినముననే గాన్పించి పృథ్విబొందును. 2, 3 దినములలో జ్వర మారిపోవును. పూతయును జారిపోవును.

రక్తజ్వరము (Scarlatina): ఇదియును శిశువ్యాధియే. జ్వరము అకస్మాత్తుగా వచ్చును. చిన్నబిడ్డగుణముండవచ్చును. నడుమునొప్పులును వాంతులు నుండును. జ్వరము 104 డిగ్రీలవరకు వృద్ధియగును. నాడిపడిగా కొట్టుకొనును. మొదటి దినమే పూతకాన్పించి క్రమముగా వృద్ధిబొందును. చర్మము ఎర్రబడును. ఎర్రని యిసుకచేణువులవలె పూతకాన్పించును. స్వరపడికయందు దాహముండును. ఊడవ్వాయు నుండును. నాలుక బిరుసుగా నుండును. జ్వరముతగ్గి, పూతజారుటకు 3, 4 దినములు పట్టును. చర్మముతోడుపు ఊడిపోవును.

మశూచికిము (Smallpox): ఇది తలుచుగా శిశువులకును, అరుదుగా నితరులకును గలుగును. ప్రతిదేశమునందును మశూచికము కలిగిన ఆవుదూడ మశూచికపు పొక్కులలోని రసినీ ప్రజలరక్తములోని కెక్కించి టీకాలు వేయుచున్నారు. ఇందును విలక్షణమగు జ్వరముండును. దేహమంతయు పొక్కులుపుట్టి, చీముపోసి, యెండి, పొక్కులు రాలిపోవును. నడుమునొప్పియు, వాంతులును, తలనొప్పితో గూడిన

జ్వరము అకస్మాత్తుగా ప్రారంభించును. పూత కనబడువరకును హెచ్చుజ్వర ముండును. పూత కనబడినతరువాత జ్వరమును, దానితో గూడిన యితరలక్షణములును తగ్గిపోవును. గట్టిపొక్కులు నాలుగననాడు కాన్పించును. 6 వ నాడు మెత్తపడి మధ్యభాగము దిగబడును. 8 వ నాటికి చీములు పోసికొనును. తరువాత జ్వరమును దానితో నుండిన యితరలక్షణములును తిరిగి ప్రత్యక్షమగును. 10 వ నాటికి పూత పక్కలు గట్టును. జ్వరమును తగ్గిపోవును. మంటలును తగ్గును. చర్మమీఠపుతలో చెడిపోయిన యెడల చర్మము సంపగుంట, లేర్పడును.

నిర్బంధమగు టీకాలువేయుటను అన్ని దేశముల వారును నిరసించుచున్నారు. చికాగోనగరమున నిర్బంధమగు టీకాలువేయుటను తీసివేసినారు. టీకాలువేయుట క్రిమినల్ నేరమని జుజ్జి బెర్నార్డ్ సాగారు 1926 సంవత్సరము సెప్టెంబరు ఫిజికల్ కలెక్టర్ సెట్రికలో నిరూపించియున్నారు. టీకాలు వేసినవారిని తిన్నచుట అననరమని యాతడు చెప్పినాడు. తనకు మశూచికము కలిగెననియు టీకాలువేయుచుకొనని పోయినను తాను మశూచికమును కుదుర్చుకొంటివనియు నాతడు వ్రాసెను. “సూర్యకాంతి, యుక్తిమగు అహారవిహారములు, శౌచము, ఆరోగ్యనియమములు, టీకాలు వేయకుండుట — వీనివలననే మశూచికము రాకుండ ఆగిపోవునని యాతడు వ్రాసినాడు.

ముఖోచర్మము (Erysipelas): చర్మముమీద మంటలు గలిగి త్వరగా వృద్ధిబొందును. జ్వరము, మంటలు అకస్మాత్తుగా గలుగును. మొదటి దినమున నెర్రని నుచ్చలు, పొడిగను, మంటలతో గూడియు పుట్టును. అంచులు కొంచెము మైకి ఉబ్బియుండును. మంటలతో గూడిన యీ

మచ్చలు మధ్యభాగమున నయమై ప్రక్కలకు వ్యాపించును. ఈ మచ్చలు సాధారణముగా ముఖముమీదనే పుట్టును.

మేదోమ్జ్జాగతజ్వరము (Cerebrospinal-fever): మెదడునందును, వెన్నుపామునందును నుండు మూలుగునందలి దోషములచే నీజ్వరము గలుగును. చలి, జ్వరము, నాంతులు, వెన్నుపాములో నొప్పితో గూడిన యీ వ్యాధి ఒక స్మాత్తుగా ఆరంభించును. వెన్నుపాముకు సంబంధించిన కండరములందు ఈడ్పు (Contraction) గలిగి తల, మెడలు, వెన్నుపాము బిగదీయును. తల వెనుకకు నీచుకొనిపోవును. ప్రాణమును, సంధియును ఉండి తరువాత మగత (Coma), మూర్ఛి గలుగును. కపాలనాడులయందును, మజ్జానాడులయందును, ఉద్రేకము పుట్టును. తోడయును, రోహమును సమకొణముగా నేర్పడును. మిగతకాలు చాచుటకు వీలుండదు. ఇట్టి వ్యాధి నయమైతరు వాత గుడ్డితమో, చెవుకో, మాంసిక శార్పల్యమో, పక్షవాతమో నిలిచిపోవును.

చెవి వాపు (Mumps): ఇది శిశువులకు కలుగు వ్యాధి. చెవికింద నుండు గ్రంథులు వాచును. అందు తాపము బుట్టును. రెండుచెవులకు నెదురను, దిగువను వాపును, నెమ్మది నెమ్మదిగా నృద్ధిపొందు కొద్ది జ్వరమును కలుగును. ఆహారము సమలుటకును, మ్రింగుటకును కష్టముగా నుండును.

తరుణమగు కుతికవాపు:— ఇందు కంఠములోపల నుండు కుతుకలు (Tonsils) వాచి మంటలు పుట్టును. గొంతు వేడిగను పొడిగను నుండి మాలిన్యముతో కూడియుండును. కుతుకలు వాచి యెర్రపడియుండును. వానిపై పచ్చని

మచ్చలుండును. కుతుకలయందును, చుట్టుప్రక్కలను చీము కలుగును. ఆహారము సమలుటకు వీలుండదు.

సర్పి (Diphtheria): కుతుకలు, సప్తపథ, స్వరపేటికలయందలి తాంతవపదార్థ (Fibrous) ములందు మంటలు పుట్టును. కంఠము బిగుసుకొనిపోవును. కొద్దిజ్వరముండును. సప్తపథ, స్వరపేటిక, కుతుకలు, అంగిలి వాచి యెట్టిబడును. రోగిగ్రస్తమై సాధారణములమీద ఒక తెల్లని పొర ఆరంభమై క్రమక్రమముగా చుట్టుప్రక్కల నాక్రమించుకొనును. ఆపొర మిక్కిలి కష్టముమీద ఉడిపోయి నెత్తురుకారునట్టియెర్రని పొర యుండును. తొగి తెల్లనిపొర యారంభించును. ఆహారము సమలుటకును మ్రింగుటకును మిక్కిలి కష్టముగా నుండును. స్వరపేటికయు, సప్తపథయు నిట్లు చెడినయెడల శ్వాసకు ఆటంకము కలుగును. ఇందలి మాలిన్యములు ఎక్కువగా నున్నయెడల రోగిశక్తులు క్రంగిపోయి మూర్ఛ (మగత) కలుగును.

కోరింతదగ్గు (Whooping cough): శిశువులకిది గల్గును. శ్వాసాశయములందలి ఆమత్వచమున విదాహము కలుగును. ఈ వ్యాధికి రెండు దశలు. అందు మొదటి దశయందు చలియు సప్తపథయందును, స్వరపేటికయందును మంటలును, తేలికయగు దగ్గును నుండును. ఒకటి రెండు నారముల తరువాత దగ్గు తెరలు తెరలుగా వచ్చును. చాలనేపు దగ్గు కలిగి ఒక దీర్ఘమగు ఉచ్ఛ్వాసము కలుగును. అప్పుడు ధ్వని కూడ కలుగును. దగ్గునపుడు ముఖము ఎఱ్ఱపడును. కన్నులు వాచి గుడ్డు వెళ్లుకొనివచ్చును. తరువాత వాంతి కలుగును.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

ఆ మ వా త జ్వర ము— ఇందు అన్నిసంధుల యందు మంటలును పోట్లును ఉండును. వ్యాధి అకస్మాత్తుగా ప్రారంభించును. అప్పుడు ఒకసంధి లోగాని, ఒకకీలులోగాని, కీళ్లన్నిటియందుగాని నొప్పులు పుట్టును. కీళ్లన్నియు నెఱ్ఱపడి వేడిగా నుండును; వాచును. నొప్పులవలన పచ్చిపుండు వలెనుండును. ఒక్కకీలునందు బాధతగ్గినయెడల మఱొక కీలునందు హెచ్చును. మూత్రము రానే రాదు. పచ్చినయెడల మిక్కిలి ఆస్లు (పుల్లని) స్వభావము కలిగి చిక్కగా నుండును. రోగికి నీరస ముండును. ఎక్కువగా చెమట పోయును.

అంకిలి కలుసుకొనిపోవుట : దీనికి తరువాత ఒక పుండు పుట్టును లేదా ఒక రంధ్రమేర్పడును. రోగము అకస్మాత్తుగా ఆరంభమగును. మెడ, దపుడ, ముఖము బిగుసుకొనిపోవును. కండరములన్నిటియందును ఈడ్పు కలుగును. ఆయిండ్పు కబంధమునందలి కండరములయందును, కాలుసేతులయందలి కండరములయందును వ్యాపించి బిగుసుకొనిపోవును. భరింపరాని బాధ యుండును. పండ్లకరుచుకొనిపోవును. జ్వర ముండును. నాడి వడిగా కొట్టుకొనును. శ్వాస వడియగును. మరణాంతమువరకును హించి తెలివి యుండును. కొలదినిసములలోనే మరణము కలును.

తరుణవ్యాధులకు సామాన్యమగు స్వాభావిక చికిత్స

మందువైద్యులు రోగచిహ్నములను మాత్రమే దృష్టియందుంచుకొని మాత్రమే చూడములను, కషాయములను నిత్తురు. ప్రకృతిచికిత్సకు డాచిహ్నములకు గాక రోగమూలకారణమగు అన్యపదార్థములను వెలువరించుటకు దేహమునందలి ధాతుశక్తిని వృద్ధిచేయుటకును ప్రయత్నించవలెను. దేశమునందు వైద్యశాసన మున్నయెడల వైద్యశాసనమువలని శిక్షను తగ్గించుకొనుటకు మాత్రము విశాలహృదయముగల ఒక మందువైద్యుని కోడుచేసుకొనవలెను. అనేకులు ప్రకృతిచికిత్సకు లిట్లేవ్యవహరించుచుందురు. లైసెన్సుండుటవలన మందువైద్యుల చేతిలో నెందరు చనిపోయినను అతని నేశాసనమును బాధింపదు. ప్రకృతి చికిత్సకునిచేతిలో నొకడు మరణించినను వానిని కోర్టునకీర్తురు. ఇది వైద్య శాసనమున్న దేశములలోని సంగతి. అక్కడ ప్రకృతిచికిత్సయే చేసినను లైసెన్సుగల మందు వైద్యునిద్వారా జరుగవలెను.

ఒకనికి వ్యాధి కలిగినతోడనే గాలియు, వెలుతురును బాగుగా ఎచ్చునట్టి గదిలో రోగిని పెండ్ల బెట్టవలెను. అవసరమైనప్పుడు మాత్రమే వానిని కడలించవలెను. రోగికి తెలివియున్నంతవరకు వానిరోగముయొక్క తీవ్రతను గుంచికాని, అపాయస్థితినిగుంచికాని విచారించుటకు సావకాశమును కలిగింపరాదు. అతనికిఉత్సాహముకలిగించుచుండవలెను. రోగ నివారణము త్వరిత కలుగుననియు, నిట్లే అనేకరోగములు నివారించబడెననియు వానికి నచ్చ చెప్పుచుండవలెను.

జ్వరమును, అక్షిర్ణమును ఉన్నప్పుడు రోగిని తగినంతకాల ముపవాసముంచవలెను. ఆ యుపవాసకాలమున వానికి చల్లని నిర్మలమైన నీటి నిచ్చుచుండవలెను. అప్పుడప్పుడు కొంచెము నారింజరసము నీయవచ్చును. జ్వరమును, అక్షిర్ణమును సాధారణముగా నయమగును. ప్రతిఉదయము సాయంత్రమున నులివెచ్చని నీటితో ఎనిమా చేసి వేడినీటితో దేహమంతయు బాగుగాకడుగ

ప్రకృతి - బెజవాడ.

వలెను. వెన్నుపాము, మెడలు, మృదువుగా మర్దన చేసి వేడినీటికావడము పెట్టవలెను.

ఎనిమాచేయుటను గురించియు, మలసదాగ్ధమును నెలువరించుటను గురించియు, దానివలన రక్తిము సందు శుద్ధి కలుగుటను గురించియు ముందు ప్రకరణములలో వివరింపబడును ఎనిమాచేయుట వలన దేహమునందలిమాలిన్యములు నదలిపోయి నాడులయందు బలమేర్పడి ధాతువులు బలపడి రోగనిరోధకశక్తి సృష్టిపొందు నని జ్ఞాపకముంచుకొనవలయును.

ఏచికిత్సయైనను నెక్కువగా చేయరాదు. రోగి యొక్క శక్తి ననుసరించియు, రోగముయొక్క

తీవ్రతనుబట్టియు నేవేని ఒకటి, రెండు ప్రక్రియల నేరుకొని చికిత్సచేయవలెను. చికిత్సలతో రోగిని విసిగింపరాదు. చికిత్సాప్రక్రియలలో ఉష్ణోదకశీతలోదకస్నానములు, ఉష్ణోదకక్షాళనములు, స్వేదశీతబంధములు, ఆనిరి, సూర్యకాంఠి, నెలుతుగు, కూనేస్నానములు, సూర్యకిరచికిత్స, బలమునిచ్చు వ్యాయామములు, మర్దన, వెన్నుపాము సరిచేయుట, ఎనిమా, మలముఖోధనచేయు దాహారము, నీరుత్రాగుట, ఫలరసములు త్రాగుట, రోగినివారకమగు చలనములు, మానసిక చికిత్స మొదలగునవి వాడవచ్చును.

కాలిక వ్యాధుల చిహ్నములు

దేహతత్వమునందు సామాన్యముగాగలుగుకాలిక వ్యాధుల చిహ్నముల కొన్నింటినిచట వివరించుచున్నాము:

ఆప్లము త్రము : కండరములయందును, సంధులయందును నొప్పిలుండును. తలనొప్పి, నాడులయందు మంట, చర్మవ్యాధులు నుండును. అగ్నిమాంద్యము, రక్తిపురోటు (Blood pressure) నుండును. మూత్రము తక్కువగాగాని, నల్లగాగాని యగును. ఎక్కువైన మూత్రికాప్లాముతో కలిసి ఆప్లస్వభావముగల మూత్రము చాలకొద్దిగా వగుచుండును. ఇదిక్రమముగా ఆమవాతముగాగాని, మేహవాతముగాగాని మారును. అందు మాంసకృత్తులు తిన్నగా జీర్ణముగాక దేహమునందు నిలిచిపోయి రోగమును కలిగించును. దేహమునందు ప్యూరిన్ అను పేరుగల మూత్రలపణములు ఎక్కువగుచుండును.

అతి మూత్రము : తక్కువ బరువుగల (Specific gravity) మూత్ర మెక్కువ పరిమితితో వగును. దాహ మెక్కువగా నుండును. చర్మమాచ్చుకొనిపోయియుండును. ఇంక నితరలక్షణము లేవీయు నుండవు.

మధుమూత్రము : ఈ వ్యాధికి రక్తిమునందు చక్కెర ఎక్కువగా చేరియుండును. మూత్రమునందును చక్కెర యెక్కువగానే చేరియుండును. మితముతప్పిన (దయ్యపుఆకలి) ఆకలియు దాహమును నుండును. దేహమునందు బలము, తూకము తగ్గిపోవుచుండును.

ఆప్లపిత్తము : కర్పన హైడ్రజములు మిక్కిలి తక్కువగను, మాంసకృత్తులు కొద్దివృద్ధిపదార్థములు మిక్కిలి యెక్కువగనునుండు పదార్థములు తినుటవలన నీవ్యాధి కలుగును. శ్వాస కఠినముగా వచ్చుట, తలనొప్పి, ప్రలాపము, జ్వరము నాడి పడిగా కొట్టుకొనుట, గాలి వదలునప్పుడు

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

తియ్యని వాసన కలిగియుండుట, మగతగా నుండుట, మూర్ఛ యీ రోగలక్షణములు.

మూత్ర క్షయము : మూత్రపిండములు తిన్నగా పనిచేయక దేహమునందు మాలిన్యములు నిలిచిపోయినపు డీవ్యాధి కలుగును. మూత్రపిండములందు దాహముండును. మూత్రమునందు మూత్రలవణములుతగ్గి క్షేత్రఘాతువు(albumen) ఎక్కువగును. బద్ధకమున కనవగు శ్వాసయు నుండి చర్మము రంగుమారియుండును. తలనొప్పి, తలదిమ్మి, అతినాగము, వాంతులు నుండును. ముక్కువెంట చుడలుగాలి సైతము మూత్రపువాసననే కలిగియుండును. అసగా దేహమంతయు మూత్రముతో నిండియున్నదని యర్థము.

మేదోస్పృద్ధి : అమితమగు క్రోవ్వు దేహమంతయు నిండియుండి ఆహారముచేతగాని వ్యాయామముచేతగాని వెలువరించ శక్యముగాక యుండును.

స్కర్షి : ఆహార దార్ధములందు లోహలవణములును, విటమినులును అసగా జీవసత్తలును లోపించియున్నప్పు డీవ్యాధి కలుగును. రోగికి రక్తిక్షయమును, బలక్షయమును నుండును. (దంతపు) చిగుళ్లు ఉబ్బి యుండును. ఆమత్వచమునందును, రసిపోరనుండియు రక్తిము ప్రవించును. కుంఠలు, పండ్లు తినుటవలన నీవ్యాధి తగ్గును. వీనినితినినిలోపమువలన నీవ్యాధి కల్గినదని గుర్తింపవలెను.

మలవిషీకరణము : ప్రేగులయందుండి మలము వెడలిపోక దేహమునందలి ఘాతువులలోచేరి పానిని విషయత మొనర్చును. తలనొప్పి, తలదిమ్మి, బద్ధకము, సీరసము, నిద్రలేమి, అగ్నిమాంద్యము, గజ్జ, చిడుము, నోటిపూత, సప్తపథయందు దాహము, దుర్గంధముతోకూడిన

మలము మొదలగునవి దీనిలక్షణములు. మలబద్ధకముపోయిన సీలక్షణము లన్నియు తగ్గిపోవును.

కర్పన హైద్రజవిషము : ఆహారమునందు కర్పన హైద్రజము లెక్కువగా నున్నప్పు డీవ్యాధి కలుగును. ఆస్లముత్రమునందు సలెనే యింసును నితరలక్షణము లుండును. కాని యిందు మూత్రమునందు మూత్రోక్తమునకు ౫ దులు శీలామేహముండును.

ఆస్లూహారవిషము : ఆస్లములను కలిగించునట్టి పాలు, పప్పు, పిండిమొదలగు పదార్థములను నెక్కువగా తినుటవలన నీవ్యాధి కలుగును. పుల్లనిధలరసము లీజాబిజాల్తో జేరవు. అవి దేహమునందలి ఆస్లముల తగ్గించుటకే సహాయపడును. ఆహారమును గూర్చిన పాతమునందీవిషయము విషులముగా చర్చింపబడును. ఈ వ్యాధియొక్కలక్షణములు: నరములు దుర్బలముగా నుండుట, నిస్సత్తువ, నిద్రలేమి, తలనొప్పి నాడులయంను మంట, కండరములయంనును క్షేయంనును నొప్పిలు, అగ్నిమాంద్యము, అపాన వాతము, గజ్జ, చిడుము, కుంఠలు, మూత్రమునందు పులుపు ఎక్కువగా నుండుట. ఆహారమునందు మాస్పికలిగించినంతనే పైచిహ్నములన్నియు తగ్గిపోవును.

క్షయ : జ్వరము సాయంతనములయందు వృద్ధి పొంది ఉదయములయందు తగ్గుచుండును. రాత్రులయందు చెమట పోయును. దేహమంతయు పచ్చనిరంగుగా నుండును. బలహీనత, రక్తిక్షయము, మాంసము ఆర్చుకొనిపోవుట, అగ్నిమాంద్యము నుండును. మలమూత్రములందును, కణమునందును, క్షయసూక్ష్మజీవులను బట్టి యీ వ్యాధిని తెలుసుకొందురు. రోగముయొక్క ప్రా

ప్రకృతి - బెజవాడ.

రంభదశయందు పలుచనికఫముతో కూడిన దగ్గు ఉండును. భుజములయందును, గుండెయందును నొప్పి యుండును. పైతేస్కోపుతో విననప్పుడు, ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు పీల్చునప్పుడు భ్వనియె క్కువగాను, మాట్లాడునప్పుటిప్పుని దుర్బలము గను వినిపించును. రోగ మింక కొంచెము ముగిసినప్పుడు కఫము చిక్కబడి కుడువలుగా నేర్పడును. ఇంకను రోగము ముగిసినయెడల శ్వాసాశయములందు రోగపదార్థముచే నిండినకోశము లేర్పడి పైజెప్పిన లక్షణములు మరింత తీవ్రరూపముతో గాన్పించును.

క్షయ రోగమునకు చికిత్స : మందు వైద్యులు సైతము, ప్రకృతిచికిత్సలనుమాత్రమే యీవ్యాధి కుదురునది యెఱుకొని యున్నారు. ప్రకృతిచికిత్సలను సైతము ఈవ్యాధి ప్రారంభమునందే చికిత్సకేసిన సులువుగా కుదురును. రోగము ముగిసినయెడల సయముకాకుండుటయు కలదు. సూర్యకాంతి అత్యంతగుణము నిచ్చును. కొండరు ఎల్లప్పుడీ దీపమును సైతము వాడదట. కాని అది మితముగా కాక యెక్కువగా వాడినయెడల చార్బల్యము కలిగించును. కుంభమగు వాయువుసైత మీవ్యాధి కత్యంతగుణయుతమైనది. మనశ్శాంతియు, విశ్రాంతియు నీరోగమునకు మిక్కిలి అవసరమై యున్నవి. ఆహారమును నెక్కువగా నీయరాదు. రసయుతములగు ఫలములను, కొలదిగా ఉడికించిన లేతకాయ గూరలను, అకలితీరువరకు మాత్రపీయవచ్చును. తగుమాత్రము వ్యాయామ మవసరమైయుండును. అది చేయలేనియెడల ఆరుబయటగాలిలో పరుండుట మంచిది. లేదా యొకరు దేహమునకు మర్దన చేయుచుండవచ్చును. వెన్నుపామునందలి పెళ్ళునుదనము పోవుటకై అచ్చట మృదువగు మర్దనము చేయవలెను. రోగియొక్క మాన

సికస్థితివలన రోగనివారణమునకు సాయము కలిగింపవలెను. అతనికి దైర్యోత్సాహములు కలిగింపవలెను. ఇట్టిరోగములు వచ్చి, రోగములు పోగొట్టికొనినవారిచరిత్రములు చదివి, చెప్పి వానిరోగము సైతమట్లే నివారణమగునని వానికి సచ్చచెప్పవలెను. వానికి నిరుత్సాహము, భయమును స్థిరమగునేని మన కపజయ మాసన్నమైనదని గ్రహింపవలెను. ఆధిత్యవేటికాన్నానముల వలన అద్భుతమైన గుణము కల్గును.

ఉపదంశము (సవాయి) : ఈ కాలికవ్యాధికి మూడుదశలు కలవు. మొదటిదశలో గట్టికదుము, దానిపైన పుండును కలుగును. ఇదిసాధారణముగా లింగాగ్రచర్మముచివర కలుగును. సవాయిసంబంధమగు మానిన్యము తగిలినయెడల దేహమునందలి యెయితరభాగమునందైనను నిది కలుగనచ్చును. రోగ మంటిన 15 మొదలు 20 దినములుతరువాత నీవ్యాధి కాన్పించును. రెండవదశయందు దేహమునందండుటను కురుపులుపుట్టును. నోటియందలి ఆమత్సవమునందును ఈకుళ్ళువాట్టును. గొంతునందు సైతమిట్టివియే కలుగును. కనీసక యందు మంటలు పుట్టును. కళ్ళి నంటియుండు పోరయందును మంటలు పుట్టును. లింగాగ్రముమీద పుట్టిన కొరుకుడు (పుండు) పుట్టిన 6 మొదలు 12 వారములలోపల నిది కలుగును. చివరదశలో సంధి ధాతువును (Connective tissue) చీల్చుకొని నన్ననికాయలు చర్మము మీదికి పోడుచుకొని నచ్చును. అవి చిట్టి పుండ్లగును. దేహమునందలి యెయొక్క భాగమునందైనను నిట్టిలక్షణములు కాన్పింపవచ్చును.

రికెట్టు: ఇది శిశువులయందు కలుగువ్యాధి. ఎముకలు సరిగా నుండక పంకరగా నేర్పడును.

ప్రకృతి గృహ లై ద్యము.

అంతరవయవములయందును రోగముండును. ఇది ఆహారమునందలి లోపములవలన కలుగును. ఇందు ఎముకలు మెత్తపడి క్రొత్తధాతువు లేరవును. అందువలన ఎముకలు సరిగా కడ

లవు. కీళ్లుండుచోట్ల ఎముకలచివరలు లావుగా నుండి, కీళ్లు సంచుటకు వీలులేకయుండును. తల లావై చదరముగా నేర్పడును. ఈవ్యాధివలన బొడ్డికాళ్లు ఏర్పడును.

కాలికవ్యాధులకు స్వాభావిక చికిత్స

తరుణవ్యాధులకును, కాలికవ్యాధులకును చికిత్సయందు భేద మెంతమాత్రమును లేదు. ఇందును దేహమునందలి మాలిన్యములను వెలువరించుట, దేహతత్వమును బలపఱచుట- యివియే ప్రధాన విషయములు. దేహమునందు చిరకాలమునుండి చెడియుండిన అంతరవయవముల క్రిందను సహజ స్థితిలోనున్నట్లే వా రనుకొనుచుండురు. కాని అంతరవయవములు చిరకాలముక్రిందటనే పాడయి వారి దేహములందు చిరకాలమునుండియు రోగముండును.

ఆస్థిపిత్తమును కనుర్చుటకు క్రొవ్వపదార్థములును, మాంసకృత్తులును తగ్గించి పిండిపదార్థములను, తీపిపదార్థములను ఎక్కువ పుచ్చుకొనుచుండవలెను.

మధుమీమాత్రమునందు ఆహారవిషయమున శ్రద్ధ తీసికొనవలయును. 3 మొదలు 7 దినములవరకు పవనింపవలెను. తరువాత కర్బనహైద్రజములు లేని ఆహారముల నిచ్చుచు మాత్రమునందలి మధుపదార్థ మెంతతగ్గినదో చూచుచుండవలెను. తరువాత కర్బనహైద్రజాహారములను కొలదిగా చేర్చి తినవలెను. అప్పుడును మాత్రమునందలి మధుపదార్థము పెరుగకుండునట్లు చూడవలెను. దేహమునందలి మాలిన్యమును వెలువరించునట్టి తవుడు, కాయగూరలు, పండ్లు మొదలగు వానిని ఎక్కువగా తినవలెను. దీనివలన సయితము ధాతుశక్తి వృద్ధియగును. వృక్కకము,

పైత్యకోశము— వీనియందలి మాంష్యము తగ్గిపోవును. మలబద్ధకము లేకుండునట్లు చూడవలెను. మాతృరక్తమునందు మాంసము, కోడిగుడ్లు మొదలగు ఆహారములను మానివేయవలెను. మల, మాత్ర, స్వేదములను వెలువరించునట్టి యాహారములనే తినవలెను.

స్కర్వ, రిక్తెట్లు, అమ్మోహావిషము, కర్బన హైద్రజవిషము— వీనియందెల్ల ఆహారమునందలి మార్పువలన నెక్కువనుగుణము గల్గును. కాయ గూరలను, ముఖ్యముగా ఆకుగూరలను తినుట వలన నీవ్యాధులు కుదురును.

మేదోవృద్ధియందు చక్కెర, పిండిపదార్థములు, క్రొవ్వపదార్థములు బాత్తుగా మానివేయవలెను. వ్యాయామము బాగుగా చేయవలెను.

ఉపదంశమునకు దేహమునందలి మాలిన్యమును వెలువరించి, రక్తిమును శుద్ధిచేసి, ధాతుశక్తిని పెంచవలెను. దీనికి అనిత్యపేటికాస్నానము లద్భుతముగా పనిచేయును. ఉపవాసములును ఫలాహారములును ఎక్కువ మేలుచేయును.

చలిజ్వరమునందు మలమాత్రములుగాను, స్వేదముగాను దేహమునందలి మాలిన్యమును వెలువరించి రక్తిమును శుద్ధిచేయవలెను. జలచికిత్సవలన జ్వరమును తగ్గింపవలెను. మృదుమర్దనము వలన వెన్నపామునందలి స్థితస్థావకగుణమును వృద్ధిచేయవలెను.

ప్రకృతి - బెజవాడ.

రోగము యొక్క ఉత్తరదశ (Prognosis) : రోగమునులువుగా నయమగు స్థితికి మంచి ఉత్తరదశయగుచు, మూత్రోత్సము, అస్థుస్థిత్త

ము, క్షయ మొదలగు వ్యాధులయందు రోగ నివారణమగుట మిక్కిలికష్టముగాన దీనికి చెమ ఉత్తరదశ యనియు పేరు.

ప్రశ్నలు

1. జ్వరలక్షణములను వివరించి ఒకరోగికి జ్వరము కలదని నిరూపించుటకు తగినవిధానముల పేర్కొనవలెను.
2. చలిజ్వరముయొక్క వివిధదశలను, లక్షణములను పేర్కొనునది.
3. మశూచికలక్షణముల పేర్కొనుము - దీని నాపుటకు నేటివారు చేయు వాద మేమి?
4. తత్త్వమునందు గలిగిన తరుణవ్యాధులకు సామాన్యమగు స్వాభావికచికిత్సలను పేర్కొనుము. మందువైద్యులతో మన కెంత సంబంధ ముండవలెను?
5. చికిత్సచేయుటలో ప్రక్రియ లెక్కవ కాకుండుటకు మన మేమి చేయవలెను!

6. మలవిషమను రోగముయొక్క లక్షణముల వివరించుము.
7. క్షయరోగము, దానిచికిత్సను వివరించుము.
8. రిక్టెట్సుయొక్క లక్షణములను తెలుపుము.
9. దేహతత్త్వమునందు కలుగు కాలికవ్యాధులకు సామాన్యచికిత్స యేమి?
10. మధుమూత్రమునకు చికిత్స యెట్లు చేయవలెను?

కాగితమునకు ఒకవైపుననే వ్రాయవలెను. పాఠసంఖ్య, ప్రశ్నసంఖ్య వేయవలెను. ప్రతికాగితముమీద చదున సంఖ్య ఉండవలెను. అన్నికాగితములను కలిపి గుండు నూదిలో కట్టవలెను: లేదా దారము కట్టవలెను.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

2 వ పాఠము

ప్రత్యేక వ్యాధులు - వాని చికిత్స

మలబద్ధకము

“సర్వే రోగాః మలవశాః” అని వాగ్భటసూక్తి. మానవులను పీడించు లెక్కలేనన్ని వ్యాధులకును మూలమైన దీ మలబద్ధకము. దీనివలననే నొప్పలు, తీపులు, సలుపులు, పోట్లు, మంటలు నేగాక దాదాపు అన్ని రోగములును పుట్టుచున్నవి. ప్రపంచకమునందలి వ్యాధిపీడితులలో మలబద్ధకమువలన బాధపడువారి సంఖ్యయే అన్ని యితర రోగములచే పీడింపబడువారి సంఖ్యకన్న నెక్కువగా నుండును. దేహ మొక కొలిమి. (Furnace) కొలిమికివలెనే మన దేహమునకును పొగ పోవుటకు మ్గా ముండవలయును. లేని యెడల కొలిమి పొగచే నావరింపబడి తిన్నగా మండదు. కరుగవలసిన లోహములు తిన్నగా కరగవు. అట్లే దేహమునందలి ఆహారము పచనము అయిన తరువాత మలము సక్రమముగా వెడలనిచో తిరుగ తినిన పదార్థములు సరిగజీర్ణము కాకుండును. మలములు దేహమున నిలిచిపోయి కాలి, క్రుళ్లి, మురుగెత్తి, దుర్వాయువును గలిగించును. అవి రక్తములో చేరి బలమును, మెదడులో చేరి తెలివిని చెఱచును. తరువాత మరణమును గలుగును. ప్రకృతిచికిత్సకుడు తనవద్దకు వచ్చు ప్రతిరోగికిని కొద్దియో గొప్పయో మలబద్ధకముండునని యెఱుగును. అనేకులు తమకు మలబద్ధక మున్నదనియే యెరుగరు. వారు తమకు దినమున కొకతూరి విరేచన మగుచున్నదిగాన

మలబద్ధకము లేదనుకొందురు. దినమున కొకతూరి మలమోచన మగుచున్నను, ఇంకను మలము 24 గంటలు అనవసరముగా వారి దేహములో నిలిచియే యుండును. పెద్దప్రేగులలో నది 24 గంటల కాలము మురుగుచు, క్రుళ్లుచు, దుర్వాయువులను గలిగించుచు నుండును. మనము తినిన ఆహారము 8-12 గంటలలోపల జీర్ణమై మలము వెడలిపోవలయును. 16 గంటలలో వెడలిపోయినను నిబ్బంది లేదు. అంత కెక్కువకాలము నిలిచియున్నయెడల అది ఆరోగ్యమును చెడకొట్టును. దినమున కొకతూరి విరేచనమగు వారికి 8-16 గంటలలో వెడలవలసిన మలము వెడలక నిలిచినయెడల అది యింకను 24 గంటలవరకు పెద్దప్రేగునందు నిలిచి అనేక రోగములకు కారణమగును. మిచిగానులోని బాటిల్ క్లీక్ ఆరోగ్య సదనాధిపతులగు జె. హెచ్. కెల్లాగుగారు ఆరోగ్యవంతులకు ఎన్నితూరులు భుజించిన అన్నితూరులు విరేచనమగునని సెలవిచ్చి యున్నారు. ఉదయమున తినినది సాయంత్రమును, సాయంత్రమున తినినది ఉదయమును వారికి వెడలిపోవును.

మలచలన పరీక్ష (Motility test) యని ఒకచిన్న పరీక్ష యున్నది. కూరపసుపో, బొగ్గుపొడియో 5, 6 గురిగింజలయెత్తు భోజనానంతరము మ్రింగి ఆ రంగు విరేచనములో నెప్పుడు కాన్పించునో కనిపెట్టియుండవలెను. ఆమధ్యకాలము మలచలన కాలము అనబడును. ఇట్లు మనము తినిన పదా

ప్రకృతి - బెజవాడ

రథము దేహమునుండి వెడలి పోవుట కెన్ని గంటలు పట్టినో తెలియగలదు. అట్లు మనము తినిన ఆహారశేషము 16 మొదలు 24 గంటల కాలములోగా వెడలిపోవనియెడల మలబద్ధకమున్నదని గ్రహింపవలెను. ఆ రంగు తరువాత నెన్నితూరులవరకు కాన్పించుచుండునో గుర్తించుకొనవలెను. అటు లెన్ని గంటలవరకు ఆరంగు కాన్పించుచుండునో అన్ని గంటలవరకు మలము ప్రేగులలో ఆటంకపెట్టబడి నిలచియున్నదని గ్రహింపవలెను

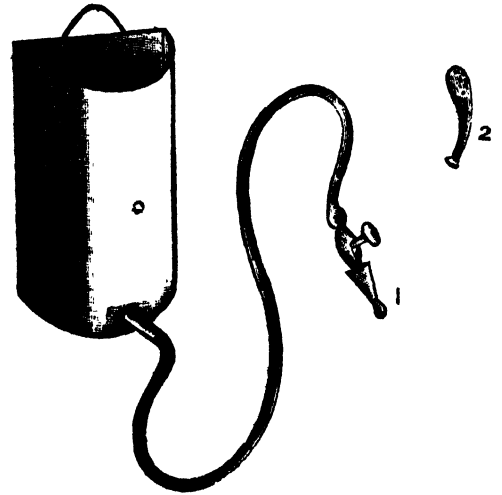
మలబద్ధకము మూడురకములు: 1 ప్రేగులయందు తగిన బలము లేక గలుగునట్టిది; హీనబల మన బడును. ప్రేగులు లావై జారి యున్నప్పుడిది కలుగును. 2 ప్రేగులయందు ఈడ్పు గలుగుటచేత మలము జారకుండును. దీనికి సంకోచక మనిపేరు. 3 ప్రేగులయందు కాయలు, కంతులు, గ్రంథులు మంటలు మొదలగునవి యుండి మలమున కాటంకము గల్గించిన అది నిరోధక మనబడును. ఇట్టివానియందు బిస్మత్ (Bismuth) నిచ్చి ఎక్స్రే (X-ray) పరీక్ష చేసినయెడల నేభాగమున నెట్టి ఆటంకము గలదో తెలియగలదు.

కఠినములగు మలబద్ధకములందు యెనిమా బాగుగా పనిచేయును. ఎనిమా వాడు నట్టి విధము ముందు వివరింపబడును. కాని ఎనిమావలననే మలబద్ధకము పూర్తిగా నయము కాదు. ఆహార విహారములయందును, అలవాటులయందును మార్పులు చేయుట వలననే యిది కుదురును. తవుడుతోగూడిన ధాన్యములు, కూరగాయలు, ఆకుకూరలు, అత్తిపండ్లు, నారింజ, దాక్షిణ్య, బత్తియి, కమల, ఆలబఖారా, జలదారు, రేగు మొదలగునవి తినుటవలన మలబద్ధకము పోవును. పైపదార్థములు ప్రేగులయందలి

కదలికను నెక్కువచేయును. అగర్ (Agar) అనుదాని వాడుకవలన మలబద్ధకము పోవును. తవుడునందు పోషకద్రవ్యములు తక్కువగా నున్నవి కాని మలబద్ధకమును పోగొట్టుటలో సది బాగుగా పనిచేయును. ప్రతిదినము భోజనము చేయుటకు పూర్వము 1, 2 లోటాలవేడినీటిని త్రాగుచుండుట వలనను మలబద్ధకము అంత రించును. పొట్టపైన పెద్ద ప్రేగువెంట సవ్యముగా (Clockwise) మర్దన చేయుటయును మంచిదే. జల, సూర్యకిరణాది చికిత్సలవలనను మలబద్ధకము పోవును. అది మున్నందు వివరింపబడును. ఆహారశాస్త్రమునకు సంబంధించిన పాఠములు వ్రాసినప్పుడు మలమోచకములగు ఆహారముల వివరింతును.

ఎనిమాచేయు విధము

ఆననముగుండ పెద్దప్రేగులోనికి నీరు నెక్కించుటకు యెనిమా ఒక పనిముట్టు. త్వరగా మలమును వెడలించుటకు దీనికి నాటియైన విధా

నము ఇంకొకటి లేదు. దీనిని సక్రమముగా చేయవలెను. రోగి పండుకొను రీతినిబట్టి దీనిప్రయో

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

జనముండును. రోగి కుడిచేతిమీద ఒత్తిగిలి పరుండవలెను. ఎనిమాడబ్బా 4, 5 అడుగులయెత్తున కట్టవలెను. డబ్బాలో పోసిననీరు ఎత్తునుండి వచ్చును గాన బరువుగా నుండును గాన రోగి యొక్క పెద్దప్రేగు పైభాగమువరకును ఈ నీరు చేరును.

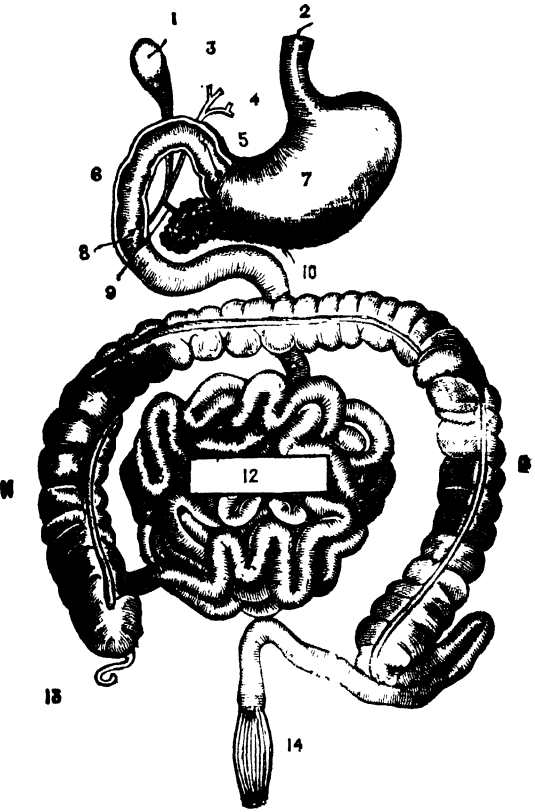
మొదట 2 పైంటుల అనగా 1 శేరు నులివెచ్చని నీటిని నెమ్మదిగా ప్రేగులలోనికి పోనీయవలెను. మొదట వెంటనే విరేచనము కానుండుబాధ కలిగినయెడల నీటిప్రవాహము నప్పటి కాపవలెను. తరువాత తిరిగి పోనీయవలెను. ఆనీటిని కడుపులో 10, 15 నిమిషములు నిలువ యుంచి అటునిటు తిరుగవలెను. ఇట్లు ప్రతిఉదయమునుగాని, ప్రతి సాయంత్రమునుగాని 1 వారము దినములు చేయుచు, నీలోపున యుక్తమగు పథ్యము తినుచుండవలెను. ఎనిమా అలవాటుగను, యా వజ్రవమును వాడవలసిన ఉపకరణమును కాగూడదు.

జీర్ణాశయ వ్యాధులు

అనేకవ్యాధులను కలిపి అజీర్ణమందుము. ఉదరమునందు చచ్చిగానుండుట, జీర్ణకోశముగాని ప్రేగులుగాని ఉబ్బియుండుట, గుండెలో మంట, పులి త్రేనుపులు, త్రేనుపులు, నాలుకమీదమందముగా పాచి చేరుట, నోరు దుర్వాసన గలిగియుండుట, నోటిపూత, తలనొప్పి, మలబద్ధకము, అతి నారము, గ్రహణి, అస్వస్థత - యీలక్షణము లన్నియు అజీర్ణమునం దుండును.

తరుణ మగు జీర్ణాశయ దాహము (acute gastritis): ఆహారమునందలి పొరపాల్ల వలన జీర్ణాశయమునకు లోపలనుండు ఆమత్వ చమునందు మంటలు గలుగును.

కాలిక మగు జీర్ణాశయ దాహము : అందు నెక్కువగా శ్లేష్మము గలుగును. జాతర రసము యొక్క స్వభావమునందు మార్పులు గలుగును. జీర్ణకోశకండరములు బలహీన మగును. ఆమత్వచము మొద్దుబారును. అజీర్ణమున కుండు లక్షణములే దీనికిగూడ నుండును. పై పొట్ట పచ్చిగా నుండుటయు, నొప్పియు నుండును. వికారము, వాంతులు, చిక్కిపోవుట యీ లక్షణములుగూడ నుండును

జీర్ణాశయమందు పుండు (Gastric ulcer): జీర్ణాశయమునందు ఆమత్వచము లేకుండపోవును. జీర్ణాశయమునందు పుండు గలిగినప్పుడు భరింపరానంత బాధయు, పోట్లును గలుగును. ఆకలి యైనప్పు డిది గలుగును. భోజనమునకు తరు

చాత 1, 2 గంటలవరకును ఈ బాధ తీవ్రము గానుండి ఆహారము వాంతియైనంతనే తగ్గిపోవును. ఆ వాంతిలో రక్తపుజీర లుండును. విరేచనము నందుగూడ నిట్టి నెత్తురుజీర లుండును.

ఆంత్రి మూలమున పుండు : (Duodenal Ulcer) ఆంత్రిముయొక్క మూలమున ఒక పుండు గలుగును. ఇదియును జీర్ణాశయమునందలి పుండువలెనే యుండును. పై పొట్టయందు బాధ కుడివైపున నుండును.

జీర్ణాశయ వ్రణము : (Gastric cancer) ప్రమాదకరమగు మాలిన్యములు జీర్ణాశయము యొక్క భాతువులను తినివేయుచుండును. 40 సంవత్సరములు పై ఒడినవారి కిది గలుగును. వీరికి జీర్ణాశయమునందు ఎడతెగనిబాధయు మంట యు నుండును. ఆహారము తినినకొలదిని ఈ బాధ యెక్కువగుచుండును. వెంటనే చికిత్స చేయకున్న ప్రమాదము గలుగును.

ఆంత్రివ్యాధులు

అతిసారము : ఇది యొకవ్యాధిగాదు, ఒకానొక వ్యాధి కిది చిహ్నము. ఇందు పలుచని మలము అనేకతూరులు అగును.

ఆంత్రిశూల : ఆంత్రిములయొక్క కండరములయందు ఈడ్పు గలుగును. ఉదరము యొక్క మధ్యభాగమున మెలివేసినట్లు అకస్మాత్తుగా భరింపరాని బాధ గలుగును.

ఆంత్రిరసములయందును, కండరములయందును రోగము : ఉదరము యొక్క దిగువభాగమున, భోజనమైన తరువాత 2 గంటల మొదలు 6 గంటలలోపల భరింపరాని బాధ గలుగును.

మలాలశయదాహము (colitis) : పెద్ద ప్రేగునందు కాలికమగు మంటలుండును. ఇది మలబద్ధకమువలన గలుగును. విరేచనమగు నప్పుడు బాధ గలుగును. పెద్దప్రేగు ముట్టుకొనుటకు వీలుగానంత పచ్చిగా నుండును. మలము నందు శ్లేష్మము చేరియుండును. మలము శ్లేష్మముచే కప్పబడియు నుండును.

తరుణమగు ఆమాశయవ్రణము : (acute appendicitis) : క్రిమికయందు తరుణమగు మంటలుండును. రక్తాభిష్మండముతో గూడికాని పుండుతో గూడికాని క్రుళ్లుతో గూడికాని, చీము గల్గిగాని యిట్టి దాహముండును. మొదట ఉదరముయొక్క మధ్యభాగమున తిమ్మిరితో గూడిన మంటలతో అకస్మాత్తుగా ఆరంభమై తరువాత ఆ బాధ కుడివైపున దిగువగా తేలును. అది ఎచ్చిపుండువలె తగులుటకు వీలుగా నుండును. వికారము, వాంతులు, జ్వరమును ఉండును. మలబద్ధకము తప్పకుండ నుండును. తీవ్రవ్యాధులందు ఆంత్రివేప్టసము Peritoneum నందును నిట్టి దాహము గలుగును.

కాలికమగు ఆమాశయవ్రణము : తరుణవ్యాధివంటి లక్షణములనే గలిగియుండును. ఇది తరుణవ్యాధి ముదిరిన తరువాత నేర్పడును. వీరికి మూలకారణము మలబద్ధకమే.

గ్రహణి : పెద్దప్రేగునందలి ఆమత్వచమున మంటలును, దాహమును గలుగును. అకస్మాత్తుగా నీవ్యాధి వేడితోగూడి ఆరంభమగును. అప్పుడు ఉదరమునందు నొప్పియు, భేదులు నుండును. అనేకతూరులు భేదికి పోవలసినట్లు తోచుచుండును. పెద్దప్రేగు పచ్చిగా నుండును.

మూల వ్యాధి: ఆసనమునందలి సిరలయందలి మాలిన్యములు చేరి అవి లావెక్కును. వానిని కదలించునట్టి కండరములు తిన్నగా పనిచేయవు. అందువలన సచటి మాలిన్యములు పైకి పోయి శుద్ధిబొందక అచటనే నిలిచిపోవును. ఈస్థితికి కారణము మలబద్ధకము. స్త్రీలయందు గర్భధారణము వలనను నిటిసితి తాత్కాలికముగ గలుగును. మలము పచ్చిసల్పండుట, శేలికగా రాకముక్కి విశేషము చేయ ప్రయత్నించినప్పుడు రక్తము వెడలును. ఆసనమును పక్షిచినుప్పుడు మెత్తని స్పంజనంతి, యెగ్గిని, నల్లనికాయలు ఆసనము నుండి బయటికి పోవుచుకొనివచ్చును. ఆసనము లోపలను నిట్టికాయ లుండును.

మూల వ్యాధి కి చికిత్స: మూలవ్యాధికి మందు ఆసనమును వెడల్పుచేయుటయే. ఆవిధానము మందు వివరింపబడును. ఆహారమువలనను, యెనిమానలనను, మలబద్ధకమును నిగొట్టుకొని పలెను.

జీర్ణాశయ, ఆంత్రవ్యాధులకు చికిత్స

మలబద్ధకమున్నప్పుడెల్ల ముందు మలబద్ధకమును పోగొట్టవలెను. జీర్ణాశయ వ్యాధులయందును, ఆంత్రవ్యాధులందును, ఆహారమును పోషించేయుట అనగా యుక్తిమగు ఆహారమునే తినవలెను. స్వల్పకాలపు ఉపవాసమును, అందుమీద రసయతములగు ఫలములును, అటుమీదట మృదువగు ఆహారమును తినుటవలన జీర్ణక్రియ బాగు పడును. అతిసారము లందెల్ల చల్లనినీటిని త్రాగించుచు, ఆహారమును మానివేసి, యెనిమాతరుచుగా చేయుచుండవలెను. లింగస్నానములను చన్నిటితో చేయుట, నీలిసేనాలోని నీటిని

మందువలె దినమునకు 6,8 తూరులు తేపకు అరబొన్నుచొప్పున పుచ్చుకొనుట వలనను నిది కుదురును.

తిన్నగా చికిత్స చేసినయెడల పై వ్యాధులన్నియు సులువుగనే కుదురును. పైత్యకోశమునందును, ప్రిగులయందును ప్రాణమున్నప్పుడును, పెద్దప్రేగునందు ప్రాణమున్నప్పుడుచూత్రము వ్యాధి కుదురుట నిజముగా కష్టము.

పైత్యకోశ వ్యాధుల లక్షణములు - పచ్చికాయలు: పైత్యకోశమునందలియు, చేతు కట్టునందును ఊదనప్రేత్యము ప్రాణముగా ప్రవహించక పోవుటకు నివృత్తి డిట్టి లక్షణములు గలుగును. పైత్యకోశ వ్యాధిమగు వ్యాధిగాక బకానొక రోగస్థితులను చేర్చుట గాక దీని. పైత్యరసము ప్రిగులక్రియలకు క్రిమముగా పుడయొగవడక ప్రిగులధాతువులలో చేరుటవలన ప్రాణమును కలతటికినీ విలపించుటకు రోగి పచ్చిని గంగు గలుగును. కనుగుట్ట, చెమ్మము, గోళ్లు, పచ్చినింగు గలవియును. అన్నివిధవ్యాధులును, మలబద్ధకమును దోషతోచిన ను కియేరును. విశేషము చెల్లినను, వానకతో నూడియు నుండును. మాత్రముగా పైత్యరసము చేరి యుండును గాన నూయును పచ్చినింగును. కాంతూలు, నాడి పక్షిగా కొట్టుకొనుట, బక్కెక్కప్పుడు సంగియు నుండును.

ఇవిగాక పిత్తజములగు కుంభకామిల, రక్తి పిత్తము, హాలమకాది వ్యాధులు గలవు. ఇవి యన్నియు పైత్యకోశమునందలి క్రమము తప్పుట వలననే గలుగును. వీనియం దెల్ల దాదాపు కామిలా లక్షణములే యుండును. అన్నిటియందును పైత్యకోశము ఉబ్బిగాని, గట్టిపడిగాని యుండును.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

పై త్యకోశ వ్యాధులకు చికిత్స : జీర్ణాశయ, ఆంత్రవ్యాధులకువలెనే చికిత్స చేయవలెను. దేహమునుండి పైత్యరసమును వెలువరించుటకై, వేడినీరు త్రాగి వసునమును గలిగించుట, దేహమునకు స్వేదమును గలిగించుటకై నీలి ఆదిత్య పేటికాన్నానములు నీలివర్ణమును యక్ష్మిపై కేంద్రీకరించుట మొకలగు క్రియలను చేయవలెను. నీలి వర్ణోదకమును లోనికి త్రాగుటయును మంచిది. ఉదరమునకు మృదునగు మర్దనచేయుట, చన్నీటితో కటిన్నానముచేయుట, మంచిది. పచ్చకామిల, పసరుచేరుట సులువుగా సయమగును. మిగత వ్యాధులు సయమగుట సంశయాస్పదమే.

శ్వాసాశయ వ్యాధులు

తరుణమగుకాస : పిల్ల శ్వాసనాళము, మధ్యరకపు శ్వాసనాళమునందు, దాహము గలుగుటచేత ముక్కువెంటల్లెమ్మరా నారంభించును. చలియుండును. ఆమ్లముకనెముక్కపైభాగమున, రొమ్మముకలోపలను నొప్పియు, దగ్గును ఉండును. పిల్ల వాయునాళములపై స్ట్రెప్టోకోక్కిని నుంచి చూచిన నెండినట్లును అందులోపల తడి యున్నట్లును మనకు తెలియును

కాలికమగుకాస : ఆ శ్వాసనాళములందే దాహముండును. కాని బాధచాలతగ్గియుండును.

కాస సంబంధమగు ఉబ్బసము : వాయునాళములందు ఈడ్పును వానికి లోపల నుండు ఆమత్వచము (శ్లేష్మపుపౌర) నందు వాపును నుండును. శ్వాసకు ఆటంకము గలిగి మిక్కిలి శ్రమపడినగాని శ్వాస క్రిందికి మీదికిని నడువదు. అప్పుడు ఊపిరి ఆడదు. కాళ్లు సేతులు

చల్లపడును. దేహ మంతయు చెమ్మటపోయును. నాడి బలహీనముగాను వడిగాను కొట్టుకొనును. ఉదయములందు మిక్కిలి బాధతో గూడిన పొడి దగ్గు ఆరంభమై, క్రమక్రమముగా పలుచబడి తరువాత గుండ్రని కుదపలతో గూడిన కఫము వెడలిపోవును.

శ్వాసనాళికా దాహము : చిన్నవాయునాళికలయందును, వాయుగోళములయందును దాహము గలుగును. జ్వరమును, శ్వాసనిరోధమును, రొమ్ములో నొప్పియు, కుల్లి నకఫముతో గూడినదగ్గును వేగముతో గూడిన శ్వాసయు నుండును. శ్వాస వీల్చునప్పుడు గూఢక వినిపించును.

శ్వాసాశయముల అరలందు దాహము (Lobar pneumonia): శ్వాసాశయములలోని అరలయందు ఒక దానియందుగాని యెక్కువ వానియందుగాని మాలిన్యములు చేరి క్రుల్లి పప్పు డిరి గలుగును. ఇది అకస్మాత్తుగా నీ క్రంది లక్షణములతో గూడి కాన్పించును. చలి, పిల్ల జ్వరము, రొమ్ములలో నొప్పి, మిక్కిలి శ్రమతో గూడిన శ్వాస, బాధతో గూడిన దగ్గునందు నెత్తురుతో గూడిన గట్టికఫము నుండును. ముఖముబ్బియుండును. రోగగ్రస్తమగు పైపుననే రోగి ఎరుండుట కిష్టపడును. మొదటి దశలో, రోగగ్రస్తమగు భాగమున రొమ్ము యొక్క కదలిక తగ్గియుండును. శ్వాసధ్వను లెక్కువగా నుండి, ప్రతిధ్వనులు తగ్గియుండును. రెండవ దశలో మాంద్యము ఎక్కువగును. శ్వాసనిరోధముతో గూడియుండును. ఏచోట చలనము తగ్గియుండునో ఆచోటునందలి శ్వాసాశయపుఅరలన్నియు రోగగ్రస్తమైనవని గ్రహింపవలెను. ఈవ్యాధి 5, 7, 9 వ దినములందు సా

మాస్యముగా ముగింపునకు వచ్చును. తరువాత చాల అరుదుగా మాత్రమే అది ముగియును. తరుణమగు పుష్పసదాహము : శ్వాసాశయములకు నెలుపలి ఆవరణగను, ఉరమునకు లోపలి ఆవరణగను నేర్పడిన రసి పొరయందు తరుణమగు దాహము గలుగును. బాధలు అకస్మాత్తుగా ఆరంభమగును. రొమ్మునందు దిగువభాగమున తీవ్రమగు బాధ ఆరంభమగును. చలియును తరువాత తీవ్రమగు జ్వరమును గలుగును. శ్వాస పీల్చినప్పుడు మిక్కిలి బాధలు గలుగును. అందువలన శ్వాస కఠినముగను, బాధ తోడను గూడియుండును. దగ్గు చొడిగా నుండును. మొదటిదిశలో రోగి గ్రస్తమైన భాగమున కిదిలిక తక్కువగా నుండును. లోపల రాపిడి యున్నట్లు స్థవి విసిపించును. కండవ దశలో, లోపలి అనుకాశములు ఉబ్బును. పూర్వయముయుక్క స్థానము మారును. రోగి కుదున్న వైపునకు పూర్వయము జారుచున్నట్లు కాన్పించును.

ఇవిగాక యింకను అరుదుగా కాన్పించు నితర శ్వాసాశయవ్యాధులును గలుగును. ఏ వైద్య గ్రంథమునుండియైనను వాని లక్షణములను గ్రహింపవచ్చును.

శ్వాసాశయవ్యాధులకు చికిత్స : ప్రకృతి చికిత్సకునకు తరుణవ్యాధులన్నియు ఒకేవిధమగుచికిత్సతో కుదురునని తెలియును. ఏ రోగమెచ్చుట పుట్టినను, ఎట్టి స్వభావము గలదైనను నిదివరకు కన సాతములో చెప్పినట్లు తరుణ రోగచికిత్సలచేతనే కుదురును. రొమ్ముపై న దీర్ఘకాలము చేసిన వేడినీటికాపడము వలనను, వెన్నుపై న పైభాగమున చేసిన శీతలోపచారములవలనను మిక్కిలి మేలు గలుగును. శ్వాసా

శయములందు చేరినమాలిన్యములు వెడలిపోవును. ముందు సాతములలో రొమ్మును విరివిచేయుటకును, వెన్నుపూసలను సరిచేయుటకును కొన్ని వ్యాయామములు వివరింపబడును. వానివలన శ్వాసాశయవ్యాధులు నివారణమగును. వానిని అవలంబింపవలెను.

కాన, శ్వాసాశయజ్వరము, శ్వాసాశయములందు కఫము చేగుట, మాలిన్యములుచేరుట మొదలగువానియందు శ్వాసాశయములందలి రక్తపు పోటును తగ్గించుటకు ప్రయత్నింపవలెను. కాళ్లు నేతులు వేడినీటితో కాచుట; ధారాళమగు గాలిని అల్పము, యెండలో తిరుగుట, ఐరుండుట, కుచ్చుండుట, శ్వాసాశయవ్యాయామములు చేయుటవలనను, కుదురును. ఆదిత్య వేడికాన్పినములు మిక్కిలి అద్భుతముగా పనిచేయును. వెన్నుపాముమీదను ఊదారంగును కేంద్రీకరించుటవలనను మేలు కలుగును.

సంధులయందును, కండరములందును గలుగువ్యాధులు

తరుణమగు సంధిదాహము : సంధి నీలునకు చుట్టుకొండు లోపలి పొరయందుదాహము గలుగును. నీలు కడల్పింపబడు నొప్పిగలుగును. ఆ భాగము వాచినట్లును, లోపల చీము చేరినట్లును తాకచూచిన తెలియగలదు. స్వేద బంధము (చెమట పోయుటకుగాను వేయు గొంగళిచుట్ట) గర్ణకేంద్రీకరణమువలన నిది సులువుగా కుదురును. ఆరగా ఆరగా ఒండు మట్టి కట్టుటవలనను నిది కుదురును. మర్దనము, చలనము, వ్యాయామములవలనను నిది కుదురును.

పృథ్వీ గృహ వైద్యము.

చచ్చు : కండరములయందు సంపూర్ణము గానో, కొలదిగానో, స్థితస్థావకగుణము తగ్గినట్లు ఉను నాడులందిలి రోషమువల్లను గల్గును.

ఆదిత్యవేటికా స్నానమువలన దేహమునందిలి రక్తమును బాగుపరచి ఆచచ్చువడిన భాగముల యొక్క క్రోమమును బాగుపరచుటవలనను, చెడిపోయిన భాగముపూడి మట్టిపట్టిలు వేయటం, వ్యాకేంద్రీకరణమువలన ఆ ప్రదేశమునందు ఉష్ణపరిమితివలనను జరుగెను.

హృదయకోశవ్యాధులు

హృత్కోశవేదనాహము (Acute Pericarditis) : హృదయమున కాయుణగా వేర్పడిన రసివేదనయందు ఆహారముగా దాహము గలుగును. హృదయముపొడికొట్టబడి యుండును. హృదయధ్వనులు బలహీనముగా నుండును. అస్పష్టముగా నుండును. కాలికిమగు హృత్కోశదాహము సకల క్షణములకు యుండును. దీనివేదనయగు దీప్తము నుండియు జరుగెను.

హృదయకండరదాహము (Acute Myocarditic) : హృదయకోశమున కంటింపిన కండరములు బలహీనముగ నుండును. హృదయమునందు నొప్పి, శ్వాసావరోధము, స్వయము బలక్షయము నుండును. హృదయచలనము బలహీనముగా నుండును. హృదయధ్వనులు దుర్బలముగా నుండును. ధ్వనులమధ్య నెక్కువకాలము విరామముండును. కాలికిమగు హృదయకండరదాహమునందు లక్షణము విపేదం ఉండును. ధాతువుల సాంకర్యముండును. చికికాలమునుండి హృదయమునందు చేరినమూలికములవలన నిది గలుగును. గుండెడడ, శ్వాసావరోధము, గుండెనొప్పి;

బలహీనమై, క్రమరహితమై, వేగమగు నాడియు నుండును.

గుండెశూల (హృదయవేధ-(Angina Pectoris) : హృదయకండరములందు గలుగు తరుణముగు నీడ్పువలన నిది గలుగును. ఇది హృదయమునందు కాలిక్కుమై నొగివదానిము వలన గలుగును. నొప్పి గుండెలో నారంభమై యెడమచేతివరకు నుండును. గుండెలలో భరింపరాని బాధ గలుగును. ఊటి విగట్టి పొడిము అప్పుడు చచ్చుట్లు జోచును. కొన్ని సమయలో, సమయములో, నట్టిబాధ గలిగి క్రమము లవును.

హృదయముయొక్క లోపలి పొరలో దాహము (acute endocarditis) : దేహ ఆత్మమున దీనివ్యాధుల కంటిండుగానాని పద్మవసానముగానాని గలుగును. హృదయక్షయమును గుండెలలోనే బాధ, హృదయకోశము, బలహీనమై, అస్థిమముగు, వేదనగు నాడియు, హృదయ వాటములందు ముద్బండ్లనులు నుండును.

హృదయవ్యాధుల నిదానము

హృదయవ్యాధులు హనుచొన్నిభాగమున్నట్లుగా గలుగును. స్ట్రోక్, కోరోనో హృదయకోశములను నిదానము చేయవచ్చును. స్ట్రోక్ కోరోనోను ఆరోగ్యవంతుల హృదయముల పొడనుంచి ఆధ్వనిని తగించు వినుచుండటవలన ఆరోగ్యవంతులమై హృదయముయొక్క సడక యెట్లుండునో మనక నాలువుగా తెలియును. తరువాత వివిధ రకముల హృదయవ్యాధులున్నవో హృదయముపై దాని నుంచి వినినపుడు వివిధవ్యాధ్రోగములలో హృదయముయొక్క సడక యెట్లుండునో తెలియగలదు. దీనిని తరుచుగా వినుచు

ప్రకృతి - బెజవాడ

అభ్యాసము చేసుకొనుచుండ వలెను. (5 వ పాఠము చూ.) హృదయముయొక్క అరలయందున్న కవాటములయందు సంఘలున్నప్పుడు అవి తిన్నగా పనిచేయక జ్ఞ-జ్ఞ అను ధ్వని వినిపించును.

హృద్రోగములకు చికిత్స: తరుణవ్యాధుల కన్నిటికి ఏచికిత్సను పాఠములో చెప్పబడియున్నదో అచికిత్సవలసిన హృద్రోగదాహము, హృదయకండరదాహము, హృదయపు లోపలపోరలలోని దాహము మొదలగునన్నియు సయమగును. ఏమోదాహముగి స్థితులలో రోగికి సంపూర్ణముగా విశ్రాంతి సేయవలెను. ఆచిత్యపటికాన్నాసములు, మర్దన, మృదునగు వ్యాయామము చాల మేలుచేయును. రోములపై వేడిసీటితో కాచుటవలసను బాధ ఉపశమించును. హృదయమునందలి మాలిన్యములను ఆచిత్యపటికాన్నాసములతో తొలగించుట చాల సులువుగా నుండును.

కాలికమగుహృద్రోగదాహము, హృదయకండరదాహము, హృదయవేధి, హృదయములోపల పోరలయందలి దాహము మొదలగువ్యాధులయందు హృదయముమీదికి నూలిస్యములు పోకుండునట్లు ఆగ్రీతిపడవలెను. పాదములు, చేతులు వేడిసీటిలో నుంచుటవలసను, మిక్కిలి సులువుగా జీర్ణమగునదియు, దేహమున కింపరములు తీసునంత తక్కువ విమితిగల ఆహారమునే తీసుచుండుటవలసను, నిర్జీముపోటు తగ్గుచుండును. నురలవాటల నన్నిటిని మానవలెను. కాఫీ, టీ, కోకో, పొగాకు, సల్లమందు, త్రాగుడు, మాంసాహారము, కోడిగుడ్డు, చేపలు, మొదలగు ఉదేహకపదార్థములనెల్ల తీసుట మానవలెను. చన్నిటిలో స్నానము చేయుచుండుట

వలస హృదయము గట్టిపడుచుండును. వేడిసీటితో నెక్కువ కాలపున్నాసములుగాని కాపులుగాని బలహీనతను గలిగించును. మలబద్ధకమున్నయెడల వరుసగా కొన్ని దినములు ఎనిమా చేయుచుండవలెను.

రోగికి ఒకింతకాలము చేకూరినప్పుడునుండి, శక్తికొలది వ్యాయామములు చేయుచుండవలెను. వానివలసను రోగియుక్తిలము స్వస్థబౌలడును. దానితో రోగిని వాచిణముగును.

ప్రారంభమున శిథిలయగు వ్యాయామములు చేయవలెను. తరువాత, తరువాత ఒకింత యెక్కువ శ్రమగలిగించు వానిని చేయవలెను. బలము వృద్ధిపొందుతుతోడనే నిలిచిన నెక్కువ శ్రమ కిరములగు వ్యాయామముల జేయవలెను. దేహమునకు అలసటయు, వ్యాయామనడిక యెక్కువగుటయు, క్రిమము తప్పటయు, ఆహారము గలుగుటయు, గిల్గినియెడల తప్పక వ్యాయామముల మానవలెను. ఏ ఏకస్థితియందను దేహావస్థను ఆటవలె నుండవలెనగాని, ఏయీయాసను గలిగించునగా నుండరాదు. వ్యాయామకాలమున ఊపిరి లిగిబట్టరాదు. ఊపిరి ధారాళముగా నుండచుండవలెను.

రోగము యొక్క ఉత్తర శ (భవిష్యత్తు): సకాలములో చికిత్స ప్రారంభించిన రోగిని వాచిణముగును. గుండెకూల ఉన్న రోగి చాల కాలము బ్రతికిన బ్రదుకొచ్చును. కాని ఆ వ్యాయామ సాధారణముగా సయము కాదు. యుక్తిమైన ఆహారములనే తీసుచు, తరుచుగా ఆచిత్య పటికలో రంగుకాంతి స్నానములను చేయుచు, శ్రమకరములుగాని పనులనే చేయుచుండునెడల ఆయుర్దాయమును పొడగింపవచ్చును. లేని

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

యెడల త్వరలోనే ప్రాణమును పోగొట్టుకొనవలసివచ్చును.

మూత్రవ్యాధులు

తరుణ మగు మూత్రపిండము లోని నాల్గి కలపై సారలయంచు దాహము (Acute Parenchymatous Nephritis): జ్వరము, వికారము, వాంతులు, మూత్రపిండములపై సన్న నొప్పులు నుండును. నల్లని రంగు గలిగి, సున్నకట్టుతో గూడి, రక్తిపాతీరలుగల మూత్రము చాల స్వల్పమగు పరిస్థితిలో అనేక తూగులు అగుచుండును. ముఖము ఉబ్బును. తరువాత దేహచుంతయు సంజాయిజును. రక్తిక్షయమును జలనీ సతయు నారంభమగును. ఇదేవ్యాధి చిరకాలము చికిత్స చేయక వదిలితీమని కాలికమగును. దానికిని లక్షణము లిట్లనే యుండును. అగ్నిమాంద్యము, అతిసారము, శ్వాస కఠినము గావచ్చుటయు నుండును. రక్తిక్షయము, పాండువును, జలక్షయమును గలుగును. మూత్రపిండములు మాత్రమును పెడియగట్టజాలవు. అందువలన రక్తిమునందు మూత్రము సిలిచిపోవును.

కాలికమైన మూత్రపిండములయందలి సంధిభాతు సాంకర్యము (Chronic Interstitial Nephritis): మూత్రపిండములయందలి సంధిభాతువు (Connective tissue) ఎక్కువగును. మూత్రపిండముల వైశాల్యము తగ్గును. హృదయ దౌర్బల్యమువలనగాని, రక్తిపుపోటు అధికమగుటవలనగాని, రక్తిమునందు మాలిన్యములు చేరుటవలనగాని యిది గలుగును. మూత్రపు పరిమితి యెక్కువగును. తెల్లగానుండి సాంద్రత తగ్గియుండును. అసగా తేలికగా నుండును. చర్మము ఆర్పుకొనిపోయి పొడిగా నుండును.

అగ్నిమాంద్యము, తల తిరుగుట, వికారము, తలనొప్పియు నుండును. రక్తిపుపోటు (Blood Pressure) ఎక్కువగా నుండును. హృదయ కండరములు మొద్దుబారియుండును.

శిలా మేహము: మూత్రపిండములయందు స్ఫటికములు చేరుట, నడుములో నొప్పి యుండును. వ్యాయామమువలన వ్యాధి యెక్కువ బాధను గలిగించును. ఎక్స్-రే (X-Ray) పరీక్ష వలన నీ శిలలను కనిపెట్టవచ్చును.

తరుణ మగు మూత్రకోశము లోని దాహము (Acute Cystitis): మూత్రకోశము యొక్క లోపలిభాగమున నుండు స్త్రోష్మసార (ఆమత్వచము) నందు గలుగు దాహము. చలి జ్వరముతో గూడిన జ్వరము అకస్మాత్తుగా గలుగును. మూత్రము అనేక తూగులు కొద్ది కొద్దిగా నగుచుండును. మూత్రకోశ ముండు భాగమున సన్నని నొప్పి యుండును. మూత్రీకయందు పుండుపై కారము చల్లినట్లు మంట యుండును. మూత్రము ఎర్రగాను, మడ్డిగాను నుండును.

నిదానము: మూత్రపరీక్ష చేయవలెను. ఆ వివరములు ముందు పాఠములలో చూడవలెను.

మూత్రవ్యాధులకు చికిత్స

ద్రవరూపములగు మలినములే మూత్రముగా వెడలును. చర్మముగూడ అట్టి మాలిన్యములను చెమ్మటగా వెలువరించును. మూత్రము ద్వారా అట్టి మాలిన్యములను వెలువరింపక మైసనప్పుడు చర్మము ద్వారా వానిని వెలువరింప బ్రయత్నింపవలెను. ఆదిత్య సేటికా స్నానముల వలన చర్మమునం దుజ్జీవనము గలిగి చెమ్మట గలుగును. స్వేదబంధము—

ప్రకృతి - బెజవాడ.

అనగా చెమ్మట గలిగించు గొంగళి చుట్టలు, వేడినీటి స్నానములు, అభ్యంగము, దేహమర్దనముల వలనను చెమ్మట గలుగును. తరుణవ్యాధులలో రోగి కొబ్బరినీరును, మంచినీరును మాత్రమే త్రాగవలెను. కాలికవ్యాధులయందు నారింజ, బత్తాయి, కమలా, అనాస, కిచ్చిలి, సాత్ కూడి, మొదలగు రసముగల పండ్లను, వండిన కాయ గూరలను, ఆకుకూరలను మాత్రము తినవలెను. రోగము తీరుగుముఖము పట్టినతరువాత, మజ్జిగగాని, వెన్నతీసిన పాలుగాని యియవచ్చును. మంచినీరు ధారాళముగా త్రాగుట వలన మేలగును.

రోగము యొక్క ఉత్తర దశ : మూత్రకోశమున ప్రణామగలిగినతప్ప సామాన్యముగా పైవ్యాధులన్నియు సులువుగా కుదురును. రక్తిముసందు మాత్రము నిలిచిపోయిన యెడల మన మెన్ని చికిత్సలు చేసినను రోగి బ్రదుకుట అరుదు.

ప్రశ్నలు

౧ ధారణీయులలో విశేషన బద్ధకము ప్రధానముగు రోగముగ నేర్పడుటకు హేతు వేమి? భోజనమైన యెన్నిగంటలకు ఆరోగ్యవంతులకు మలమోచన మగును? మలచలన పరీక్షను వివరింపుము.

౨. మలబద్ధకమును నివారించు చికిత్సలను వివరింపుము.

౩. ఎనిమాచేయ విధానమును వ్రాయుము.

౪. జీర్ణాశయప్రణ మననేమి? దాని లక్షణము లేమి ?

౫. మూలవ్యాధికి లక్షణము లేమి ? చికిత్స యేమి ?

౬. విశేషన బద్ధకమునకు సామాన్యచికిత్స యేమి ?

౭. సచ్చకామెల లాననేమి? దాని కేమిచికిత్స?

౮. గుండెశూలలక్షణము లేమి? దాని ఉత్తర దశ యెట్లుండును?

౯. తరుణమగు హృదయవ్యాధులకు సామాన్య చికిత్స యేమి?

౧౦. మాత్రీవ్యాధులను నిదానము చేయు టెట్లు? ఉత్తరదశ యెట్లుండును.

 కౌగిలమునకు ఒకవైపు నే బనానము వ్రాయుము. పాకనంబ్బి, ప్రబ్బి నంబ్బి వేరుకాదు. ప్రోకౌగిలము మిదను వరుసనంబ్బి యుండవలెను. అన్ని కౌగిలములను కలిపి నుండుమాత్రో స్వచ్ఛమైన. లేదా వాణముతో కట్టవలెను.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౮ వ పాఠము

ఆహార శాస్త్రము - ౧ వ భాగము

ప్రకృతిచికిత్సలలో నొక ముఖ్యంగమగు ఆహారమును గురించి యీ పాఠమున బోధించెదము. అయిక్తమగు ఆహారము, అయిక్తమగు పచన విధానము అనగా వంటచేయురీతి, కృత్రిమమును, అనారోగ్యకరము సగు ఆహారసమ్మేళనము అనగా కలగలుపు మొదలగువానిచే మన ఆహారపువెల యెక్కువగుచున్నదేగాని దేహపోషణ చేయుటలో చాల నిరర్థకమే యగుచున్నది. కొందరు కేవలము పిండిపదార్థమును ఎక్కువగాను కొందరు పప్పుపదార్థములను ఎక్కువగాను కొందరు నీ రెంటిని నెక్కువగాను తినుచున్నారు. అందువలన వారు సోమరిపోతులు, తిండిపోతులు, నిరుత్సాహవంతులు, నిర్విర్యులు, నిస్తేజస్కులు సగుచున్నారు. కొందరు నానాటికి నీరసించి అకాలమృత్యువువారతం బడుచున్నారు. ఇట్టివారి కెల్ల ప్రకృతివైద్యము యిక్తమగు పథ్యమును విధించి ఆరోగ్యమును గలిగించును. అందువలన నతనికి ధర్మమును కీర్తియు లభించును.

ఎట్టి ఆహారమును దినిన మనము అట్టివార మగుదుము. ప్రాణవంతములును, లేతవియు సగు కూరగాయలను, జీవసత్తులను గలిగి జీవసత్వముల నొసంగు ఫలరసములను తినవలయును. అట్లుగాక చచ్చిన శవములతోడను, నిర్విర్యములగు మరబియ్యము, మైదాపిండి, సగ్గుబియ్యము, మొదలగువానితోను మన ఉడరమును నింపు కొందుమేని మన దేహము కొవ్వెక్కును. దగ్గో, పడిసెమో, అతిసారమో, జ్వరమో యేదో వ్యాధిచే బాధింపబడుచు మాంద్యము గలిగి నిరుత్సాహము, నీరసము మొదలగునవి గల వారమై భూమికి భారమై యుండుము. మనకే

మనజీవనము దుర్భరముగా నుండును. మోటారు కారునకు గాసోలిన్ (gasoline) ఎటువంటిదో మన దేహమునకు ఆహారము అటువంటిది. మోటారునందు గాసోలిన్ కాలినట్లు మన దేహమున ఆహారము కాలి(పచనమై) దేహమునకు వేడిమిని, సత్తువను నిచ్చును. మరియు దేహమును పెంచును దేహమునందలి కడలికకు అచసర మగు జారుదలచు గలిగించును. అందువలన దేహము సుఖముగా తనపనులను చేసికొనుచుండును.

మన యాహారము 3 పనులను జేయును. ౧ దేహమునకు శక్తి నిచ్చును. ౨ దేహమును పెంచును. 3 దేహాక్రియలను సమకరచును.

మనము తిను ఆహారము అనేకరూపములను కలిగి యుండును. అనేకరంగులుగా నుండును. అనేక వాసనలను గలిగియుండును. అనేక పరిమాణములలో నుండును. వానినిన్నిటిని ౬ విభిన్నములగు తరగతులుగా విభజింపవచ్చును. ౧ కర్మను స్రావ్రజములు ౨ మాంసకృత్తులు 3 కొవ్వుపదార్థములు ౪ సేంద్రియలవణములు 5 జీవసత్తులు ౬ పిప్పిపదార్థములు.

కర్మను స్రావ్రజములు: ఇందు పిండి పదార్థములు, జిగురుపదార్థములు, చక్కెర చేరును. వానియందు బొగ్గు (అంగారము carbon) స్రావ్రజము (Hydrogen) ప్రాణవాయువు చేరి యుండును.

చెరకునుండియు, ఫలములనుండియు, పాలనుండియు, లేననుండియు ధాన్యములనుండియు చక్కెర కలుగును. అది మన ముపయోగించుచున్నాము.

ప్రకృతి - బెజవాడ.

కర్పను హైద్రజములలోపిండిపదార్థములు ప్రధానమైనవి. ధాన్యములయం దెల్ల పిండిపదార్థముండును. అన్నము రొట్టె ఇవి పిండిపదార్థములు. పండిన అరటిపండ్లయందును, దుంపకూరలయందును, అరటికాయ మొదలగు వానియందును నీపిండిపదార్థము ఉండును.

పిండిపదార్థములవలన దేహమునకు వేడిమి గలుగును. పనిచేయుటకు అవసరమగు శక్తి గలుగును. మన దేహమునందు గలుగు ప్రతి కదలికకును కొంత శక్తి కావలెను. ఆ శక్తి కర్పను హైద్రజములు కాలుటవలననే గలుగును.

మన దేహముయొక్క కదలికకు అవసరమైనదాని కన్న నెక్కువ కర్పను హైద్రజములు తినినప్పుడవి దేహమునందు కొవ్వుగా నిలిచిపోవును. చక్కెరరూపమైన శేషము పైత్యకోశమునందు నిలిచిపోవును. ఇది దేహమున నిలువయుండి ఉపవాసకాలమున ఆహారముగ ఉపయోగపడును. దేహము కొవ్వెక్కియున్నవారు కర్పను హైద్రజములను తగ్గించి తినవలెను. మాంసవాహారమునందు సగమున కెక్కువభాగ మికర్పను హైద్రజములే అయియున్నవి. మాంస దేహమునకు అవసరమైన శక్తిలో చాలభాగము ఈ కర్పను హైద్రజములవలననే లభించుచున్నట్లు తోచుచున్నది. కనుక మాంసవాహారమున సగమున కెక్కువభాగము కర్పను హైద్రజములుగా నుండవలెను. కొవ్వు పదార్థములును మన దేహమునందు దహనమగును. అవి కాలుటకు అవసరమగు వేడిమి కర్పను హైద్రజములవలననే లభించును.

మాంస కృత్తులు : దేహమునకు సత్రజిని, భాస్వరము, గంధకములను నొసంగును. ఇంకను కొన్ని పదార్థములను కలుపుకొని దేహమునందు కొన్ని నిర్మాణములను (Structures) నా

డులను, కండరములను, గ్రంథులను బలపఱచును. పెరుగునందును, గోధుమపై నుండు పొరయందును, గ్రుడ్డునందలి 'బెన' యందును, మాంసములందును మాంసకృత్తు గలదు. మన దేహమునకు మాంసకృత్తు అవసరమేగాని అది అమితముగా దినిన అపాయము గలిగించును. కర్పను హైద్రజముల నెక్కువగా తినినయెడల అది దేహమున నిలువ యుండును. మాంసకృత్తు నెక్కువగా తినినప్పుడది దేహమున ఆరోగ్యమగు స్థితిలో నిలువ యుండక కుల్బి, మురుగెత్తి దుర్వాయువుల గలిగించి దేహమునకు భారభూతమై రోగమును గలిగించును. ప్రపంచమునందలి జాతులం దెల్ల అమెరికనులు విపరీతమగు మాంసకృత్తును తిందురు. వారు విపరీతమగు ఆంధ్రవ్యాధులు (ప్రేగులలో జబ్బులు) అతిమాత్రము, వ్రణములు మొదలగు వ్యాధులచే బాధపడుచున్నారట. వారి దేహమునందలి రక్త మంతయు విషయతమై యుండును.

కొవ్వు పదార్థములు : అసగా చమురు పదార్థములు. జంతుసంబంధ మగునవియు, వృక్ష సంబంధమగునవియు సని కొవ్వు పదార్థములు రెండూరకములు. ప్రతిజంతువునందును ఒక విలక్షణమగు కొవ్వు ఉండును. మనము తినినకొవ్వు మన దేహమునందలి ధాతువులయందు నిలువ యగును. పిండిపదార్థముల నెక్కువగా తినుటచే నేర్పడు కొవ్వునకును, జంతుసంబంధ మగుగాని వృక్షసంబంధ మగు గాని ఈకొవ్వునకును భేదమున్నది. వరుసగా కొన్ని నెలలు కొవ్వుపదార్థములను తినకున్నను మాంసపుడు జీవింపగలుగుచున్నట్లు పరిశోధనలవలన రుజువై నది. అందువలన మాంసపునకు కొవ్వుపదార్థము అంతగా అవసరమైన పదార్థము కాదని తేలి నది.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

పూర్వము మానవునకు కొన్నిప్పుడార్థము చాల అవసరమైనదని తలంచుచుండిరి. ఇప్పుడది అబద్ధమని రూఢియైనది. అయినను మానవుని దేహముయొక్క పెంపునకు అవసరమగు జీవనత్త (Vitamins) లిందుండునని వరిశోధనలవలన దేలినది. అందువలన తగుమాత్రపు కొన్నిప్పుడూడ తినుట మంచిది. అది నేతియందును, కొబ్బరి, వేరుసెనగ, నీనుసానము, ఆక్రోటు మొదలగు వానియందును అమితముగా నున్నది. పండితము రుసం దుండు కొన్ని దేహమునకు ఉపయోగకరమైన కొన్నిప్పుడూడు. కొన్నిప్పుడార్థములు తినినప్పుడు తృప్తి జనించును. కనుక తగుమాత్రపు కొన్ని మన ఆహారపదార్థములం దుండుట మంచిది. కొన్ని నెక్కవ తినిన దేహము లావెక్కును. పేగులయందు కుళ్ళింపట్టును. పైత్య రోగము గలుగును. కనుక కొన్నిప్పుడార్థములను మితముగానే తినవలయును. రొట్టెకు నెన్నతోడుగా వాడుకొనవచ్చును. కొన్నిప్పుడు కరగించుటకు అవసరమగు వేడిమి రొట్టెయందలి పిండి పదార్థమువలన గలుగును.

సేంద్రియా హారలవణములు : మన దేహమున నూటికి గి, ౬ భాగము లిట్టి లవణము లుండును. ఇవి యెముకలయందు ప్రధానముగను, నితర ధాతువులయందు తక్కువగను నుండును. రక్తిముందును, నితరద్రవరూపమగు ధాతువులయందును నివి యుండును. మానవ దేహమునందు ఈ క్రింద వేర్కొనబడిన రసాయన ధాతువులున్నవి:—స్ట్రోణవాయువు, అంగారము, హైడ్రజను, సత్రోజని, మెగ్నీషియము, లోహము అనగా ఇనుము, దానితో చేరి అయోడిన్, ఫ్లోరిన్, సిలికాన్. మనము నిత్యము తిను నాహారములందు ఈ క్రింద వేర్కొనబడిన సేంద్రియ లవణము లుండవలెను:— ఇనుము, సున్నము

పొటాష్, సోడా, మెగ్నీషియా. అయోడిన్ గూడ కొద్దిగా అవసరమేగాని అది మనము త్రాగు నీటి వలననే సామాన్యముగా అవసరమైనంత లభించును. కొన్నిచోట్ల నీటియందు ఈ అయోడిన్ ఉండదు. అట్టిచోట నివసించువారికి గంగ్ డోలు (Goitre) గలుగును.

మన మిట్టి లవణములు గల పదార్థములను తినవలెను. రక్తిముందు దలి యెరుపును నిలుపుటకు ఇనుము అవసరము. అయినను లోహాది ధాతువులు చేరిన మందులవలన నిది పూర్తి చేసికొనరాదు. ఏలయన, అపి ఖనిజములు- అనగా భూమిలో లభించినవి. అవి సిగిందియములు. మన రక్తిములో కలియక వేరుగా నిలిచిపోవును. మనము తిను ఆహారపదార్థములయందు గల లోహము సేందియము. ఇది మన దేహమునందలి ధాతువులలో సులువుగా గలియును. ఈ కారణమువలన దేహమునందు రక్తిక్షయము, పాండువు మొదలగునవి గలిగినప్పుడు లోహాదులను వాడరాదు. ఇట్టి సేందియ లవణములు ఈ క్రింది ఆహారపదార్థములం దున్నవి.

ఆకుకూరలు, కాయగూరలు, తోటకూర, పొన్న గంటి, చక్కెనర్తి, భృంగరాజము అనగా గుంట గలగర, కూతురుబుడమ మొదలగు ఆకులు; దోస, దొండ, బీర, పొల్ల, సొర, చిక్కెడు, లేత ఎంగ మొదలగు కాయలయందును; కార్టెట్, బీటుదుంప, కంద మొదలగు మంపలందును; ఆరటి పండ్లు, టామాటోలు, నారింజ, బత్తాయి, కమలా, పంపరపన, ఆపిల్ (నీను కీగు) ఆలుబఖరా, దాక్షి, ఖజూర మొదలగు వానియందును గలవు. ఇంకను అనేక పదార్థములయందు అంతో, యింతో యిట్టి సేందియలవణము లున్నవి. దేహమునందున్న లవణములలో నినుము ప్రధానమైనది. కనుక మనము తిను పదార్థము

ప్రకృతి - బెజవాడ.

లలో నినుము గల పదార్థములను తినవలెను. పాండురోగుల రక్తమునందు ఎర్రకణములు తగ్గియుండును. ప్రాణవాయువును ఆకర్షించు నట్టి హెమోగ్లోబిన్ తగ్గియుండును. అందు వలన వారి దేహమున ఇనుము తగ్గిపోయియుండును. ప్రాణవాయువు దేహమునందలి దహన క్రియకు చాల అవసరమై యున్నది. అందువలననే పాండురోగులకు సరియైన ఆకలి యుండదు. దేహమునందు చేరిన మురికియును దహింపబడకయు వెలునరింపబడకయు నిలిచి యుండును. పొగగొట్టము మూసియుండి, పొయ్యిలో బొగ్గులు ఎక్కువగా చేరియుండిన పొయ్యి మండదు. అట్లే దేహమునందును అగ్ని జ్వలంపదు. ప్రతివారమును దేహమునుండి లోహము వెడలి పోవుచునే యుండునుగాన మనము నిత్యమును ఇనుముగల పదార్థములను తినవలెను. ఆరువారములలో మన దేహమునందున్న లోహమంతయు అయిపోవును. స్త్రీలకు పురుషులకన్న నెక్కువ లోహము కావలెను. శిశువులకు నింకను నెక్కువయే కావలెను. పాలు సంపూర్ణ ఆహార మందురు; కాని అందును 'లోహము' లేదు. నారింజపండ్ల రసమునందది బాగుగా నున్నది. కనుక పాలేప్రత్యేకము ఆహారముగా పుచ్చుకొనువారు నారింజరసమునుగూడ పుచ్చుకొనవలెను. లేకున్నవారి దేహమున కవసరమగు లోహము చేకూరదు. శిశువు త్రాగు తల్లిపాలయందు కావలసిన లోహము గలదు. కనుక తల్లిపాలను త్రాగు శిశువునకు నారింజరసముతో పనియుండదు. పోతపాలబిడ్డలకు నారింజరసముగూడ నీయవలెను. లేదా తోట కూరవండివార్చిన నీరో, బీరకాయ వండివార్చిన నీరో, యిట్లు ఏదో కూరవండివార్చిన నీరో, బియ్యపుకడుగునీరో యీయవలెను.

లోహధాతువుగల పదార్థములను ప్రజలు ధారాళముగా దినుచుండవలెను. ఈ క్రిందివస్తువుల

యందు ఇను మెక్కువగా గలదు:- గోధుచు తవుడు, బియ్యపుతవుడు, తోటకూర, బచ్చలి కూర, పొన్నగంటికూర, చక్రివర్తికూర, చేమ కూర, సరస్వతి ఆకు, కొయ్యతోటకూర, చిక్కుడు, దంపుడుబియ్యము, పొట్టుతీయని గోధుమపిండి, జొన్నలు, సజ్జలు, యవలు మొదలగు దాన్యములమీద పొట్టు, ఖిర్రూర, అత్తి, ఆలు బఖరా, లేతముల్లంగి, బొప్పాయి, నారింజ, కమలా, బత్తాయి, రేగు, ఆక్రోటు మొదలగునవి.

సున్నము : మానవ దేహమునందున్న లవణములలో నాలుగింట మూడుపాళ్లు సున్నమే. అది యెముకలకు గట్టిదనము నిచ్చును. పెద్దవారి యెముకలలో సగమునకన్న నెక్కువభాగము సున్నమే. దొడ్డికాళ్లు, దంతవ్యాధులు ఈసున్నము తక్కువగుటవలననే గలుగును. కండరముల సౌఖ్యమునకు సున్నముగూడ అవసరము. పాలయందు నీ సున్నము చాల ఎక్కువగా నుండును. 1000 తులములపాలలో ఒక దినమునకు సరిపోయిన సున్నమున్నది. ఈసున్నముగల పదార్థములు వానియందున్న సున్నముయొక్క పరిమితినినుసరించి యీ క్రిందివరుసలో నుండును:- జిన్ను, సారపప్పు, నీమబొదము, చెరుకు పానకము, పెద్దచిక్కుడు, గుల్మనందలి జెన, ధాన్యములమీది తవుడు, పాలు, చల్ల, ఆలివ్ పండ్లు.

జీవసత్తులు (విటమినులు): ఇవి కంటికి కానరాని రాసాయనికద్రవ్యములు. వీని రాసాయనికసమ్మేళన మెట్టిదో యంతవరకును నెవరికిని తెలియదు. అయినను నివి యున్నవనిమాత్రము రూఢియైనది. ఇవి మన పెంపునకు అవసరము. నాడులయందలి ద్రవములు విటమినులనుండియే లభించును. విటమినులు లేని పదార్థములను దినుటవలన నెండు పుట్టును. పెంపు ఆగిపోవును. మనుష్యులు దిగనాసిల్లుదురు. పాండువు, పక్షపాతము, క్షయ, ఉన్నాదము, మూర్ఛ, కుష్టు మొదలగు

ప్రకృతి గృహ వైద్యము.

దుర్భరవ్యాధులు గలుగును. నంజు, స్కర్వి, ఎముకల మెత్తదనము గలుగును. విటమినులు లేని పదార్థములు తినినపిల్లలు పెరుగరు; గర్భధారణము, పిల్లలుపుట్టుట జరుగదు; తల్లులవద్ద పిల్లలకు కావలసిన పా లుండవు.

మూడుప్రధానరకముల విటమినులు గలవు: కొవ్వునందు కరుగునట్టి ఏ.విటమిను, నీటిలో కరుగునట్టి బి. సి. విటమినులు. ఇందు ఏ.విటమిను తినకున్న కంటివ్యాధులు, ఎముకలవ్యాధులు గలుగును. బి. విటమిను లేకున్న నంజు పుట్టును. సి. విటమిను లేకున్న స్కర్వివ్యాధి గలుగును.

కూరలయందును, పండ్లయందును, ధాన్యముల యందును మాత్రమే యీ విటమిను లుండును. అందువలన ప్రతిదినమును ఆహారపదార్థములను మార్చి తినుచుండవలెను. అట్లుతినిన మనకు కావలసిన అన్ని తరగతుల విటమినులును లభించును. ధాన్యములపై నుండు తవుడునందీ విటమినులు మిక్కుటముగ నుండును. ఆకుకూరలయందును, దుంపకూరలయందును, కూరగాయలయందును నుండును. నారింజ, నిమ్మ, దాక్షిణ్య, దబ్బ, మొదలగు ఫలములయందును విటమిను లెక్కువగనే యుండును. ప్రతి ఆకుకూరయందును, కొంచెనెం గొప్పో పరిమితిగల విటమిను లుండును.

వండుటవలన, వార్చుటవలన, వేయించుటవలన, కాల్చుటవలన, వరుగుచేయుటవలన పదార్థముల యందలి విటమినులు తగ్గిపోవును. అందువలన మనము తిను ఆహారముతో ప్రతిదినమును కొన్ని పండ్లతో, కూరలో పచ్చివికూడ తినుచుండవలెను. దంతములయందు పుష్పిపట్టుట యనువ్యాధి యీ విటమినులు లేకుండుటవలననే కలుగును.

మొలకలెత్తిన ధాన్యములయందును, చిక్కుడు మొదలగు వానియందును విటమిను లుండును. యీస్టు (yeast) నందు నీటిలోకరుగునట్టివిటమిను

లుండును. ఇది నంజును రాకుండ నాపును. ఈ విటమినులు ధాన్యములయొక్క తవుడునందు గలవు. టామెటో (నీమనంగ, రామములగ - అనేపేర మనవారు పిలుతురు) యందు మూడురకముల విటమినులు గలవు.

పిప్పి పదార్థము : ఇందులో దేహమును పోషించు వస్తువు లేవియు లేవు. ఇది మొక్కల స్కంధములలో నుండును. తోటకూరయందలి కాడవలె నుండును. బీరకాయ, పొట్ల, దోస, దొండ, మొదలగు కాయలయందలి పైకండ యందుండును. ధాన్యములపై నుండు తవుడునందుండును. ఈపదార్థములపై జీర్ణనములు పని చేయవు. ఈపిప్పి రక్తిమాంసములుగా మారదు. కాని ప్రేగులయందు వృద్ధిబొందు శిలీంధ్రములను నశింపజేయును. ఈపిప్పిపదార్థము తినుటవలన ప్రేగులయం డెట్టి యుద్రేకమునుగలుగక, మల విమోచన మగును. అందుకే యీ పిప్పిపదార్థమును తినవలెను.

ధాన్యములమీద నుండు తవుడే పిప్పిపదార్థముల లో ముఖ్యమైనది. దేహమునందలి మాలిన్యములను తొలగివేయుటకు తవుడు దైవనిర్ణితమైన వస్తువుగాతోచుచున్నది. ఈతవుడు తడిసి మెత్తబడి ప్రేగులయం డెట్టి యుద్రేకమును గలిగింపక మలములను తుడిచి వేయు. ప్రేగులయం దున్న పెళ్ళినుదనమును పోగొట్టి మెత్తబడుచును. ఆహారపదార్థములందు దీనిని చేర్చి తినుటవలన మలముయొక్క పరిమితి యెక్కువై వెలువడి పోవుటకు తగినబరువుండును. ఇది ప్రేగులయందు ఉద్రేకమును గలిగించని యిదివరకే వ్రాసి తిమి గద. ఇది ప్రేగులయందు చక్కలింతను పెట్టి అందలిమలమును వెలువరింప అవసరమగు ఉత్సాహమును గలిగించును. మలబద్ధకము గల వారు 2, 3 పెద్దచెయిచాల తవుడును ప్రతిదినమును తినుటవలన మలబద్ధక మంతరించును.

ప్రకృతి - బెజవాడ.

ఈ క్రింది పదార్థములయందు ఇట్టి పిప్పిపదార్థముండును: పొట్టుతీయని గోధుమసిండి, తెల్లగా అరగదంపనట్టియు, మరపట్టంపనట్టియు ముడి చేబియ్యము, పై గోధుమసిండితో చేసిన సేమియా, గ్రాహంకొట్టె, చిక్కుడు, కాబేజీ, ఎర్రముల్లంగి (Carrots) కాల్షిఫ్లవర్, తోట కూర, తోటకూరకాడలు, పందిరి వంకాయ, చక్కవర్తికూర, పొన్నగంటికూర, చుక్కకూర, ములగ, కూతురుబుడమ, దోస, దొండ, పొట్ల, బీర, బటానీ, అడవికండ, చెక్కుతీయని బంగాళా దుంప, గుమ్మడికాయ, బూడిదగుమ్మడికాయ, ఆలుబఖరా, ఆపిల్స్, రేగు, బేరీపండ్లు, నారింజ కాయలు, అరటిపండ్లు, అత్తిపండ్లు, జలదారు పండ్లు, రాచఉసిరిక, ఉసిరిక, మొదలగువాని యందెల్ల మలవిమోచనము చేయు పిప్పిపదార్థమున్నది.

జపాను దేశమున ఆగర్-ఆగర్ అను సముద్రపు మొక్క దొరకును. అదియును విరేచనమునుజూరీ చేయును. అది మందులంగల్లయందు దొరకును. ఈ పాతమునందును, రాబోవు రెండు (9, 10) పాతములందును అత్యంతనవీనములగు ఆహార శాస్త్రవిషయిక పరిశోధనాఫలితముల వ్రాసి యున్నాము. కనుక మా విద్యార్థులీ మూడు (8, 9, 10) పాతములను మిక్కిలి శ్రద్ధగా చదువ వలసియున్నాడు.

పూర్వము ఆహారవిషయిక సిద్ధాంతములయందు అనేకులకు అనేకవిధములగు విరుద్ధాభిప్రాయములుండెను. ఇప్పుడవియన్నియు సమసిపోయి సామరస్య మేర్పడినది. ఆసిద్ధాంతములనే యిందు వ్రాయుచున్నాము. వైద్యులకు ఆహారవిషయమున నిర్దిష్టముగు అభిప్రాయములు లేకున్నవి. అందువలన ఆంగ్లవైద్యులు రోగనివారణకు పథ్యము అనవసరమనుచున్నారు. ఆయుర్వేదమునం దేమి చెప్పియున్నను, నేటి ఆయుర్వేద

వైద్యులు రోగమునకు గాక మందుకొరకై పథ్యము చేయుచుచున్నారు. ఆంగ్లవైద్యులు రోగికి అమితమగు ఆహారము నిచ్చుచున్నారు. తెలివిమాలిన జంతువులన్నియు రోగమువచ్చినప్పుడు ఉపవసించి తమవ్యాధులను నివారించుకొనుచున్నవి. ఆంగ్లవైద్యుల కింతమాత్రము గూడ తెలియదు!

ప్రశ్నలు

- ౧ దేహమునందు ఆహారము చేయు ముఖ్యమైన పను లేవి?
- ౨ ఆహారమును ఎన్నితరగతులుగా విభజింపవచ్చును? అవి యేవి?
- ౩ కర్మను హైద్రజములను వివరింపుము. అవి, దేహమున చేయు పని యేమి?
- ౪ మాంసకృత్తులుగాని, క్రొవ్వుపదార్థములుగాని యెక్కువగా తినినప్పు డేమి హానిచేయును? గి ప్రధానమైన సేంద్రియ లవణముల బేర్కొనుము? అవి యే ఆహార పదార్థములయందు లభించును? ఆహారపదార్థములలోనున్న సేంద్రియ మగు లోహము (ఇనుము) వలన దేహమునకు గలుగు మే లేమి?
- ౫ సున్నము దేహమున కెట్లు అవసరమై యున్నది? ఇది యే ఆహారపదార్థములందు లభించును.
- ౬ జీవసత్త (విటమిను) లననేమి? మూడు రకముల విటమినులను పేర్కొని, అవి తినకున్న దేహమునందు ఏమి జరుగునో వివరింపుము.
- ౭ పిప్పిపదార్థ మననేమి? అది యెట్లు ఉపయోగించును?
- ౮ ధాన్యములమీది తవుడు ఎట్లు దేహమునకు పయోగకర మైనది?
- ౯ ఏ నిలువపదార్థములందు విటమినులు దొరకును? ఆవుపాలతో నేపదార్థమును జోడించి తినవలెను? లేకున్న నేమి లోపముసంభవించును?

ప్రకృతి గృహవైద్యము.

౯ వ పాఠము.

ఆహార శాస్త్రము - ౨ వ భాగము

ఆమ్లాహారములు

ఆమ్లములు 8 రకములు. అందు 3 రకముల ఆమ్లములు మాత్రము మన దేహమున కుపకరించును. మిగత 5 రకములు మనకు అవసరములు గావు; అపకారముచేయును. ఉపయోగించునవి: ఫలములయందలి ఆమ్లములు 3 రకములు. గసిట్రిక్ అనగా నారింజ, బత్తాయి, కమలా మొదలైన ఫలములనుండి లభించునది. ౨ మాలిక్, అనగా ఆపిల్ (సీమరేగు)నుండి లభించునది. 3 టార్టారిక్, అనగా నిమ్మపండ్లనుండి లభించునది. పనికిరానివి: ౧ యాసిటిక్ ఆమ్లము. ఇది వినిగర్ (చిరక) అను పుల్లనివదార్థముయొక్క సారము. ౨ ఆక్సాలిక్ ఆమ్లము. దీనిని చెట్లకాడలయందలి రసమునుండి తీయుదురు. 3 టానిక్ ఆమ్లము. చెట్ల బెరడునందలి రసమునుండి తయారుచేయుదురు. ౪ బెనోజోయిక్ ఆమ్లము. ఆకులుతని జీవించు జంతువుల మూత్రమునుండి తయారగును గి బ్యూట్రిక్ ఆమ్లము. ఇది పశువుల మలమూత్రములనుండి తయారగును. ఇంకను మూత్రము మొదలగునవి గలవు. పాలు పులిసినప్పుడు మజ్జిగ తయారగును. ఇది దేహమునకు అపకారముచేయదని తేలినది.

పైన మంచివిగా పేర్కొనబడిన మూడురకముల ఆమ్లములు ఫలజాతులయందును, చుక్కకూర మొదలగు కొన్ని కూరలయందును లభించును. సిట్రిక్ ఆమ్లము నారింజ, రేగు, ఆలుబఖారా, జల్దారు మొదలగు వానియందును, మాలిక్ ఆమ్లము సీమరేగు మొదలగు గట్టిపండ్లయందును నుండును. టార్టారిక్ ఆమ్లము నిమ్మ, పుల్లదాక్ష

దానిమ్మ మొదలగు మిక్కిలిపుల్లనిపండ్లయందు నుండును పులిరొట్టెలు మొదలగు వానియందు ఈ టార్టారిక్ ఆమ్లము సమీపముగా వేయదురు. అందువలన మూత్రపిండ దాహము (Nephritis) గలుగును. ఇదేదాక్ష, దానిమ్మ, నిమ్మ మొదలగువానియందుండును గాని అపకారము చేయునంత యెక్కువపరిమితి మనము తినముగాన నది అపకారము చేయజాలదు. మాలిక్ ఆమ్లము ఈ క్రిందిపండ్లయందుండును: ఆపిల్, పియర్స్, చిన్నదాక్ష, రాచఉసిరిక, ఉసిరిక, ద్రాక్ష, పుచ్చటామెటో. కట్టిఫలములను ధారాళముగా వాడవచ్చును. దానివలన చాల మేలు గలుగును.

నారింజపండ్లయందు సిట్రిక్ ఆమ్లమున్నది. నారింజ పండ్లయందలి సిట్రిక్ ఆమ్లము నూటికి ౬ మొదలు ౯ భాగము లుండును బత్తాయి, నారింజ, కిచ్చిలి, సాతుకుడి, కమలా, సంతా మొదలగు ఫలములందెల్ల సిట్రిక్ ఆమ్లముండును. ఈ సిట్రిక్ ఆమ్లము గల ఫలములు ఎంత యెక్కువగా తినినను అపకారము చేయక మేలేచేయుచున్నట్లు రుజువైనది. ఒకరు ఎక్కువగా నారింజఫలములు తినిరి. వారిమూత్రమునందు స్వల్పముగానైనను సిట్రిక్ ఆమ్లము గాన్నింపలేదు. ఆకలికి మిగిలి సిట్రిక్ ఫలములనైనను తినరాదనుట జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలెను.

ఆసిటిక్ ఆమ్లము (acetic acid) జీర్ణక్రియను పాడు చేయును. జీర్ణాశయమునందలి జీర్ణక్రియ నది భంగపరచును. ఇది వినిగర్ (చిరక)నందుండును. ఇది తెల్లజాతులవారు పులుసుకాచుకొనుట కుప

యోగింతురు. ఈచిరకచేర్చి తయారుచేసిన ఊరు గాయలు, పచ్చడులు, అన్నియు అపకారమునే జేయునుగాన వీనిని తినరాదు. చిరక మానివేసి నిమ్మరసమును వాడవలెను. అందువలన చాల మేలు గలుగును.

టీ, కోకో, మిరియాలు, మి రెపకాయ మొదలగు వానియందు ఆక్సాలిక్యామ్లముండును. అది అపకారముచేయును. గోంగూరయందుగూడ ఆక్సాలిక్యామ్లముండును. ఇదియును రుచిగల కూర. తెనుగు దేశమున దీనికి మంచి ఆదరణ గలదు. చిమడ ఉడుక బెట్టుటవలన దీనియందలి దుర్గుణము మరింత యెక్కువగును.

రాచఉసిరిక, ఉసిరిక, ఆలుబకరా పండ్లు మొదలగుపండ్లయందు బెంజోయిక్యామ్లము (Benzoic acid) గలదు. ఆమ్లపిత్తము గలవారికి, శిలామేహము సికతామేహము గలవారికి, నీపండ్లు అపకారము చేయగలిగి యుండును.

వెన్న, మీగడ మొదలగు నెక్కువ కొవ్వుగల పదార్థములందు బ్యూటీరిక్యామ్లము (Butyric acid) ఉండును. ఇదిజీర్ణాశయమునందలి గ్రంథులయందు దాహము గలిగించి జాతరరసములను ఎక్కువగా ఊరించును. అందువలన ఆమ్లపిత్తము గలవారును, అతిమూత్రము గలవారును, ఇట్టి కొవ్వుపదార్థములను, పులిసిన చమురు పదార్థములను తినరాదు. మలముపులిసెమారుగు వాసన కొట్టినప్పుడెల్ల కొవ్వులను మానవలెను. శిశువులకు ఈనియమము ఇంకను బాగుగ వర్తించును.

దేహమునందు మాలిన్యములు చేరి పులియుట (కుళ్ళుట) వలన మూత్రీక్యామ్లము (Uric acid) గలుగును. దేహమునందు మూత్రీక్యామ్లము చేరినయెడల ఆమవాతము, శిలా

మేహము, సికతామేహము మొదల వ్యాధులు గలుగును. కనుక మూత్రీక్యామ్లము చేరకుండ దేహమును కాపాడుకొనవలెను. మాంసాహారములందెల్ల నీ మూత్రీక్యామ్లమునుగ గించు గుణమున్నది. కనుక మాంసాహారము తినువారి దేహములందు పుట్టినమూత్రీక్యామ్లము తోసివేయుటకు మిక్కిలి శ్రమపడున మాంసాహారులమూత్రీపిండములు శాకాహారు మూత్రీపిండములకన్న చెడిపోయి యుండున పరిశోధనలవలన రుజువైనది.

ధాన్యములు

సామాన్యముగా అందరు వాడునట్టి ధాన్యములవరి, జొన్న, మొక్కజొన్న, సజ్జలు, రాగుల గోధుమలు, యవలు మొదలగునవి. ఇవి గ్రాజాతిదినుసులు. ఈధాన్యములు ముందు పుష్కభోవుగడ్డికి బీజములుగా నుండుటవలన వీనియంద పోషకపదార్థము లున్నవి. ఇందుండు పోషద్రవ్యములలో ప్రధానమైనది పిండిపదార్థము కొద్ది మాంసకృత్తును, సున్నమును, కొన్ని సేంద్రియలవణములును ఉండును. వీనిపై పొట్టుండును. ఈపొట్టునకులోపలిభాగమును ఆకొని సేంద్రియ లవణములును, జీనసత్తలును ఉండును. కనుక నీ లవణములు గల ఆహారపదార్థములనే మనము తినవలసియున్నాము. నాగరకత బలిసి ఫాక్టరీలు రానారంభించినప్పటి నుండి యిదివ్యవసాయము, బంగారుపంటి, తవుడ బియ్యమునుండి వేరుచేయుచున్నారు. పిప్పిలియమును మానవులు తినుచున్నారు. పైనున్న బంగారము పశువులకు మేపుచున్నారు. ఇట్లే మిగతాధాన్యముల పైనుండు తవుడుగూ, పూర్తిగాత్రోసివేసి లోపలిపిప్పినే అందరును తినుచున్నారు. సేంద్రియలవణములును, జీవసత్త

లునుగల ఆ తవుడు పశువులకు బలమునొసంగుటకే వినియోగింపబడుచున్నది.

ధాన్యములందు (ఇనుము) లోహమున్నది. ఇందు సున్నము తక్కువగానున్నది. పొట్టుతో వాడిన గోధుమపిండియందు లోహముచాలయెక్కువగా నుండును. 30 తులముల గోధుమరొట్టెయందు మానవునకు ఒకదినమున కంతటికిని కావలసిన లోహము గలదు. తవుడు తీసివేసిన ధాన్యములయందు లోహభాగము తగ్గిపోవును.

యవలయందు సున్నము ఎక్కువగా నుండును. ఇతరాహారముల చేర్చి తినకున్న, నిందున్న సున్నము గూడ దేహమునకు సరిపోదు

ధాన్యముమీదనుండు తవుడు బలవర్ధకమైనది. ఈ మరలు పచ్చినతరువాత అట్టితవుడు లేకుండ నాశనమగుచున్నది. ఆ తవుడే మిగిలిన భాగము కంటెను నెక్కువ పోషకపదార్థములను గలిగియున్నది. ఈ తవుడు మలములను వెలువరించునని యిదివరకే చెప్పియున్నాము గదా! ఇందు పొటాసు, సున్నము మొదలగు సేంద్రియ లవణములు గలవు. రోగులకు ఈ తవుడే నేను మందుగా విధించుచున్నాను. తెలుపు (శ్వేత) కుసుమ గల స్త్రీలకు బియ్యపుకూడితి యెంతో మేలుచేయును. పొడిదగ్గుడన్న వారి కీకడుగువలన చాలమేలు గలుగును. ఇట్లనేక వ్యాధులలో నేను బియ్యపుకడుగు మందుగా వాడుచున్నాను. ఈ కడుగునం దింత లాభ మున్నపుడు బియ్యమును రెండుమూడు వడపులుపెట్టి ఆసీటిని నంచి పారవేయువారి తెలివిని ఎట్లు మన్నింపవలెనో తోచకున్నది. బియ్యపు కడుగును ఖర్జూరకాయనీటితోనో, చెరుకు రసముతోనో కలిపి త్రాగవచ్చును. బియ్యపు కడుగు దొరకని యప్పుడు తవుడునందు నీరుపోసి వడియగట్టి, ఆసీటిని వాడుకొనవచ్చును.

లేత మొక్కజొన్నకండెలు చాల ఆరోగ్యమును గలిగించును. అవి పచ్చివిగాని కాల్చుకొనిగానితినవచ్చును. మలమును వెలువరించుటలో నిది మంచిది. బాగుగా నమలి తినవలెను.

కూర గాయలు

కూరగాయలమీది చెక్కును తీసివేయక వండుకొని తినవలెను. కొందరు పెద్దమ్మలు పొట్లకాయమీద నుండు చెక్కునుగూడ తీసివేయచున్నారు. అది తప్పు. పొట్ల, దోస, దొండ, బీర, సొర (ఆనప) మొదలగు కూరలెల్ల చెక్కుతీసి వేయకండగనే తినవలెను. అందు కర్బను హైద్రజము లున్నవి. లోహము (ఇనుము) సున్నము, పొటాషు మొదలగు సేంద్రియ లవణములేగాక జీవనత్తలు, పిప్పిపదార్థములు నిందు ఎక్కువగా నున్నవి. చిక్కుడుగింజలు, ఒటానీలు మొదలగు వానియందు కర్బను హైద్రజములకన్న మాంసకృత్తు లెక్కువగా నున్నవి.

కూరగాయలు నాధ్యమై నంతవరకు పచ్చివిగానే తినవలెను. వండుట, కేల్సుటవలన వానియందలి జీవనత్తలు నాశన మగును. వార్చుటవలన సేంద్రియలవణములు లేకుండ పోవును. దొండ, దోస, బీర, పొట్ల మొదలగు కూరలెల్ల పచ్చి విగానున్నప్పుడే రుచిగా నుండును. కాన వానిని పచ్చివిగానే తినవలెను.

దుంపకూరలు పచ్చివిగా తిగుటకు వీలులేను. అవి తినవలసినప్పుడు వండుకొనియే తినవలెను. లేకున్న అవి రుచిగా నుండవు. అందలి పదార్థములును జీర్ణముకాదగినస్థితిలో నుండవు. బంగాళాదుంప పచ్చిది జీర్ణమగుటకు 10 గంటలు పట్టును. వండిన బంగాళాదుంప 5 గంటలకాలము లోనే జీర్ణమగును. ఒక రొట్టెముక్క అరుగుటకు పట్టుకాలములో సగముకాలమే ఉడికించిన బం

గాఢాదుంప జీర్ణమగుటకు చాలును. గోధును యందుకన్న బంగాళాదుంపయందెక్కువ పోషక ద్రవ్యము లున్నవి. జె. హెచ్. కెల్లగుగారిని గురించి యిదివరకు వ్రాసియున్నాను. గోధును, బియ్యము మొదలగువానియొక్క వాడుకను తక్కువజేసి బంగాళాదుంపలను ఎక్కువగావాడినచో ఎక్కువ బలారోగ్యములుగలిగి ఆయుర్దాయము వృద్ధియగునని వ్రాసియున్నారు. పిల్లల యందుగలుగు ఎండు మొదలగు వ్యాధులయందిది యెక్కువ మేలుచేయును. బంగాళాదుంప యందు పోటాషు, సోడా అనులవణములు గలవు. అందువలన ఆమ్లపిత్తము (acidosis) ను ఇది అద్భుతముగా తగ్గించును కాని యిదియును సంపూర్ణాహారము గాదు. ఇందు లోహము, సున్నము తగ్గియుండును. కనుక బంగాళాదుంపలు తినినప్పుడు ఆకుకూరలనుగూడ తినవలెను. ఆకుకూరలలో కాబేజీవచ్చిదిగానే తినవచ్చును. ఇందు సున్నము గలదు. క్షయాదివ్యాధులను తగ్గించునట్టి జీవన త్రలు ఇందు గలవు. వండుట వలన సిగణములు తగ్గిపోవును. పచ్చికాబేజీ సులువుగా జీర్ణమగును. కాలీఫ్లవర్ (Cauliflower) గూడ ని దేకుటుంబములోనిది. ఇందును మంచి ఆహారలవణములు గలవు. జీవన త్రలును గలవు. తోటకూర, పోన్నగంటి, చక్కెర మొదలగు కూరలయందును ఈ సుగుణములు గలవు. మలబద్ధకము నవి సోగొట్టును. మేదో వృద్ధి (Obesity) అనగా ఎక్కువలావుగా నున్నవారికిది తినుటవలన లావుతగ్గును. ఆకు కూరలు చింతపండుతో కలిపివండుటకన్న, సీకాయిఆకో నిమ్మరసమో కలిపి వండుట మంచిది. చింతపండు వాడదలచినయెడల కొత్త చింతపండు మంచిది. ఈఆకుకూరలయందెల్లప్పి పదార్థము చాల యెక్కువగా నుండును.

ఆకుకూరలు చాలమంచివే. వానివిలువ లెవరును నరిగా గ్రహింపజాలదు. సూర్యకాంతియందును గాలియందును నుండు మహత్తరమైన శక్తులు అందు ధారాళముగా చేరును. ప్రకృతయందలి ధాతువులు మనము జీర్ణము చేసికొనడగినస్థితిలో మనకు చేరును. తోటకూర, బచ్చలి, పోన్నగంటి, చక్కెర మొదలగు ఆకుకూరలు మొదలగు వానియందెల్ల సేంద్రియములగు లవణములున్నవి. ఈలవణములు ఇంతధారాళముగా నేయితర పదార్థములందును లేవు. వీనియందున్నంత పిప్పి పదార్థముగూడ నే యితరపదార్థములందును నుండదు.

చిక్కుడు, చెమ్మ, సోయాబీన్, అలచంద, బొబ్బర, అనుములు, బటానీ మొదలగు వాని యందు మాంసకృత్తును కొవ్వును విశేషముగా గలవు. వానిని బాగుగానచుతినినవలెను, లేకున్న అవి జీర్ణముకాక రోగమును గలిగించును. రోగులుగా నున్నవారి కివి ఆహారముగా నీయరాదు. బాగుగా జీర్ణమైనయెడల వీనిలో రక్త వృద్ధిని, కొవ్వును గలిగించు గుణమున్నది. వీని యందు లోహము (ఇనుము) గూడ చాల హెచ్చుగా నున్నది. చిక్కుడుకాయ లేతగా నున్న, తేలికగా జీర్ణమగును. గింజ ముదిరిన కొలదిని, జీర్ణమగుట కష్టము. అవి బాగుగా వండిన రుచిగానుండి జీర్ణమగును. సోయాబీను నానబెట్టి మొలకవచ్చినతరువాత తినవలెను. వానియందు మాంసకృత్తు చాలయెక్కువగా గలదు. జీవన త్రలును ఇందుచాల యెక్కువగా నే యుండును. పిప్పిపదార్థముగూడ నిందు బాగుగానే కలదు. కాని జీర్ణశక్తి బాగుగనున్నవారే వీనిని తినవలెను.

పండ్లు

ఏవిధమున చూచినను ఫలములకు సాటియగు

వస్తువు కనుపించదు. వీనియందు తినినంతనే రక్తములోచేరి బలము నొసంగు చక్కెర యున్నది. దేహమునందలి మాలిన్యములనెల్ల త్రోసివేసు గల ఔరములున్నవి. జీవన త్తులున్నవి. మురికిని కడిగివేయగల ఆప్లములున్నవి. జిహ్వకు రుచిని గలిగించు సువాసన యున్నది. చమురున్నది. బడలికను తీర్చు గుణ మున్నది. కావలసినంత పిప్పిపదార్థ మున్నది.

ఫలములయందున్న కార్బన హైద్రేజములు (Carbo - Hydrates) చక్కెర, డెక్స్ట్రోక్రీ, ఆప్లములుగాను ఉండి తినినంతనే సులువుగా జీర్ణమై రక్తములో కలియును. అజీరణోగులకి చాలమేలుచేయును ఫలములయందు లోహము (ఇనుము) గలదు. ఇది చాల త్వరగ రక్తములో గలియును. ఇంతకన్న సులువుగా జీర్ణమగు వస్తువులు లేవు.

ఆపిలు పండ్లు తినినియెడల పూర్తిగా మల విమోచనమగును. ఎక్కువగా తినని మలబద్ధకము నిది పోగొట్టును.

పియరు అనునది తియ్యనివండు. ఇందుఫుల్లని రుచి లేనేలేదు. బలవర్ధకమైనది.

నారింజ తీపికలిసిన పుల్లనిరుచి గలది. లోహమెక్కువగా నుండును. రక్తశుద్ధిని గలిగించును. మలబద్ధకమును పోగొట్టును. భగవద్దత్తమగు ఆహారములలోనేమి, ఫలములలోనేమి నారింజ పండునకు తుల్యమగు వస్తువు లేదు. ఇంత రుచి కరమైనదియును లేదు. తినినంతనే జీర్ణమై దేహమునకు సత్తువ నొసంగును. రెండు నారింజపండ్లు తినిన ఒకరోజు తినినంతబలము కలుగును. ఇందు లోహము, సున్నము మొదలగు సేంద్రియ లోహాలవణములు గలవు. పరుండబోవునపుడు 1, 2 నారింజపండ్లు తినిన యెడల మలము పూర్తి

గా వెడలిపోవుటకు సాయపడును. నిద్రలేచిన మెంటనే తినుటవలనను ఇదే మేలుకలుగును. జ్వరాదులయందు నారింజపండునకు సాటియైన యాహారము లేనేలేదు. ఉత్సాహమును గలిగించును.

బత్తాయి పండు తియ్యగనుండును ఇందులోహమునకన్న సున్నమెక్కువగా నుండును. అందువలన తియ్యగానుండును. వేడితత్వముగలవారికిని ప్రేగులయందు ఉద్రేకము గలవారికిని నిది చాలమేలుచేయును. నారింజపండునందుకన్న నెక్కువ పోషకద్రవ్యములుగలవు. జ్వరాంతమున రోగికి బలమును గలిగించుట కిచ్చు నాహారములలో దీనిని చేర్చవచ్చును.

కమలా ఫలము మిక్కిలి తియ్యగానుండును. మూత్రవ్యాధులను పోగొట్టుటలో మిక్కిలి శక్తి గలది. ఇందుసున్నము ప్రధానలవణము. ఇందలి చక్కెర త్వరగా జీర్ణమై దేహమునకు పోషణ నొసంగును. గడ్డకట్టినకఫములను కరిగించివెలువరించును.

అరటి పండులో ననేకరకములు గలవు. చక్కెరకేళి- దీనినే తెల్లచక్కెరకేళి యందురు. దీనియందు కర్మసుహైద్రేజములు ప్రధాన ద్రవ్యములు. ఇందలి పిండిచక్కెర బాగుగా ఉమ్మి కలియునట్లు నమలిననేగాని జీర్ణముకావు. జీర్ణశక్తి లోపించి యున్నవారి కిది అజీర్ణముచేయును. బలకరమైనది.

కర్పూర చక్కెరకేళి తెల్లచక్కెరకేళి కన్న తేలికగా జీర్ణమగును. బాంతలరటియందలి పిండిపదార్థము చాల కష్టముమీద జీర్ణమగును. కష్టపడిపనిచేయువారికి తినవచ్చును. ఇతరులు తినిన జీర్ణముకావు. రసదాళి, ఆకుపచ్చలరటి, యెర్రలరటి, అమృతపాణి మొదలగు అనేకరకము

లిండు గలవు. మితముగా తినిన చాల మేలు చేయును మనవాయ్ వళం అనురక మింకొకటి కలదు. ఇది సులువుగా జీర్ణమగునని చెప్పుదురు. బొప్పాయి పండు చాలతియ్యగా హితవుగా నుండును. లేతకాయలు కూరగా తినవచ్చును పండినపండు బలకరమైనది. మలమును శోధించును. మలబద్ధకరోగులకీ పండు చాల మేలు చేయును. పాలు తక్కువగానున్న తల్లులీపండ్లను తినిన పాలుఎక్కువగాను వేడినితగ్గించును. పొడి దగ్గు గలవా రిదితినిన కఫము పలుచబడి వెడలి పోవును. ఇందులోను అనేకరకములు. ఏ అంగుళములు మొదలు 18 అంగుళముల వరకుపొడవు గలిగినపండ్లరకము లనేకములు గలవు

అత్తి పండు చెట్టునుండి కోసినది చాల రుచి కరముగను తేలికగను నుండును. మలమును వెలువరించు స్వభావము గలది. పోషకద్రవ్యములు ఇందులో నెక్కువగా కలవు. అవి దేహము నందు తేలికగా ప్రవేశించుస్థితిలో నున్నవి.

కిసమిసి తియ్యగా నుండును. బలకరమైనది. కఫములనుకరగించును. ఎక్కువగా తినిన అజీర్ణము చేయును. ఆమ్లపిత్తము (acidity) గలవారికి మిక్కిలి హితవుగానుండును. జీరాశయ దాహము (Gastritis) గలవారి కిది హితవైన ఆహారము. మూత్రీవ్యాధులందు వాడదగినది.

ద్రాక్ష గుండెకు బలము కలిగించును లోపల నున్న వుండ (Internal Sores)ను మాన్పును. జ్వరాదులయందు హితవైనది. కఫములను బలుచన జేయును. మలమును వెడలించును. జిహ్వకు హితవు గలిగించును. పైత్యమును పోగొట్టును.

అనాస మూత్రమును జారీచేయును. వేడిని తగ్గించును. కఫములను కరగించును. విరేచనము

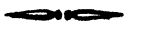
చేయును. జిహ్వక హితవుగా నుండును. తేలికగా జీర్ణమగును. చురుకుదనమును ఉల్లాసమును గలిగించును.

ఎండిన పండ్లు

బెల్లపు పాకము మొదలగునవి చేరనియెడల నెండినపండ్లుగూడ మేలునే చేయును. సామాన్య పద్ధతిని నెండబెట్టినవానికన్న డిహైడ్రేషన్ (Dehydration) పద్ధతినినెండబెట్టినవి యెక్కువ నిర్మలముగా నుండును ఎల్లెండబెట్టినను అందలి కొన్ని జీవసత్తులు తగ్గిపోవును. సగా పండ్లన్నియు నెండనివే మంచివి.

ప్రశ్నలు.

౧. ఆరోగ్యకరములైన ఆమ్లము లెన్ని? ఆవియేవి? అనారోగ్యకరములగు ఆమ్లములెన్ని? ఆవియేవి? మాలిక్యామ్ల మేపదార్థములం దుండును?
౨. అసిటిక్యామ్లము (acetic acid) నందుగల ఆపదయేమి? ఆది సామాన్యముగా నేరూపములో లభించును? దానికి సరియైన బదులు ద్రవ్య మేది?
౩. యూరికయామ్లము ఎందు నెక్కువగా నుండును? ఆహార శాస్త్ర ప్రకారము మాంసాహారము తినదగనిపదార్థమని యెట్లు నిర్ణయింతువు?
౪. ధాన్యములలో కొన్నిరకములను పేర్కొనుము. ధాన్యములు వాడుకొనుటలో సామాన్యముగా ఏ పొర పాటు జరుగుచున్నది?
౫. బంగాళాదుంపయందు ఏ మేమి మంచి పదార్థములు గలవు? రొట్టెతో బంగాళాదుంపను పోల్చియేది సులువుగా జీర్ణమగునో వ్రాయుము.
౬. కాబేజి మంచి ఆహార పదార్థమని యెట్లు నిర్ణయింతువు? దానిని వండి తినుట మంచిదా? వండకయే తినుట మంచిదా? ఎందువలన?
౭. ఆకుపూరలమును ఏ మేమి దేహమున కుపయోగించు ద్రవ్యములున్నవి?
౮. కాయ ధాన్యము లన నేమి? అవి మనకు నెట్లుపయోగకారులు?
౯. వారింజపండ్లు దేహమున కెట్లుమేలు చేయును?
౧౦. విరేచనకారు లగు కొన్ని పండ్లను పేర్కొనుము?

ప్రకృతి గృహవైద్యము

౧౦ వ పాఠము

ఆహార శాస్త్రము - ౩ వ భాగము

చమురు దినుసులు

సత్తువనీయగల ఆహారములలో నెల్ల నీచమురు కాయలు మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనవి. ఇందున్న దేహపోషకద్రవ్యములు మరేవస్తువునందును లేవు. ఈ చమురుకాయలు సులభముగా జీర్ణము కావని అనేకుల నమ్మకము. కాని బాగుగా నమలినచో ఇవి బాగుగనే జీర్ణమగును. ఇందు దేహమునకు అవసరములగు సేంద్రియములగు లోహము (ఇనుము) సున్నమును కలవు. మాంసమునందుకన్న ఎక్కువ మాంసకృత్తులు ఇందు కలవు. మాంసమునందు యూరికామ్లమును, యూరియాను గలిగించునట్టి చెడుపదార్థమును, గలవు. అవి యిందులేవు. మాంసమునందు త్వరగా కుళ్లును గలిగించునట్టి శిలీంధ్రములుండును. ఇందవి యుండవు.

చమురుకాయల నుండి తయారుచేసిన వెన్న మిక్కిలి సులభముగా జీర్ణమగును. ఇందు దేహపోషక ద్రవ్యములును ఎక్కువగనే యుండును. నీమబాదం, అక్రోటు, వేరుశనగ, పిస్తా, కొబ్బరి, జీడిపప్పు మొదలగువానియందు బెల్ల మాంసకృత్తులుండును.

మాంసాహారము

మాంసమునందుగల దేహపోషక ద్రవ్యములన్నియు కాయలు, కూరలు, పండ్లు, ధాన్యములు, చమురుకాయలు మొదలగువానియందు సులభముగనే లభించును. కాయలకు, కూరలకు,

వ్యయముచేయు ధనమునకు ఎన్నియో రెట్లు ఖర్చుపెట్టినగాని మాంసాహారము లభించదు. జంతువులుతిను నాహారముయొక్క సారమే, వాని దేహములందు మాంసముగా నేర్పడును. ఆహారములు సక్రమముగా జీర్ణమగుటకు కొంత నిప్పి పదార్థమును కొన్ని సేంద్రియములగు లోహాలవణములును నుండవలయునని మన మిదివరకే చదివియున్నాము. మాంసమునందు మాంసకృత్తు చాల ఎక్కువగనే యుండును. కాని అది జీర్ణమగుటకు కావలసిన లోహము మిక్కిలి స్వల్పముగా నున్నది. సున్న మందు లేనేలేదు.

మాంసమునందు యూరికామ్లమును గలిగించు స్వభావ మున్నది. కనుక మాంసాహారుల మూత్రోసిండ్లిములు త్వరగా చెడిపోవును గనుక వారికి అతిమూత్రము, కర్కట వ్రణము, సంధి వాతము, మేహవాతము, నొప్పలు, మొదలగు నవి కలుగును. మాంసము కోసి నెప్పటినుండియు నది మురుగుచునే యుండును. మాంసమునందు ఎల్లప్పుడును కొంతభాగము, జీర్ణముకాక నిలచియే పోవును. అది ప్రేగులలో మిరిగి క్రుళ్ళెత్తుచుండును.

మాంసములలో నెల్ల పందిమాంసము మిక్కిలి నికృష్టమైనది. ఇది మనుజులమలమును తిని జీవించును. దీనిమాంసము నందును అదేస్వభావముండుట సహజమేకదా!

చేపలు మాంసమునకన్న ఏవిధమునను మంచివి కావు. మాంసమున కన్నను చేపలే ఎక్కువ త్వరగా

కుర్చిపోవును. చేపలు తినుటవలన చర్మవ్యాధులు కలుగును. ఎండ ప్రీత మొదలగు కొన్ని జంతువులు అరుగనే అరుగవు.

మాంసమును ఎక్కువగా తినువారు ఎక్కువ విషములను తినుచున్నారనే యర్థము. ఒక భూత అర్థము క్రిందనుంచి చూచినచో ఒక మాంసపు ముక్కయందు కోటానకోట్లు కుర్చిళ్లును పుట్టించు సూక్ష్మజీవు లున్నట్లు గుర్తింప బడినది. అమెరికా యందలి, మిచిగాన్ నగరమునందుగల బాటిల్ క్రిక్ శాసితీరియం అను చికిత్సాలయమున కథిషతులగు జే. హెచ్. కెల్లాగ్ గారు అనేక శాస్త్రీయ మగు పరిశోధనల చేసి మాంసాహారమునందు ప్రాణిహానికరములగు విషములు అనేకములు కలవని వెల్లడించిరి.

ఎప్పుడైనను కదాచిత్తుగా మాంసము తినువారు అట్లు మరణింపక పోవచ్చును. ఆరోగ్యవంతుల దేహములందు తినినమాంసములందలి విషములను సంహరించు సామర్థ్య ముండవచ్చును. వారికి మాంసాహారము అప్పటికి అపకారము చేయక పోవచ్చును. అంతమాత్రమున మాంసాహారము నిర్దుష్టమైనదనికాని, అందు కుర్చిళ్లును గలిగించు స్వభావము లేదనికాని, అది దేహ పోషణకు అవసరమైనదనికాని శాస్త్రజ్ఞానము కలవారెవ్వరును ఒప్పుకొనజాలరు.

పాలు

పాలయందు లోహము (ఇనుము) తప్ప తక్కిన పదార్థము లన్నియుకలవు. కనుకనే కేవలము పచ్చికమేసి స్వేచ్ఛగాజేవించు ఆవులపాలు చాల మంచివి. ఆవుపాలు కాచకపూర్వమే త్రాగవలెను. కాచినగాని నిలువయుండవుగాన ఆవు పాలను కాచి, నిలువచేసికొందురు. అట్లునిలువ చేసినపాలు సులభముగా జీర్ణముకావు.

ఆవుపాలు పచ్చిగానున్నప్పుడే వెన్నతీసి త్రాగిన యెడల సులభముగా జీర్ణముగును. వెన్నతీయని పాలు ఆలస్యముగా జీర్ణముగును. పాలయొక్క వాడుక నింగ్లిషువై ద్యులేకాక ప్రకృతివై ద్యుల లోను చాలమంది ఒప్పుకొనియున్నారు. పాండువ, క్షయ, మొదలగు వ్యాధులయందు వాడి సుగుణములను గాంచినట్లు వ్రాసినారు. [‘పాలయొక్క వాడుక లేకయే నేను ఇట్టివ్యాధులను కుదిర్చి యున్నాను.’ అని బెనిడిక్టు లెస్టుగారు తమ యనుభవమును వెలిబుచ్చిరి. పు. వెం.] పాలు త్రాగినంతనే కొందరికి వికారముకలుగును. ఎన్నిసార్లు పాలు త్రాగిన అన్నిసార్లు వికారముకలుగుచుండును. అట్టివారికి పాలను ఒలవంతముగా నిచ్చుటమంచిదికాదు. పాలయందు లోహము చాలతగ్గియుండును. కనుక ప్రతిదినమును కొన్ని నారింజపండ్లనుకూడ యిచ్చుచుండవలెను. పాలకును పండ్లకును మధ్య 2, 3, గంటల వ్యవధి యుండవలెను.

సుగంధ ద్రవ్యములు

ఆహారమునందు రుచిని పుట్టించుటకుగాని, సువాసనను గలిగించుటకుగాని ఎట్టి మసాలాలగు చేర్పరాదు. తాలింపులు వేయరాదు. పోపులు వేయకూడదు. అవియన్నియు జీర్ణాశయమునందు ఉద్రేకమును కలిగించును. అందువలన విదాహము కలుగును. జీర్ణసంబంధముగు ఇతరావయవములందు వీడనకలుగును. నిజమైన ఆకలి లేనప్పుడే ఆహారమునందు ఉప్పుచేర్చుకొనవలయుననిగాని, రుచిని కలిగించుటకు తాలింపులు పోపులు మొదలగునవి వేయవలయుననిగాని కృత్రిమముగు కోర్కెకలుగును. కనుక ఉప్పు, మిరపకాయ, మిరియములు, ఆవాలు, మెంతులు, జీలకఱ్ఱ, యాలకులు, లవంగాలు, పచ్చకర్పూరము, కుంకుమపువ్వు, మొదలగు ద్రవ్యములను ఆహార

పదార్థములయందు చేర్చరాదు. వాని వామక వలన వ్యాధికలుగును. అవి మానుటవలన ఆరోగ్యము కలుగును. కనుక ఆహార పదార్థములుగ నవి వర్జనీయములు.

టీ-కాఫీ

టీయందు టానిక్ అను విషమున్నది. కాఫీయందు కాఫీన్ అను విషమున్నది. ఈవిషములు రక్తపు పోటును ఎక్కువచేయును. హృదయపు నడకను సాడుచేయును. మూత్రికాస్థుమును కలిగించును. అందువలన మూత్రపిండములు సాడగును. జీర్ణ శక్తి చెడిపోవును. ప్రైత్యకోశము తిన్నగా పని చేయదు. కనుక వీనిని త్రాగుట మానవలెను. కోకోయను సింకొక సానీయ మున్నది. అందు థియోబోమిన్ అను విషమున్నది. ఆ విషము ఆరోగ్యమును చెడగొట్టును. ఈనంగతి తెలియని వారు కోకో నిరసాయకరమని భావించెదరు. అదితప్ప.

జలము

కొందరు సరిపోయినంతనీటిని త్రాగుదు. దేహము నందలి కదలికల కన్నిటికిని నీరు అవసరమై యున్నది. సామాన్యముగా ఆహారము తినువారెల్లరు దినమునకు 1, 2, శేర్లనీటిని త్రాగవలెనని డా. కెల్లాగ్ గారు వ్రాయుచున్నారు. నిజమునకు ఆహారపదార్థము లన్నిటియందును కొంచెనెనా గొప్పయో నీరుండనేయుండును. పొడిపదార్థములు తినినప్పుడు నీటిని ఎక్కువగా త్రాగవలసియుండును. ఆహారము తగ్గించి తినినప్పుడును దేహమునకు కావలసిననీరు లభించదు. అందువలన అప్పుడుకూడ ఎక్కువనీటినే త్రాగవలసియుండును. సరిపోయినంతనీటిని త్రాగినయెడల రక్తము సక్రమముగా అభిసరించును. రక్తపు పోటును నీరు తగ్గించును. నీటిని కండరములలో నిలువయుంచి దేహము వాడుకొనుచుండును.

అందువలన మనము త్రాగునీరు మిక్కిలి నిర్మలముగానుండవలెను, ఉప్పుగానున్నట్టియు, చేదుగానున్నట్టియు, సున్నము మొదలగు ఖనిజములు చేరియున్నట్టియు నీటిని త్రాగరాదు. అట్టిసీతే తప్ప దొరకని చోటులయందు నివసించువారు మరగకాచిన నీటిని తేల్చి రోగులకు ఈయవలెను.

రోగనివారకములగు ఆహారములు

మనఆహారమందలి లోపములే అసంఖ్యాకములగు వ్యాధులకు కారణములనిచిచరించుచున్నాను. ఇది అతిశయోక్తి ఎవరమాత్రమును కాదు. కనుక ఆహారమందలి లోపములను సవరించినంతనే రోగములును మాయమగుచున్నవి. అందువలన ప్రకృతి చికిత్సయందు ఆహార శాస్త్రమునకు ప్రాధాన్య మియబడుచున్నది.

ఆహారమందలి లోపములు అసంఖ్యాకములుగా నుండును. ప్రతివారును నేనో యొకలోపమును చేయుచునేయున్నారు. కొందరు తినవలసిన దాని కన్న ఎక్కువతీందురు. మరికొందరు తక్కువ తీందురు. మరికొందరు దేహమునకు అత్యవసరములగు విటమినులు, లోహాలవణములులేని ఆహారమును ఎక్కువగా తీందురు. కొందరు సకాలమున భుజింపరు. కొందరికి భోజనకాలమున ఎక్కడా లేనితొందర. కొందరు భోజనముమధ్య నీరు త్రాగుచుందురు. కొందరు కలకూడనిపదార్థములు కలుపుకొనితీందురు. కొందరు ఎక్కువగా నిలువయుంచిన పదార్థములను తీందురు కొందరు మసాలాలు వేసిన పదార్థములు తీందురు. కొందరు చప్పని వస్తువులు తీందురు. కొందరు రోజూ ఒకటే పదార్థముతో తీందురు. కొందరు జ్వలముకాని పదార్థములు తినెదరు. కొందరు మిక్కిలి చల్లని పదార్థములు, కొందరు వేడిపదార్థములు తినెదరు.

మిక్కిలి అలసియున్నప్పుడును మనస్సు ఉద్రేకించి యున్నప్పుడును కొందరుతినెదరు.

ఆహారమునందలి లోపములవలన కడుపు బరువగుట, ఊదినట్లుండుట, తలనొప్పి, నీరసము కలుగును. వీనియన్నిటికిని మలబద్ధకముమూలకారణమైయుండును. ఇదివరకే మలబద్ధకమునకు చికిత్సచెప్పబడియున్నది. ఈసందర్భమున ఆభాగమును ఒకతూరితీసి చదువుడు.

మలబద్ధకమే రోగములన్నిటికిని ప్రధాన కారణమగుటవలన మనఆహారమునందు మలవిమోచనకరములగు పదార్థములనుకూడ చేర్చితివలెను. అవియేవనగా:—

పాయలకూర, పొన్నగంటి, చక్కెరవల్లి, చిక్కి, బొడ్డి, పాలకూర, తోటకూర, మొత్తికూర, కూతురు బుడమ, టామెటో, కాబేజి, కాలీఫ్లవర్, ద్రాక్ష, రాచఉసిరిక, గుమ్మడి, సూర, (ఆనప) బీర, పొట్ల, దోస, దొండ, లేతచిక్కుడు, ముల్లంగి, ఆల్ఫురా, జలదారు, పండ్లు ధాన్యములపైనుండు తవుడు.

సన్ననివారు బలియుటకు

సన్ననివారు బలియుటకు ముందు ఆకలి జ్వలించుటకై నారింజ మొదలగు ఫలరసములను త్రాగవలెను. తరువాత ఆకలి వృద్ధియైన కొలదిని కొంచెము కొంచెముగా నానవేసిన గోధుమలో, లేక గోధుమ రొట్టెయో, క్రిమ క్రిమముగా పెంచుచు నిచ్చుచుండవలెను. తరువాత కొంచెము కొవ్వుపదార్థములనుకూడ ఇచ్చుచుండవలెను. మాంసకృత్తులను కొద్దిగా మాత్రమే యిచ్చుచుండవలెను. సున్నము, లోహము (ఇనుము) విటమినులు (జీవసత్తులు) గల ఆహారములు ఇందుకు ఎక్కువ అవసరమై యున్నవి. నిశ్చాంతితోకూడిన క్షీరాహారమువలన నింత

కన్న ఎడిగా గుణమిచ్చునని బెనిడిక్ట్ లిట్టగారు వ్రాయుచున్నారు.

ఉపవాసము

దేహమునందు మాలిన్యములు ఎక్కువగా చేరినప్పుడు కొలదికాలము ఉపవాస ముండవలెను. అతిసారము, గ్రిహణి, వాంతులు, కలరా కడుపు ఉబ్బరము మొదలగు వ్యాధులందెల్ల ఉదరమున మాలిన్యములు మురుగుచుండును గాన ఆదినములలో ఉపవసించుటవలన చాలమేలు కలుగును. ఆనేకలు దీర్ఘోపసాసములవలన మేలుకలుగునని నమ్మెదరు. దీర్ఘోపవాసములందు దేహమునందలి అన్ని అవయవములనుండియు ద్రవములు పిండిపడి దేహయంత్రమును నడిపించును. అందు ప్రమాదములు కలుగవచ్చును. 2,3, దినములు ఉపవసించుటకు ఎవరిసహాయమును అక్రమలేదు, కాని అంశకు ఎక్కువకాలము చేయవలసినప్పుడెల్ల సమర్థుడగు ప్రకృతినై ద్యుఃసమీపమునందే చేయవలెను. 20 దినములకు ఎక్కువకాలము చేయవలసినప్పుడు ఇతర సాంప్రదాయికవైద్యుల సహాయముకూడ పొందవచ్చును. ఉపవాస కాలమున నీరు ఎక్కువగా త్రాగుచుండవలెను. ఫలరసములను త్రాగుచు చేయు ఉపవాసములవలన ఎక్కువ నమ్మకముగను ప్రమాదరహితముగను సుగుణములు కలుగుచుండుట ప్రత్యక్షానుభవమునచూచియున్నాము. ఉపవాస కాలమున ప్రతిదినమును ఎనిమా చేయుచుండవలెను. మాంసకృత్తులులేని ఆహారములు తినుచుండుటవలన ఉపవసించుటవలెనే సుగుణములు కలుగునని డా. కెల్లాగ్ గారి నమ్మకము. మాంసకృత్తులవలననే త్వరగా క్రుళ్లు పుట్టుచుండునని ఆతని నమ్మకము. అందువలన మాంసకృత్తులు మానినప్పుడు క్రొత్తమాలిన్యములును విషములును దేహమునందు కలుగవు.

పథ్యమునందలి కొన్ని రకములు

కొన్ని ప్రయోజనముల కొరకు కొన్ని రకముల పథ్యము లున్నవి. వాని నీక్రింద వేర్వేరు చున్నాము.

లావును తగ్గించుటకు : ఇప్పుడు దేశమున ననేకులు తమలావును తగ్గించుకొనవలయుననియు తామును సన్నగా నాజూకుగా యువతీ యువకులవలె నుకుమారముగా కాన్పింప వలయు ననియు ప్రయత్నించు చున్నారు. ఆ విధమగు సలహాను కోరుచున్నారు. కాని వివేకము గల లావు ఒకప్పుడు బాధింప కుండునంతవరకు ఎవ్వరును తగ్గించుటకు ప్రత్యేక ప్రయత్నము చేయరాదు. ఏలయన అట్లుచేయుటలో కొంత ఆరోగ్యము చెడిపోవచ్చును. ఉపవాస కాలమున దేహమునందలి కొవ్వుగాక ఇతర ధాతువులను తగ్గిపోవును.

లావును తగ్గించుటకు తిను నాహారములందు కొత్తగా కొవ్వు చేర్చునట్టి వానిని తినగూడదు. కర్బన్ హైడ్రేజములను అసగా పిండిపదార్థములను, తీపిపదార్థములను, క్రొవ్వుపదార్థములను తినవలెను. ఆహారమునందు ఆకుకూరలు, కాయగూరలు, పండ్లు మజ్జిగ ఎక్కువ భాగముగా నుండవలెను. ఉపవాసము చేసినప్పటికన్న ఇట్లు చేయుటవలన సుఖముగా నుండును. ఈపద్ధతి నిరపాయ కరమైనది. ఉప్పు చాలవరకు తగ్గింపవలెను. వీలుగా నున్న మానివేయవలెను. చెమట కలుగునట్లు ఎండలో తిరుగుటయో, ఆవిరి పట్టటయో, గొంగళి చుట్టలు వేయుటయో, చేయవలసియున్నది. ఇంచువలన దేహమునందలి మాలిన్యములు పోవుటకు మార్గ మేర్పడును. దేహమునకు చెమట కలిగినప్పుడెల్ల చన్నిటి స్నానము చేయుచుండవలెను.

గ్రహణికై : మాంసము, గుడ్లు, పప్పు, దుంపలు మొదలగు వానిని మానవలెను. పండ్లరసములను ఆకుకూరలను తినవచ్చును. వానివలన సహితము గ్రహణి తగ్గనియెడల చన్నిరు త్రాగుచు ఉపవసించుట మేలు.

ఆస్ట్రపిత్తమునకు : జీర్ణాశయమునందు పులుపు ఎక్కువైనపుడు ఈవ్యాధికలుగును. భోజనము చేసినతరువాత 2, 3, గంటలకు జీర్ణకోశమునందు నొప్పియు మంటలును కలుగును. రోగనిదానముచేసిన తరువాత ఈక్రింది ఆహారములను మానవలెను:—మాంసము, మాంసముతో సంబంధించిన కూరలు, పాలు, జన్ను, పంచదార, మసాలాలు చేర్చిన పదార్థములు, మిక్కిలి వేడియైన పదార్థములు, మిక్కిలి చల్లని పదార్థములు, పుల్లనిపండ్లు, కాడి, సారాయి, ఉప్పు, పొగాకు, కాఫి, ఎక్కువగా తినుట, ఎక్కువసారులు తినుట, నియమములేకుండ తినుట మానవలెను. మల బద్ధకము లేకుండునట్లు చూచుకొనవలెను.

బీర్ణాశయ ప్రణాళి : మాంసకృత్తులు, ఉద్రేకమును గలిగించు తాలింపులు, మసాలాలు, మొదలగునవి మానవలెను. సులువుగా జీర్ణమై మలములను వెలువరించు పదార్థములనే తినవలెను.

అతిమూత్రమునకు : చమురుగల కాయలను ధారాళముగా తినవచ్చును. ఆహారము నందు ఎక్కువభాగము పిప్పిగల పదార్థములుండవలయును. ఆకుకూరలను కాయగూరలను తినుట వలన అతిమూత్రము తగ్గును. ప్రేగులయందు కుళ్లు పుట్టకుండా చూడవలయును. ప్రేగులయందు కుళ్లు కలిగినప్పుడు వృక్కము (pancreas) చెడును. అందు వలన దేహము నందలి శర్కర కాలి (పచనమై) శక్తిగా మారదు. అది మూత్రముతో కలిసి వచ్చుచుండును. తిను పంచదార,

తియ్యని పదార్థములు, తియ్యనిపండ్లు, తెల్లనిపిండి, ధాన్యములు, బంగాళాదుంపలు, మొదలగు కర్బన్ హైద్రజము లెల్ల తగ్గింపవలెను. మాంసము, గుడ్లు కాక మిగిలిన మాంసకృత్తులను అనగా పప్పుపదార్థములను తినవచ్చును.

గర్భిణీశ్రీలకు: తల్లికిని గర్భమునందున్న బిడ్డకును బలకరములగు ఆహారములు అవసరము. అవి ఏవనగా: తవుడు తీయని బియ్యము, ఫలములు, ధాన్యములనుండి తీసిన శర్కర, ఖర్జూర, ద్రాక్ష, రేగు, ఆల్ బఖరా, జలదారు, అత్తిపండు, చిక్కుడు. చమురుగల కాయలు తినవలెను. మంచినీటిని ఎక్కువగా త్రాగవలెను. బెల్లపుపాకము, టీ, కాఫీ, తెల్లబియ్యం, పొట్టు తీసిన ధాన్యములపండ్లు, పిండివంటలు మొదలగు నవి తినరాదు.

జ్వరములకు: ఉపవాసము మిక్కిలి శ్రేష్టమైనది. ఆదినములలో నారింజ, కమలా, బత్తాయి, సంత్రా, సాతుకుడి, కిచ్చిలీ, పచ్చిదాక్ష పచ్చి కిసిమిస్, ఆల్ బఖరా, జలదారు మొదలగు పండ్లను తినవచ్చును. పలుచని మజ్జిగ పచ్చి కూరగాయలను కూడ కొద్దిగా తినవచ్చును.

బహిరంగపు ప్రణామములకు: విటమినులు అనగా జీవసత్తులుగల ఆహారములు, ఇనుము సున్నము ఎక్కువగాగల ఆహారములు ధారాళముగా తినవలెను. కూరగాయలను, పండ్లను, కర్బన్ హైద్రజములను తినవచ్చును. మాంసకృత్తులను మానవలెను.

ప్రశ్నలు

౧. భేదికరములగు ఆహారములన్నిటిని షేర్చోనుము.
౨. మాంసముయొక్క గుణములను షేర్చోని అది ఎందుకు తినరాదో వివరింపుము.
౩. పాలు ఆహారముగా నిచ్చునప్పుడు గమనించు విధులెవ్వి?
౪. మనిషి ఒరువును తగ్గించుటకు ఏ ఆహారములను తినవలెను?
౫. ఉపవాసమువలన ఎట్లు రోగనివారణమగును? దానిని విధించుటలో గమనించేవలసిన విధులేవి?
౬. కాఫీ, టీ, కోకోలను త్రాగినప్పుడు కలుగు హాని ఏమి?
౭. జ్వరకాలమున ఎట్టి ఆహారమును తినవలెను.
౮. అతిమాత్రరోగి తినవలసిన ఆహారమేది?
౯. జీర్ణాశయ వ్యాధులుగల రోగికి ఎట్టి ఆహారము నీయవలయును.
౧౦. ప్రకృతి చికిత్సయందు పథ్యముయొక్క స్థానమేమి?

 జవాబులు కాగితమునకు ఒకవైపుననే వ్రాయవలెను ప్రశ్నసంఖ్య జవాబులకు వేయవలెను. ప్రతికాగితమునకు వరుససంఖ్య వేయవలెను. కాగితములన్నియు కుట్టవలెను; లేదా కట్టవలెను.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౧౧ వ పాఠము

మర్దన చికిత్స

అనాదికాలమునుండియు దేహమునకు మర్దన చేయుటవలన లాభములు కలవని గ్రహించి ఆచరించుచున్నట్లు మనకు తెలియును. ప్రకృతి వైద్యలేకాక మందువైద్యులు కూడ ఈచికిత్సా విధానముయొక్క మాహాత్మ్యమును గ్రహించి యుండిరి. వాగ్గృతమునందును సుశ్రుతమందును మర్దనచికిత్సయొక్క ప్రశంస కలదు. వాత్స్యాయనుడును మర్దనమును అభివర్ణించియున్నాడు. జె. పి. ముల్లర్, జె. హెచ్. కెల్లాగ్ మొనలగు పాశ్చాత్యపండితులును మర్దనచికిత్సను ఎక్కువగా ప్రచారముచేసియున్నారు.

ఇట్టి మర్దనచికిత్సయొక్క ప్రయోజన మేమని మీరు అడుగవచ్చును. అవి అసంఖ్యాకములు. మర్దన చేయుటవలన దేహమునందలి కండరము లకు విశ్రాంతి కలుగును. రక్తాభిసరణము వృద్ధిపొందును. సముద్రోపుపాచి (స్పంజి) సీటిని పీల్చుకొనునట్లు మన దేహమునందలి కండరములచే పీల్చుకొనబడిన విషములు మర్దనచేసిస్పృశు బయటికి విడివేయబడును. మర్దనవలన నాడీ శక్తియందు ఉజ్జ్వలము కలుగును. నాడులయందలి గమనము వృద్ధిపొందును. ఊపిరితిత్తులు బాగుగా పనిచేయ నారంభించును. నాడులయందలి ఉద్రేకములు తగ్గిపోవును. కీళ్లయందు సలిచి పోయిన చెడులవణములు తగ్గిపోవును. ఆరోగ్యవంతుడు రోగికి మర్దన చేయునప్పుడు ఆరోగ్యవంతుని దేహమునుండి ఒక మహాత్తరమైన శక్తి (ధాతుకాంతశక్తి) రోగి దేహములోనికి ప్రవహించును. ఈసంగతి అనేకులకు తెలియదు

ఈ విషయమును గురించి విశేషముగా తెలిసి కొనదలచినవారు సానిశితవైద్యమును చదువవలెను.

మానవుడై జన్మమెత్తినందున పరులకు మేలు కలుగుటకుతాను త్యాగముచేయుటకన్న ప్రయోజన మేమున్నది? అని, రంజితేవుడు, కన్లుడు, బిలి, కీషుడు, రామకృష్ణాది త్యాగధనుల జీవితములు పురాణపరిస్థితులలో కదా? త్యాగమువలననే మానవజీవితము ఉన్నదని బొందును. కృమ కృమముగా ఆత్మోపలబ్ధికిని త్యాగమే హేతువగును.

మర్దనచేయువానికి ఎక్కువ బాధ్యత లుండును. ఎక్కువ హక్కులుకూడ కలవు. బుద్ధిపూర్వకముగా తన దేహమునుండి కొంత ధాతుకాంత శక్తిని అతడు రోగికి వ్యాపింపజేయును. అందువలన రోగికి శాశ్వతమగు లాభము కలుగును. మర్దనచేయువారికి తాత్కాలికమగు నష్టము కలుగును కాని సూర్యకాంతియందు తిరుగుటవలనను, సత్యము వచించుటవలనను, త్యాగమహిమవలనను, పరులకుమేలుచేసేతిమను సంతోషమువలనను ఆ లోటు పూర్తయగును.

అందువలన మర్దనచేయదలచినవాడు ఆరోగ్యవంతుడై బలవంతుడై యుండవలెను. శుచిగ నుండవలెను. ఉల్లాసియు ఆకిర్ణవంతమైన మృదు స్వభావముకలవాడు నయియుండవలెను. మర్దనచేయునది స్త్రీ యైనప్పుడును ఈ నియమములే చెల్లును. అట్టివారు మర్దనచేసినప్పుడే సుగుణములు నిశ్చయముగా కలుగును.

మర్దనముచేయువాడు రోగికి కుడిపక్కగా అభిముఖముగా నిలిచియుండును. రోగి బల్లమీద కాని, పడకకుర్చీలోకాని పరుండును. రోగికి శక్తియున్నయెడల ఎక్కువీటమీద కూర్చుండవచ్చును. ఎట్టిఉద్దేశములును లేక రోగి శాంతముగా నుండవలెను. తనకు మర్దనవలన అద్భుతమైన సుగుణములు గలుగునను సమ్మిక్తో నుండవలెను. మర్దనచేయువారు తమ దేహమునందుండి ధాతుకాంతశక్తిని రోగిపై నిర్విఘ్నముగా నిలువబడి యుండవలెను. తరువాతచాకచక్యముతోడను లాఘవముతోడను మర్దనచేయవలయును. అప్పుడు వానిచేతివ్రేళ్ళగుండ ధాతుకాంతశక్తి రోగికి చేరును. ఇట్లు దినదినమును మర్దనచేయువారి దేహమునందలి ధాతుకాంతశక్తి మిక్కిలి సున్నితమైనదగును. దానికిమిక్కిలి త్వరగా చొరబారు శక్తి కలిగియుండును. అట్టి శక్తిగల మర్దకులు మర్దనచేసినప్పుడు రోగులకు తాత్కాలికముగా సుర్దకుని స్పర్శ సుఖతరముగ నుండుటయేకాక త్వరగను రూఢిగను సుగుణములు కలుగుచుండును.

మర్దన చేసినప్పుడెల్ల రోగికిగల బాధలు తాత్కాలికముగా ఉపశమించితిరును. ప్రకృతిచికిత్సలయందైనను మర్దనకు సాటివచ్చు చికిత్సాప్రక్రియలు చాల అరుదుగనే యున్నవి. కావున ప్రకృతిచికిత్సకుడుగా నుండదలచినవా డెల్లనీ శాఖయందు నేర్పును గడింపవలయును. అప్పుడు అతడు సులువుగా రోగమును కుదుర్చగలిగియుండును. జనులు అతనిని బహుమానింతురు. అతని కీర్తి నలుదిక్కులను వ్యాపించును. అతని స్పర్శవలన అనేకులు సుఖింతురు. దేహముపై భాగమునపిరుకుటకు మర్దనయని పేరు. అది అనేక విధములుగా నుండును. ఒక్కొక్క బాధకు ఒక్కొక్క విధముగా మర్దన చేయవలెను.

ఎట్లు చేయవలసిన మర్దన అట్లు చేసినప్పుడే సరియైన సుగుణములు కలుగును.

మర్దన ఆరువిధములు: ౧ ఉత్పాదనము ౨ వీడనము ౩ ప్రహారణము ౪ ఘర్షణము ౫ మర్దనము ౬ స్పందనము - దీనినే హర్షకమనియు నందురు. ప్రహారణము తిరిగి అయిదు విధములు: ౧ తాడనము ౨ వాద్యము ౩ ఛేద్యము ౪ ఆస్ఫాలనము ౫ సంఘటకము.

ఇందు ఒక్కొక్కవిధమగు మర్దనకు ఒక్కొక్కవిధమగు ఫలము కలదు. ప్రవిధమగు మర్దనచేయవలసినప్పుడు ఆవిధమగు మర్దన చేయుటవలననే మంచి ఫలములు కలుగును. ఒక్కొక్కవిధమగు మర్దనవలన రోగము ఎక్కువగును. అట్టివానిని తెలిసి మానవలెను. ఆ విషయములు ముందు వ్రాసెదము.

ప్రకృతిచికిత్సకుడు మర్దనకు అనుగుణకబల్లను సంపాదింపవలెను. ఆ బల్లమీద రోగి పరుండి యున్నప్పుడు మర్దనచేయువాడు ఎక్కువగావంగవలసిన అనసర ముండరాదు. మర్దనచేయుటకు వీలుకానంత ఎక్కువ ఎత్తుగను ఉండరాదు. అట్టి బల్లనే సంపాదించుకొనవలెను, లేదా చేయించుకొనవలెను. ఆ బల్లపై ఒక గట్టి పరుపో, లేక కొన్ని మడతలువేసిన గొంగళియో పరచవలయును. దానిపై మురికియు, దుర్వాసనయు, మరకలును లేని బాగుగాఉడికిన దుప్పటినికాని జముకాణాను కాని పరచవలయును. దానిపై పరున్నప్పుడు రోగికి హాయిగానుండును. ప్రకృతి రోగికి మర్దన ముగించినప్పుడెల్ల పై నున్న దుప్పటిని తీసివేయవలయును. దానిని తరువాత బాగుగా ఉతికించవలయును.

రోగి కౌషీనమును(గోచి)మాత్రము ధరించి ఆ బల్లపై పరుండవలయును.

రోగిమీద నియోగ పలుచనిగుడ్డ కప్పవలయును. ముఖము మూయరాదు. మర్దన చేయు దేహభాగముపైనున్న వస్త్రమును మాత్రము తొలగించి ఆప్రదేశమును మర్దనచేయవలయును. తరువాత ఆ భాగమును మూసివేసి వేరొక భాగముమీది గుడ్డను తొలగించి యిట్లే మర్దన చేయవలయును. మర్దనచేయునప్పుడు పై నకప్పిన గుడ్డ మర్దనచేయువానికి ఆటంకముగా నుండరాదు.

రోగిసంస్కార దేహమునందలి కలము సహసశక్తి మొదలగువానిని బాగుగా పోలీసియుండి మర్దన చేయవలయును. ప్రతిస్పృహస్యక్రియ ఒకానొక ఫలముకొరకు మాత్రమే చేయవలయును. గుడ్డను చేను మేసిపట్టు మర్దన చేయరాదు. నీలు చాలులేకుండ ఎత్లెట్లో మర్దనచేసి, పిసికి, మెలివేసి రోగిని సూసగించవచ్చును. కాని ఆమోక్షమును రోగి త్వరలోనే గుర్తించును. దానివలన ప్రకృతిచికిత్సకునిబండ్లారము బయటపడును.

మిక్కిలి మోటుగా మర్దన చేయరాదు. దానివలన రోగికి బాధయే కలుగునుకాని, కలుగవలసిన మంచి ఫలములు కలుగవు. కనుక రోగికి హితవగునట్లు మృదువుగా మర్దించుటయే అలవాటు చేసికొనవలెను. ఏ కండరమును పిండవద్దు. చర్మమును గిల్లవద్దు. ఇట్లొకతూరి నీవుచేసినయెడల రోగి నిన్ను చూచినప్పుడెల్ల భయపడుచుండును. క్రొత్తగా మర్దన చేయుట ఆరంభించినవారెల్ల గట్టిగా పిసికినందువలన ఎక్కువ ఫలముండునని వారు భ్రమపడియెదరు. కాని బలహీనురాలైన స్త్రీకి నెమ్మదిగా పిసికినప్పుడే ఎక్కువ ఫలముగా నుండును. ప్రయోజనమును ఎక్కువకలుగును. ప్రాణములు అననిపోవునట్లు పిసుకు మోటువాని మర్దనవలన బాధయేకాని ఫలమేమియునుండదు,

మర్దనచేయుటకుముందు రోగి బాగుగా విశ్రాంతి తీసికొనవలయును. దేహమే కాక మనస్సుకూడ విశ్రాంతిని పొందవలయును. తరువాత సతకు దేహమును మరచిపోవునట్లు తన యిష్టదేవమును ధ్యానింపవలయును. మనస్వర్ధకు వచ్చు రోగు లందరును దాదాపుగా నాడులయందు ఉదేకముచేత బాధపడుచున్నవారే. జాగ్రత్తగా పరీక్షించిపట్టుడు వారి కండరము లన్నియు నెదో పనిచేయుటకు సిద్ధముగా నున్నవాని కండరములవలె తయారుగా నుండును. అవి యన్నియు ముడుచుకొని యుండును. అవయవము లన్నియు విశ్రాంతిని పొందునట్లు దేహకండరములను స్థిలమున కొర్రుము. అకడు అవయవముల నెల్ల స్థిలించును. అతడు అట్లు భావించునే కాని కొన్ని కండరములు ఇంకను ముడుచుకొనియే యుండును. ఇట్లే నేపి అనేకులు ధనము కొరకను, అధికారముకొరకను, నాశితక్తిని మిక్కిలి వ్యయపరచుచున్నారు. వానిలో “నీ కండరములు బాగుగా స్థిలమేదు. అవి యింకను ముడుచుకొనియే యున్నవి. వానిని బాగుగా స్థిలము (Relax) కిన్న అవకారము జరుగును. కనుక దేహమును బాగుగా స్థిలము” అని చెప్పవలయును. నీవు చేయుమర్దనవలనను నీవు ఇచ్చు ఆదేశములవలనను వానికి కండరములను స్థిలించు నేర్పు కలుగును. రోగి సుఖముగా బల్లపై పగున్న తరువాత నీ చేతులను చల్లని నీటితో కడిగికొనుము. రోగి వెల్లకిలపరుండును. అప్పుడు భ్రమములనుండి ప్రారంభించిన నందచేయి, మునిచేయి, చెయ్యితో మర్దన ముగింపవలయును. తరువాత కంఠమువద్ద ప్రాణిం భించి ఎమరుకొమ్ము, ఉదరము, బయటితోడ, పిక్కలు, పాదములతో ముగింపవలయును. తరువాత అతడు బోర్ల పరుండును. అప్పుడు లోపలి

తొడలు, పిక్కలు మర్దన చేయవలయును. చిట్ట చివరకు వెన్నునందలి కండరములను స్పృశించి మర్దన చేయవలయును.

మర్దనచేయటాలో నీక్రిందిక్రిమి మనలంబింప వలయును. ఉత్పాదనము, ఘర్షణము మొదలు చేయవలయును. తరువాత మృదువీడనము, పరివీడనము తరువాత చేయవలయును. ఆతరువాత తాడనాని ప్రహరణము చేయవలయును. దాని తరువాత స్పృశముచేసి ఉత్పాదనముతో ముగింపవలయును. మర్దన సంబంధమగు పైన పేర్కొనబడిన ప్రక్రియల వివరములు యీక్రింద నీయబడుచున్నవి:—

౧ ఉత్పాదనము (Stroking)

రోగియొక్క దేహముమీద ఆరచేతినీ ఆనించి మీదకు ఎక్కువదూరము తోముటకు ఉత్పాదనమని పేరు. చేతుల చివరలనుండి భుజము వంకకును; పాదములనుండి అంచలనంకికను; ఉదరమునుండి యెగువకు అనగా హృదయమువంకకు; కుడినైపున ఆరంభించి యెడమ వైపునకును; ఎడమవైపున ఆరంభించి కుడివైపునకును మూల వాటముగా తోమవలెను. ఇట్లే వీపుపైన క్రింద ఆరంభించి మీదకు మూలవాటముగా తోమవలెను. వెన్నుపైన రుద్దనప్పుడు మూలవాటముగా రుద్దవలయునేగాని మెదడువంకకు నూటిగా నెప్పుడును తోమరాదు.

౨ వీడనము (Kneading)

వీడనమనగా పిసుకట, మెలివేయుట, గట్టిగా నొక్కటయును పేరును. కండరములను అరచేతి తోను వ్రేళ్లతోను గట్టిగానొక్కి పిసుకవలయును. కండరములను గట్టిగా పట్టవలయునే కాని మోటుగా పట్టరాదు. తోమునప్పుడు జారినట్లు

పిసుకునపుడు చేయిజారరాదు. కండరములను చుట్టవలయును. పరివీడనమందు చేతియొక్కయు కాళ్లయొక్కయు కండరములను లోపలనుండు ఎముకచుట్టును చుట్టవలయును. తడివస్త్రము మెలివేసినట్లు రెండుచేతులతోను కండరములను మెలివేయవలయును. అనగా ఒకచేతితో కండరమును ఒకవైపునకు చుట్టినప్పుడు దానికి ఎదురుగానున్న చేతితో అదేకండరము రెండవవైపునకు చుట్టవలయును. ఇట్లే గతులను మార్చి పిసుకవలయును.

లఘువీడనమందు కండరమును మునివ్రేళ్లతోను బాటను వ్రేలుతోను మృదువుగా నొక్కినట్టి మెలివేయవలయును. ఇట్లు చేసినపుడు నాడులు శాంతినిపొందును. పరివీడనమందు చాల లాభములుకలవు. పరివీడనమువలన కండరములకు సరియైనపోషణజరుగును. అందువలన నవి బాగుగా బలపడును. మడుచుకొనిపోయిన కండరములు బాగుగా విరివిజెందును. అండలివిషములు వెడలిపోవును. బలక్షయమును గలిగించు మాలిన్యములులేకండ సశించును. రసమును రక్తమును బాగుగాప్రసహించును. నాడీశక్తి ఉజ్వలముపొందును. రోగపదార్థములు రక్తసంకీర్ణణ దూరమగును.

౩ ప్రహరణము (Percussion)

ప్రహరణమనగా కొట్టుట. సమర్థుడగు ప్రకృతి చికిత్సకడు సులువెరిగి కొట్టినపుడు సుఖముగా నుండి ఆరోగ్యమును గలుగును. అతడు చేతి వ్రేళ్లతో వడిగను, నెమ్మదిగను చరించును.

ఛేద్యము (కోయుట.) (Hacking)

చేతినీ వత్తిగల పెట్టి కనిప్పిక అనగా చిటికిన

వేలు దాని వెంటనున్న అరచేతియొక్క దిగువ భాగము దేహముపై ఆనునట్లు వుంచి కఠిన్తో నరకినట్లుచిన్నచిన్న దెబ్బలనుకొట్టటకు ఛేద్యము అని పేరు.

వాద్యము (వాయింపుట) (Tapping)

అరచేయి వేళ్లుఆనునట్లు వుంచి చరుచుటకు వాద్యమని పేరు.

తాడనము (Slapping)

ప్రక్కనుండి దవడమీద కొట్టినట్లు చేరచుటకు తాడనమని పేరు.

ఆస్పాలనము (Clapping)

అరచేతిని దొన్నెనలెనంచి మోతకలునట్లు చేరచుటకు ఆస్పాలనము అని పేరు.

సంఘటకము (Beating)

పిడికిలిని ముడిచి గ్రుద్దుటకు సంఘటకమని పేరు. ప్రహారణముచేయుట వలన నాడులయొక్క చివరలయందున్న మొద్దశసము పోయి నూతనోష్ణము కలుగును.

చెచుటపోయని స్వభావముగలవారికి ప్రహారణము చేయుటవలన బాగుగా చెమటబోయు స్వభావము ఏర్పడును. ప్రహారణము ఎక్కువకాలము నొప్పికలుగునట్లు చేయుటవలన నాడులయందు చైతన్యము కలుగదు సరిగదా ఉన్న చైతన్యము నశించి చచ్చుపడిపోవును. వెన్నుపాముపై చేసిన మర్దనవలన వెన్నుపామువెంట వ్యాపించియుండి దేహమున కంతటికిని వ్యాపించియుండునట్టి నరములయందు చైతన్యము కలుగును. అందువలన దేహములోపలనుండు అవయవముల గమనము బాగుపడును. వెన్నుపాముపై రుద్దుటకు ముందు కశేరుకా సమీకరణ శాస్త్రమును ఎరిగి యుండవలయును.

౪ ఘర్షణము (Friction)

ఒకానొక భాగముపై చేతితో గట్టిగా నొక్కిపట్టి రుద్దుటకు ఘర్షణమని పేరు. అట్లు చేయుట వలన ధాతువులయందలి మాలిన్యములు కదలవారి పోవును.

౫ మర్దనము (Pressure)

కండరములను నేహమునుండి కొంచెముదూరము లాగి పిసుకుటకు మర్దనమని పేరు. బొటనవేళ్లతోను చేతివేళ్లతోను కండరములను గట్టిగా పట్టి స్వస్థానమునుండి కదలింపవలెను. తరువాత నెమ్మది నెమ్మదిగా పట్టు వదలవలయును. ఇందువలన కండరములు పిరివిజెంతును. అందువలన నాడులఉదేయము తగ్గును.

౬ స్పందనము లేక హారకము (Vibration)

దేహభాగముపై ఒకవేలినికాని చేతియొక్క కొంత భాగమునుకాని మిక్కిలి తేలికగా ఆనించి చక్కలిగింత పెట్టినట్లు కదలించుటకు స్పందనమని పేరు. ఇట్లు చేయుటవలన నవ్వుపూట్లను గాన దీనికే హర్షకమనియు పేరువచ్చినది. ఇట్లు చేయుటవలన సున్నితమగు నరములయందు నవ శక్తి పుట్టును.

చర్మవ్యాధులయందును, గ్రంథులున్నప్పుడును, చర్మము మంటలుగా నున్నప్పుడును, జ్వరములయందును, సంధులయందు మంటలున్నప్పుడును, గర్భిణీస్త్రీలకును, ఋతుమతియైనస్త్రీకిని, రక్తాభిరణమునకు సంబంధించిన తీవ్రమైనవ్యాధులున్నప్పుడును, రక్తవాహికలు తిన్నగాలేనప్పుడును, ఎముకలయందు తరుణమగువ్యాధులున్నప్పుడును, రక్తమునందువిషమున్నప్పుడును, రక్తము దేహమునుండి వెలువడిపోదగిన స్థితులయందు

దును శాస్త్రీయమైన యీ మర్దనచికిత్స చేయ రాను. మర్దన మొదటిదినమున చాలమృదువుగా మంత్రామే చేయవలయును. కొద్దికాలమే చేయవలయును. రోగి మర్దనకు అలవాటుపడికొలదిని మర్దనచేయుకాలమును పెంచవచ్చును. క్రమక్రమముగా గట్టిగా మర్దనచేయవచ్చును.

ఉద్రేకస్వభావముగలవారికి సౌమ్యముగా మర్దన చేయవలయును. వాతస్వభావముగలవారికి అసగా నాడులయందు మాండ్యమున్నవారికి ప్రహరణ ఘర్షణాది తీవ్రప్రక్రియలను చేయవలయును.

నేహముపై మర్దనచేయునప్పుడు హృదయమునకు మర్దనచేయవలయును. మర్దనచేయునాడు చేతికి కొద్దిగామాత్రమే నూనెరాచుకొనవచ్చును. ఒకానొకచోట సంకోచము (Contraction) కలిగినప్పుడు దైశికముగా మర్దనచేయవలయును. అప్పుడు సాధారణముగా పీడనము చేయవలయును.

కొన్ని దేశములయందు మర్దనశాస్త్రమును నేర్పు వాతశాలలున్నవి అందు మాడునెలలు తరిబీయతు పొందినవారికి సర్టిఫికేట్ యిచ్చెదరు. మన దేశమునందుకూడ అట్లు తరిబీయతుపొందిన వారే మర్దనచేయుటమంచిది.

ప్రశ్నలు

౧. చికిత్సాశాస్త్రమున మర్దనచికిత్సకు ఎట్టిసాసముకలదు?
౨. మర్దనచికిత్సయందలి వివిధములగు ప్రక్రియలను వేర్వేరునుము.
౩. మర్దనచేయుటకు ముందు రోగిని ఎట్లు సిద్ధము చేయవలయును? మర్దనచికిత్సయందు అసలంభించవలసిన ఆరోగ్యనియమములేవి? మర్దనచికిత్సకు వుపయోగింపవలసిన ? ల్లయొక్కనిర్మాణము ఎట్లుండవలెను?
౪. పీడనము ఎట్లుచేయవలెను? పీడనమునకును ప్రపీడనమునకును చేయుటయందు గలభేదమేమి? ఫలితములంటు భేదమేమి?
౫. మర్దనచేయుటయందు ఎంతనత్తిడిని చేయవలయును? ఎందువలన?
౬. ప్రహరణమునందలి వివిధప్రక్రియలను వివరింపుము?
౭. పుండును మర్దనచేయుదువా? ఎందువలన?
౮. మర్దనచికిత్సయందు ఏ ప్రక్రియల తరువాత నే ప్రక్రియలను చేయవలయును?
౯. దైశికమర్దనమన నేమి? అది ఎప్పుడు చేయవలయును? దైశికమర్దనమందు ముఖ్యముగా ఉపయోగింపవలసిన ప్రక్రియ ఏది?
౧౦. మొట్టమొదట మర్దన ఎట్లు చేయవలయును?

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౧౨ వ పాఠము

చలన చికిత్స

దేహమునందలి అవయవములను సక్రిమముగా కదలింపనందువలననే రోగములు కలుగుచుండును. దేహమునందలి ప్రతియవయవమునకు సరియైన కదలిక ప్రతిదినమును గలుగుచుండునెడల నెట్టి రోగములును దరిజేరవు. మాచే ప్రచారము చేయబడుచున్న సూర్యసమస్కార చికిత్స వలన దేహావయవములే గాక మానసిక భాగములును బాగుగ కదలింపబడును. అందువలననే మనవారు “ఆరోగ్యం భాస్కరా దిచ్ఛేత్” అన్నారు.

కాని రోగులు సూర్యసమస్కార వ్యాయామములను చేయజాలకు. కనుక వారికొరకై పుల సాయముతో చేయదగిన కొన్ని రకముల కదలికల నిచట వివరింపబోవుచున్నాము. వీనిని ఇతరచికిత్సలకు తోడుగ చేసి రోగులకు ఆరోగ్యమును గలిగింప వీలుగనుండును. కనుక మాచిద్వార్థులు ఈ చలనములను శ్రద్ధగా తెలిసికొనియుండవలెను.

౧ వ - చలనము

రోగిని బల్లమీద వెల్లకిల పరుండబెట్టుము. నెత్తి క్రింద తలగడనుంచుము. రోగి తనచేతులను ప్రక్కలందు సల్లించియుంచును. రోగియొక్క బాహుమూలమును రెండుచేతులతోను పట్టుకొని అక్కడినుండి నొక్కుచు చేతివేళ్ళవరకును తీసికొని రావలెను. ఇట్లు ౬ మొదలు ౧౦ తూరులవరకు చేయుము. ఇట్లే వేళ్ళవద్దను మొదలుపెట్టి భుజ మూలమువరకును పిసుకుచు ముగింపవలెను. ఇట్లు ౬—౧౦ తూరులు చేయవలెను. ఇట్లే రెండవ బాహువునుగూడ చేయుము. తరువాత రోగిని

కొంత యెదురుబలమును ఉపయోగింపమని చెప్పి చేతివేళ్ళవద్ద పట్టుకొని బాహుమూలము వంకకు నెట్టుము. అత డప్పుడు తనశక్తిని నీవంకకు ప్రయోగించుచుండును. తరువాత ఒక్కొక్కచేతినే పైకియెత్తి క్రిందకు దింపుము. తరువాత కుడిచేతిని యెడమకును ఎడమచేతిని కుడికిని కదలింపుము. తరువాత ఒక్కొక్కచేతిని నొప్పి భరింపగలిగినంతవరకు మెలిపెట్టుము. ఇట్లు ఒక్కొక్క చలనము ౬ మొదలు ౧౦ తూరుల వరకు చేయుచుండుము. తరువాత ఒక్కొక్కచేతివేళ్ళినే మణికట్టువంకకు వంచుటకు ప్రయత్నింపుము. రోగి యెదురొడ్లుచుండును. ఈ చలనమువలన రక్తము తిన్నగా అభిసరించును. దానివలన పక్షివాతము, వాత్రగాని తిమరు, (Writer's Cramp) మేహవాతము, ఆమివాతము, చచ్చుసంధులు, మొద్దుబారియుండుట, చలిచేతులు నయమగును. కేశనాళికల యందు, సిరలయందును కదలిక లేక నిలచియున్న రక్తమంతయు అమితముగా హృదయములోనికి ఈ చలనమువలన బ్రవహించును. హృదయము లోనుండి ఊపిరితిత్తులలోనికి పోయి అచట ప్రాణవాయువుతోచేరి పరిశుద్ధమగును. నీచేతియొక్క వత్తిడి తగ్గినంతనే రోగి దేహములోని కేశనాళికలలోనికి పరిశుద్ధమగు రక్తము బ్రవహించును. శుద్ధరక్తముతో నిండుటవలన రోగికి ఆ చేయియంతయు నిండుగాను, బలముగను తోచును. నిలువరక్తమంతయు సిరలలోనికి పోవును. దేహమునుండి యిట్లు మురికిరక్తము పోయి శుద్ధిని బొందును. శుద్ధరక్తము దేహభాగ

ములమీదికి వచ్చును గాన దేహవయవములకు కావలసిన పోషణగలుగును. అందువలన నవి బలపడును.

౨ వ - చ ల న ము

౧వ చలనము నందువలెనే రోగిని బల్లమీద పరుండబెట్టుము. నెత్తికింద దిండునుంచుము. తరువాత రోగియొక్క తొడను రెండుచేతులతోడను గట్టిగాపట్టుకొని తొడవద్దనుండిపాదముల వరకును మెలివేయుచు, పినుకుచు, గిల్లుచు పాదములవరకును తీసుకొనిరమ్ము. తరువాత నెడమచేతితో చీలమండవద్ద గట్టిగాపట్టుకొని కుడిచేతితో పాదమునుపట్టుకొని కుడివైపునకును నెడమవైపునకును వర్తులాకారముగా మెలివేయుము. ఇట్లు ఒక్కొక్కవైపునకు ౬-౧౦ తూరులు మెలివేయుము. తరువాత కుడికాలును, యెడమకాలును, కుడివైపునకు ౬-౧౦ తూరులు కడలింపుము. తరువాత కాలును పైకియెత్తి క్రిందికిదింపుము. ఇట్లు ౬-౧౦ తూరులుచేయుము. తరువాత మోకాలువద్దనుంచి మడిమల పిరుదులకు తగులునట్లు చేయుము. తిరిగి కాలి మునివేళ్లను ముందుకులాగి కాలును బాగుగా పట్టుకొనుము. ఇట్లు ఒక్కొక్కచోటము ౬-౧౦ తూరులు చేయవలెను. ఇట్లు రెండుకాళ్లను కడలింపవలెను.

ఇట్లు చేయుటవలన హృదయమునకు చాల దూరముగానున్న కాళ్లు, పాదములలోనికి రక్తము వడిగా ప్రవహించును. అందువలన నవి సహజముగా వేడియెక్కును. పక్షవాతము, తిమిరు, కటిసిరావేదన (Sciatic rheumatism) రక్తపుపోటు, తగ్గును. కడలించిన భాగములయందలి మురికిరక్తము ౧వ చలనమునందు వలెనే హృదయమువంకకు పోయి శుద్ధిని బొందును.

శుద్ధరక్త మాభాగములలోనికి వచ్చి వానికి పోషణనిచ్చి బలపఱచును.

౩ వ - చ ల న ము

రోగి దిండులేకయే బల్లమీద వెల్లకిలపరుండును. చీలమండవద్ద పట్టుకొని నీవంకకు లాగుము. రోగి వెనుకకు లాగుకొనుచుండును. ఇట్లు ౪-౬ తూరులుచేయుము. తరువాత ఒక్కొక్కపాదమును పట్టుకొని మోకాలువద్ద వంపకయే, నొప్పి లేకుండ యెంతపైకెత్తవచ్చునో అంతయెత్తువరకు నెత్తి క్రిందికి దింపుము. పైకెత్తునప్పుడు రోగి క్రిందికిని క్రిందికి దంపునప్పుడు పైకిని, ఎదురొడ్లుచుండవలెను. ఇట్లుచేయుటవలన కటిసిరావేదనతగ్గును. గమననాడులయందలిచచ్చుతగ్గును. ఈ వ్యాధియందు రోగి నడువజాలడు స్త్రీలయందు గలుగు గర్భాశయసంబంధమగు వ్యాధులు దీనివలన కుదురును.

౪ వ - చ ల న ము

౩వ చలనమునందు వలెనే రోగి పొందును. తరువాత మణికిట్టువద్ద పట్టుకొని నీవంకకు లాగుము. రోగి తనవంకకు లాగుకొనుచుండును. తరువాతచేతిని ప్రక్కలకు వదలుము. నీవంకకు లాగు నప్పుడు రోగి గాలిని వదలివేయును. ప్రక్కలకు నచ్చునప్పుడు గాలిని బాగుగా లోనికి పీల్చుకొనును. ఇట్లు ౪-౬ తూరులుచేయుము. రోగి అలవాటుపడినకొలదిని యింకను నెక్కువ తూరులుచేయుము.

ఇట్లు చేయుచుండుటవలన ఉబ్బసము, గుండెలయందు తరుణముగా నున్న బాధలు, తిగ్గును. హృదయమువిరివియగును. ఉరములోపలిభాగము లన్నియు బలపడును. కానశ్వాసాశయవ్రణము, వాయునాళవ్రణము మొదలగునవి తగ్గును. రక్తాశీసరణము బాగుపడును. ఉరమునందలి కండ

రములన్నియు బలపడును. పరిశుద్ధమగుగాలి రోగగ్రస్తమైన అరలలోనికిపోయి అందలి చీమును వెలువరించును. అంతటితో నిరోధములు తీరిపోవును. రోగగ్రస్తములైన భాగములు ఆరోగ్యవంతము లగును.

౧ వ - చ ల న ము

తలకింద దిండ్రనుంచుకొని రోగి బల్లమీద పరుండును. కుడిచేతితో చీలనుండకట్టుకొని యెడమచేతిని మోకాలుమీద నుంచుము. పిక్కలను తొడలమీదికిసి, తొడలను ఉడరముమీదికిని నొక్కము. ఇట్లు ౬—౧౦ తూరులుచేయుము. నీవు కదలించుచుండవచ్చును రోగి తనపిక్కలు మొదలగువానితో నెమ రొడ్డుచుండును.

ఇది బృహత్తు, కటికిరావేదన, మొ॥ వ్యాధుల యందు ఉపయోగించును. పిక్కలు, అండలు, ఉడరమునందలి కండరములు దీనివలన బలపడును.

౨ వ - చ ల న ము

రోగి వెల్లకిలపరుండును. మోకాళ్ళపై పుట్టిననుండును. కుడిమలు సిరిగిలకు ఆసియుండును. అప్పుడు రోగి పొట్టపై చేతులనుంచి, నెమ్మదిగను, గట్టిగాను పొట్టకండరమును చేతితో అణచిపెట్టి కుడినుండి ఎడమకును, ఎడమనుండి కుడికిని రుద్దవలయును. విడికిలిపట్టి లందికపై నుంచి పెద్దప్రేగు వెంట మొదట పైకిని తరువాత అడ్లముగా నెడమకును- తర్వాత పైనుండి దిగునకును- రుద్దవలయును. ఇట్లు నెమ్మదిగా పదితూగులు చేయవలయును.

ఇట్లు చేయుటవలన పెద్దప్రేగునకు బాగుగా వత్తిడి తగులును ఉడరములోపలి ఆవరణ బాగుగా బలపడును. మలపుత్తిల్లిలోపలిమాలిన్యములు బాగుగా బయటికి గెంటివేయబడును.

అందువలన రోగి తినిన ఆహారము మొక్క సారము ప్రేగులలోనుండి సులువుగా దేహములోనికి ఇంకును. ఈమర్దనమువలన మలబద్ధకము అంత రించును. కడుపునొప్పి, కడుపునందలిశూల మొదలగునవి పోవును. పైత్యకోశము, స్త్రీహము, మూత్రపిండములు ఉజ్జ్వలముపొందును. ఆకలి వృద్ధియగును.

౩ వ - చ ల న ము

దిండులేకయే రోగి వెల్లకిల పరుండును. వాని వాదములను బల్లకు ఆనించి పట్టుకొనుము. రోగి ప్రాయత్నముచేసి కూర్చుండును. రోగి లేవలేని స్థితిలో నున్నయెడల అతని వెన్నుకింద చేతి నుంచి వేరొకరు సహాయపడవలయును. రోగి లేచు సుపుడు మెల్లగా లేవవలయును. ఇట్లు నాలుగు తూరులు చేయవలయును.

ఇట్లు చేయుటవలన పైత్యకోశమును, స్త్రీహమును ఉజ్జ్వలము పొందును. నెన్నుపాము బలపడును.

౪ వ - చ ల న ము

రోగి ఒకకన్నీపై కూర్చుండును. చేతులను నెంటిని భుజములపై నానించును. నీవు వెనుక నిలుచుండి ఆనెండు చేతులను నీనెండు చేతులతో పట్టుకొని నీనైపునకు లాగుకొనుము. తరువాత రోగి తనచేతులను ఎప్పటిస్థానమున చేర్చును. ఇట్లు నాలుగు అయిదు తూరులుచేయుము. నీవు లాగునపుడు అతడును, అతడు లాగునపుడు నీవును నిరోధించుచుండవలెను. ఇట్లు చేయుటవలన నాలుగవ చలనముం దేసుగుణముల్లు కలుగనని చెప్పబడినవో, ఆసుగుణములెల్ల యీ చలనము సంధును కల్గును. నాలుగవచలనముకిన్నె నీ ఎనిమిదవచలనము ఎక్కవ బలకర్మమైనది. శ్వాసాశయములందలి కండరములు దీనిచే బలపడును. పుష్కలదాహము శ్వాసాశయ

ప్రణామము ఉబ్బసము ప్రకృతైముకలయందలి వాతము దీనిచే హరించును.

౯ వ - చ ల స ము

రోగి యొకచాసపై కూర్చుండును. వాని వెన్ను పామునందలి పై భాగమున ఒక దిండునుంచి దానిపై నీ రెండు మోకాళ్లను నొక్కిపెట్టుము. తర్వాత వాని రెండు భుజములను నీ సందిటి యందుంచి నీ వైపునకు లాగుకొనుము. నీవు అట్లు లాగుచున్నప్పుడు రోగి బాగుగ గాలిని లోనికి పీల్చుకొనును. తరువాత నెమ్మదిగా స్వస్థానమునకు వదలివేయుము. అట్లే దిండును వెన్నుపామునందలి మధ్యభాగమునకుదింపి నీ మోకాళ్లను దానిపై నొక్కిపెట్టి వాని భుజములను నీ సందిటితో పట్టి నీ వంకకులాగుము. తర్వాత మెల్లగావదలుము. ఇట్లు నాలుగైదు తూరులు చేయుము. ఇట్లు చేయుటవలన నుబ్బసము, వ్యాధయమునందలి తరుణములగు నొప్పులును తగ్గును. ఉరము విశాలమగును. శ్వాసాశయములు బలపడును. ఇట్లు చేయుటవలన వెంటనే ఊపిరి తిత్తులలోనికి గాలిచేరును. అందువలన రోగము గల భాగమునందలి మాలిన్యములు వెడలిపోవును. ఎంత సుకుమారులకైనను, జాగ్రత్తగా చేసిన యెడల నీచికిళ్ళు ఉపయోగించును.

౧౦ వ - చ ల స ము

రోగిబల్లమీద వెల్లకిలపరుండును. నీ ఎడమచేతిని రోగియొక్క గడ్డముకిందను, కుడిచేతిని మెడ క్కిందను ఉంచి తలను నీవంకకులాగి వదలుము. ఇట్లు నాలుగుతూరులు చేయుము. తరువాత అట్లే పట్టుకొని కుడివైపున కొకతూరి యెడమ కొకతూరియు వర్తమాకారముగా రోగితలను తిప్పవలెను. ఇట్లు మూడుతూరులతరువాత రోగితలను వదలి వానినుదురు మీద నెమ్మదిగా

చఱచుము. తరువాత రోగిని బోర్లపరుండ నిచ్చి మెడమీదనుండు కండరములను లాగి, చఱచి, పిసుకుటచేయుము. ఇట్లు చేయుటవలన ఆయా భాగములయందలి రక్తాభిసరణము క్రమపడును. అందువలన ఆయాభాగములయందలి బిగువు వదలును. నాడీసంబంధమగు తలనొప్పి, కంటి చెవిజబ్బులు కుదురును. నాడులు, చెవులు, కన్నులు, మెదడు మొదలగువానియందలి లోపములు పోయి బలపడును. తలనొప్పిగానున్నప్పుడును, నిద్రలేక బాధ పడుచున్నప్పుడును, కంఠమునందు నొప్పి యున్నప్పుడును, ఇట్లు ప్రతి రెండుగంటలకును ఒక్కొక్క తూరిచొప్పున చేయవలయును.

౧౧ వ - చ ల స ము

నాలుగవచలసమునందువలెనే రోగి గిండును భుజములకింద నుంచుకొని చేతులను ఎక్కిలకు చాచి పరుండును. వాని వెనుక గోలబడి, వాని మణికట్టలను రెంటిని నీరెండు చేతులతోను పట్టుకొని నీవంకకు నెమ్మదిగా లాగుము. తన శక్తికొలది రోగి, తనవంకకు లాగుచు నిరోధించుచుండును. ఇట్లు నాలుగుతూరులు చేయుము. ఈచలసము శ్వాసాశయముల యందలి కంఠములయందు గల బిగువును సడలించి వానియందలి వ్యాధులను పోగొట్టును. క్షయరోగమురాదగిన యేపులేనిశిశువులకీచలసము చాలమేలుచేయును.

౧౨ వ - చ ల స ము

రోగి కొంచెము ముందునకువంగి నిలుచుండును. చేతులను ప్రకృలయందు వేలాడునట్లుంచును. అరచేతితో వాని వీపునైన వందతూరులు నెమ్మదిగా చఱచుము. తరువాత చేతినిపిడికిలి పట్టి అంసధలకమునకుదిగువను వెన్నుపాము మీద నెమ్మదిగా నిరువదిఅయిదు తూరులు

గుడ్డుము. ఇట్లు చేయుటవలన ఆయాఅవయవములు ఉద్దీపనంబొంది బలపడును. అందువలన వానియందు ఉండవలసినంత ఉష్ణము నిలచి యుండును. ఇట్లు ప్రతిఅవయవ భాగముమీదను చేయవచ్చును.

౧౩ వ - చ ల న ము

రోగి బల్లపైన బోర్లపరుండును. రోగి వీపుమీదనుండు కండరములనులాగియు, పిండియు, రుద్దియు కండలను ప్రక్కలనుచుట్టియు, వీపుపైన మర్దన చేయవలెను. తరువాత వెన్నుపైన ప్రతికండర భాగమును పైకి త్రోయవలయును. ఈ కలాప మంతయు రోగికి హితవుగా నుండునట్లును, బాధ కలుగుకుండునట్లును చేయవలయును. తరువాత వెన్నున కుడివైపు దిగువనుండి ఆరంభించి వెన్ను యెడమవైపున పై భాగమున ముగియునట్లు కండలను చుట్టచు (Roll) పోవలెను. తరువాత కండలను ప్రక్కలనుండి వెన్ను వంకకు త్రోయుచు ముగింపుచేయవలెను.

౧౪ వ - చ ల న ము

౧౩ వ చలనమునందునలెనే రోగి పరుండును. పిడికిలినిబట్టి రెండు చేతులతోను రోగివీపుమీద

వెన్ను పాముపొడవునను మృదువుగా గుడ్డుము. చికిత్సయొక్క చివర గి నిమిషములును ఇట్లు గుడ్డుచునే గడుపవలయును. రోగి కిది అద్భుత మగు మేలుచేయును.

౧౫ వ - చ ల న ము

ఇప్పుడు రోగియొక్క వీపునంతటిని నెమ్మదిగా రుద్దవలెను. తరువాత గజ్జలవద్దనుండి పాదముల చివరవరకు పిసుకవలెను. దీనితో చలనచికిత్స ముగియును.

ఇందు చెప్పబడిన ప్రతిచలనమును ప్రతిరోగికిని చేయనక్కరలేదు. ఏరోగికి యేయేచలనములు అవసరమో అవిమాత్రమే చేయవలెను.

ప్రశ్న పత్రము

ఇందు పేర్కొనబడిన ౧౫ చలనములను వివరించి వానిగుణములను పేర్కొనుము.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౧౩ వ పాఠము

వ్యాయామము

డాక్టరులే కాక ఆరోగ్యమును గురించి యేకొంచె మైన తెలిసినవారెల్ల వ్యాయామములేనిదే ఆరోగ్యము కలుగదని నిర్ణయించియున్నారు. ఆరోగ్యము కోరువారెల్లరు వ్యాయామముచేసియే తీరవలయును. వ్యాయామమునగా: దేహమునందలి వివిధభాగములను కడలించుట ఆకడలికయొక్క తీవ్రతయు పరిమితియు అనగా ఒక్కొక్క భాగమును ఎన్నితూర్లు కడలింపవలయు ననునది వివిధవ్యక్తుల యందు మారుచుండును. వ్యాయామము చేయుటవలన అనేక మంచిఫలములు కలుగును. కండరములు స్ఫులముగాను బలముగాను ఉండవలయునని మీరుకోరినయెడల మొదట తేలికగానుండినను పోనుపోను ఎక్కువ శ్రమకరములైన వ్యాయామములను చేయవలసివచ్చును. అట్లు పోనుపోను ఒరునైన వస్తువులను సులువుగా యెత్తవీలుగల్గును.

ప్రకృతివైద్యుడు తన రోగులయొక్క కండరముల పెంపునే ప్రధానముగా జూడడు. రోగి దేహమునందలి నాడులకు బలముగలిగించు సట్టియు రక్త నిరోధములులేక అభిసరించుటకు అనుకూలమైనట్టియు రోగి దేహమునందలి మలమూత్రములను సులువుగా వెలువరించు సట్టియు వ్యాయామములనే ఆతడు ఏరుకొనును. అట్టి వ్యాయామములు ప్రతిదినముననుకొంతకాలము చేయునవిగా ఉండవచ్చును, లేదా తాత్కాలికముగా చేయునవిగానైన నుండవచ్చును. తాత్కాలికముగా చేయునవి యనగా ఎగురుట, దుముకుట, ఈదుట, పరుగెత్తుట మొదలయినవి.

ప్రకృతివైద్యుడు పైలక్షణములుగల వ్యాయామములను ఈ క్రింద వేర్వేరునబడినవాని నుండి యేరి ఆయా రోగికి అనుకూలమైనవానిని నిర్ణయింపవచ్చును, లేదా కొన్ని కొత్తవ్యాయామములను బుద్ధికుశలతవలన సృష్టించవచ్చును. అందుకు సంబంధించిన నియమములను కొన్నింటిని వివరించుచున్నాము:—

1. రోగికి అలుపుకల్గునట్లు వ్యాయామము చేయించరాదు. వ్యాయామమువలన కొత్తగా బలహీనత రాకూడదు. నణుకు పుట్టరాదు. ప్రతి కడలికతర్వాతను సరిపోయినంత విశ్రాంతి నివ్వవలెను.
2. రోగి, మనస్సునుకూడ తానుచేయు వ్యాయామముపై కేంద్రీకరించునట్లు చూడవలెను. పట్టి పట్టనట్లు యేవో నిర్ణయించిన కడలికలను మాత్రము చేయుటవలన కలుగవలసినంత మంచి ఫలములు కలుగవు.
3. ప్రతి కడలికయును చేయుటకుముందు ఒకటి కెండు అని లెక్కించుచుండవలయును. ఒక్కొక్క కడలిక చేసినపుడెల్ల దానిని నెమ్మదిగను ఎక్కువ కాలము పట్టునట్లును చేసినప్పుడే కండరములకు కలుగవలసినంత పరిశ్రమ కలుగును.
4. భోజనముచేసినతోడనే యెవరును వ్యాయామము చేయరాదు.
5. ప్రతితూరియు ఒకరకపు చలనములు పూర్తి అయినంతనే రోగి ఒక బల్లపై ముడుకదుప్పటిని కప్పకొని పరుండవలయును.

6. ప్రతిదినమునను ఉదయమునను సాయంకాలమునను ఆయా వ్యాయామములను మానక చేయుచుండవలెను.

7. రోగియొక్క తూకము, హృదయము నిమిషమునకు యెన్ని తూరులుకొట్టుకొనుచున్నదియు, రక్తసూక్ష్మణము యెంత యెక్కువగుచున్నదియు, ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములను చేయునపుడు ఊపిరి తిత్తుల వైశాల్యములను యెంత తేడా కలుగుచున్నదియు, శ్వాస యెంతవేగముగా ప్రయటకు వీలగుచున్నదో అటుయును చికిత్సా ప్రారంభమున వ్రాసియుంచుకొని అప్పుడప్పుడు కలుగుచుండు మార్పులను పూర్వబుధానితో పోల్చి వ్రాయుచుండవలయును. దీనివలన రోగికి విశ్వాసము అధికిమగుచుండును. వైద్యునకు ఈ లెక్కలు చికిత్సల మార్పులకును పనికివచ్చుటకును సరికించును.

బలమీద పరుండి చేయు వ్యాయామములు

బలమీద వెల్లకిల పరుండుము.

1. నెమ్మదిగా కుడికాలును పైకెత్తుము. సర్వత్ర కుడిచేతిని గూడ పైకెత్తి చేతివేళ్లతో కాలి వేళ్లను పట్టుకొనుము. సరువాతి కాలును చేతులను యధాస్థానముననుంచి నెనుకి చేసినట్లే తిరిగి చేయుము.

2. ఇట్లే ఎడమకాలును చేతిని పైకెత్తి తిరిగి చేయుము.

3. రెండుకాళ్లను నెమ్మదిగా పైకెత్తుము. అట్లే చేతులను పైకెత్తి చేతివేళ్లతో కాళ్లవేళ్లను పట్టుకొనుము. ఇట్లే కొన్ని తూరులు చేయుము.

4. వీపు చేతులు బాగుగా బలపై నానించి కాళ్లు మలుగులు పైకిలేపి దేహము చంద్రీవంకవలె చేయుము. ఇట్లే కొన్ని తూరులు చేయుము.

5. మోకాళ్లను ఎదురుతోమ్మున కానించి మడిమలను తోడలపై నానించి పొట్టకు వత్తిడిని కలిగింపవలయును. ఇట్లు కొన్ని తూరులు చేయుము.

6. వెల్లకిల పరుండుము. బలయొక్క ప్రక్కలను శంకుచేతులతో పట్టుకొనుము. పాదములను తలపైకివచ్చునట్లు ఆకాశమునంకకులేవలయును. అప్పుడు శరీరమంతయును మెడపై ఆధారపడి యుండును. రోగి చేయగలిగినన్ని తూరులు చేయించవలెను.

కుడి చేతి మీద పరుండుము.

1. యెడమచేతిని బోడలపై నానించుము. కుడిచేతిని యెడమకాలును నాస్ట్రానైవత ముంచునకు తెచ్చి చేతివేళ్లతో కాలివేళ్లను పట్టుకొనుము. నానించి యధాస్థానమునకు తెచ్చి తిరిగి యిట్లే కొన్ని తూరులు చేయుము.

2. అట్లే పరుండుము. ఎడమచేతిని ఎడమకాలును నాస్ట్రానైవతమనకు పైకిలేపి యెడమచేతివేళ్లతో యెడమకాలి వేళ్లను పట్టుకొనుము. ఇట్లు కొన్ని తూరులు చేయుము.

3, 4. ఎడమచేతిపై ఎరుండి పైచెప్పిన వ్యాయామములను కుడిచేతితోను కుడికాలితోను చేయుము.

బోర్ల పరుండుము.

1. కుడికాలును మోకాలువద్ద వంచకియో పైకెత్తుము. కొన్ని తూరులు ఇట్లు చేయుము.

2. ఇట్లే యెడమకాలును చేయుము.

3 రెండుచేతులను రెండుతొడలక్రింద నుంచి తలను పాదములను సాధ్యమైనంతపైకి లేపుము. ఇట్లు కొన్నితూరులు చేయుము.

4 బల్లయొక్క ప్రక్కలను చేతులతో పట్టుకొని మునివేల్చి నుమాత్రము బల్లపై నానించి దేహము నంతయు కర్కవలె పైకిలేపుము.

5 ప్రకృతివైద్యుడు కొన్ని వ్యాయామములను స్వయముగ సృష్టించవచ్చును. రోగి నిలుచుండి ప్రక్కలకు నంగుట నడుమును మెలిచుట్టుట మొదలగు కొన్ని వ్యాయామములను చేయవచ్చును. ఇట్లు చేయుటవలన మలబద్ధకముపోవును. పైత్యకోశమునందలి రోషములను నెలువడి పోవును. ఇట్లే ముందునకు నంగుట వెనుకకు మొగ్గవారుట నడుమువద్ద వలయాకారముగ తిప్పుట మెలివేయుట చేయవలయును. ఇట్లు చేయుటవలన ఉదరమునందలి కండరములు బలపడును. సూర్యసమస్కారములోని రెండవస్థానము పశ్చిమతానాసనము ఉదరమునందలి రోగములను నశింపుచేయును.

ఉష్ణి తేలికగా పీచునలయును. ప్రారంభకులు శ్వాసను కంభకము చేయరాదు. అనగా నిలువ యుంచరాదు. పిలవగలిగినంతవరకే కీల్చి నెమ్మదిగా వడలవలయును.

నిలుచుంచవలసిన రీతి: అనేకులు పొట్టలు మందరికి వ్రేలాడనేసి రొమ్మును ముడిచిపెట్టి గూళ్లు వెనుకకు పొడుచుకొనివచ్చినట్లు నిలుచుందురు. పొట్టను వెనుకకు లాగిపట్టి రొమ్ముముందునకు విరచి నిలుచుండినంతనే ఒక నూతనశక్తి నీయం దుద్భవించును. ఇట్లు ఎడతెగక చేయుచుండువేని ఉదరమునందును శ్వాసకోశమునందును చేరిన వ్యాధులన్నియు తిమింతనే నశించును. దేహము అప్పుడు పాదములపై సమానముగా ఆనును.

జీర్ణకోశమును కడిగుట

రోగియొక్క జీర్ణకోశమునందు మురుగుపుట్టుకుండునట్లు శుభ్రముగా కడిగి యుంచవలసిన స్థితులు కలుగును. నోరు భరింపగలిగినంత ఒక అర్ధశేరు వేడినీటిలో రెండుతులముల నిమ్మరసమును పెండుము. ప'తిభోజనమునకు ఒక గంట ముందుగాను రాత్రికి రుండబోవుటకు ముందును ఇట్టి నీటిని త్రాగుము. ఇట్లు త్రాగుచుండిన యెడల జాతిరవ్రాణాదులయందు తక్కుమిగతా వ్యాధులయందు బాగుగా పనిచేయును.

పెద్దవేగులు కడుగుట

7 వ పాఠమున ఎనిమానుగురించి వ్రాసినచోట వినరములకొరకు చూడుము.

ఆసనమును విరివిచేయుట

మూలవ్యాధియందు ఆసనము మాడుచుకొని పోవును. ఆసనము విరివిచేసినయెడల మూల వ్యాధి నశించును. చూపుడు వ్రేలునకు రబ్బరు వ్రేలును తొడుగుము. దానిని ఆముదములో ముంచుము. ఆ వ్రేలును నెమ్మదిగా ఆసనములోనికి దొప్పించుము. తరువాత ఆసనములయొక్క ప్రక్కభాగములను విరివియగునట్లు వత్తుము. ఇట్లు అయిదుసిమిషములు చేసి వ్రేలును నిమ్మనీటితో శుభ్రముగా కడుగుము. ఆసనములను విరివిచేయుటకు నన్నని మూతి గలిగి క్రమముగా లావగునట్టి నాలుగయిదురకముల కొయ్యముక్కలను నున్నగానుండునట్లు చేయించి పెట్టుకొనవలెను. మొదట నన్ననిదానిని ఆముదములో ముంచి ఆసనములోనికి దొప్పించవలయును. ఇట్లు ఆ కొయ్యముక్కలంతయు ఆసనములోనికి జొరునట్లు దినదినము అభ్యాసము చేయవలయును. తరువాతనింకను అంతకంటె లావుపాటిముక్కను

ఎక్కించుటకు అభ్యాసము చేయవలయును. ఇట్లు చేయుటవలన ఆసనము పూర్తిగా విరివిజేదును. దానివలన మిక్కిలి బాధించునట్టి మలబద్ధకము నివారణమగును మూలవ్యాధి నశించును. రక్తాభిసరణము క్రిమిపడును.

ప్రథమ చికిత్స

నీటిలో మునుగుట :—రోగిని వెలుపలికి తీసి బోర్లపరుండబెట్టుము. దేహముపైనున్న బిగుతైన వస్త్రములన్నియు వదులుచేయుము. కంఠము, యెదురురొమ్ముపైనున్న వస్త్రములన్నియు తొలగించుము. రోగిబొడ్డుదగ్గర నీరెండు చేతులు కలియనట్లు చేర్చి తలయును కాళ్ళను క్రిందకు వ్రేలాడునట్లు నడుము పైకెత్తుము. అందువలన ఉదరమునందు చేరిన నీరునోటిగుండా వెడలిపోవును. అంకిలి కలిసికొనిపోయిన యెడల బలవంతముగ నోరు తెరువుము. నాలుక కొడుకు కొనకుండునట్లు పన్నులమధ్య నొకచిన్న కొయ్యముక్క పెట్టుము. నాలుక లోపలికి పోకుండునట్లు ఒకరు జేబురుమాలతో వెలుపటికి లాగి యుంచవలయును. తరువాత రోగితలవద్ద మోకాటిపై కూర్చుండి రోగి ముంజేతులనుగట్టిగా పట్టుకొని రోగియొక్క మోచేతులను రోగి యొక్క పక్కల కానునట్లు వత్తుము. అప్పుడు లోపలనున్న గాలి బయటికి వెడలిపోవును.

2. రెండు మోచేతులను తలపైకిలాగి మోచేతులను నేలకు సమీపించునట్లు చేయుము. అట్లు లాగుటవలన రొమ్ము విరివియగును. అందువలన బయటనున్న గాలి లోపలికిపోవును.

3. తర్వాత చేతులను యథాస్థానమునకు తెచ్చి ప్రక్కలకు ఆనించుము. నిమిషమునకు పదిహేను తూరులుచొప్పున సహజమగుశ్వాస ఆరంభించు

వరకు ఇట్లే చేయుచుండుము. నిరుత్సాహము చెందకుము. విసువు పనికిరాదు. ఇట్లు ఒకగంట వరకై నను చేయుచునే యుండవలయును.

మూర్ఛ :—రోగిని వెల్లకిల పరుండబెట్టుము. దేహమునకన్న తల పల్లముగా నుండవలయును. అప్పుడు హృదయమునుండి శుద్ధరక్తము మెదడు లోనికి సులువుగా ప్రసహించును. దేహముపైన బిగుతుగానున్న దుస్తులను తీసివేయుము. నుదురు పైన చన్నీటిని చల్లుము. ముక్కువద్ద ఘాతైన కర్పూరము శోఠిపోడుము మొదలగువానిని యుంచిన యెడల మొద్దుబారిన మెదడునందు చైతన్యముకలుగు. హృదయముయొక్క నడక యెక్కువగును.

కాలులు :—దీనికి చికిత్స రెండు విధములు.

1. కాలుచున్నప్పుడు 2. కాలినతర్వాత. వస్త్రములు నిప్పంటుకొనినప్పుడు ఆమసిషి పరుగెత్తరాదు. ముఖమునకు మంటలు తగలకుండునట్లు కంబళియో శాలువయో తివాచీయో మాతుక గోతమో వెలుపటిగాలి లోపలికి చొరకుండునట్లు కప్పవలెను. అప్పుడు లోపలిమంటలు చల్లారిపోవును. రోగిపైన నూలుగుడ్డ కప్పరాదు. కప్పిన మంటలు మగింత పెద్దవగును.

మంటలు పూర్తిగా చల్లారినపిదప ఆముదము నున్న సుతేటతో కలిపి గిలకొట్టిన సనసీతమగును. దానిని కాలిన భాగమందెల్ల ఘండుకు వత్తిడి తగులకుండునట్లు రాయవలయును.

పుండ్లు :—రోగిని నీరు ధారాళముగ చొరకు చోటునకు చేర్చుము. ఒక బిందెడు వేడినీరు బిందెడు చన్నీరు ఒక శుభ్రమైన తుండుగుడ్డ ఒక మంచినబ్బు యెదుట నుంచుకొనుము. గుప్పెడు ఉప్పు అర్ధశేరునీటిలో వేసి ఆనీటితో పుండును కడుగుము. ఆ తర్వాత సబ్బుతో కడిగి తుడిచి వేడి

నీటిలో తడిపిన గుడ్డముక్కను పుండుమీద వేసి పైన దూదివేసి కట్టవలెను.

పక్ష వాతము :—ఉద్రేకము గలిగించు పదార్థముల సీయవలదు. దేహముపై నున్న వస్త్రములను వదులుచేయుము. తలను మెరకనుడంచితలకుతడిగుడ్డను చుట్టుము. పాదములను చేతులను దేహమును వేడిగనుంచుము. రోగి కోరినగాని నీరు త్రాగింపకూడదు.

పిడుగు పడుట :—చన్నీటిని పిడుగుపడిన వానిపై న విసురుగా పోయుము. నీటిలో పడిన వానికివలెనే శ్వాసను ఉష్ణవింపజేయుము.

పిచ్చి కుక్క కాటు, లేక పాము కాటు: కాటునకుపైగా (హృదయమువైపుగా) వెంటనే తాడు బిగించుము. వెంటనే వేడినీటితో బాగుగా కడుగుము. పగటివేళయైనచో భూతలద్దముతో పండుపై కాల్చుము; లేదా, కాల్చినదబ్బు నముతోనైనను సిల్వర్ నైపుతో; నైనను కాల్చుము. లేదా, నాడ్యయైన కట్టితో కోయుము. నీలినీసా, ఆకునూపునీసాల్లో దేసినైనను వాడుము.

మంచు గడ్డకు బిగుసుకొనిపోవుట: దేహమును నెమ్మదిగా మర్దనచేయుము. నులి వెచ్చనినీటితో కడుగుము, లేదా నులివెచ్చని గుడ్డనైన కట్టుము.

వడదెబ్బ: దేహముయొక్క వేడిని తగ్గించు చికిత్సచేయవలయును. చల్లనిగాలితగులు చోటు నకు తీసుకొనిపోయి దేహముపైని వస్త్రములన్నియు విప్పవేయవలయును. నుదురుపైన చన్నీటిని చల్లవలయును. తలను చన్నీటితో కడుగవలయును. ముచ్చిలిగుంటమీద వేడి నీటితో కాయవలెను. చంకలోను ఎదురుముక్తి మీదను చన్నీటిని యింకునట్లు రుద్దవలయును. దేహమంతటిమీదను నీరు ధారగా పోయరాదు.

దానివలన దేహమునకు చాల అపాయము కలుగును. రోగిని చన్నీటి కటిన్నానము చేయించవచ్చును. అప్పుడు తెలివికలుగును. తరువాత తొట్టలోనుండి లేవదీయవలయును. దేహము వేడియొక్కినయెడల మరియొకన్నానముచేయించవచ్చును.

వేడిదెబ్బ: నిశ్చయచేత నుండుటవలన నిది కలుగును. చల్లనిచోట మంచిగాలి పీల్చుచు విశ్రాంతి తీసుకొనిన నిది తగ్గిపోవును. నారంజ రసమును యిచ్చుటవలన ఈ బలక్షయము తగ్గిపోవును.

ప్రశ్నోత్తరములు.

- ౧. రోగుల కండరకును ఒకేవిధమైన వ్యాయామము చేయించవచ్చునా? దే రోగికి యెట్టి చికిత్సచేయవలయునో యెంతవరిమితితో చేయింపవలయునో యెట్లు స్థియింపవలయును?
- ౨. వ్యాయామచికిత్స చేయుచుటకు అవలంబింపవలసిన విధులెవ్వి?
- ౩. మలద్దకమును పోగొట్టుటకు ఎట్టి వ్యాయామమును చేయవలయును?
- ౪. జ్వరశయమును కడుగుట యసనేమి? దాని నెట్లు చేయవలయును?
- ౫. ఆసనము నిరివిచేయుట యసనేమి? దానిని యేవ్యాయామములయందు ప్రయోగింపవలయును?
- ౬. నీటిలో మునిగినవారికి చేయచికిత్సయేమి?
- ౭. మూర్ఛకు ప్రథమచికిత్సయేమి?
- ౮. పక్షవాతమునకు ప్రథమచికిత్సయేమి?
- ౯. వేడిదెబ్బ తిగిలినపుడు యేమిచికిత్స చేయవలయును.

షరా:—కాగితమునకు ఒక శైవుననే వ్రాయవలయును. పాశసంఖ్య ప్రశ్నసంఖ్య వేయవలయును. ప్రతికాగితము మీదను వరుససంఖ్య వేయవలెను. అన్ని కాగితములనుకలిపి గుండుసూదితో కట్టవలెను, లేదా దారముతో కట్టవలెను.

వ్ర కృ తి గృ హ వై ద్య ము

౧౪ వ పాఠము

నీ టి వై ద్య ము

స్నానమునకు, త్రాగుటకు, తడికట్లకు, నీరుపయోగించుట నీటివైద్యములోనేచేరును. స్నానపానాదులకు పయోగించు నీటియొక్కవేడిమి, ఆ నీటియొక్కపరిమితి, దానిని ప్రయోగించువిధము, ఆ ప్రక్రియ చేయవలసినకాలము ఇవి నీటివైద్యమునకు సంబంధించిన భాగములు. పరమేశ్వరుడు భూభాగమునకన్న మూడురెట్లు జలభాగమును సృష్టించియున్నాడు. మనిషి దేహము నందును గట్టిభాగములకన్న జలముతోకూడిన భాగములే ఎక్కువగా నున్నవి. నీటిని బాగుగా వాడుటవలన ఆరోగ్యము వృద్ధిపొందును. స్నానముచేయుటవలన చర్మముమీదిమాలిన్యములు పోవుటయేకాక చర్మముకింద చేరియున్న మాలిన్యములు వెడలిపోవుటకు అనుకూలముగా చర్మమునందలి రంధ్రములు విరివిజెందును. కనుక ఎక్కువతూరులు స్నానముచేయుటవలన దేహారోగ్యము వృద్ధిపొందును. భారత దేశమున దినమున కొకతూరియైనను స్నానముచేయని వ్యక్తిలేడు. నదులయందు స్నానముచేయుటవలన దేహమునకు చాల మేలు కలుగును. అందువలననే భారతీయులు పండుగులయందును పర్వములయందును నదీస్నానములు మతధర్మముగా నాచరించెదరు. సముద్ర స్నానమువలన మొద్దుబారియున్న చర్మమునందు చురుకు పుట్టును. అందువలన సయితము ఆరోగ్యము కలుగును. మిక్కిలి ఎక్కువతూరులు సముద్రస్నానముచేయుటవలన దేహమునందలి ప్రతీకారశక్తి ఎక్కువగును. అందువలననే నదీస్నానము లంతఎక్కువగా సముద్రస్నానములు విధింపబడలేదు సముద్రస్నానములు అగుచుగామాత్రమే చేయవలెను. నదీస్నానము ప్రతి దినము చేసినను మేలేచేయును.

ప్రకృతిచికిత్స చేయదలచినచోట ప్రవాహోదకముండుట అనసరము. అచట నదీజలములేనిచో పరిశుద్ధమగు నీరు ధారాళముగా దొరకినట్టైన బాగుగనుండును. ఆరుబయట స్నానముచేయుటకు ఇష్టపడని స్త్రీలు, ఆరుబయటస్నానమును భరింపనిరోగులు, దుర్బలులు, సుకుమారులు, వృద్ధులు కొందరుండురు. వారికొరకై కప్పకలయిండ్లలో స్నానమునకు వసతులను కలిగింపవలెను. అచటనే స్నానముచేయుటకుముందును తరువాతను వ్యాయామముచేయుటకుకూడ వసతు లుండవలెను. ఇచ్చటికి వచ్చిస్నానములు వ్యాయామముచేసినవారి కెల్ల ఆరోగ్యముకలుగుచుండును. ఇచ్చట చికిత్సచేయు సతనికి లైసెన్సులేదను కారణమున జరిమానాలు శిక్షలు పొందవలసిన కారణముండదు. ఇచటికివచ్చు రోగులు దండెములు, బస్తీలు, చెడుగుడు, చెఱపట్టి, టెన్నిస్,

ఫుట్ బాలు, బేడ్ మెంటన్ మొదలగు ఆటలు ఆడవచ్చును. వ్యాయామములు అయినతరువాత చన్నీటితోనో వేడినీటితోనో స్నానముచేయవచ్చును. వ్యాయామము, స్నానము, విశ్రాంతి, పరిశుద్ధమగు ఆహారము, నిర్మలమగుగాలి, సూర్యకాంతియందు తిరుగుట, మంచి తలపులను కలిగియుండుట, ప్రార్థనము, విశ్వాసము, ఉల్లాసము—వీనివలననే ఎట్టి వ్యాధియైనను నివారణ మగును. ఇట్లు రోగనివారణముచేయు నాతడు రోగములయొక్కసూక్ష్మవివేచన చేయడు. రోగములకు జటిలములగు చికిత్సాప్రక్రియలను గూడ నిర్ణయింపడు.

ప్రకృతి చికిత్సాలయమున నీపై చెప్పిన వసతులకు కొంత వ్యయమగును. ఔదార్యమును, సాహసమును గలవారు ప్రయత్నించినచో నితమాత్రపు పెట్టుబడిని ఆతడు సులువుగానే సంపాదించగలడు. లేదా నలుగురైదుగురి పెట్టుబడితో వైనను యిట్టిదాని నేర్పాటు చేయవచ్చును. శ్రద్ధతోను, ఓషికతోను, విశ్వాసముతోను, మనస్ఫూర్తిగాను పనిచేయు చికిత్సకునకు నిట్టి చికిత్సాలయపు పెట్టుబడిని తీర్చివేయుటకు యెక్కువకాలము పట్టదు.

జలచికిత్సాప్రక్రియలను 7 పెద్దభాగములక్రింద విభజింపవచ్చును. ౧ స్నానములు ౨ తుషారములు 3 బాష్పస్నానములు ౪ ఘర్షణస్నానములు ౫ ఆసనస్నానములు ౬ కట్టు ౭ చుట్టలు.

ఆ స న స్నా న ము న కు రెండు నీటితోట్లు కావలెను. అవి రేకు కొయ్య సిమెంటు మట్టి రాతివానిలో నేవియైనను పనికి వచ్చును. ఒకతోట్టిలో వేడినీరుపోయవలెను. రెండవతోట్టిని చన్నీటితో నింపవలెను. వేడినీటి తోట్టిలో కూర్చున్నప్పుడందు అతనికి సుఖముగా నుండునంత వేడిగలనీ రుండవలెను. అందతడు ౩ నిమిషములు కూర్చుండి లేచి చన్నీటితోట్టిలో ఒక నిమిషము కూర్చుండును. తరువాత తిరిగి వేడినీటితోట్టిలో కూర్చుండును.

ఆసనస్నానము.

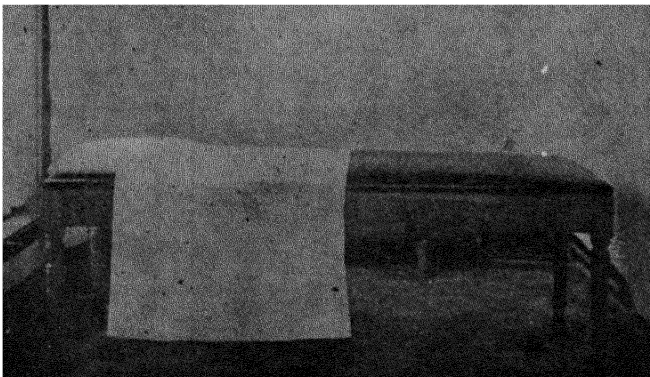
అప్పటికి నీటివేడి కొంచెముతగ్గియుండును. కనుక అందుండి 4,5 చెంబుల నీరుతీసి పారపోసి యింకను వేడియైననీరు అందు కలుపవలయును. అందతడు ౩ నిమిషములుండి లేచి తిరిగి చన్నీటి తోట్టిలో ఒకనిమిషము కూర్చుండును. అందుండి తిరిగి లేచి వేడినీటితోట్టిలో మూడునిమిషములు కూర్చుండును. నీటివేడిమి తగ్గకుండునట్లు వెనుకటివలెనే చేయవలెను. చివరకు ఒక నిమిషము చన్నీటితోట్టిలో కూర్చుండును. తరువాత అందుండి లేచి దేహము తుడువకయే శుభ్రముగు దుస్తులుధరించి కప్పుకొనివరుండవలెను. రోగి పై స్నానములు చేయునప్పుడు కూనేగారి కటిస్నానమునకువలెను మోకాలునుండి దిగువభాగము తోట్టివెలుపలికిఊచుకొని కూర్చుండును. వేడినీటిలో కూర్చున్నప్పుడు వేడినీటితోను, చన్నీటిలో కూర్చున్నప్పుడు చన్నీటితోను పానస్నానము అమర్చవలయును. ఇట్లుచేయుటవలన దేహతత్వము బలపడును. జలచికిత్సయందుకలుగు సుగుణములు కేవలము జలమువలననే కలుగుటలేదు. అనగా జలముయొక్క శీతోష్ణధర్మమువలన గలుగును. నీటి శీతోష్ణధర్మము, ప్రక్రియకాలము, జలముతో తడిసిన దేహభాగము, రోగి యొక్కస్థితిగతి - వీని ననుసరించి జలచికిత్సవలనిసుగుణములుగలుగుచుండును. జలచికిత్సలయం

దెల్ల తీవ్రప్రతికారములు గలుగుచుండును గాన రోగియొక్క స్థితిగతులను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి మరీ చికిత్సలను చేయుచుండవలెను.

ఫారెహీట్ ధర్మామీటరుతోనే జలముయొక్క శీతోష్ణములను చూడవలెను. 50 డిగ్రీలకు తక్కువగానున్న నీరు అత్యంతశీతల మైనది. 50 మొదలు 65 డిగ్రీలవరకు నున్ననీరు శీతలమైనది. 65 మొదలు 80 డిగ్రీలవరకు నీరు సుఖశీతలమైనది. 80 మొదలు 90 డిగ్రీలవరకు నీరు నులి వెచ్చనిది. 90 మొదలు 98 డిగ్రీలువరకుగల నీరు గోరువెచ్చనిది. 98 మొదలు 108 డిగ్రీలువరకు గల నీరు వేడియైనది. 108 మొదలు 128 వరకు అత్యంత ఉష్ణమైనది. దేహము 110-115 డిగ్రీల వరకు నీటివేడిమిని భరింపగలదు. 140 డిగ్రీల వేడిగల నీటియావిరినిగూడ భరింపగలదు. అత్యల్పకాలప్రక్రియ 15 మొదలు 30 సెకనులు పట్టును. అల్పకాలప్రక్రియ 30 సెకనులు మొదలు 1 నిమిషమువరకుపట్టును. దీర్ఘకాలప్రక్రియ 30 మొదలు 10 నిమిషములువరకుపట్టును. అతిదీర్ఘకాలప్రక్రియ 10 మొదలు 30 నిమిషములవరకుపట్టును. ఈ విభాగమును బాగుగ జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను. ఇకముందు చెప్పబోవుప్రక్రియలు వివిధవిధములుగా నాచరింప ననువుగానుండును.

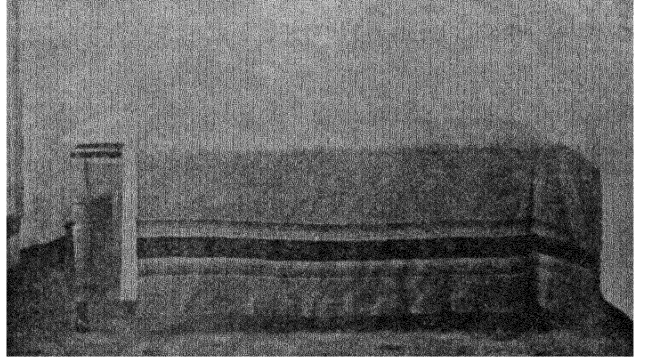
కంబళి లేక గొంగళి చుట్ట

ఉపకరణములు:—(1) 6 అడుగులపొడవు 5 అడుగుల వెడల్పుగల రెండుకంబళ్లు ఉన్నిశాలువలు పనికివచ్చును. (2) 5 అడుగులపొడవు 4½ అడుగుల వెడల్పుగల ఒక ముతుకఖద్దరు దుప్పటి. మొద్దుగానున్నచో ఒక పొరచాలును. బట్ట నన్నదియైన రెండుపొర లుండవలెను. (3) ఒక పెద్దతుండుగుడ్డ. (4) చల్లని పరిశుభ్రమైన మంఃనీరు (కుండలలో నిలువయుంచిన నీరైన శ్రేష్ఠము) ఆవశ్యకత ననుసరించి నీటియొక్క శీతోష్ణపరిమాణమును పెంచుటగాని, తగ్గించుట గాని చేయనగును.

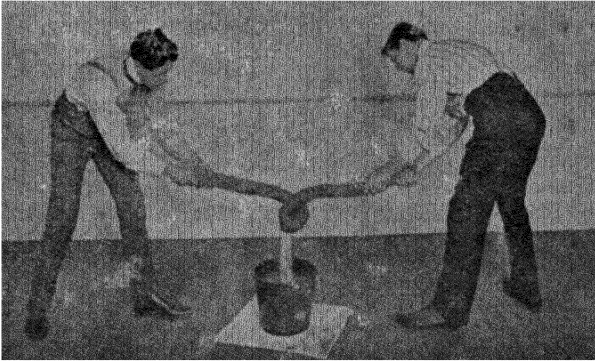

పద్ధతి:— 1. ఒకబల్లమీదగాని, మంచముమీదగాని లేక చాప మీదగాని, తలవైపున నొకదిండు నుంచి, ఆదిండుసగభాగముపై పడునట్లుగా బల్లమీద అడ్డముగా తుండుగుడ్డను పరువవలెను. (1 వ పటము) ఈ తుండుగుడ్డను తడువ రాదు. పొడిబట్టనే పరువవలెను.

2. తరువాత రెండుకంబళ్ళను (శాలువలను) జతచేసి, బల్లమీద పరువవలెను. మొదటపై తుండుగుడ్డపై అంచునకు కంబళ్ళపై అంచు రెండంగుళములు దిగువగా నుండవలెను. (2వ పటము)

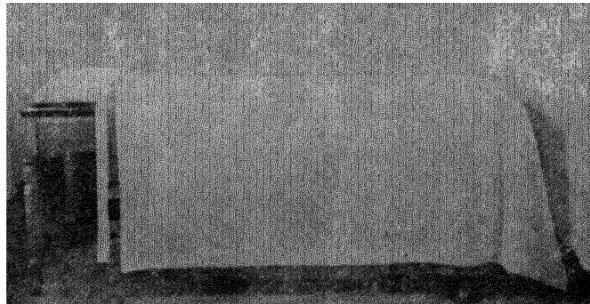
2 వ పటము.

3. $5 \times 4\frac{1}{2}$ అడుగుల వైశాల్యము గల ముతకఖడ్గరుబట్టను శీతలోదకము రెండు తడిపి, ఇద్దరుమనుష్యులు రెండు కంబళ్ళపైనుకొని గట్టిగా పిండవలెను. (3వ పటము) ఆ తడిబట్టను కంబళ్ళపై దిగువవలెను. కంబళ్ళపై అంచునకు తడి బట్టపై యంచు రెండంగుళములు దిగువ నుండునట్లు పరువవలెను. (4వ పటము)

3 వ పటము.

4. తడిబట్టపైయంచు రోగి భుజములపై కంబళ్ళపై అంగుళములుండునట్లు రోగిని తడిబట్టపై పరుండబెట్టవలెను.

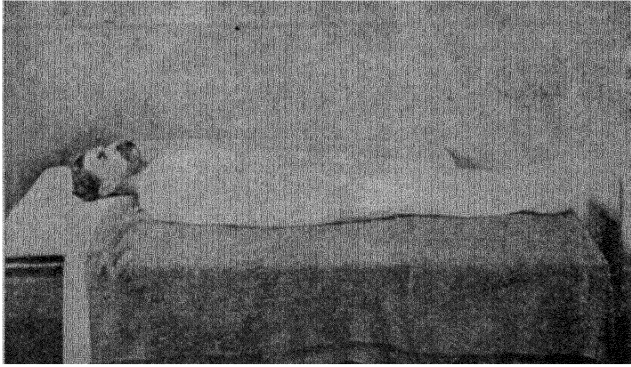

4 వ పటము.

5. రోగి రెండు చేతులను పై కెత్తమని, ఒక వైపు తడిబట్టను శరీరము మీదికి కప్పవలెను. ఆ పొరను పూర్వ కటి ప్రదేశములమీదికిని, ఒక కాలుమీదికిని చుట్టవలెను. ఈ పొరలోని రెండవ కాలిని చేర్చరాదు. (5వ పటము)

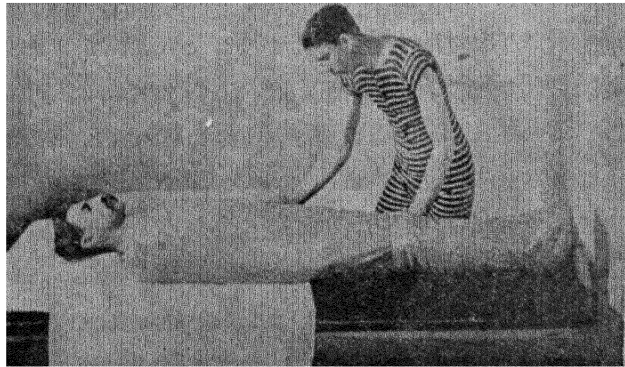
5వ పటము.

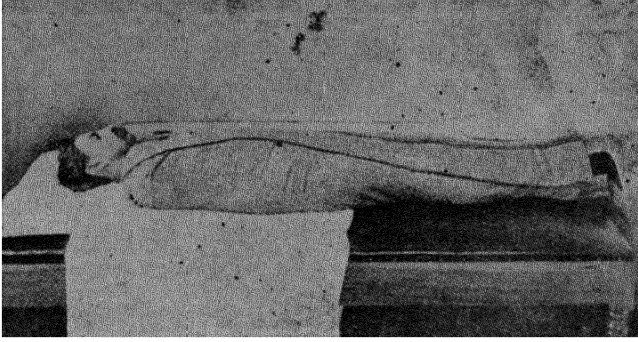
6. తదుపరి రోగి చేతులను తన పక్కలయందు చేర్చమని, 2వ వైపు తడిబట్టను చేతులమీదికిని, రెండవ కాలుకను చుట్టవలెను. తడిబట్టను శరీరమునకు చుట్టుటలో శరీరమునందన్ని భాగములకును, చక్కగా ఆని యుండవలెను. మడతలుండరాదు. అట్లున్న రోగి ముగ పరిశీలన గలుగదు. (6వ పటము)

6వ పటము.

7. తరువాత కంబళ్లను శరీరముపైకి ఆన్సివై పుల ఆనియుండునట్లును, గాలిజొరబడుట కేమా త్రము వీలులేనట్లు కప్పవలెను. కింద యొడ్లను, పాదముల యొడ్లను బాగుగా చుట్టవలెను. (7, 8వ పటములు)

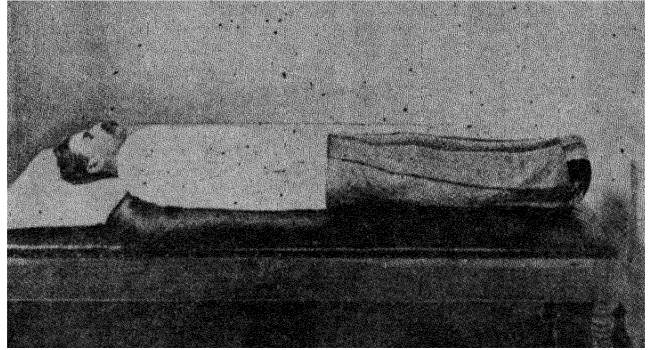
7వ పటము.

8 వ పటము.

8. కంఠముయొద్ద గాలి లోనికి పోకుండుటకై ప్రథమమున పరచిన పొడి తుండుగుడ్డను కంఠము చుట్టును చుట్టవలెను. (9వ పటము.)

9. రోగి బలహీనుడైనపుడు, కంబళిపోరలు చాలక చక్కని ప్రతిక్రియ గలుగదని సందేహమున్న యెడలమరియొక శాలువను వైస కప్పవచ్చును.

9 వ పటము.

ఒకకంబళి, ఒకదుప్పటి, ఒకతువాలా లేక తుండుగుడ్డ యింకొన్ని దుప్పట్లుగాని శాలువలుగాని కావలసినపరికరములు. కంబళిలోపల తడి దుప్పటి పరచి దానిపైన రోగిని పరుండబెట్టి ముందుగా తడిదుప్పటిని రోగికి చుట్టెదరు. దానిపైన కంబళినిచుట్టబెట్టెదరు. రోగికి కంఠమునకు వై భాగము వెలుపలనుండును. మిగతాభాగ మంతయు యీ చుట్టలో నుండును. వెలుపలిగాలి లోనికి చొరకుండునట్లు యీ తుండుగుడ్డతో గొంగళిచుట్టచివరలు కప్పియుంచెదరు. ఇట్లే ఒక్కొక్క దేహ భాగమునకు గూడ చేయుదురు. జలచికిత్సవలన రెండుఫలితములు గలుగును. మొదటిఫలము తాత్కాలికము. ఇది క్రియ (Action) అనబడును. అది వెంటనే గలుగును. దానికి రెండవ దగు ప్రతికారము (Reaction) ఫలము ఆలస్యముగా గలిగి గుణము నిలచియుండును. దేహోష్ణమునకు యొక్కవతేడాగా నున్న వేడిగల నీటితో చేయు ప్రక్రియలయందు ప్రతిక్రియయును చాల యొక్కవగనే యుండును. సామాన్యమగు శీతోష్ణములుగల ప్రక్రియయందు క్రియనే

ప్రధానముగా ఉద్దేశించెదరు. ఆ ప్రక్రియనే యొక్కవకాలముచేసినయెడల ప్రతిక్రియ అణచి వేయబడును. దీనినే ప్రకృతివైద్యములోని అల్లోపతి అనవచ్చును. జ్వరముగా నున్నప్పుడు 30,40 నిమిషముల కటిన్నానము చేయించుట యన నిట్టిదేను.

మిక్కిలి శీతలోదకముతోగాని మిక్కిలి ఉష్ణోదకముతోగాని చేయించు ప్రక్రియలయందు ప్రతిక్రియకే యొక్కవ ప్రధాన్యముండును. అవి చాల అల్పకాలమే చేయవలెను. అత్యుష్ణోదకపు ప్రక్రియకన్న అతిశీతలోదకపుప్రక్రియ చాల హితకరముగా నుండును. అత్యుష్ణోదకపు ప్రక్రియయందలి క్రియయందు దేహముయొక్క వేడిమి యింకను పెరిగి ప్రతిక్రియయందు తగ్గిపోవును. అత్యుష్ణపు అత్యల్పప్రక్రియ (application) యందు కండరము క్రియయందు ముడుచుకొనును. ప్రతిక్రియయందు విరివిజెందును. ఇందు క్రియయందు రక్తిముయొక్క పీడన (నొక్కుడు-Pressure) తాత్కాలికముగా పెరిగి ప్రతిక్రియయందు తగ్గిపోవును. శీతలోదక అత్యల్పప్రక్రియయందు మొదట దేహముయొక్క వేడిమి తగ్గును. ప్రతిక్రియయందు మృదువగు ప్రతిక్రియ గలుగును.

జలచికిత్సవలని ఫలములు

దీర్ఘముగు వేడినీటి దైశిక (Local) ప్రక్రియలవలన చర్మము చురుకెక్కును. బాధ తగ్గును. నరములయొక్కచివరలు చల్లబడును. మాలిన్యములనుకరగించి వెలువరించును. ఆ భాగమునందలి కణములు బాగుగాపోషింపబడి బలపడును. దీర్ఘములగు శీతలోదక దైశికప్రక్రియలవలనరక్తవాహికలు ముడుచుకొనును. చర్మమునందలి చురుకుడనముతగ్గును. నరములయొక్కచివరలు చైతన్యమును గోలుపోవును. అందువలన బాధ తెలియదు. నీరు యెత్తెనచోటునుండి లేక పీడనగలచోటునుండి సన్ననిగొట్టము ద్వారా వడిగాతగులునట్లు ప్రయోగించుటకు ఘర్షణ ప్రక్రియలనిపేరు. వీనివలనను ధాతుశక్తి ననుసరించి ప్రతీకారము గలుగును.

రోగియొక్కస్థితిగతుల ననుసరించి ప్రకృతివైద్యుడు చికిత్సలను ప్రయోగించుచు, వానివలన గలుగు క్రియా, ప్రతిక్రియలను జాగ్రత్తగా గమనింపవలెను. ఒకన్నానముతరువాతగాని కంబళి చుట్ట తరువాత ప్రతిక్రియ లోపముగానున్నయెడల ఆయా ప్రక్రియలవలన గలుగవలసిన మంచి గుణములు గలుగవు. ఒక ప్రక్రియతరువాత బలహీనతగాని, నీరసముగాని, చలిగాని, వికారము గాని కలిగిన యెడల ప్రతిక్రియ లోపముగా నున్నదని గుర్తింపవలెను. అప్పుడు రుద్దిగాని, చలనములు గలిగించిగాని వెచ్చని పక్కమీద దుప్పట్లుకప్పి పరుండబెట్టిగాని, వేడినీటితిత్తులతో కాచి గాని ప్రతిక్రియను గలిగింపవలెను.

ఒక ప్రక్రియ చేయదలచినచో ఆరంభమునను, ప్రక్రియా కాలమునను, ముగింపుచేసినతరువాతను నాడిని చూడుము. అతిబలహీనమైనను, క్రమముతగ్గినను, మిక్కిలి వడిగాగాని, మిక్కిలి నెమ్మదిగాగాని కొట్టుకొనినను ఆప్రక్రియ వెంటనే ఆపివేయవలెను.

శీతలోదక ప్రక్రియలు దేహము వేడిగానున్నప్పుడే చేయవలెను. చర్మము చల్లగానున్నచో శీతలోదక ప్రక్రియ జేయరాదు. వ్యాయామముచేసిగాని, అది చేయలేనియెడల కొన్ని చలన

ముల గలిగించిగాని దేహమునందు వెచ్చదనము గలిగినతరువాతనే శీతలోదక ప్రక్రియలను చేయవలెను.

ప్రతిశీతలోదకప్రక్రియ తరువాతను, దేహమును బాగుగా తడి తుడువవలయును. బలవంతుల కీ నియమ మక్కరలేదు.

ఏ చికిత్సయును ఒక్క-గంటకన్న యెక్కువకాలము చేయరాదు. చికిత్సాకాలమున రోగి నిద్రించిన యెడల యీ నియమము రోగి నిద్రలేచువరకును పాటింపనక్కరలేదు. అవసరమైనచో రెండు గంటలైనతరువాత తిరిగి చికిత్స చేయవచ్చును. దీర్ఘములగు ఉష్ణోదకప్రక్రియలన్నింటితరువాత స్వల్పముగు శీతలోదక ప్రక్రియచేయవలెను. శీతలోదక ప్రక్రియ చేయగూడని కాలములుగూడ కొన్ని కలవు. అది సమర్థుడే నిర్ణయింపవలెను.

ఏ ప్రక్రియవలననైనను, నిద్రలేచు, బలహీనత, ఉత్సాహము తగ్గిపోవుట, కన్నులు తిరుగుట, తల నొప్పి, వికారము, రోగిబరువు అవసరమైనదానికన్న యెక్కువగా తగ్గుట కలిగినయెడల చికిత్స యెక్కువ తీవ్రముగా నున్నదనిగాని, కాలముగాని ప్రక్రియలసంఖ్యగాని యెక్కువైనదని గాని గ్రహింపవలెను.

అతి పనికిరాదు.

భోజనము 1 గంట ముందుగాను, భోజనమైనతరువాత 2 గంటలవరకును యెట్టి జలచికిత్సలను చేయరాదు. ప్రతిదినమును సామాన్యముగా 1, 2 సర్వాంగస్నానములు చాలును. వారమున కొకతూరికన్న తరచుగా తలంటిపోసుకొనవద్దు. స్నానజలమున మందులుగాని, చూర్ణములుగాని చేర్చవలదు.

బాష్ప స్నానములు

పూర్ణాంగ బాష్పస్నానము

కాళ్లకు అవిరిపట్టుట.

బాష్పస్నానములు

బాష్పస్నానమువలన ఆయాభాగములందలి మాలిన్యములు చెమటరూపముగా వెడలిపోవును. ఇతర దేశములలో అనేకపనిముట్లు ఉన్నవిగాని అవియన్నియు ధనముచేతనే లభించును. దేహమున

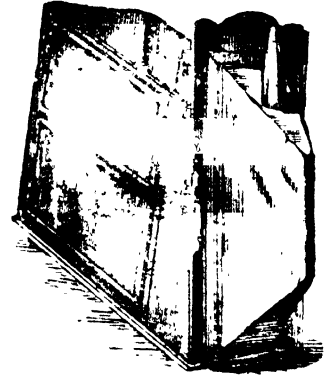
ముఖమునకు, కంఠమునకు ఆవిరిపట్టుట.

కంఠటికిని ఆవిరిపట్టదలచినప్పుడు ఒకటి రెండు కాగుల సీటిని ఆవిరియగునట్లు మరగ గాచి రోగి నులకమంచము మీద పరుండి పైన దుప్పటి కప్పుకొనును. ఆమంచము క్రింద ఆవిరిసీటికాగును ఉంచెదరు. తల, ముఖము వీనికి ఆవిరితగులనీయక దేహమున కంఠటికిని బాగుగా చెమటపోసిన తరువాత చన్ని టిజిల్లుస్నానముచేసి తడి తుడుచుకొని మృదువగు వ్యాయామమును చేయవలెను. ఇట్లుచేయుటవలన మేదోవృద్ధిత్వగ్ని దేహమునకు లాభము యేర్పడును. వేడిగాలితోను యిట్లు చెమట కలిగించుకొనవలెను. ఇదియును రోగికి హిత

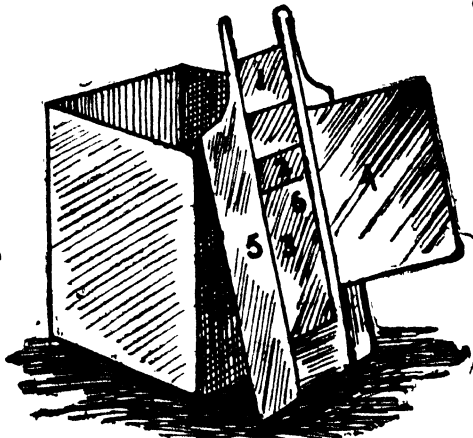
వుగనే యుండును. స్పిరిటుదీపము వెలుగుచున్న ఒక కృత్రిమవుగది (కొయ్యతోగాని క్యాన్ వాసుతోగాని చేసిన ఒకగది (Cabinet)లో వేసియున్న కుర్చీపైన రోగి కూర్చుండును. అందలిగాలి క్రమముగా వేడి యొక్కుచుండును. ఆవేడికి అందు కూర్చున్నరోగికి చెమటపోయును. దీనితరువాతగూడ చన్ని టిజిల్లు స్నానముచేయవలెను. ఇందు ఆవిరివలనకన్న యొక్కువ చెమటపోయును.

విద్యుత్ ఆవిరిపనిముట్టు.

ఇదియు ఒకకొయ్యతో చేసిన గదియే. తల వెలుపలకుంచి రోగిలోపల కూర్చుండును. అందలిస్విచ్ వత్తినంతనే లోపల వేడిమికలుగును. ఆవేడికి చెమటపోయును. ఇది చాలావ్యయమగును. పనిముట్టు ఆకర్షణవంతముగను, నిర్మలముగను ఉంచి శ్రమలేకయే వాడుకొన వీలుగా నుండును. శక్తిగలిగిన ప్రకృతిచికిత్సకుడు యిట్టిదానిని అమర్చుకొనవచ్చును. ఇది విద్యుచ్ఛక్తి ఉన్నచోటనే సాధ్యమగును.

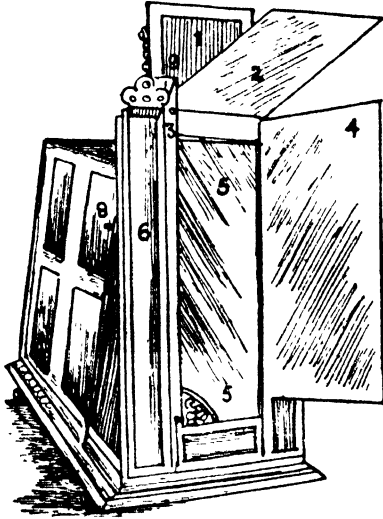
విద్యుత్వావిరిపేటిక.

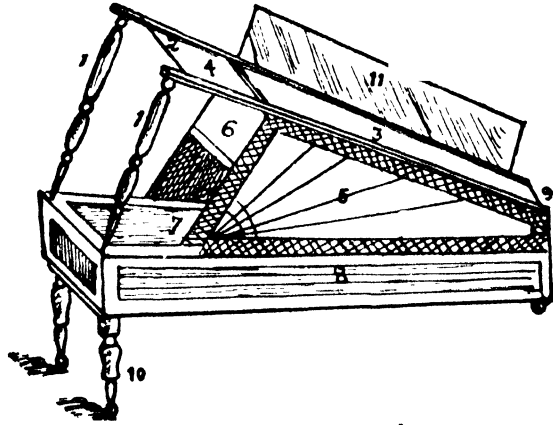
ఆదిత్యపేటిక.

ఆదిత్యపేటిక.

1. యెనామిల్ వేసినవి అద్దము మెడటికి యెండ తగులకుండ కాపాడి చల్లబరుచును
2. 6. క్రిందికి మీదికి జరుపుటకు వీలగునట్లు యేర్పాటుగల రంగు అద్దములు
3. మందమైన బిళ్ళోరి అద్దము
4. కాంతిని ప్రతిఫలించజేయు రేఖలు
5. ముందు చక్రము
7. ముడుచుటకు వీలైన అసలు చక్రము.

ఉత్తమ ఆదిత్యపేటిక.

పండుకొను ఆదిత్యపేటిక.

ఇదియును ఒక కొయ్యతో చేసిన గదియే. ఇది ఒక ప్లాటుఫారముమీద అమర్చుకొనవచ్చును. రోగి అందుకూర్చుండును. అప్పుడాగది సూర్యునిగతి ననుసరించి యిటునటు త్రిప్పుటకు వీలుగా నుండును. సూర్యకాంతి అద్దములద్వారా దేహముమీద పడుచుండును. దేహమునందు యేభాగమున యే రంగు అవసరమో ఆరంగుకాంతియే పడునట్లు అద్దములు అమర్చవచ్చును. దీనిలో కూర్చున్న రోగికి నిరసాయముగను ఆయాసములేకుండను చెమటపట్టును. ఇందుకలిగినచెమటవలన ఆవిరివలనగాని, వేడిగాలివలనగాని, విద్యుత్తువలనగాని చెమట కలిగినప్పటివలె నీరసము రాక దేహము ఒలపడును. ఇందు చెమటపోసిన తరువాత చన్నీటి జల్లున్నానముగాని, సామాన్య మగు సర్కాంగ్ న్నానముగాని చేయవలెను. ఇతర వివరములకు సునిశితవైద్యము చూడుము. ఆదిత్యపేటిక ప్రకృతిస్టోర్సు బెజవాడలో దొరకును. లోపల అంతటను బిభోరి అద్దములు అమర్చియండి 12 అద్దములపెట్టెతోను ప్రతిఫలింప జేయుటకు, 42 అంగుళముల పొడవుగల 2 పెద్దఅద్దములతోను కలిసి దీనివల రు 100-0-0 ex. రాజాదిత్య అని దీనిపేరు. బిభోరిఅద్దములు మాత్రము లేకుండా రు 60-0-0 లు. వైద్యాదిత్యఅని దీనిపేరు. క్రిందిచట్రము లేకుండా చౌకరకము సేదలకొరకు రు 42-0-0 లు మాత్రము. కుటుంబాదిత్య అని దీనిపేరు. అన్నిరకముల ఆదిత్యలతోను సునిశితవైద్యమును 750 పేజీల సుప్రసిద్ధమగు వైద్యగ్రంథము ఉచితముగా పంపెదరు.

ర క్త ప్రకృతి శాసనము.

మారఘాణను గ్రీకుయువకునికే అనేకవ్యాధులుండెను. ఎన్నిరకములచికిత్స చేసినను అవి కుదురలేదు. తరువాత యీ రక్తప్రకృతిశాసనచికిత్సవలన అన్నిరోగములును నయమైనవి. ఆ విధానమును బెర్నార్ మెక్ ఫేడెల్ డాక్టరు హెన్రీలిండ్ల హాల్ యండి; డాక్టరు ఈ వార్నర్ మొదలగు సుప్రసిద్ధ ప్రకృతివైద్యులనేకులు యెక్కువ కొనియాడియున్నారు. ఈ విధానమునకు మారఘాణ విధాన మనిపేరు.

రక్తప్రాక్షాళన చికిత్స.

రోగి క్రిందచవటాపై పరుండును. పైనుండి ఒకేవేడి (100°) గల నీరు యెత్తునుండి జల్లుగా రోగి మీద పడుచుండును. అట్లత డాజల్లుక్రింద 8 గంటలకాలము పరుండును. కొంతనేపు ముంనువైపునను కొంతనేపు వెనుకవైపునను ఇంకను కొంతకాలము రెండుప్రక్కలమీదను జల్లుపడునట్లాతడు పరుండును. ఇట్లుచేయుటవలన దేహమునకు నీరసముకలుగకుండుటయే గాక రక్తమునందలి మాలిన్య

ములు 8 గంటలకాలము వరుసగా ఊళన మగుచుండును. తరువాత చన్నీటిజల్లున్నానము చేసి ముగింపవలెను. (ఇతర వివరములకు రక్తప్రక్షాళనచికిత్స- చూడుము)

ఇట్లు చేసినప్పుడు రోగికి హాయికలుగును. ఇట్టి చికిత్సచేయుటకును రోగికి ఉత్సాహకరముగనే యుండును. ఈ ప్రక్రియ చెప్పినంత పని చేయగలదు.

ప్రకృతిచికిత్సకుడు జలచికిత్సవలన అద్భుతములగు ఫలితములను చూడగలడు. ఒక్కజలచికిత్స సమగ్రముగా తెలిసియుండినను అనేకరోగములను నిరవాయముగా గుదుర్పగలడు. ఏవ్యాధి కై ననువ ఆపదకై నను వెంటనే “నీరు!! నీరు!!” అని అందరు అందురు. అదియట్టిదియే. అందలి అద్భుత ఫలితములు తెలిసికొనుటకు బ్రహ్మకై నను వశముగాదు. అందువలననే అన్నారు “అపో వా ఇద గం సర్వం” అని. కేవలము రెండువాయువుల (ప్రాణ, ఉదజని) సమ్మేళనముచేత నిది యేర్పడి భూమినంతయు ఆవరించియున్నది. వాయువులను మనము చూడలేము. కాని వాయుమిశ్రమ మగు నీటిలో మనముచూతుము; త్రాగుదుము; సుఖంతుము. జలచికిత్సను గురించి యీ అధ్యాయమున చాలస్వల్పముగా చెప్పియున్నాము.

ఇంకను యెక్కువగా తెలిసికొనదలచినవారు తొట్టివైద్యము, నైషియజలచికిత్స, జస్టుచికిత్స, లక్షణజలచికిత్స, డాక్టరు పాలపర్తిసరశింహారావుగారిచే వ్రాయబడుచున్న జలచికిత్సావిధానములను వ్యాసవరంపర చదువుటయే గాక స్వయముగా కొన్ని పరిశోధనల చేయవలయును.

ప్రశ్నలు.

౧ నీటివైద్యమున యేమి వ్రాయబడియుండును? దానివలన మంచిఫలములు గలుగుటకు యే యే యితరవిషయములను జాగ్రత్తగా గమనింపవలయును?

౨ నీటివేడియందలి తరగతులను పేర్కొనుము.

౩ ఆసనస్నానమును వివరింపుము.

౪ జలచికిత్సాప్రక్రియయందు గలుగు క్రియాప్రతిక్రియలను వర్ణింపుము.

౫ అత్యల్పకాల అతిశీతల ప్రక్రియయందు గలుగు క్రియాప్రతిక్రియలను వివరింపుము.

౬ జలచికిత్సయందు గమనింపవలసిన జాగ్రత్తలేవి?

౭ గొంగళిచుట్టను వర్ణింపుము.

౮ వేడినీటి ప్రక్రియలు యెక్కువచేసిన కలుగు ఫల మేమి?

౯ బాష్పస్నానమును వర్ణింపుము.

౧౦ రక్తప్రక్షాళనచికిత్సను వర్ణించి దానివలన గలుగుఫలములను వివరింపుము.

శాకీతమునకు ఒకవైపుననే వ్రాయుము. ప్రతివేడికిని వరుససంఖ్యవేయుము. ఉత్తరపులకు ప్రశ్న సంఖ్య వేయుము. అన్ని శాకీతములను వరుసగాకలిపి గుండునూదితో కుట్టుము, లేదా దారముతో కుట్టుము.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౧౫ వ పాఠము

విద్యుద్వైద్యము

ఈపాఠమునందు ప్రకృతిచికిత్సకు జెందిన విద్యుత్ చికిత్సను గురించి బోధించెదను. విద్యుచ్ఛక్తి మనకంటికి కనబడదు. కాని దానివలన కలుగుచున్న అద్భుతముగు ఫలములను జూచి నప్పుడు మనకు ఆశ్చర్యము కలుగును. దీనివలన దీవములు వెలుగును. పోయ్యిలు మండును. మరలు నడచును. ట్రాములు, ట్రైలుగూడ నడచును. ఇన్ని ఫలములు చేయగల విద్యుచ్ఛక్తి రోగ నివారణమునందున ఉపయోగింపక మానదు.

విద్యుచ్ఛక్తి మిక్కిలి నిశితమైనది. అది మంచు గడ్డయందును, చల్లనిగాలియందును, చన్నీటియందును, సూర్యకాంతియందలి నీలి, ఊదారంగు కిరణములయందును, పుల్లని ఫలములయందును, ఆమ్లముల యందును ఇంక అనేక యితరవస్తువులయందును కలదు.

విద్యుత్తును రాసాయనికక్రియవలన కలిగింపవచ్చును. రాసిడివలనను విద్యుచ్ఛక్తి కలుగును. కాంతిశక్తి (Magnetism) గల పనిముట్లతోను దీనిని కలిగింపవచ్చును. ఇంతువుల దేహములందు గలుగు ఫలములందన్నిటియందును తక్కువవేగముగల విద్యుత్తు పనిచేయుచునే యుండును. కడలికకల చోట నెల్ల విద్యుత్తు ఉండియేతరును. అణువులు కలియునప్పుడును, విడిపోవునప్పుడుగూడ యీవిద్యుత్తు పనిచేయుచునే యుండును.

ప్రపంచము సంతటిని ఆవరించి వైహాయసములు అనగా వాయువుకన్న తేలికయైన పదార్థములు కలవు. ఈ వైహాయసములే వివిధగతుల సమ్మే

ళసమును బొంది వాయువాది యితరభూతములగుచున్నవి. అనగా కడలికవలననే యీప్రపంచము అగుచున్నది. ఈ వైహాయససంబంధములగు అణువులయొక్క సమ్మేళనము నందలి ప్రాచ్యుత్వగులవలననే ఒక వస్తువు గట్టిగా నుండుటయు మరియొకటి మెత్తగుండుటయు తటస్థమగుచున్నది.

వెలుతురు క్షణమునకు 180 వేల మైళ్లు ప్రయాణము చేయును. లేడియోస్టేషను నుండి పంపబడిన బ్యాటరీకాన్సు సగీతము మొదలగుచు వియదే వేగముతో ప్రయాణము చేయునని పరిశోధనలవలన స్పష్టమగుచున్నది. కిరణములయందలి స్పందనములవలననే మనము వెలుగును చూడగలుగుచున్నాము. ఉష్ణముగూడ స్పందనములయొక్క పనిచేసిన మనకు తెలియగలదు. ఇంతు శాకి సంబంధములగు జీవక్రియలను మనము పరిశోధించితిమేని వానియన్నిటియందును విద్యుత్ సంబంధమగుచలనము లున్నవని తెలిసికొందుము.

మానవ దేహమునందు గలుగు ప్రతిచలనమునందును నిట్టి స్పందనము లుండునని సునిశిత వైద్యమున చెప్పబడినది. అట్లే రోగగ్రస్తులయందును ఒకవిధమగు స్పందనము గలుగును. డాక్టరు అబ్రాముస్ అనునతడు ఒకపనిముట్టును కనిపెట్టెను. దానిపేరు ఎలక్ట్రానిక్. అందు వివిధ రకముల స్పందనముల గలిగింప వీలుగును. ఆరోగ్యవంతుల దేహములందు ఒకానొక భాగమున ఎన్ని స్పందనము లుండవలయునో అన్ని స్పంద

నములు కలుగువరకును ఆపనిముట్టును ఆయా భాగములయందుంచెదరు. రోగియొక్క ఒకరక్త బిందువును పరీక్షించినయెడల అందలి స్పందనములను బట్టి అతనిరోగమును బరీక్షింపవచ్చును. ఇది రోగనివారణమునకే గాక రోగనిదానమునకు గూడ బనికివచ్చును. దీనితోడను అనేక వ్యాధులు నివారింపబడినవి. ఇందు తికమకలయిన భాగములు లేవు. రోగగ్రస్తములయిన భాగములపై పనిముట్టుకు సంబంధించిన ఒక లోహపుముక్కను ఆనింతురు. దేహముయొక్క వేరొక భాగమున పనిముట్టుయొక్క అగ్రమును ఆనించియుంతురు. అప్పుడు దేహములోపలి విద్యుచ్ఛక్తియందు చలనము యెక్కువగును. అప్పుడు దేహమునందలి మాలిన్యములు బహిష్కార్యవయవముల వెంట బయటికి గెంటివేయబడును.

సూర్యకాంతియందు తిరుగుటవలనను సూర్యకిరణములకు రంగుఅద్దములనుండి ప్రసరింప జేయుట వలనను రంగు కాంతి యందలి పదార్థములను తినుటవలనను రంగు కాంతియందలి నీటిని త్రాగుట వలనను రోగనివారణముగుటనుగురించి ముందు పాఠమున చదువగలరు. సూర్యకాంతి లేని దినములయందును రాత్రులయందును సూర్యకాంతిని సూటిగా ప్రసరింప జేయుటకు వీలులేదు. తరుణ వ్యాధులయందు వెంటనే చికిత్సచేయవలసియుండును. అట్టి యిబ్బందులు రాకుండుటకై ఒకరు క్వార్ట్జ్ లాంపు అను పనిముట్టును సృజించిరి. అది చాలఖరీదైనది. దాని కాంతి చర్మముపై యెక్కువ కాలము బడిన చర్మము కాలిపోవును. దీనికిరణములు చాలలోతుగా చొరబారును. దీనిని అనేకులు ఉపయోగించుచున్నారు. గాని దీనిని వాడుటయందు చాల జాగ్రత్త తీసుకొనవలయును. లేని యెడల రోగికి త్వరలోనే బలహీ

నము కలుగును. కంటిమీద ఈ వెలుతురు పడరాదు. ఇతర వివరములు పనిముట్టువెంట పంపబడును గాన నిచ్చట వివరింపలేదు. ఇది కేవలము నిరపాయకరమైనది కాదని గుర్తింపకోరెదను.

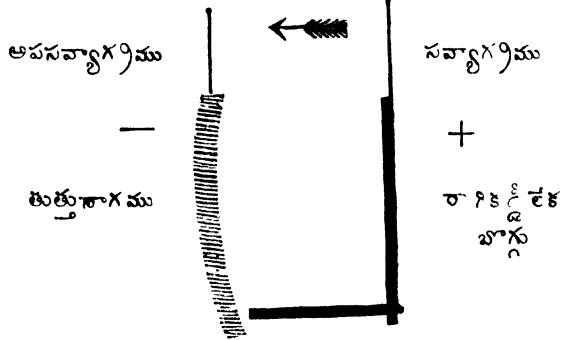
ఇంకొక లాంపు కలదు. దీనికి లోతుచికిత్సా దీపము అని పేరు. ఇది వేడినిమాత్రము కలిగించును. మేహవాతపు నొప్పులు, నాడుల యందలి మంట, నరముల పోట్లు, జలుబు మొదలగువాని కుపయోగించును. ఇది బాధలను పోగొట్టకలదు. రోగి బల్లపై పరుండును. అప్పుడు బాధగల భాగముపై యీకిరణములు ప్రసరింప జేతురు. అప్పుడు రోమ కూపములు వికసించును. అందుండి మాలిన్యములు వెడలిపోవును. ఇది విద్యుచ్ఛక్తిగలచోట నెవరయినను అమర్చుకొనవచ్చును. 200 మైనపు వత్తులవెలుతురుగల ఒక బల్బును దానిచుట్టు కాంతిని ప్రతిఢిలించజేయు తెల్లని పింగానీబొచ్చెయు నుండిన చాలును. విద్యుచ్ఛక్తియొక్క పీడనశక్తిని ఓల్తేజ అందురు. విద్యుచ్ఛక్తియొక్క పరిమితికి యాంపేరేజి యందురు. (Ohms) అనగా ప్రతిరోధము విద్యుచ్ఛక్తిని ప్రసరింప నీయక నిరోధించువానికి (Ohms) అని పేరు. వెండియందును రాగియందును ఈనిరోధములులేవు. అందుండి విద్యుచ్ఛక్తి తేలికగా వ్యాపించును.

విద్యుత్ చికిత్సకు సంబంధించిన పనిముట్లు విద్యుద్దటముల కూడికగ నుండును. లేదా మన ఇండ్లలోనికి వచ్చునట్టి విద్యుత్ యంత్రమునకు తగిలించునవిగ నైననుండును. వాని నీ క్రింది విధముగను చేయవచ్చును.

ఒక గాజుపాత్రయందు ఒక ద్రావకము - సాధారణముగా గంధక ద్రావకము పోయవలెను. ఇది సహజముగా మిక్కిలి శీతమైన స్వభావముగలది.

ఇందలి విద్యుచ్ఛక్తిని చలింపజేయుటకు రెండు విరుద్ధస్వభావములుగల కడ్డీలు (rods) ఉంచబడును. అందు శీతస్వభావముగల తుత్తునాగపు కడ్డీ యొక వైపునను బాగ్గుతోగాని రాగితోగాని చేసిన వేడిస్వభావము గల కడ్డీ రెండవవైపునను, వాని కొనలు ద్రావకములో నుండునట్లు నిలువబెట్టవలెను. వాని నొకదాని కొకటి తగులకుండునట్లుంచవలెను. నీలముతో గూడిన తెలుపురంగు గల తుత్తునాగము మిక్కిలి శీతస్వభావముగలది. ఎరుపురంగుగల రాగి ఉష్ణ స్వభావముగలది. ఇట్టి విరుద్ధ స్వభావములుగల యీ రెండు లోహముల యొక్క కొనలను గంధక ద్రావకము (Dilute Sulphuric Acid) నందుంచవలయును. వేడిస్వ

నాగపు కడ్డీ పైచివరకును, అందుండి గంధక ద్రావకములోనికిని అందుండి తిరిగి రాగికడ్డీలోనికిని చేరును. ఇట్లు ఒకచుట్టు పూర్తియగును. రాగికడ్డీ పై భాగమునుండి విద్యుత్తు వెలువడును గదా. ఆ భాగమునకు ధన ధ్రువము (Positive pole) అనియు, తుత్తునాగపు పైకొన నుండి విద్యుత్తు క్రిందికి దిగిపోవు చుండును గాన దానికి ఋణధ్రువము (Negative Pole) అనియు పేర్లు. వీనికే సవ్య అపసవ్య మనియు వాడియుంటిని.

1 వ పటము - గంధక ద్రావకము

భావము గల వస్తువులు శీతము నాకర్షించుట సహజము గాన రాగి గంధక ద్రావకమునందలి శీత వాహికల నాకర్షించును. కడ్డీలయొక్క పై భాగములను రెంటిని ఒక తీగతో సంధించినప్పుడు గాని, రెండింటి కొనలను మనుష్యుడు చేతులతో చెరియొకకొనను తాకినప్పుడుగాని విద్యుచ్ఛక్తి తీవ్రతరమగును. ఎందువలనననగా అప్పటికి ఒకచుట్టు (circuit) పూర్తియగును. అప్పుడు క్రింద గంధక ద్రావకములోని విద్యుచ్ఛక్తి రాగి కడ్డీలోనికిని, అందుండి రాగికడ్డీచివర భాగమునకు తగిలించిన తీగలోనికిని, అందుండి తుత్తు

1. సవ్యాపసవ్య ధ్రువములు:—అనగా ధన ఋణధ్రువము లను పదములు అయోమయముగ వాడబడుచుండెను. ఎందుండి విద్యుచ్ఛక్తి బైటికి వచ్చుచుండునో దానిని సవ్యమనియు; ఎందుండి విద్యుచ్ఛక్తి లోనికి బోవుచుండునో దానిని అప సవ్య మనియు వాడవలసియున్నది. అప్పుడు రాగి కడ్డీయొక్క పైకొననుండి విద్యుచ్ఛక్తి వెలుపలికి వచ్చుచుండును. తుత్తునాగపు పైకొననుండి విద్యుచ్ఛక్తి లోనికి ప్రవహించుచుండును, కాన రాగి (ధన) సవ్యమనియు, తుత్తునాగము (ఋణ) అప సవ్యమనియు విద్యుచ్ఛాస్త్రజ్ఞులు వాడియున్నారు. ఇది సరిగ నుండలేదు. ఏలయన, సహజోష్ణ స్వభావము గల రాగికడ్డీయొక్క దిగువభాగము వద్ద విద్యుచ్ఛక్తి లోనికి పోవుచున్నది. అప్పుడు దానిని అపసవ్య (ఋణ) మనవలసివచ్చును. సహజ శీత స్వభావము గల తుత్తునాగపుకడ్డీ యొక్క దిగువభాగమువద్ద విద్యుచ్ఛక్తి వెలు పలికి వచ్చుచుండును. దాని సప్పుడు సవ్య (ధన) మనవలసివచ్చును. అయినను విషయసౌలభ్య మునకై యిదివరకువలెనే ఆ పారిభాషికపదముల నట్లనే యుంచితినని. గంధక ద్రావకములోని శైత్యము (అనగా విద్యుచ్ఛక్తి)ను, త్వరత్వరగ లాగివేయుటకే తుత్తునాగపు దిగువ కొననుండి

విద్యుత్ప్రవాహము మిక్కిలి వేగముతో బయలు వెడలుచుండును.

2. రాగి కడ్డిపై న తగిలింపఁజిన తీగ చివరయందు సయిత మీ చల్లదనమే కలుగుచుండును. దానికి ధనాగ్రము (Anode) అని పేరు. ఇట్లు తుత్తునాగవు కడ్డికి పై న తగిలింపఁజిన తీగ చివరకు ఋణాగ్రముని పేరు. ధనాగ్రము చల్లదనము గలిగించును. సామ్యపఱచును. మంటలను తగ్గించును. నొప్పి తగ్గించును. వేడియైన అణు ప్రవాహ మెప్పుడును చల్లదనమునకు నెదురుగా బ్రవహించుచుండును. కనుక ఋణాగ్రముచివర వేడిని గలిగించును: ఉద్దీపనకరమైనది. విద్యుచ్ఛాస్త్రజ్వలకు నిర్భీతమైన అభిప్రాయములు లేవు. అయినను ఈ అగ్రముల స్వభావముచు మాత్రము వారు సరిగనే నిర్ణయించిరి. వారు ఋణాగ్రము ఉద్దీపనకరమైన దనియు ధనాగ్రము నొప్పిని తగ్గించుననియు వర్ణించిరి. ఈ అభిప్రాయము సరిగనేయున్నది.

ఇత్తడివస్తువులకు వెండిగాని బంగారుగాని పూత వేయుటలో విద్యుచ్ఛక్తి నుపయోగింతురు. అప్పుడు వెండిసంబంధమగు ద్రావకము నుంతురు. అప్పుడు ఆ ద్రావకమునందలి వెండి విద్యుత్ తాకింపఁజిన ఆ ఇత్తడివస్తువులమీద సలిచి పోవును. ఇట్లు క్రిందనున్న ద్రావకములోని ధాతువులు విడదీయుటకు ఎలిక్ట్రోసిస్ అని పేరు. ఇట్లే తీక్ష్ణము కానట్టి విద్యుదగ్రములను మనుష్యుడు పట్టుకొనినప్పుడు వాని దేహమునందలి పాదరసాదిధాతువులు బైటికి లాగి వేయబడును. అట్లు రోగనివారణ మగును.

3. విద్యుచ్ఛక్తియును ప్రవహించు స్వభావము గలది. చలనమునకు కారణమైనది. ఈ విద్యుచ్ఛక్తి యెందు ప్రవహించునో అందలి యింకను

సున్నితమైన శత్రువుములతో నది గలసిపోవును. కనుక మోతైన మందులను జీర్ణకోశములోనికి స్వీకరించుటకంటె ఆ స్వభావముగల మృదువైన విద్యుచ్ఛక్తిని స్వీకరించుట నిరపాయమైనది. ఊమకరమైనది.

ఈ వైద్యము చేయునపుడు 2 విద్యుద్బటములు (cells) వాడుట మంచిది. అందు ఒకటి మిక్కిలి వేడిస్వభావము గలదియు, వేరొకటి మిక్కిలి శీతస్వభావము గలదియునై యుండవలెను. వేడి ఘటమున కీ క్రింది ద్రావకము నుపయోగింపవలెను. 6 ఔన్సులనీరు, 1 ఔన్సు గంధక ధృతి (Sulphuric acid), 2 ఔన్సులు పొటాసియం బైక్రోమేటు (Bichromate of Potassium), సల్ఫేటు ఆఫ్ క్వినైన్ (Sulphate of Quinine) 3 గ్రాములు; లోహద్రావకము (Tincture of Iron) 6 బిందువులు; సాలిసిక్ ఆమ్లము 4 గ్రాములు, (Salicylic acid 4 grams); శీతఘటమునకు నీ క్రిందివాని నుపయోగింపవలెను. 8 ఔన్సుల నీరు; 1 ఔన్సు గంధకధృతి; 12 బిందువుల నీలి మందు. ఈ విద్యుద్బటములు కలియకుండునట్లు జాగ్రత్త తీసికొనవలెను.

4. ముందు ముందు కొత్తధాతువుల నుపయోగింపవచ్చును శాస్త్రజ్ఞులైనవారుమాత్రమే ఆపని చేయవచ్చులు. వేడివైపున రాగికంటెను బాగ్నకంటెను బంగార మెక్కువ బలమైనది. కాని అంతేఖరీదు నెనరు భరించెదరు? శీతపు వైపున తుత్తునాగమును మించున దేదియు లేనట్లున్నది.

5. విద్యుచ్ఛక్తిని సూర్యకాంతితో పోల్చుట:- శాస్త్రమగ్యాద ననుసరించి ఘటములోనుండి వచ్చిన విద్యుచ్ఛక్తికంటె సూర్యకాంతియెక్కువ సునిశిత మైనది. ప్రతిఫలీకరణపక్షములతో

గూడిన రంగద్దములలోనుండి దేహముమీదికి శాస్త్రీయముగా ప్రయోగింపబడిన సూర్యకాంతి (ఆదిత్య పేటికయందు వలె) దేహములోనికి బాగుగా చొరబారును. దేహము నంతటిని ఒక తూరిగా నుజ్జీవింపజేయును. సూర్యకాంతి ప్రసరింప వీలులేనిచోట్లు గలవు. అచట నీ విద్యుచ్ఛక్తిని బ్రసరింపజేయవచ్చును. జననేంద్రియము, ఆసనము ఇట్టివానియందు విద్యుచ్ఛక్తి నుపయోగింప వీలగును. విద్యుచ్ఛక్తి గల గిన్నె కంటిపై బోర్లించి, సుతారముగా చికిత్సజేసిన కంటిలోని మేహపటలము (ఫ్లెగ్జము) తీసివేయబడును. పుట్టుమచ్చలును విద్యుచ్ఛక్తిచే తీసివేయవచ్చును. కాని సూర్యకాంతిని భూతద్దము ద్వారా ప్రయోగించినయెడల, విద్యుచ్ఛక్తివలన కంటె 10, 20 రెట్లు త్వరగా నివి కుదురును. అప్పుడు విద్యుచ్ఛక్తి అగత్యముండదు-స్త్రీల ముఖముమీదనున్న వెంట్రుకలమొదళ్ళనుకాల్పి వేయుటకు ఋణాగ్రము ప్రయోగింపబడును. భూత అద్దముతో కాల్పినయెడల అసవనరమైన వెంట్రుకలకుదుళ్ళు బాగుగాను త్వరగాను కాలిపోవును. కొకేయి రాచిన బాధయును అనుభూతముగానంతతక్కువగా నుండును. ఇది శోధించిన విషయమే. విద్యుచ్ఛక్తిచేతకంటె భూతఅద్దముతో కాల్పుటయే మంచిది. భూత అద్దపు కాల్పునందు మచ్చ త్వరగా మాసిపోవును విద్యుచ్ఛక్తి చేయుటకు రోగనిదానము చాల అవసరము.

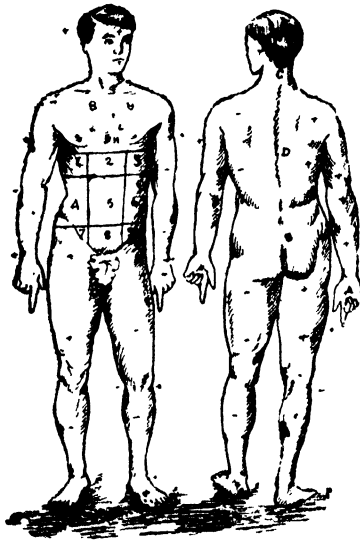
6. విద్యుచ్ఛక్తియందు సంక్షేపమగు విధులు: ప్రిన్సిపల్ యాంబ్రాస్ యల్. రాసీ, యం.డి. అనువారు వ్రాసిన 'వైద్యమునందు విద్యుచ్ఛక్తి' (Electricity in Medicine) అను గ్రంథమును Appleton Jco. Newyork, U. S. A. వారు

ప్రచురించిరి. అందుండి యీ క్రిందిభాగము సంక్షిప్తపరచబడినది.

- (1) విద్యుచ్ఛక్తి సులువుగా వ్యాపించుటకు విద్యుదగ్రములను కొద్దిగా ఉప్పువేసిన నీటిలో కడుగవలెను. ఉత్తనీట కడుగవద్దు. (2) విద్యుచ్ఛక్తి తేలికయగు ప్రవాహములతో మొదట ప్రారంభింపుము. అనేక విషయములందు బలమైన వాహికల (currents) కంటె ఒలముతక్కువ వాహికలే నిర్ణయింపబడుచున్నవి. (3) వాహిక యొక్క గతి (Polarity) అవసరమైనంతకంటె నెక్కువ తూరులు మార్పుచేయవలదు. (4) మొదటికి చికిత్సచేసినపుడు చాల మృదువైనట్టి గాల్వనికు వాహికలను మాత్రమే యుపయోగింపవలసినది. (5) ఋణాగ్రము ధనాగ్రమున కంటె సాధారణముగా లావుగా నుండవలయును. (6) సాధారణముగా 5, 6 నిమిషముల చికిత్స చాలును. ఎప్పుడైనను ఎక్కువ చేయవలసియు నుండును. (7) సాధారణముగా దినమున కొక తూరి చికిత్స చేసిన చాలును. అనేక విషయములందు వారమునకు 3 తూరులు చాలును.

7. మానవ దేహమునందలి విద్యుచ్ఛక్తియొక్క గతి :- ఇదివరకు ప్రాసిన గ్రంథభాగమునందు మానవ దేహముయొక్క కుడిభాగము శీతభాగముగా నుండుననియు, నెడమభాగము ఉష్ణభాగముగా నుండుననియు అనగా మానవ దేహము అనే విద్యుద్యంత్రము కుడివైపు ధనవిద్యుత్ అనియు ఎడమవైపు ఋణవిద్యుత్ అనియు వినరించితిని. అందే ముందు (పురో) భాగము ధనవిద్యుద్భాగమనియు, వెనుక (పుష్ట) భాగము ఋణవిద్యుద్భాగమనియు వినరించితిని. ఒకరి తరువాత నొకరు నిరవబడినప్పుడు వ్యతిరేకశక్తులకు అనురాగ ముండుటవలన, సామర్థ

స్వమును, నెమ్మదియును గలుగును. కుడివైపునకు కుడివైపును, నెడమవైపునకు నెడమవైపును తగులునట్లు నిలిచినప్పుడు, సజాతి సజాతి నుద్దీ వింపజేయును గాన, ఉద్దీపనమే గలుగును. ఇదే సున్నితతత్త్వము గలవారియం దుద్యోగమును గలిగించును. బాధయును గలుగును. గాల్ఫ్ నిక్ విద్యుద్యంత్రము సుపయోగించినపుడును

2 వ పటము 3 వ పటము

1,2,3 అంకెలకు పైభాగమున రొమ్ములు, 1,3 కుడియెడమ వైపుల యందలి శీర్షభాగములు. 3 బాతరకోశము, 4,6 కుడియెడమ డొక్కలు. 5 నాభి. 7,9 కుడి, యెడమ జననేందియ భాగములు. 8,5 జర్ణభాగములందలి దిగువ భాగము.

C. పెడతీపులు.
D. వెన్నుపూసలు
L. నడ్డిపూసలు.
S. ముడ్డిపూసలు.
B.B ఉదరము
H. హృదయము.
L. శ్వాసాశయములు
+ ధనాగ్రము
— ఋణాగ్రము

నిట్టి ఫలితములే చేకూరును. దేహమునందు సామరస్యము గలుగుట కిట్లు చేయవలెను. దేహమునందలి వేడిప్రదేశములకు విద్యుద్యంత్రము నందలి ధనాగ్రమును, దేహమునందలి చల్లని మాండ్యముగల ప్రదేశములకు ఋణాగ్రమును సుపయోగింపవలయును.

నాశాస్త్రము ననుసరించి దేహమునందలి భాగములకు +, — అనేగుర్తులతో పటములు తయారుచేయబడినవి. అవి పారిస్ లోని 5, బాల్ వార్డ్ డి. లెంపిల్ లోని కాంతశక్తికి సంబంధమైన గ్రంథాలయమునందలి పొఫెనర్ డల్ విక్సి అనువారు తయారుజేసిరి.

అతని చిత్రము ననుసరించియే 2, 3 పటముల నిందు చేర్చితిని ఆతడిచ్చిన గుర్తులకు తోడు, విద్యార్థులకు సులువుగా తెలియుటకు ఉదరముయొక్కయు, మిగతవాని యొక్కయు విభాగములను గూడ నిందు జేర్చితిని. దేహమునందలి భాగములను అయస్కాంతమునకు పోల్చి అందలి ఉత్తర అగ్రమును (ధనాగ్రమునకు) పోలిన భాగమునకు + అనియు, దక్షిణ అగ్రమును (ఋణాగ్రమునకు) పోలిన భాగమునకు— అనియు గుర్తు లుంచియున్నాడు. “సమానమైన పేర్లుగల అయస్కాంతపు అగ్రముతో దేహభాగమునందలి కాంతమునందలి అగ్రము సమావేశపఱచినయెడల వేడిమి, ఉద్యోగము గలుగును. వ్యతిరేక అగ్రములు కలసిన సామరస్యమును, సౌఖ్యమును గలుగును” అనియతడు వ్రాసియున్నాడు.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౧౬ వ పాఠము

సూర్యకిరణచికిత్స

సూర్యకిరణములతో చేయుచికిత్సకు సూర్య కిరణ చికిత్సయని పేరు. ఎండలో తిరుగుట సూర్య కిరణచికిత్సయే. ఎండలో తిరుగుట చాలవాటు వడిన వారికి దేహసంబంధమైనట్టియు మానసిక సంబంధమైనట్టియు వ్యాధులు రావు. వచ్చిన గా త్వరలో కుదురును. మనకు ముఖంబును చెక్కిలును ఎండలో తిరుగకండుట నలననే వ్యాధులు గలుగుచున్నవి. పురుషులలో శ్వేత్ర్యసంతులును ఉద్యోగిస్తులును కెండలో తిరుగు. ఎండలో తిరుగిన నేగాని వారి దేహమునుండి మాలిన్యములు సరిగా వెడలిపోవు. పాండురోగులకును, అజీర్ణరోగులకును, ఎండలో తిరుగుటవల్ల చాల మేలుగలుగును. బిడ్డలకు సూర్యకాంతినల్లగలుగు మేలు చెప్పటకు సాధ్యముకాదు. అది చాల మేలునుచేయును. ఎండలో తిరుగుట మనము మానన యెడల కలుగువ్యాధులను వేర్కొనుటకు ఇచ్చట చోటుచాలదు. సూర్యకిరణములయం దట్టి మహా శక్తి మైన శక్తి యున్నది.

సూర్యకిరణములయందు దేహమునకు ఒలము నిచ్చు శక్తి యున్నది. దేహమునందలి మాం ద్యము నది పోగొట్టును. ఉత్సాహమును గలిగించును. దేహసంబంధమైనట్టియు, మానసిక సంబంధమైనట్టియు, మాలిన్యములను ఇది ఒటా పంచలు చేయును. అందువలననే వేదమాతీ “సూర్య ఆశ్మజగతిః తస్థుషశ్చి” అని చెప్పినది. మన చెప్పెలు “ఆరోగ్యం భాస్కరానిచ్ఛేత్” అని చెప్పినారు. సూర్యుని శ్రద్ధగా సుపాసించినారు. అవి నానాటికి మోతై సూర్యభగవానుని ఇంటిలోనుండి యుపాసించుటలోనికి దిగినది.

సూర్యకిరణములయందు వేడిని తగ్గించునట్టియు, అననర మైసయెడల వేడిమిని పెంచునట్టియు స్వభావ ముండుటవలననే అది వాతరోగులకును, పిత్తరోగులకును, శ్లేష్మరోగులకును సమాన ముగా మేలుచేయును. కనుక నేను ప్రతిరోగియు సాయంకాలపు కెండలో తిరుగవలయు నని శాశించుచుందును. ఏమ్యుచ్చక్తితో నేడనేక చోట్ల చికిత్సచేయువారున్నారు. కాని విద్యుచ్చక్తి యందలి గమనవేగము (Velocity) మన దేహమునందలి నాడులయందలి గమనవేగము నకు మిగిలి యుండరాదు. తక్కువ వడిన ప్రయోజన ముండదు. ఈ సౌమ్యశక్తిగలను లేకుండునట్లు ప్రయోగించుట చాలాకష్టమైనది. ఆశాస్త్రమునందు ప్రయోగించిన వాడు ప్రయోగించిననూ పొరపాట్లు కలుగుట కందు నానకాశములు గలవు. అందువలన అది ప్రమాదముతో కూడుకొన్న చికిత్స. అందువలననే జర్మనువైద్యు లనేకలు దీనిని నిఘంఠముగా విమర్శించి యున్నారు.

సూర్యకిరణ చికిత్స కొద్దిదినములలోనే నేర్పు కొనవచ్చును. ఒక సంవత్సరము గట్టిగా ప్రతిరోగి చేసినయెడల సామాన్యమైన తెలివితేటలవారందఱును సూర్యకిరణ చికిత్సయందు ప్రావీణ్యమును గడిపినవచ్చును. అందువలన విద్యుచ్ఛక్తి కన్న సూర్యకిరణచికిత్స ఎన్ని యోమడుగులు సులభసాధ్య మైనది. దీనికి విద్యుచ్ఛక్తి యందువలన విశేషధనమును పెట్టుబడిపెట్టనక్కర లేదు. సూర్యకిరణములు మనకందరకు చాల సులువుగనే లభించును. చాల సులువుగ లభించు

చుటవలన దీని నెవరును చులకనచేయరాదు. ఏనో చమతాక్రమముగా నున్నదని విద్యుచ్చికిశ్న సూర్యకిరణచికిశ్నకన్న గొప్పదని యెచరును భ్రాంతిపడరాదు. శాస్త్రజ్ఞానసరమగు గాలి నెరు మొదలగున వన్నియు మనకు సులభముగనే లభించుచున్నవి. అవి అంత అసరమగుటవలననే భగవానుడు మనకు వాటిని సమృద్ధిగా నిచ్చియున్నాడు.

సూర్య కిరణమునందు ఏకురంగా లున్నవి. ఒక్కొక్క రంగునందు ఒక్కొక్క గుణముగలదు. ఒక్కొక్కరంగు ఒక్కొక్క విధముగా రోగములను నయముచేయును. అలాగ దేహమునందు ఒకానొక రంగు లోపించినపుడు ఒకవ్యాధి కలుగును. ఆ లోపించిన రంగును దేహమునకు చేర్చినపుడు ఆరోగ్యము బాగుచును. రోగము పోవును.

ఎరుపు (Red)

ఈరంగు అధికిముగా గలవారు చెలాకిగాన నున్నదిను చురుకు లేదేవే శ్చైక్రిముగలవారు, దయా శక్తివ్యాధియును, అధిమస్కరూపము, కామములును వైయమును. (సాక్షిరీతిస్తమో గుణము అట్టి భుక్తులు అధికిముగా గలవారికి నీటి వర్ణముచే గుణము గలదు. ఈరంగు లోపించినవారు నిర్మలముగా కనడలుట్టియుండును. అధికిము మొదలగు అధికిము యుండును. శేషశ్రీములు మూత్రములు వేర్వేర్వేళ్లు తెల్లగా నుండును.

ఈరంగువలన కుదుగువ్యాధులు:- వాతసంబంధమైన తగుణవ్యాధులు, వాతజ్వరములు, వాతసంబంధముగు మలబద్ధకము, సంధి, మంటాగ్ని, మూలవ్యాధి, రక్తిక్షీణత, పుష్కవారిము, చెతులు కాళ్లుచల్లబడుట, వాతపునోష్పలు, శిరశ్చైత్యము, రొంప, తడిదగ్గు, క్షయ (కొలదిగా

వాడిన) చచ్చుపడుట, మొదలగు వ్యాధులు నివారణముగు. వాతజ్వరములలో మాత్రము పచ్చగాను తుమ్మకొటలెను వచ్చుచుండునను, ఎఱుచే వాడపలసియుండును. ఆ రోగులకు ఆకలి లేమియు, మల బద్ధకమును తరచుగా నిచ్చుచుండును. అతిమాత్రముగూడ దీనిచే గుదురును. రక్తిము క్షీణించి పాలిపోయిన రోగులు, శాంకు రోగులు, ప్లావోగలు, నంజురోగులు ఈ రంగుచే స్పృహలయ్యెదరు. తెల్లనికండ్లకలక దీనిచే గుదురును.

నారింజవరము (Orange)

(తే నె రం గు)

ఈ రంగు అధికిముగాగలవారు సామాన్యముగా నుండి చలంగా నుండును. ఇదే శేషశ్చైక్రిము గలవారు ఆరోగ్యవంతులు. సములుగలవారు, వివేకిము ఆత్మచిత్తగలవారు యుండురు ఈ రంగు అధికిముగాగలవారికి నీలిముందువర్ణము చే వ్యాధులు గుదురును. ఈ రంగులోపించినవారు బావుగా నుండి బద్ధకము, మలబద్ధకము గలిగియుండును.

ఈ రంగువలన కుదురు వ్యాధులు:- కాశికి వారిము, క్షయవాతపునోష్పలు, మూలశంకి, చచ్చు, రక్తిక్షీణత, పక్షి వారిము, శిరశ్చైక్రిము, రొంప మొదలగు ఎఱుపువర్ణముచే గుదురు వ్యాధులున్నయు, మూత్రము సోచ్చించి వాశించ గుదురును. మలబద్ధక విశేచనబద్ధమువలన గలుగును. విశేచనబద్ధము చిరకాలాగతమైన ప్రకరణ, దీనిచే గుదురును. ఆరోగ్యమును వృద్ధిచేయును. నంజు, శ్లేష్మ, మొదలగు వ్యాధులు గుదురును. దంతముల నొప్పిగుదురును. అతిమాత్రము. మధుమాత్రము, మూత్రపిండవ్యాధులు, సడుమునొప్పియు గుదురును.

పసుపు (Yellow)

ఈరంగు అధికముగా గలవా రారోగ్యవంతులై యుదురు. ఇదే తేజశ్చక్రముగలవారు వివేకులు, విజ్ఞానవంతులు, అంతర్ముఖులునై యుందురు. ఈవర్ణాధిక్యత వ్యాధిలక్షణముగాదు. ఇది సమస్థము. ఎఱుపు, నీలము సమముగా నుండినది సుఖవర్ణముగలుగును.

ఈరంగుచే గుదురు వ్యాధులు:— మేహవ్యాధులు, మేహముచే గలుగు డిక్షకిములు, విశేషమైన డిక్షకిము, అజీర్ణము, ఎండ్రాగ్ని మొదలగు వ్యాధులు నారంభస్థాయిముచే గుదురు వ్యాధులన్నియు చూడవచ్చునని వాడిన గుదురును, గుహలోగియులక్షణముచేయును. దేహమునందు తగినంత ఉష్ణమునీయు జీవాశయము నీచముగా నుండేయి కుడినోనోనో ఉద్దీనము గిల్లింపచి బ్రష్టాశయములను కడకీ బురికొల్పును. నారంభస్థాయిముచే త్వరితగా గుదురు వ్యాధులు దీనిచే నెమ్మదిగా గుదురును.

ఆకు పసుపు (Green)

ఈరంగు అధికముగా గలవారు కొలదిగా లావుగానుండి కొంచెము డిక్షకిములై యుందురు. ఇదే తేజశ్చక్రముగలవారు వృద్ధి, ఆశ, విజ్ఞానోదయము గలిగియుండురు. ఈరంగు అధికముగా గలవారికి వారించు సర్వోదకముచే గోగములు గుదురును.

ఈరంగుచలనగుదురువ్యాధులు:— సుఖరంజంభ మైస సవాయి, కొఱుకు, చిడిచిడిగిడ్డలు, మశూచికము చర్మవ్యాధులు, గడ్డ, తీట మొదలగునవి గుదురును. మరయు నీ వర్ణమునల్ల నివారణముగు వ్యాధులన్నియును ఈ రంగుచలన గుదురును. ఆకు పచ్చనికాంతిలో కరుపులను, మశూచికమును గుదుర్పవచ్చును. ఈ కాంతి నేత్రములకు

చల్లదనము నిచ్చును. రాచకురుపు, శగగడ్డలు, మొదలగు సర్వసిధములై స కరుపులను, కత్తి పోటు మొదలగు వానివలన గలిగిన గాయములును, పుండ్లు మొదలగునవియు, కలరా, పిచ్చి కక్క, కాటు, పిచ్చినక్క, కాటు, తేలు కాటు, పాము కాటు, మొదలగునవి గుదురును.

నీలిమందు వర్ణము (Indigo)

ఈ వర్ణము అధికముగా గలవారు సర్దులముగాను మందమణులుగాను నుండురు. మలబద్ధకము గుదును.

ఇదే తేజశ్చక్రము గలవారు మానసికానందమున విభిన్నములై యుండురు. అసగా సర్వము మొదలగు వాని విభిన్నముచుండురు.

ఈ వర్ణము అధికముగా గలవారికి ఎఱుపువర్ణముచే గాఢ వాణింపర్ణముచే గాని వ్యాధి గుదురును.

ఈరంగుచే గుదురు వ్యాధులు:— మేహదారుణము, నీలిరంగు సందర్భములో జెప్పిన సర్వ వ్యాధులును గుదురును. మరయు హృదయ సంబంధమైనట్టియు జీర్ణాశయసంబంధమైనట్టియు మేహవ్యాధులును గుదురును. ఆ రంగులోశిములకును తిప్పిఎఱుపుకానలయను. కాన (ఎఱుపు కిలినచీలగు) నీలిమందువర్ణము గుణకరమైనది. శిశువులకును, స్త్రీవులకును, నీలిరంగు వాడిన శైత్యము జేయవచ్చును. అట్టిశిశు దీనిని (నీలిమందు వర్ణము) వాడిన నెమ్మదిగాను నీశ్చయముగాను గణమిచ్చును.

నీలము (Blue)

నీలిరంగు అధికముగా గలవారు స్తబ్దుగానుండురు. లావుగానుండురు. మలబద్ధకము మొదలగు సదియు నుండును. ఇదే తేజశ్చక్రముగలవారు సత్యసంధులై, నిశ్చలులై, మతి మంతులై

యుందురు. ఈరంగు అధికముగా గలవారికి న్నులు, నోళ్ళు, మూత్రపురీషములు, తెల్లగాగాని నీలివర్ణముగాగాని యుండును. అట్టివారికి ఎఱుపువర్ణము గుణకరమైనది.

ఈ రంగువలన గుదురువ్యాధులు :—తరుణములకు మేహకారకవ్యాధులు, నేత్రము లందలి యెఱుపు, పుసులు, ఎర్రకలకలు, కన్నులమంటలు, ఆశకురుపులు, నోటిపూత, పంటిపోటు, చెవిలోపోటు, పిచ్చి, గుండెలోమంట, పసరు, పైత్యము, వచ్చకామిరా, ఆతతి, శుక్లనష్టము, కలరా, క్షేగు, మశూచికము, పిచ్చికుక్క నక్క మొదలగువానికాటు, తేలు కందిరిగ మొదలగు వానిపోటు, అకాలమనోవికాసము, అతిభోగేచ్ఛు, శుక్లము యొక్క పలుచదనము, రాచకురుపు, వడిశగడ్డలు, సవాయి, కొఱుగు మొదలగు వ్యాధులు.

తాజాకలం—ఈ నీలవర్ణమునందు సూక్ష్మ జీవులను (Bacili) జంప) అద్భుతమైన విద్యుచ్ఛక్తి (Electricity) కలదు. కాని అటువ్యాధులన్నియు నీవర్ణముచే గుదురును. ఇది నీలిమందు వర్ణమునకన్న త్వరగా గుణమిచ్చును.

ఊదా (Violet)

ఈరంగు అధికముగా గలవారు సమస్థితిలో నుండి ఆరోగ్యవంతులుగా కాన్పింతురు. ఇదే తేజశ్చక్రిముగలవారు వినములును. అమాయకులును, ఆత్మసమర్పణ బుద్ధికలవారునై యుందురు. ఈరంగు అధికముగాగలవారు నారింజవర్ణము, పసుపువర్ణములచే స్వస్థత నందెదరు.

ఈరంగువలనగుదురువ్యాధులు:-కాలిక మేహము, న్యూమెనియా, హృదయాభివ్యందము, దారుణాజీర్ణము, మందాగ్ని, పచ్చసెగ, శుక్లనష్టము, ఉష్ణముచే గలిగినట్టి జీర్ణాశయవ్యాధులన్నియును, మలబద్ధకము, ఆతతి, పైత్యము, పొడి

దగ్గు, గోరింతదగ్గు, పిచ్చి, మొదలగు నవియు గుదురును. నీలిమందు వర్ణముచే గుదురు వ్యాధులన్నియు మోతాదును హెచ్చించి వాడిన ఊదావలనను గుదురును. ఊదావలన కొంచము త్వరగా గుణముగలుగును.

ఈరంగులను ప్రయోగించుటెట్లు?

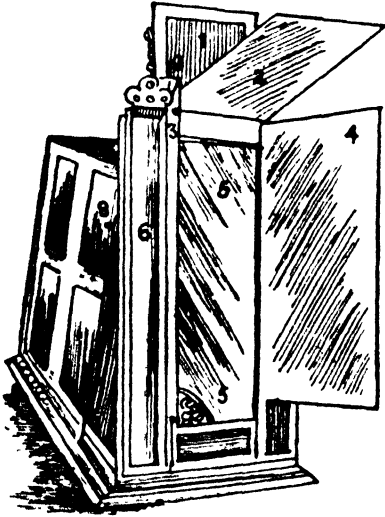
రంగునీనాలు:—వీనియందు నీటిని పోసి సూర్యకిరణములలో 6 గంటలకు తక్కువలేకుండ నుంచిన సూర్యనియందలి కిరణములు ఆనీటికి ఆరోపింపబడును. వానిని వివిధవ్యాధులకు ప్రయోగింతురు.

వీనియందలి పదార్థములు నిలువయుంచి చాలకాలమువరకును, అవసర సమయములందును వాడుకొనుటకు వానియందు కొబ్బరి, అముదము, నువ్వులు మొదలగునూనెలున్ను, వాలపంచదార, పంచదార, తుమ్మెదక, గోధుమపిండి మొదలగునవి పోసి నెలలు పర్యంతము ఎల్లప్పుడు ఎండలోనుంచి వాడుకొను చుండవచ్చును.

రంగు అద్దములు:—వీనినండ సూర్యకిరణములను శరీరముమీద ప్రసరింప చేయవచ్చును. సెల్లాఫోను కాగితములు:—(రంగు అద్దపుకాగితములు) వీని ద్వారా కాంతి ప్రయోగము చేయవచ్చును. శరీర భాగములమీద పరచుకొని యెండలో కూర్చుండిన కాంతి వానిగుండ ప్రసరించును. కొన్నిరంగునీనాలు లభించనపుడు తెల్లని నీనాలను తీసుకొనివచ్చి వానికి, వివిధరంగుల కాగితమునుచుట్టి ఆనీనాలను వాడుకొనవచ్చును. అటులే తెల్లనిబిళ్ళోర అద్దములకు గూడ ఈరంగు కాగితములను అంటించవచ్చును ఇప్పుడు ఊదారంగున్ను, పసుపురంగున్ను అద్దములలోను, నీనాలలోను లభించుట లేదు. ఆరంగులు ఈకాగితములలో లభించును.

ఈకాగితములను, ఎండవచ్చు కిటికీలకు అడ్డము కట్టి ఆకాంతియందు కూర్చుండవచ్చును. రంగు అడ్డములను కూడ కిటికీల కడ్డముగ పెట్టవచ్చును.

ఆదిత్య పేటిక:—ఇది కొయ్యతో చేయబడిన గదివంటి పెట్టి. దీనికి మూడువైపుల తలుపులు మూయుటకు అమర్చబడి యుండును. ఒకవైపు

మాత్రము ఖాళీగా నుండును. ఆవైపున రంగు అడ్డములు అమర్చబడి యుండును. వాని గుండ రంగుకాంతి ప్రసరించుచుండును. ఈగదియందు రోగిని కూర్చుండ బెట్టుదురు. అందు కూర్చుండిన చర్మమునకు చైతన్యము గల్గి శరీరమునందలి మాలిన్యములు చెమటమూలముగ వెడలి పోవును. అంతర అవయవములు దృఢపడును.

వర్ణ కేంద్రీకరోపకరణము:—శరీరము నందు కొన్ని అవయవములు ప్రత్యేకముగ దుర్బలపడి యుండును. స్వాసావయవములు, కాలేయము, మోకాలు, నడుము మొదలగునవి. అట్టివానికి మామూలుగచేయు కాంతి ప్రయోగము గుణ కరమైయుండదు. కాన కాంతిని ఎక్కువ శక్తి

వంతముగ చేయుటకు ఈ పనిముట్టు ఏర్పబడినది.

ఇది వగరాలె నుండును. దీనికి ఒకవైపు కంటె రెండవవైపు వైశాల్య మెక్కువగ నుండును ఇది రాగితో చేయబడును. లోపల రంగుకాంతి ప్రతిఫలించుటకు, తగరపు కళాయిగాని, వెండికళాయిగాని వేయబడియుం

డును. వెడల్పుగనున్న భాగమునకు రంగు అడ్డపు కాగితముచుట్టి సూర్యునకు నెదురుగ నుంచబడును. అంత వెడల్పున నెండ గొట్టములోనికి జొరబడి లోపల ప్రతిఫలించి తక్కువ వైశాల్యముగనున్న వైపున నెక్కువ శక్తి గలదిగ చేరును. ఆ వైపు క్రిందశరీరావయవముల నుంచుదురు. అచట నుంచిన ఆనయవములు చైతన్యవంతములగును.

భూతఅడ్డములకు రంగు కాగితములను చుట్టి వానిగుండ కాంతిని ప్రసరింపజేసి, పుండ్లను, కురుపులను కాల్చివేయవచ్చును. ఇందువలన కలుగుఫలములు అద్భుతములు. ఆపరేషనులు అనవసరమైపోవును. సూర్యకిరణచికిత్సా ప్రయోగములు ఆంధ్రదేశమునందు అనేకమంది వైద్యులచే చేయబడినవి. విద్యుత్ కాంతికంటె గుణము నందును, చౌకలోను సూర్యకిరణములు శ్రేష్టములు. ఈ తేజో చికిత్స మానవుని శక్తుల నభివృద్ధిచేసి, మానవ పరిపూర్ణత్వమును పొందింప చేయుటకు సహాయపడును. ఈచికిత్స యెల్లరకును అందుబాటులో నున్నది. ఎల్లరును దాని యొక్క లాభమును పొందుదురు గాక.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

ఇంతవరకు 16 పాఠములు అయినవి. ఇక 8 పాఠములు మాత్రముగలవు. మొత్తము యీ 24 పాఠములును చదివినయెడల ప్రకృతివైద్యమునందలి సామాన్యజ్ఞానము గలుగును. తరువాత యీ వైద్యమున ఉన్నతవిద్యను బడయవలయునను శ్రద్ధగలవారు అట్లు చేయవచ్చును.

— సంపాదకుడు.

17 వ పాఠము.

మూత్రపరీక్ష - మూత్రముతీయుట

అల్బుమిన్ పరీక్ష

ప్రకృతి చికిత్సకుడు మూత్రమును పరీక్షింపవలెను. ఒకదినము ఉదయమున వదలిన మూత్రమును జాగ్రత్తగాపట్టి దానిని పరీక్షింపవలెను. ఆరోగ్యవంతునకు మూత్రమునం దట్టి దోషమును ఉండదు. మూత్రము ఉండవలసినట్లుగాక వేరు విధముగా నున్నయెడల అది యట్లు రోగమువలననే గలుగును. ఆరోగ్యవంతుని మూత్రము కొంచెము ఎసుపువర్ణముగా నుండి బాగుగా తేటగా నుండును. అది మిక్కిలి ఘాటుగానుండక కొద్దిగా మాత్రమే వాసన గలిగియుండును.

మూత్రము యెర్రగా నున్నయెడల అందు మూత్రీకామ్లములు యెక్కువగా నున్నవని యర్థము. లేదా అందు రక్తమైనను చేరియుండును. మూత్రము తెల్లగాను చిక్కగాను నున్నయెడల అందు చీముగాని, అల్బుమిన్ గాని ఉన్నదని యర్థము. మూత్రము పసుపుపచ్చనిరంగు కలిగియున్నయెడల పైత్యకోశము చెడియున్నదనియు, పచ్చకామిలావ్యాధి యున్నదనియు తెలిసికొనవలెను. మూత్రము నీలరంగుగా నున్నయెడల అందు నీలిమందు విషము (Indican) చేరినదని గ్రహింపవలెను. ఇది పేగులయందు చాల అరుదుగా పుట్టును.

ఒకవైపున మూసీ, రెండవవైపున తెరచియున్న ఒక సన్నని గాజునాళము (Test tube) లో మూత్రమునందు కొంతభాగమును పోయవలెను. తరువాత చిన్న స్పీరిటు ల్యాంపుమీదగాని, మైనపువత్తిమీదగాని మరగ కాచవలెను. అందు అల్బుమిన్ ఉన్నయెడల తెల్లని కుడపలుగా గాని సలకలుగాగాని కేరుకొనును. అది కోడి గుడ్డులోని తెల్లనిచొనవలె నుండును. ఇది కనిపెట్టుటకు యింకొక పరీక్ష యున్నది. దానికి రాసాయనిక పరీక్ష యందురు. అది యీ పరీక్ష కన్న యెక్కువ శాస్త్రీయమైనది. ఒక శుభ్రమైన చిన్న గాజు శోధననాళిక (Glass test tube) లో 20 చుక్కలు నత్రికామ్లము (Nitric acid) పోయవలెను. అది యేటవాలుగానుంచి అందులోనికి ఒక్కొక్కచుక్క చొప్పున 7, 8 చుక్కలు మూత్రము మెల్లగా జారునట్లు వదలవలెను. మూత్రమునందు అల్బుమిన్ ఉన్నయెడల మూత్రము నత్రికామ్లముతో కలియుచోట ఒక తెల్లనిచార యేర్పడును.

శర్కరపరీక్ష

మందులమ్ము యేపెద్దదుకాణమునం దైనను ఫెహ్లెలింగ్ మిశ్రణము (Fehling solution)

గాని హెయిన్స్ మిశ్రణము (Heines solution) గాని దొరుకును. అందులో ఒక మిశ్రణమును సంపాదించవలెను. ఇందు తామ్రము మొదలగు నవి కలియును. ఏమిశ్రణమునైనను ఒక శోధన నాళిక (Test tube) లో 25, 31 చుక్కలు వేసి వెనుక చెప్పినట్లు స్పిరిటు దీపము మీద గాని, మైసపు వత్తి దీపము మీద గాని నెమ్మదిగా కాచవలెను. కాగిన మిశ్రణము నీలిరంగుగల దగును. (అది చిక్కని నీలిరంగుకు తిరుగనియెడల ఆమిశ్రణము చాల పాతబడినదని యర్థము.) ఆమిశ్రణము నందు 10, 15 చుక్కల మూత్రమును చేర్చవలెను. తరువాతి బాగుగా మరగకాచవలెను. ఆ మూత్రమునందు శర్కరయున్నయెడల ఆ శోధననాళికయందు యెర్రని యిటుకపొడివంటి పదార్థము పేరుకొనును.

ఆము, క్షారపరీక్ష

పరీక్షింపవలసిన మూత్రము నిర్మలముగా నుండని యెడల వడియపోత కాగితమువేసి వడియగట్టవలెను. అందు నీలిలిట్మస్ కాగితపు (Blue-litmus paper) ముక్కను ముంచవలెను. ఆముక్క యెర్రపడినయెడల మూత్రమునందు ఆమ్లస్వభావముగల ప్రతిక్రియగలదని తెలసికొనవలెను. అట్లే కొంతమూత్రమునందు యెర్రలిట్మస్ కాగితపుముక్కను ఉంచవలెను. అది నీలిరంగుకు వచ్చినయెడల ఆ మూత్రమునందు క్షారస్వభావముగల ప్రతిక్రియగలదని తెలసికొనవలెను. ఏ కాగితమునూ రంగుమారనియెడల మూత్రము యే తెగకును చేరక మధ్యస్థముగా నున్నదని యర్థము. మూత్రమునందు మామూలుగా ఆమ్లస్వభావముండును.

మూత్రము తీయుట

మూత్రము జారీగా అగుచున్నంతవరకు కృత్రిమముగా మూత్రమును తీసివేయవలసిన అగత్యముండదు. మూత్రము బంధించిన స్థితిలో మూత్రమును జారీచేయుటకు వేర్వేరు మార్గములు గలవు. ఏమార్గముచేతను మూత్రము జారీకాకపోయినయెడల కడ్డీలు వేసి మూత్రమును తీయుదురు. ఈ కడ్డీలు సన్నగాను, పొడవుగాను ఉండి మధ్య కాల్యలాగున సన్నని రంధ్రమును కలిగియుండును. మూత్రద్వారములోని కీ కడ్డీని జొనిపినప్పుడు మూత్రకోశమునుండి యీ కడ్డీగుండా మూత్రము బయటికి వచ్చును. ఈ కడ్డీలు మామూలుగా రబ్బరుతోను, గాజుతోను, వెండితోను చేయబడినవిగా నుండును. కాని వీనిలో రబ్బరు వేమంచివి. మూత్రము జారీయగుటకు కడ్డీ లెక్కించుటకు పూర్వ మనుసరించవలసిన మార్గములు:—

1. పొడిగుడ్డలను వెచ్చని వేడినీటిలో ముంచి పిడిచి వెచ్చవెచ్చగా మూత్రకోశముపై నుంచవలెను.
2. వేడినీటితిత్తిలో వేడినీరుపోసి రోగియొక్క ప్రక్కన మూత్రకోశమునకు తగులునట్లుంచవలెను.
3. వీలునుబట్టి రోగిని వేడినీటిస్నానము చేయించవలెను.
4. మూత్రాశయముపై చేతితో మెల్లమెల్లగా ఒత్తుచుండవలెను.
5. జననేంద్రియముల తెలుపలి భాగమున వేడినీరు పోయవలెను.

ఈ పై మార్గములతో మూత్రము జారీకాకున్న కడ్డీవేసి మూత్రము దించవలెను. మూత్రము

10 మొదలు 12 గంటలకు మించి మూత్రాశ్రియములో నిలువ యుండనీయరాదు. రోగులకు యెక్కించుటకు పూర్వము కడ్డీలను వేడినీటిలో వెచ్చచేసి శుద్ధిచేయవలెను. కడ్డీలను గిన్నెలో వేసి పైన సలసలకాగెడి నీరు పోయవలెను. ఆవిధముగా సుమారు 10 నిమిషములుంచిన తరువాత వాడుకొనవలెను మూత్రము తీయుచున్నప్పుడు రెండు కడ్డీలను దగ్గట సిద్ధముగా నుంచుకొనవలెను. శుద్ధిచేసిన కడ్డీయొక్క మూత్రాశ్రియములోని కెక్కించెడి చివరను మూత్రము చేతితో తాకరాదు. వేడినీటిలో కాచునప్పుడు రబ్బరుకడ్డీలు తేలిపోకుండుటకై లోన గాజుకడ్డీలనుంచవలెను.

గాజుకడ్డీనిగాని వెండికడ్డీనిగాని ఉపయోగించునప్పుడు లోనికి జొప్పించు చివరను శుభ్రమైన నీటిలో ముంచవలెను. రబ్బరు కడ్డీయైన యెడల కార్బాలి కాసిడుతో కలసిన వాసాలీన్ వాయువలెను. కడ్డీయెక్కించి మూత్రము వచ్చువరకు మెల్లగా కడ్డీని లోపలికి తోయుచుండవలెను. వచ్చిన అడ్డువచ్చినట్లు తోచినయెడల కడ్డీని కొంచెము వెనుకకు తీర్చి ప్రాయత్నము చేయవలెను. కొంచెము కడ్డీని తీర్చిన తరువాత కెక్కును. మూత్రమును బయటికి తీసికొని వెళ్లి పారబోయటకు మూకుడుగాని మరేదైన యుంచుకొనవలెను.

స్త్రీల విషయములో అనువగునట్లు బాచ్చెనుగాని, గిన్నెనుగాని యుపయోగించవలెను. మోకాళ్లు పైకిలాగి దూరముగా నుంచవలెను. ప్రక్కవేసిన గుడ్డలుతీసి, శరీరముపై దుస్తులను పూర్తిగా తీయరాదు.

స్త్రీల మూత్రము తీయుటకు 5, 6 దూదిపింజలు లేక స్పంజలు, రబ్బరువి రెండుచేతిమేజోళ్లు తెచ్చి

కడ్డీలతోపాటు వీనినిగూడ వేడినీటిలో కాచి శుద్ధిచేయవలెను. రెండు చేతులను సబ్బుతో తోమి వేడినీటిలో కడిగి రబ్బరుచేతిమేజోళ్లను తొడిగికోనవలెను. భగముపైనుండు రెండు చర్మపుపొరలను బాటనవేలితోను, చూపుడు వేలితోను రెండు ప్రక్కలకును లోపలి భగము కన్నడు సంతవరకు తీసివేయవలెను. కన్నడు సంతవరకు దూదిపింజుతో తుడువవలెను. తరువాత మరొకదూదిపింజును తీసి బైక్లోరైడుసొల్యూషను (Bichloride solution) లోనుంచి వెనుకటివిధమున మరలభగమునుతుడువవలెను. లోపలి పొరలకుగాని, మరే యితర భాగమునకుగాని చేతిమేజోళ్లు తగులకుండునట్లు జాగ్రత్తగా నుండవలెను. భగములోని మూత్రాశ్రియములోనికి పోవునట్లు కడ్డీకి వ్యాసులైన రాచి మెల్లగా యెక్కించి మూత్రమువచ్చు వరకు మెల్లగా నెట్టవలెను. 1 లేక 1 1/2 అంగుళముల కంటే కడ్డీని లోపలికి నెట్టరాదు. ఈకడ్డీ మూత్రాశ్రియములోనికి కాక భగరంధ్రములోనికి పోయిన యెడల వెనుకకులాగి మరొకకడ్డీని వాడవలెను. కొంచెము మూత్రమేవచ్చి ఆగిపోయిన యెడల కడ్డీని కొంచెము వెనుకకు లాగవలెను. అప్పుడు తిరిగి మూత్రము రాకున్న మరలకడ్డీని ముందునకు తోయవలెను. రబ్బరుకడ్డీయైన యెడల మూత్రకోశము ఖాళీయైన తరువాత వేళ్ళతో కడ్డీనినొక్కి బయటికిలాగి సబ్బుతోను నీళ్ళతోను కడిగి వేడినీళ్ళలో ఉడుకబెట్టవలెను. శుద్ధిచేసిన గాజుగుడ్డలో చుట్టి దాచుకొని మరల అవసరమైనప్పుడు శుద్ధిచేసి వాడుకొనవలెను.

ఈ పద్ధతిని మందువైద్యుని సలహాతోగాని, సాన్నిధ్యములోగాని యాచరించవలెను. ప్రకృతి వైద్యుడు మెడికలు రిజిస్ట్రేషను బిల్లున్న దేశములలోమాత్రమీ వివిధముగా స్వయముగా

చేయుటకుగడంగరాదు. ఏరోగికైన మూత్రము తీయవలసినచిన్నప్పుడు మందువైద్యుని దగ్గర నుంచుకొనవలెను. ఈ పాఠములో గడించిన జ్ఞానము అవసరమైనప్పుడు సమర్థతలోను, చాక చక్రములోను సాయపడుట కుపయోగించును. ఈపాఠము చదువునప్పుడు మరొక విషయమును మనసునం దుంచుకొనవలెను.

మందు వైద్యుల పొత్తు

ద్రావిడములు, మందులు, మాత్రాలు, సిద్ధాపథములు మొదలగునవి యెట్టి పరిస్థితులలోనైనను ఇచ్చుటకుగాని, అమ్ముటకుగాని మనకు హక్కులేదు. ప్రకృతివైద్యుడు తనచికిత్సలో మందులు వాడుటను నిరసించవలెను. సుప్రసిద్ధుడైన డాక్టరు లిండారుగారు చెప్పినట్లు వ్యాధిని కూకటి వేళ్ళతో పెరికివేయుటకు ప్రకృతిమార్గములే యెక్కువ మంచివి.

ప్రకృతివైద్యుడు రోగులకు చికిత్సచేయవలెనన్న ముఖ్యముగా మందువైద్యులతో స్నేహము చేసికొనుట యవసరము. మెడికలు రిజిస్ట్రేషను బిల్లు ఉన్న దేశములలో లైసెన్సులేని ప్రకృతి వైద్యుడు మందువైద్యునివద్ద కంపౌండరుగా పని చేయుచుండవలెను. రిజిస్టరుకాబడిన కంపౌండరులకంటె, అనుభవము గలిగి నటువంటి, న్యాయబుద్ధి, నిష్కాపట్యము, పరి పూర్ణత్వము, రోగుల కష్టసుఖముల తెలుసుకొనగల కంపౌండరులే కావలెనని వైద్యులు కోరుచుండురు. వైద్యుడిచ్చిన ఆజ్ఞలను నిర్వర్తించి సక్రమముగా జాగ్రత్తగా వైద్యము చేయవలసిన బాధ్యత కంపౌండరుపైగలదు. వైద్యుని ఆజ్ఞలను నిర్వర్తించకపోవుటగాని తిరుగుజబాబు చెప్పటగాని మందువైద్యమును దూషించుటగాని చేయకుము. ప్రకృతివైద్యమునం దభిమానముగల

వైద్యునివద్దజేరుము. ఆయన వాదనకు పిలచినప్పుడే నీయభిప్రాయముల వెల్లడిచేయుము. మందువైద్యుడు చెప్పినట్లు మందుల నిచ్చుట నీకు విధియైయుండును. ప్రకృతి వైద్యములోని మహత్తరగుణములను మందులయందు నీకుగల నిరసనభావమును తెలుసుకొన్నతరువాత ప్రకృతి వైద్యము పనిచేయునని తోచిన రోగులకప్పుడు నీచేతనే వైద్యుడు ప్రకృతివైద్యముచేయించును. నీయొక్కప్రజ్ఞను అప్పుడు వెల్లడిచేయవచ్చును.

ప్రశ్నలు

1. మూత్రమునందలి వర్ణభేదములవలన నేమి గ్రహింతువు?
2. మూత్రమునకు చేయుఅల్పమిను పరీక్షను వర్ణింపుము ?
3. మూత్రమునకుచేయు శర్కరపరీక్షను వర్ణింపుము ?
4. మూత్రమునందలి ఊరమునుగాని, ఆమ్లమునుగాని యెట్లు పరీక్షింతువు ?
5. మూత్రముతీయట యనగానేమి ?
6. కడ్డివేయుటకు పూర్వము నహజముగా మూత్రము జారీయగుటకు చేయవలసిన కడసారి యుపచార మేమి ?
7. ఎంతకాలము మూత్రము కోశములో నిలువ యుండవచ్చును? కడ్డిల నుపయోగించుటకుపూర్వ మేమి చేయవలెను ?
8. ప్రకృతివైద్యునికి మందు లిచ్చుటకు హక్కు గలదా? తన చికిత్సలో మందులను యేభావముతో స్వీకరించవలెను ?
9. ప్రకృతివైద్యుడేపరిస్థితులలో, మందు వైద్యులతో నెట్లు స్నేహము చేసుకొనవలెను ?
10. మందు వైద్యుల ఆధీనములో నుండవలసిన ప్రకృతివైద్యుని నడవడి యెట్లుండవలెను ?

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౧౮ వ పాఠము.

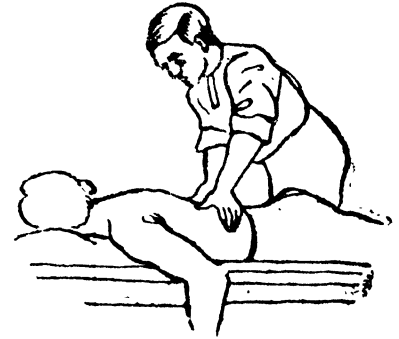
కశేరుకాచికిత్స

౧ వ భాగము

అమెరికా జర్మనీ మొదలగు దేశములందీ చికిత్స ప్రచారములో నున్నది. ప్రతీరోగము యీ చికిత్సచే కుదురునని చెప్పువారును కొందరున్నారు. మేము యెవరికినీ అంతటిదురాశను కల్పింపజాలము. ప్రకృతి చికిత్సావిధానము లన్నింటివలెనే అదియును తెలిసియుండి ప్రయోగింపవలెను. 'ఇతర ప్రకృతిచికిత్సాప్రక్రియల వలెనే అదియును సుగుణముల నీయగలదు' అని మాత్రమే మేము చెప్పెదము. ఈవిధానము నెరిగియున్న ప్రకృతిచికిత్సకుడు, యీ విధానము నెరుగనివానికన్న ప్రతిభా వంతుడై రోగములను త్వరగా నివారించగలిగియుండును. కేవలము కశేరుకాచికిత్సయందే కుశలురైన డాక్టరులున్నారు (Doctor of Chiropractic). వారు ప్రపంచమునందలి యితర చికిత్సావిధానములన్నియు నిరుపయోగమైనవనియు కశేరుకాచికిత్సవలననే సర్వరోగములు కుదురునని యితర విధానములవలన రోగములు కుదురనే కుదురవనియు చెప్పుదురు. పాపము! వారికి తగినంత అనుభవము కలిగినంతనే నిజమును గ్రహించి మేము చెప్పినట్లే వారును చెప్పెదరు. ఆహారము మానసికసమత యీ రెండువిధానములముందును కశేరుకాచికిత్స యేపాటిది? అయినను దానికిని తప్పక ప్రకృతిచికిత్సాపద్ధతులయందు చోటు గలదు. సమయమెరిగి ప్రకృతిచికిత్సకుడు ఆయాప్రక్రియలను ప్రయోగింపవలెను.

కశేరుకాచికిత్స యన నేమి? కశేరుక అనగా వెన్నుపాము. దానియందుగలిగిన లోపములను సరిచేయు చికిత్సకు కశేరుకాచికిత్సయని పేరు. నెన్నుపూసలు ఒకదానిపై నొకటి క్రమపద్ధతిని

వేర్చి బిగింపబడిన భాగము నకు వెన్నుపాముని పేరు. ఇది యే దేహమున కంతటికిని ఆధారముగా నుండు ప్రధాన భాగమని ౨ వ పాఠమున చదివియున్నారు. ఈ పూసల యొక్క పేర్లునందు యేర్పడు నట్టి ఎగుడు దిగుడుల వలన రోగముగలుగుననియు దానిని సరిచేసిన రోగము పోవుననియు యీ శాస్త్రము చెప్పును.

శ్రీకృష్ణాసలను సరిచేయుట.

కశేరుకాచికిత్సయందు గల పాఠములను తెలుపుచున్నది.

వెన్నుపూసల స్థితివలన దేహము నందేల మార్పులు గలుగును?

మావిద్యార్థి ప్రకృతి గృహవైద్యము నందలి రెండవపాఠమును యిప్పుడు తిరిగి చదువవలసినది. అందు వెన్నుపూసలతో గూడిన యీ వెన్నుపామునందు మధ్యనొకరంధ్రమున్నదనియు అందు మజ్జానాడి యున్నదనియు అందుండి ప్రతిపూసలోనుండి కుడియెడమలకు రెండేసి నాడులు శాఖలుగా చీలి, అనేక శాఖోపశాఖలుగా చీలి దేహమునందలి సర్వావయవములకును, అన్ని భాగములకును వ్యాపించి యున్నదనియు వ్రాయబడియున్నది. ఆనాడుల వలననే దేహమునందలి చలనములన్నియు కలుగుచున్నవి. దేహమునందలి హృదయకోశము, జీర్ణావయవములు, మూత్రోత్సాహయవములు, జననేంద్రియములు మొదలగు అంతరవయవములు మన ప్రాయత్నము లేకనే స్వతంత్రముగా నాడులచే నడువబడుచుండును. ఆనాడులు స్వతంత్రముగా నాడీమండలమునుండి చీలి ఆయా వయవములను కడలించును. వెన్నుపాములోనుండి బయలుదేరిన నాడులశాఖలు యీ స్వతంత్రనాడీమండలమునందలి ముడులలోనుండి చొచ్చుకొనిపోయి దేహమంతటికిని వ్యాపించును. కనుక దేహమునందలి ప్రతి అవయవమును, ప్రతి కణమునుగూడ సరిగా పనిచేయుటకు మొదడునుండి బయలుదేరిన నాడీశక్తి వెన్నుపామునుండి యీ నాడులలోనికి ఎక్కువతక్కువలుగాగాక సమముగ వ్యాపింపవలయును. అట్లు కాక యీనాడీశక్తి యెక్కువగా వ్యాపించిన యెడల ఆయా వయవములయందలి కదలిక

యెక్కువగును. అట్లే తక్కువగా వ్యాపించిన వానియందలి కదలిక తగ్గిపోవును. అందువలన వానియందు రోగము పుట్టును. ఈనాడీశక్తి ఎక్కువతక్కువలుగా వ్యాపించుటకు కారణమేమి? మొదడునుండి మజ్జాముఖముగుండ వెన్నుపూసలలోగుండ వ్యాపించియున్న మజ్జానాడిలోనుండి అనేకనాడులు దేహమంతటికిని వ్యాపించియున్నవి. వెన్నుపూసలు యెగుడుదిగుడులు గాక సరిగా అని ఉండవలసినచోట నున్న యెడల నాడీశక్తి ఎక్కువతక్కువలుగా గాక సమముగా దేహమునందలి అన్ని అవయవములకును వ్యాపించును. అప్పుడు ఆరోగ్యముగా నుండుము. ఈ వెన్నుపూసలు ముందుకో వెనుకకో ప్రక్కలకో భారుట గలిగిన యెడల వానియందుండి వ్యాపించిన నాడీశక్తి ముము చెడును. అప్పుడు రోగము గలుగును.

దేశమునందలి కణములు, కుటికలు, అవయవములు మొదలగునవియెల్ల నాడులవలననే నడువబడుచుండును. వానికి చేరవలసిన దానికన్న ఎక్కువగా గాని తక్కువగా గాని నాడీశక్తి వ్యాపించినప్పుడవి తిన్నగా పనిచేయవు. ఈనాడీశక్తి మొదడులోనుండి బయలుదేరి వెన్నుపాములోనుండి వ్యాపించిన మజ్జానాడిలో గుండచీలిన నాడీశాఖలవెంట దేహమున కంతటికిని వ్యాపించును. కనుక వెన్నుపూసలలో యెగుడుదిగుడులు లేక తిన్నగా ఉన్నంత వరకే దేహము ఆరోగ్యముగా నుండును. వెన్నుపూసల స్థితియందు మార్పు కలిగినప్పుడు నాడీశక్తియును ఎక్కువతక్కువగా వ్యాపించును. అందువలన రోగము గలుగును.

వెన్నుపూసల స్థానచ్యుతి

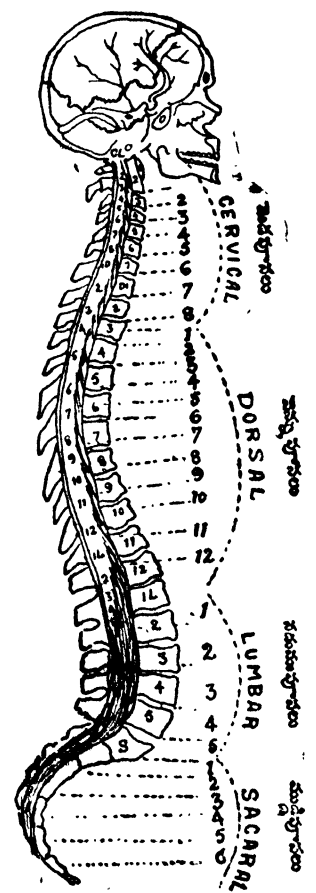
వెన్నుపూసలు అవి యుండవలసినచోట గాక క్రిందికో మిదికో పోవుటకు స్థానచ్యుతి (Subluxation) అని పేరు. ఈ గ్రంథమునందలి ౨వ పాఠమున, వెన్నుపూసలు ఒకదానితో నొకటి సంధింబధనము మొదలగువానిచేకట్టబడి యున్నను దేనివి స్వేచ్ఛగా కదలుటకు సావకాశమున్నదని చదివియున్నారు కదా? అట్లు గాక ఒకటిరెండు వెన్నుపూసలు స్థానభ్రంశము నొంది కదలుటకు వీలుగాక బిగుసుకొనిపోయిన యెడల అదియొకవిధముగ “స్థానచ్యుతి.” అప్పుడు వెన్ను ముందువెనుకలకుగాని ప్రక్కలకుగాని సులువుగా త్రిప్పుటకు వీలుండక బిగువుగా నుండును.

ఈబిగువు కాలిక్ముగునేని వానిని ఒంధించునట్టి సంధిభాతువు పొట్టిదై పోవుచుండును. వెన్నుపూమునకు సంబంధించిన కడరములుగూడ సంకోచమును పొంది పొట్టికగును. అందువలన వెన్నుపూసలలోనుండి బయలుదేరిననాడులకు వత్తిడి తగులును. అందువలన నాడీశక్తి తన్నగా దేహభాగములకు చేరక వెన్నుపూమునే పీషించి కాల్చి వేయుచుండును. వెన్నుపూసలయందలి “స్థానచ్యుతి”ని పోగొట్టిన యెడల దేహమునందలి రోగములు నయమగును. అందువలన ప్రకృతిచికిత్సకుడు యేవెన్నుపూసయం దిట్టి స్థానచ్యుతి కలిగినదో కనిపెట్టి దానిని సరిచేసి రోగనివారణముచేయును.

“స్థానచ్యుతి”ని కనిపెట్టుట

వెన్నుపూమును వ్రేలికొసలతో తాకి స్థానచ్యుతిని కనిపెట్టవలెను. కనుక వెన్నుపూముమీద గుడ్డ

లేకుండ నుంచవలెను. అంత తప్పనిసరి యైనచో మిక్కిలి పలుచనిగుడ్డ మాత్రముంచవలెను. ఆగుడ్డగూడ చేతితో తడవి తెలిసికొనుటకు అడ్డుగానుండరాదు. అప్పుడిక పరీక్ష ఆరంభించవలెను. రోగి సన్నగానున్న యెడల వెన్నుపూసల యొక్క స్థితి కంటికి స్పష్టముగా కన్పించును. వెన్నుమీద కొవ్వుపట్టియున్న యెడల చేతివ్రేలి కొసలతో తడవి వెన్నుపూసలస్థానమును తెలిసికొనవచ్చును.

రోగియొక్క వెన్ను నీవైపునకుండునట్లు నిలుచుండబెట్టుము. రోగి తలకాయ ముందునకు వంచవలెను. అప్పుడు ముచ్చెలిగుంటకు దిగువ వ

అంగుళములదూరములో ఒక వెన్ను పూస పొడుచు కొని వచ్చును. అది మెడపూసలలో యేడవది. అక్కడినుండి ఎగువకు లెక్కించిన మెడపూసలలో 6,5,4,3,2,1, వచ్చును. దిగువకు లెక్కించిన, వెన్నుపూసలలో 1 మొదలు 12 వరకును వచ్చును. అక్కడ నీమసున్నముతోగాని, మసి బొగ్గుతోగాని ఒక గుర్తు పెట్టుకొనవలెను. తరువాత దిగువకు లెక్కించిన 1 మొదలు 5 వరకు నడుముపూసలుండును. అక్కడకూడ ఒక గుర్తు పెట్టుకొనవలెను. తరువాత దిగువన 1 మొదలు 5 వరకు ముడ్డిపూస లుండును. దానికి దిగువను తోటిక యను వెన్నుపాముచివరి భాగము (తోక) యుండును. వీనిమధ్యల గుర్తులతో మెడ పూసలేవో, వెన్నుపూసలేవో, నడ్డిపూసలేవో, ముడ్డిపూసలేవో గుర్తింపగలిగి యుండవలెను. తరువాత అం దొక్కటొక్కటి తడివి వానిస్థాన మునం దవి యున్నవో లేవో తెలిసికొనవలెను. అం దొక్కొక్క పూస చూచి అది కుడియెడ మలకు గాని, ముందువెనుకలకు గాని జారినదో బిగిసినదో చూడవలెను.

7వ మె డ పూ స ను నిర్ణయించుటకు యింకను కొన్ని గుర్తులు చెప్పచున్నాను. ఏలననగా దానితోనే లెక్కప్రారంభింతుము. 1. మెడ ముం దుకు వంచినప్పుడు 7 వ మెడపూసకు క్రిందు వెన్నుపూసలలో ఖాళీ కనుపించును. ఇంక యే మెడపూసలదిగువనూ యింత ఖాళీ యుండదు. 2. మెడ కుడియెడమలకు ముందు వెనుకలకు త్రిప్పనప్పుడు యీ పూసయే యెక్కువగా కదలును. ఈ పూస సామాన్యము గా కూడ కొంచెము ప్రధానముగా కానిపించును.

ఈ విధములగు గుర్తులను గలిగిన 7 వ మెడపూసను గుర్తించినతరువాత పెద్దవ్రేలి

(దీనినే మధ్యవ్రేలు అని యందురు.) యొక్క చివరి మెత్తని భాగమును 7 వ మెడపూసకు దిగువగా నున్న స్థలము లో నిలువవలెను. తరువాత నెమ్మదిగా వ్రేలిని దిగువకు జరిపిన యెడల అక్కడ వెన్నుపూసయొక్క గట్టిభాగ ము తగులును. ఇంకను కొంచెము దిగువకు జరిపిన, అక్కడ ఖాళీస్థలము దొరకును. పై ఖాళీ స్థలమునకును దిగువ ఖాళీస్థలమునకును మధ్య నున్నది 1 వ వెన్నుపూస. ఇట్లు ఒక్కొక్కటే లెక్కించుచూ దిగువవ్రేలికనరకును పోవలెను. అట్లు వ్రేలితో తడుమునప్పుడు ఒక్కొక్క వెన్నుపూసమధ్య యెంత ఖాళీస్థల మున్నదో గుర్తింపవలెను. తరువాత రోగి నితారుగా వెన్నును నిక్కించి కూర్చుండవలెను. అప్పుడు వెన్నుపూసలమధ్యనుండు ఖాళీ తగ్గిపోవును (ఇది రోగి తాడాసనములో నుండగా చూడవచ్చును).

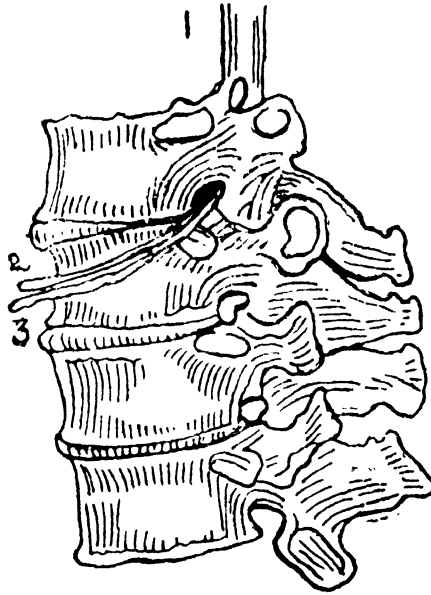
రోగి యింకను కొంచెము వెనుకకు వంగినయెడల వెన్నుపూసలమధ్యనుండు సందులు పూర్తిగా మూసుకొనిపోవును. (ఇది భుజంగాసనములో నుండగా చూడవచ్చును)

తరువాత కుడియెడమలకు తిరిగియున్నప్పుడు వెన్నుపూసలమధ్య నుండు సందులను చేతితో తాకిగుర్తింపవలెను.

వెన్నుపాము సహజమగు దశలో నున్నయెడల ఆయాపూసలమధ్యనుండు అవకాశము సమాన ముగా నుండును. వెన్నుపామును మెలివేసినప్పు డును ముందువెనుకలకు వంచునప్పుడును వెన్ను లో నొప్పి కలుగదు. పై నుంచి క్రింది వెన్నుపూసల బారు ఒకేలై ను (సంక్తి) లో నుండును.

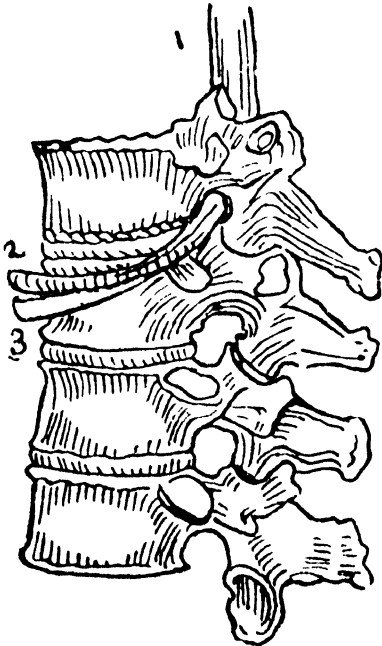
సుఖమ్న నాడి
లేక మజ్జ

ఒత్తిడిగలిగి సన్నగిలిన ధమని
ఒత్తిడిగలిగి సన్నగిలిన నాడి

మజ్జ

అశోగ్యదశయందు
ధమని
నాడి

దేహమును ముందునకు వంచినప్పుడు వెన్నుపూసల మధ్యనుండుసందులు పెద్దవగును. ఏ రెండుపూసల మధ్యనుండుసందైనను పెద్దదికానియెడల ఆ రెండు పూసలమధ్య నుండు సదార్థము గట్టిపడిన దనియు ఆపూసలు బిగుసుకొనియున్న వనియు గ్రహింపవలెను. ఇది సంకోచచ్యుతి (Inferior subluxation) అనగా (Fixation) “బిగియుట” అనబడును. ఇచ్చట చలనముగూడ తగ్గియుండును. అవి రెండును మిక్కిలిదగ్గరగానుండును. అప్పుడు నాడీశక్తి స్థూటిగా ప్రసరింపక క్రిందనున్నపూసకు పైన తాకి తరువాత వంపుతిరిగి క్రిందికిపోవును. రోగి సతారుగా కూర్చున్నప్పుడు వెన్నుపూసల మధ్యనుండు సందులు దాదాపుగా మూసుకొనును. అట్లుగాక యే రెండుపూసలమధ్యనుండు సందు అయినను మూసుకొనక తెరుచుకొన్నయెడల దానికి (Superior subluxation) వ్యాకోచ చ్యుతి యని పేరు. ఇచ్చటను బిగియుట గలదు.

వెన్ను ప్రకృతి పరీక్ష

వెన్ను పామునకు కుడివైపునను యెడమవైపునను ఉండు సందులను గూడ చూడవలెను. అట్లు చూచుటవలన వెన్ను పూసలలో యేవియైనను కుడివైపునకు గాని యెడమవైపునకు గాని జరిగిన సంగతి తెలియును. ఇట్లు జరుగుటవలన గూడ మజ్జానాడి వ్యాపింపవలసిన రంధ్రము కొంచెము తొలగిపోవును. అందువలన నాడీ శక్తి ధారాళముగా దిగువకు వ్యాపింపదు. అందువలన మజ్జనుండి బయలుదేరిన నాడీ శాఖలు నాడీ శక్తిని ఎచ్చుతగ్గులుగా వ్యాపింపజేయును. అందువలనను రోగము గలుగును. కనుక వెన్ను పూసలు ప్రకృతిలకు జారిపోక తమస్థానమున యున్నప్పుడే మనిషి ఆరోగ్యముగా నుండును.

క్రింద వానికి యిది కనిపెట్టుట కష్టమే. ఏలనన, వాని ప్రకృతిలు వెన్ను పాముయొక్క పై భాగమువలె చేతికి తగులక ప్రకృతిలయందు బాగుగా నొక్కి చూచినగాని తెలియదు.

వెన్ను పూసలలో పై భాగమున నవి వెన్ను పామునకు కుడియెడమలందు అంగుళమున్నరవెడల్పువరకు వ్యాపించియుండును. వెన్ను పూసలలో దిగువ భాగమున అర అంగుళము మొదలు ముప్పాతిక అంగుళము వెడల్పున వ్యాపించియుండును. మెడ పూసల ప్రకృతిలను గుర్తించుట కష్టము. మెడ ప్రకృతిలకు తీర్చిదిద్దు, కుడియెడమలకు వచ్చియు చూడవలెను. మెడ పూసకు యెడమవైపుగా చేతివేలి నుంచి మెడ పూసల వైపునకు నొక్కుచూ చూడవలెను. ఇట్లే రెండవవైపునను చూడవలెను.

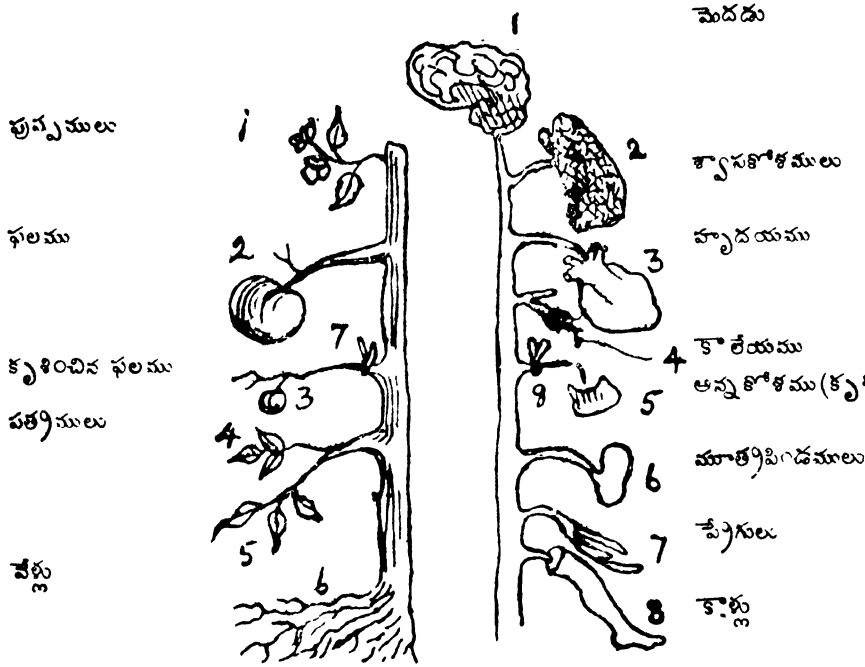
ఇవిగాక నడుము పూసలలోను, వెన్ను పూసలలోను కొన్ని ముందు వైపునకును, కొన్ని వెనుక వైపునకును జరుగును.

ఇట్లే కుడియెడమలకు గూడ జరుగును. అప్పుడు కుడియెడమలకు వంచుటకు వీలుగా నుండదు. 2, 3, 4 యిట్లు ఒకటికన్న యెక్కువ వెన్ను పూసలు అంటుకొనిపోయి స్థానచ్యుతిని పొందిన యెడల దానికి “వంపు” అని పేరు. ఇవి మూడు విధములు: ముందుకు వంగుట, వెనుకకు వంగుట, ప్రకృతిలకు వంగుట. వెన్ను వంపు సులువుగా కుదురదు. కనుక ప్రారంభకులు దానిజోలిక పోరాదు. వెన్ను వంపు పోగొట్టుటకు ప్రయత్నించినచో సితి నానాటికి చెడిపోవును. అది క్రమముగా యితర దేహారోగ్య సాధనములచేత పోగొట్టుకొనవలసినదే గాని చేతితో పీడించి కుదుర్చ ప్రయత్నింపరాదు.

రోగిని పరీక్ష చేయుటకు వెన్ను మీద గుడ్డల నన్నిటిని తీసివేసి వెన్ను నీవైపున కుండునట్లు నిలుచుండబెట్టుకొనవలెను. తల యెటు వాలి యున్నదో చూడవలెను. వెన్ను పామునకు కుడియెడమలందు యెంతదూరములో అంసఫలకము లున్నవో చూడవలెను క్రిందనున్న అనామకాస్థులు వెన్ను పామునకు యెంతదూరములో నున్నవో చూడవలెను. వెన్నులో ఉబ్బు, పల్లములు ఉన్నవేమో చూడవలెను రంగు యొక్కడనైనను కందిగాని, మాసిగాని ఉన్నదేమో చూడవలెను.

వెన్ను పూసలు

వెన్ను పూసలలోనుండి బయలుదేరిన నాడుల శాఖలు దేహమున కంతటికిని నాడీ శక్తి నొసంగి వానిగమనమునకు తోడుపడును. ఏ పూసలోనుండి బయలుదేరిన నాడులు దేహమునందలి యే భాగమునకు నాడీ శక్తిని యిచ్చునో యీ క్రింద వ్రాయుచున్నాను.

మృత్యుము (1) నోట కొమ్మలకు కట్టుకట్టుటచే ఫలము వృద్ధిబొందని విధమున నాడులలో (2) నోట యొత్తిడిచే అన్నకోశములు కృశించుట కనబరచుచుండియు.

- ౧వ మెడపూస—తల, మెదడు, కనులు, చెవులు, కపాలనాడులు.
- ౨వ మెడపూస—తల, మెదడు, కనులు, చెవులు, మాడు, మెడ కపాలనాడులు.
- 3వ మెడపూస—మెదడు, ముఖము, కనులు, చెవులు, మెడ, ముక్కు, కపాలనాడులు, విభాజికము.
- ౪వ మెడపూస—మెదడు, ముఖము, ముక్కు, సప్తపథ, చెవులు, మెడ, భుజములు, విభాజికము.
- ౫వ మెడపూస—నోరు, టాన్సిల్లు, సప్తపథ, భుజములు, పుష్పసము, విభాజికము.
- ౬వ మెడపూస—నోరు, టాన్సిల్లు, సప్తపథ, మెడ, భుజములు, బాహువులు.
- ౭వ మెడపూస—స్వరపేటిక, వాయునాళము, ధిరాయిడు గ్రంథి, బాహువులు.
- ౮వ మెడపూస—వెద్దవాయునాళము, శ్వాసకోశములు, పుష్పసము, క్రెమస్ గ్రంథి, చేతులు.
- ౯వ మెడపూస—హృదయము, బృహద్ధమనియొక్క వంపు, హృదయకోశపువైపార, అన్నవాహిక, ఉరము.

- 3వ మెడపూస—శ్వాసకోశములు, పుష్పసము, చన్నులు, శ్వాసనాళికలు, ఉరమునందలి బృహద్ధమని.
- ౪వ మెడపూస—హృదయము, ఉరమునందలి బృహద్ధమని, అన్నవాహిక, చన్నులు, ఉరము.
- ౫వ మెడపూస—కీర్ణాశయము, (లోపల) దేహకోశము, ఉరము.
- ౬వ మెడపూస—కీర్ణాశయము, (లోపల) వైత్యకోశము, (వెలుపట) ఉరము.
- ౭వ మెడపూస—కీర్ణాశయము, (లోపల) వైత్యకోశము, (వెలుపట) ఉరము.
- ౮వ మెడపూస—వైత్యకోశము, వ్యక్వకము, ప్రథమాంత్రము, విభాజికము, లోపలిదగ్రములు.
- ౯వ మెడపూస—వ్యక్వకము, చప్పిడితిత్తి (దీనినే చేదుకట్టు అనెదరు), స్తీహము, విభాజికము, చిన్న పేగులు.
- ౧౦వ మెడపూస—చేదుకట్టు, స్తీహము, మూత్రపిండములు, చిన్న పేగులలో మొదటి భాగము, చర్మము, ఉదరమునందలి ధమని, మూత్రపిండములపై నుండు గ్రంథులు.

ప్రశ్నలు

- ౧౧వ జెన్ను పూస - - మూత్రపిండములు, చిన్న పేగులు, ఉదరమునందలి ధమని.
- ౧౨వ జెన్ను పూస - - మూత్రపిండములు, చిన్న పేగులు, ఉదరమునందలి ధమని.
- ౧౩వ నడ్డిపూస - - మూత్రకోశము, జననేంద్రియములు, మూత్రక, గజలు, లంబిక, తొడలు.
- ౧౪వ నడ్డిపూస - - పెద్దపేగు, క్రిమిక, అంత్రవేష్టనము, తొడలు.
- ౧౫వ నడ్డిపూస - - గర్భాండములు, వృషణములు, కూపకములోని భాగములు, కాళ్లు, నాళములు.
- ౧౬వ నడ్డిపూస - - గర్భాశయము, యోని, సిగ్మాయిడ్, నాళములు, కూపకమునందలి భాగములు, కాళ్లు.
- ౧౭వ నడ్డిపూస - - మలమూత్రములను ఆపునట్టి విచ్ఛిక్తములగు కండరములు, యోని, మూత్రక, గుదము, పాదములు, కాళ్లు.
- ముడ్డిపూసలు ౧౮ - - కూపకము, గుదము, యోని, మూత్రక, యోనిముఖము, వృషణములు, శిశ్నము, మలగుడు, పాదములు, కాళ్లు.
- వెన్ను పూసలు అసగా మొత్తము పూసలు కి కి యీపేరు వాడితిని. మరియు ౧౨ వెన్ను నందలి పూసలు; వాసికిని యీపదమే వాడితిని. క్రిందగీత ఉన్న చోట కి కి పూసలు అని అర్థము చేసుకోవలెను.

౧. కశేరుకాసమీకరణ చికిత్సతో అన్నిరోగములు కుదురునా? ఎందువలన?
౨. దేహమునందలి అవయవములకు శక్తి ఎచటి నుండి లభించును? అది ఎట్లు వ్యాపించును?
౩. వెన్నుపామునందలి సరములలో నొప్పి, మంటలు యేకారణముచే గలుగును?
౪. రోగిని పరీక్షించుటకు ముందేమిచేయవలెను?
౫. స్థానచ్యుతి యన నేమి? వంపు అని దేనికి పేరు?
౬. “సంకోచచ్యుతి” “వ్యాకోచచ్యుతి” అననేమి?
౭. స్థానచ్యుతికి సరియైన గుర్తు లేమి?
౮. వెన్నుపామునకు పార్శ్వమున పరీక్షించుట యెట్లు?
౯. వెన్నుపాముయొక్క నడకను చేతితో తెలిసికొనుమార్గమేమి?
౧౦. వెన్నువంపునకు చికిత్సచేసిన యేమగును?

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౧౯ వ పాఠము.

కశేరుకాచికిత్స

౨ వ భాగము

వెనుకటి పాఠమున వెన్నునందలి పూసలయొక్క యెగుడుదిగుడులవలన నాడీశక్తియందు ఆటంకములు గలుగుననియు, వానిని సరిచేసినయెడల ఆనాడీశక్తి క్రమముగా ప్రవహించి దేహము ఆరోగ్యవంత మగుననియు చెప్పియుంటిమి. నాడీ శక్తి సమముగా ఆయాఅవయవములకు చేరని యెడల వానియందు నడకయొక్క రీతి చెడి రోగములు గలుగును.

ఒకానొక వెన్నుపూసయందు చ్యుతి గలిగిన యెడల దానిని సరిచేయవలెను. లేకున్న వెన్నుపూసనుండి చీలిననాడియొక్క శాఖ, యే అవయవమునకు చేరునో అది రోగముగలదగును. కనుక వెన్నుపూసలను సరిచేయువిధము యీ పాఠమున బోధింతుము.

చ్యుతులను సర్దుబాటుచేయుటకు సమీకరణము అని పేరు. తనచోటునుండి క్రిందికిగాని మీదికిగాని లోపలికిగాని, వెలుపలకుగాని, ప్రక్కలకుగాని జారిన వెన్నుపూసను దానిఅసలుచోటునకు చేర్చుటకు సమీకరణమని పేరు. కాని చ్యుతి చిరకాలముక్రిందటనే కలిగి, అది బాగుగా బిగుసుకొనిపోయినయెడల అది ఒకటి రెండు తూరులు సమీకరించినంతనే చ్యుతి కుదుటబడు నని యెవరును భావింపరాదు. చ్యుతి బాగుగా బిగుసుకొని పోయిన యెడల ఎన్నితూరులో సమీకరించినగాని కుదుటపడక పోవుటయును కలదు. కనుక ఓర్పుగలిగి చికిత్సచేయవలెను.

వపూస చ్యుతిని బొందినదో అది యెచ్చటికి

జరుగవలయునో ఆ వైపునకు చేతితో బలముగా నెట్టుటకు సమీకరణ మని పేరు. జరుగవలసిన వెన్నుపూసనే కడలింపవలెను. సరియైనచోట నున్న వెన్నుపూసను తొలగించినయెడల అపాయములు గలుగును. కొత్త రోగములు గలుగును. కనుక తొలగినపూస యేదో ముందుగా జాగ్రత్తగా పరిశీలించి రూఢిపరచుకొనవలెను.

సడలించుట అవసరము

వెన్నుపూసలను సరిచేయుటకు ముందు రోగి తన వెన్నునందలి ప్రతిభాగమును సడలించి చికిత్సకు సుముఖుడై యుండును. వైద్యుడు వెన్నుపూసను ఒక వైపునకు త్రోయినప్పుడు రోగి యెట్టి ప్రతిరోధమును, లేదా ప్రతిక్రియను కలిగింపక ఓర్పుకొనవలెను. రోగి తన వెన్నునంతయు సడలించుట యన నేమో యెరుగక యెల్లప్పుడును బిగదీసుకొనియే యుండుట కలవాటు పడి యుండును. కాన వైద్యుడు రోగికి తనయందు గల విశ్వాసమును ప్రయోగించియు, విశ్వాసమును గలిగించియు, సుఖముగా వెన్నును సడలింపగలుగునట్లు చేయవలెను. ఇట్లు వెన్నును సడలించి చికిత్సకు సుముఖుడుగా నున్నప్పుడే చికిత్సచేయవలెను.

కశేరుకా సమీకరణ చికిత్సకు ప్రత్యేకముగా యేర్పాటుచేసినబల్లనే ఉపయోగింపవలెను. అప్పుడు రోగికి సుఖముగ నుండును. వైద్యుడు సులువుగా చికిత్స చేయగలుగును. అట్టిది లభిం

పనియెడల 18 మొదలు 22 వరకు అంగుళముల యెత్తు గలిగి 18 మొదలు 20 వరకు అంగుళముల వెడల్పుగల ఒక బల్లను చేయించుకొని వాడవలయును.

ఆబల్లమీద రోగి బోర్ల పరుండవలెను. అతనిని బోధించిగాని యింకేవిధమునగాని వెన్నునందలి బిగివిని సడలించునట్లు చేయవలెను. ఇది చాల కష్టమైన పనియే. ఏలననగా చాలామందికి వెన్ను బిగిదీసుకొని యుండుటయే అలవాటు. అట్టివానికి వెన్నుమీద తనకుండు పట్టును వదలుటకు నేర్పవలెను. వేడినీటికాపువలన వెన్నునందలి బిగివి వదలును. నొప్పియును తగ్గును. పచ్చిగానున్న యెడల అదియును తగ్గును.

సమీకరించునప్పుడు

నడలింపవలెను

వెన్ను పూసను సమీకరించు కాలమున రోగి బుద్ధి పూర్వకముగగాని ప్రయత్న మేమియు లేకయే గాని వైద్యుడు చేయుపనికి ప్రతిక్రియ చేయుట సహజము. ఆ ప్రతిక్రియవలన సమీకరణవలన రావలసిన ఫలము రాదు. పోగా క్రియయును, ప్రతిక్రియయును ఉదరము, మెడ, రొమ్ము మొ. వానికిగూడ చేరును. అందువలన సమీకరణమే జరుగకపోవును.

కొందరు రోగికి దేహముమీదను, వెన్నుమీదను నుండు అధికారము మరచిపోయి వేరొకవిషయము మీద తన్మయతను కలిగింతురు. అప్పుడు రోగి మనము చేసిన సమీకరణమునకు ప్రతిక్రియ చేయడు. లేదా రోగిని ఒక చిక్కైన ప్రశ్న అడుగవచ్చును. అతడు జవాబుకొరకై ప్రయత్నించుచూ ఆవిషయముననిమగ్నుడై యున్నప్పుడీ సమీకరణము చేయవచ్చును చేయి ఎత్తుమనియో, కాలు యెత్తుమనియో చెప్పి, అత

డాపనిచేయునప్పుడు సమీకరణముచేయవచ్చును ఇంకొకవిధముగా ప్రతిక్రియ రాకుండ చేయవచ్చును. మొదట నెమ్మదిగా ఒక త్రోపును త్రోసిన దానికి రోగి ప్రతిక్రియ చేయును. అతడు చెండవతూరి ప్రతిక్రియచేయుటకు సిద్ధము కాకమునుపే నిజమైన సమీకరణము - అనగా బలమైన త్రోపు త్రోయవలెను. దానికి రోగి ప్రతిక్రియ చేయలేకపోవును. దానివలన సమీకరణ ఫలము రోగికి చేరును. ఈపద్ధతినే తెలివిగలక క్షేరుకావైద్యులందరును అవలంబించుచున్నారు.

సమీకరణ నియమములు

వైద్యుడు :— వెన్ను భాగమును, నడ్డిభాగమును సమీకరణము చేయవలసినప్పుడు, రోగి బల్ల (బెంచి)మీద బోర్ల పరుండగా వైద్యుడు రోగికి యెదురుగా బల్లకు ప్రక్కగా నిలుచుండవలెను. రోగియొక్క వెన్ను పూసకు యెగువను సూటిగా పై భాగమున వైద్యునియొక్క రొమ్మొక యుండునట్లు, నేలమీద దృఢముగా నిలుచుండవలెను. పాదములు తగినంతదూరముగా నుండవలెను. లేకున్న రోగియొక్క దేహముమీద పై భాగమును కదలించినప్పుడు పాదములు అటు నిటు జారిపోవును. ప్రతియొక్కరును ఎక్కడ ఎట్లు నిలుచుండి చికిత్సచేయవలయునో సమగ్రుల యెదుట చూచి నేర్చుకొనియే చేయవలెను. అట్లు చేసినప్పుడే పరిపూర్ణమైన ప్రజ్ఞ లభించును. తరువాత చ్యుతినిబట్టి చికిత్స చేయవలెను. సంకోచ చ్యుతియందు పైనున్న పూస కిందనున్న పూసకు చాల సమీపముగా నుండును, కనుక పై పూసను తలవైపునకు గెంటవలసియుండును. అందువలన వైద్యునిచేతులు కిందికి వదలియుంచి సమీకరణము చేయునపుడు తలవైపునకు జరుగవలయును. వ్యాకోచసమీకరణమునందు పూసను పాదములవంకకు అనగా దిగువకు గెంట

వలసి యుండును గాన చేతులును పాదముల వైపునకు నడువవలయును.

పూసను వర్తులముగా కదలింపవలసినప్పుడా వైపునకు చేతులను కదలింపవలయును. ఏచోట సమీకరణము చేయవలయునో స్థిరపడిన పిమ్మట వైద్యుడు బాహువులను మోచేతులవద్దవంపక ఆప్రదేశమున చేతిబాటన ప్రేళ్లతో పట్టుకొని మలుగులవద్దమాత్రము వంచి, బలముగా పూసను గెంటవలయును. మోకాళ్లుగూడ నంచగూడదు. వైద్యుని వెన్నుపాము గూడ వంకరలేక స్థిరముగానుండవలెను. అనగా వైద్యుని యొక్క రోమ్ము, బాహువులు, తల, చేతులు అన్ని ఒకేతూరి పూసను గెంటుటలో, ముందుకో, వెనుకకో జరుగవలెను.

సమీకరణ పద్ధతులలో నిది యొకటి. ఇంకను అనేక పద్ధతులున్నవిగాని యేదేని ఒకే పద్ధతిని సమగ్రముగా అలవరచుకొని చేయుచుండవలెను. ఒకపూసను ముందుకు సమీకరించుటకు యెంత బలముగా గెంటవలయునో అంతే బలము నుపయోగింపవలయును. అంతకన్న బలమును యొక్కవ ప్రయోగింపరాదు.

పూసలయందు చ్యుతిగలిగి స్వల్పకాలమే జరిగి యుండినయెడల 1,2తూరులు సమీకరించినంతనే అవి కుదుటబడును. కాని సామాన్యముగా వైద్యునిదృష్టిలోనికి వచ్చినప్పటికే అవి కలిగి చిరకాలము జరిగిపోయియుండును. ఇట్టి వానిని కుదుటబెట్టుటకు 1,2 తూరులు సమీకరించిన చాలదు. చాలతూరులు సమీకరింపవలసి యుండును. ఆయాపూసలకు సంబంధించిన సంధి బంధనములు, కండరములును చిరకాలముగా అల్లుకొని పోయియుండును గాన ఒక్కొక్క తూరి సమీకరించినపు డెల్ల అవి కొలదిగా మాత్రమే కదలుచుండి సమగ్రముగా కుదుట

బడుటకు చిరకాలము పట్టును. ప్రతి సమీకరణమువలనను పూస కొంచెము స్వస్థితివంకకు జరిగి కొన్ని తూరులు చేయునప్పటి కవి పూర్తిగా కుదుటబడును.

సమీకరించునప్పుడు పూసలయందు మెటిక విరుగును. ఒక పూసనుండి వేరొక పూసకుండు సంధి తాత్కాలికముగా విడినప్పుడే యిట్టి మెటిక విరుగును. సమీకరణము సరిగా జరిగిన యెడలనే యిట్లు మెటికవిరుగుట జరుగునని అనేకులు చెప్పెదరు. కాని యిది నిజముగాదు. ఏల ననగా నెమ్మది నెమ్మదిగా చేసిన సమీకరణమే నిరపాయకమైనది. బలమైన సమీకరణము నందు వెన్నుపామునకు దెబ్బ తగులవచ్చును వెన్నుపూసలను ప్రత్యక్షముగా సమీకరించుటకు ముందు ప్రతి విద్యార్థియును దీనికి సంబంధించిన ప్రతివిషయమును సమగ్రముగా తెలిసికొనవలెను. యెల్లుచేసిన యొక్కవ మేలుగలుగునో తెలిసికొనవలెను.

మొట్టమొదట చ్యుతినిపొందినపూసను గుర్తు పట్టవలెను. తరువాత పరీక్షించు చేయిగాక రెండవచేతియొక్క చూపుడువేలితో చ్యుతిని బొందినపూసను పట్టుకొనవలెను. తరువాత వెన్నుపైనున్న చర్మమును క్రిందికిని మీదికిని జరుపవలెను. పూసనుండి వేలునుమాత్రము తొలగి వేరొకపూసమీదికి పోనీయ రాదు. ఇట్లు వేలు తొలగకుండుటకు వెన్నుపూసల మీది చర్మమును యేవైపునకు పూసను గెంటవలయునో ఆవైపునకు నెమ్మదిగా జరిపి పూస మీద వేలు నుంచవలెను. తరువాత సమీకరింపవలయును

చేతితో సమీకరించునప్పుడు రోగియొక్క వెన్ను మీదిచర్మమునకు వత్తిడి తగిలి పిగులునల్లుతోచినప్పుడు వైద్యుడు కాలిమడమతో ఆ

ప్రదేశమును సమీకరించు పద్ధతి మంచిది. ఇది వ్యాకోచచ్యుతియందును వెన్ను, నడ్డిపూసల చ్యుతియందును మిక్కిలి యుపయోగ పడును. మరియు 7 వ యెడమపూసనుండి 4 వెన్ను పూసవరకు నుండు మధ్యభాగమునందుగలిగిన సంకోచచ్యుతియందును మడమతో సమీకరింప వచ్చును.

వెన్నుపూసలలో దిగువభాగమునను, నడ్డి పూసలను సమీకరించునప్పుడు, తీవ్రమగుగొంతుడు వలన పొట్టయం దుండు అవయవములకు ఘర్షణ గలుగును గాన ఆభాగమును సమీకరించు నప్పుడు పొట్టదిగువగానుండు బెంచీ చెక్కభాగమును తీసివేయవలెను. అనగా ఆ చెక్క తీసివేయుటకు వీలుగానే ఆబల్ల తయారు చేసుకొని యుండవలెను.

సమీకరణకాలమున కుడిచెయ్యి మోచేతివద్ద వంచరాదు. దృఢముగా పట్టి యుంచవలెను. వెన్ను, నడ్డి భాగములందు ముందు వెనుకల చ్యుతులను సమీకరించునప్పుడుగూడ మడమ వెన్నుపూసలమీదనుండి సమీకరించుటయే మంచిది. నాలుగవవెన్నుపూసకు దిగువ గలిగిన సంకోచచ్యుతియందు మడమతో నేమియు చేయరాదు.

వెన్నుపామును బాగుగా సడలించి రోగి యాదాలాపముగా నున్నప్పుడే బలమైన వడితో సమీకరింపవలెను. అవసరమైనదానికన్న యెక్కువ బలమును ప్రయోగింపరాదు.

ఈవ్యాసమును చదివినంతనే యెవరును సమీకరణము ప్రారంభింపరాదు. ఇంకను 2 పాఠములున్నవి. వెరళి 4 పాఠములును జాగ్రత్తగా చదివి, మననముచేసి సమర్థులవద్ద నేర్చుకొని మరీ

చేయవలెను. లేనియెడల ప్రమాదములు గలుగును. మేము మిక్కిలి శాస్త్ర మున్నదని తెలియుటకే యీ వ్యాసములను వ్రాయుచున్నాము. ఎంతో గ్రంథము యీ విషయమున నేర్చుకొనవలసినది గలదు. మీరు యిదివరకే ఆగ్రంథ మంతయు నేర్చి యుండినను విద్య అపారమనియు నేర్చిన కొలది దానివెలుపటిభాగమైనను మనము పూర్తిగా తెలిసికొనలేదని యనే గ్రహింతుము. నేర్చినకొలదిని నేర్వవలసియే యుండును. నవనవ స్ఫురణలు తోచుచునే యుండును.

ప్రశ్నలు

౧. సమీకరణ మననేమి? ఒకే సమీకరణము వలన చ్యుతి కుదుటబడనా? ఏల తిరిగి తిరిగి సమీకరింపవలసి యుండును?
౨. ముందుగా రోగి దేహమును వెన్నుపామును సడలించ వలయును. సమీకరణకాలమున వెన్నుసడలించి యుండవలసిన అగత్యమేమి?
౩. సమీకరణకాలమున రోగిచేయు ప్రతీకారమును తప్పించుకొనుట కేమి చేయవలెను?
౪. సమీకరణకాలమున వైద్యుడు యెక్కడ యెట్లు నిలుచుండవలెను?
౫. సమీకరణము చేయుపద్ధతి వర్ణింపుము.
౬. పూసలమధ్య సంధులు విడివడుటకు మెటిక విరుగుట అవసరమా? ఎందువలన?
౭. చేతియందు ఏభాగములతో సమీకరింపవలయును.
౮. మడమతో సమీకరించుటయందుగల ప్రయోజన మేమి?
౯. మడమతో సమీకరింపదగిన ప్రదేశములేవి?
౧౦. ఏ ప్రదేశమున మడమ వాడరాదు?

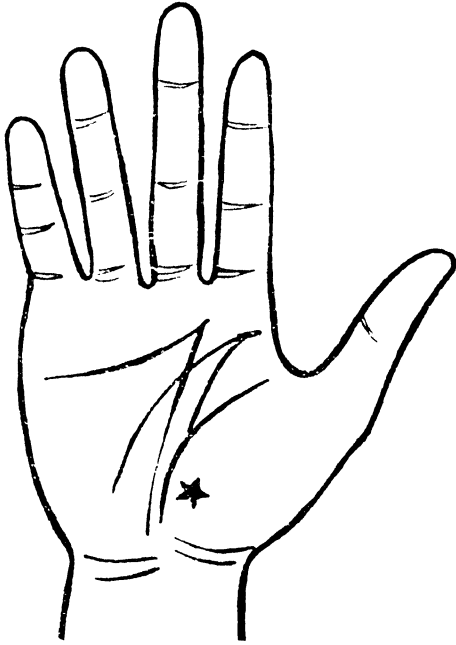
ప్రకృతి గృహ వైద్యము

..౨౦ వ సాతము.

కశేరు కాచికిత్స

౨ వ భాగము

అంగుష్ఠ మూలపువట్టు

బొటనవేలియొక్క కొననుండి 5 అంగుళములు వెళువను అంగుష్ఠమూల మున్నది. అది పలు ములోకాన్వించును. ఆ భాగముందున్న యెముక చిన్నదిగను, గుండ్రముగను నుండి వెన్నుపూసలు పట్టుటకు చాల బలముగానుండును. దానికి మంచి స్పర్శజ్ఞానము గూడ గలదు. కనుక యీ ప్రదేశమును జారిన వెన్నుపూసకు పట్టించి సమీకరింప వీలుగా నుండును. ఇట్లు సమీకరించుటలో అనేకరీతులు గలవు. వాని నీక్రింద వివరించుచున్నాను.

ప్రక్కలకు వెన్నుపూసలు నడ్డిపూసలు జారుట

వలన వెన్నుపామును ప్రక్కలకు వంచుటకు కష్టముగా నుండును. అప్పుడు అంగుష్ఠమూలపువట్టు చాల బాగుగా సనికవచ్చును. వెన్నుపూసలలో మధ్యభాగమును పట్టవలసినప్పుడు మాత్రము అంగుష్ఠమూలపువట్టు X తిక్కిడిగా పట్టవలసియుండును. ఏలననగా యిక్కడనుండు పూసలన్నిటి యొక్క గతియును దిగువకు చూపుచుండును.

5వ వెన్నుపూసనుండి దిగువ 5వ నడ్డిపూసవరకును నుండు సంకోచచ్యుతియందు అంగుష్ఠమూలపువట్టు బాగుగా పనిచేయును. కుడివైపునకు పూస పోలినచో రోగికి కుడివైపున వైద్యుడు నిలుచుండి కుడిచేతితో వెన్నుపూసలను సమీకరింపవలెను వెన్నుపూస యెడమ వైపునకు వాల్చియున్న యెడల రోగియొక్క యెడమవైపున వైద్యుడు నిలుచుండి యెడమచేతితో సమీకరింపవలెను. అప్పుడు వెన్నుపామునకు ప్రక్కలయందుమాత్రమే పట్టిడి తగులును. ఆ పట్టిడితో వెన్నుపూసను యదుర్నువైపునకు నెంటువలెను. వెన్నుపూసలు ప్రక్కలకు దిగినప్పుడే అంగుష్ఠమూలపువట్టు ఉపయోగించును. కనుక సమీకరణశాస్త్రము నేర్చుకొను వారీక్రిందివిషయములను యెరిగియుండవలెను.

వెన్నుపూసలు కొంచెముగా ప్రక్కలకు జారినప్పుడే సమీకరణము చేయవలెను. వెన్నుపూసలు పుట్టుకతోనే వంకరగా యేర్పడి యుండి బిగునుకొనిపోయి యున్నప్పుడు సమీకరింప ప్రయత్నించుట వ్యర్థమైనపని. రోగిని ప్రక్క

లకు వంగునట్లు చేసి అతడు వంగుటలో కొంచెపు శ్రమ యున్నప్పుడే సమీకరణ పనిచేయును. బిగుసుకొనిపోయిన వెన్నుపూసలను సరిచేయ ప్రయత్నింపవలదు.

సమీకరణలో నేర్పరితనము

వెన్నుపూసలుగాని నడ్డిపూసలుగాని ప్రక్కలకు జారినప్పుడు జారినవానిప్రక్కలను పట్టవలెను. పూస యెడమకు జారినప్పుడు యెడమవైపునను కుడివైపునకు జారినప్పుడు కుడివైపునందును పట్టుపట్టవలెను.

జారిన వెన్నుపూసను ముందుగా గుర్తుపట్టవలెను. దానిమీదనున్న చర్మమును నెమ్మదిగా దిగువకు జరుపవలెను. అప్పుడు వెన్నుపూసను అంగుష్ఠమూలముతో పట్టి సమీకరింపవచ్చును. పూసమీది చర్మమును దిగువకు జార్చినందున అప్పుడది జిగిపోక సమీకరించుటకు బాగుగా వీలుగానుండును. అప్పుడు పూసను జాగ్రత్తగా పట్టి యుంచవలెను. రోగి అజాగ్రత్తగనుండి వెన్నుపూసలను పూర్తిగ నడలించి యున్నప్పుడు రెండవవైపునకు గెంటవలెను. అవసరమైనదానికన్న యెక్కువనక్షితి ప్రయోగింపరాదు. పూసను అంగుష్ఠమూలముతో పట్టి యుంచినప్పుడు వైద్యునిచేతివేళ్లు రోగియొక్క పాదములవైపునకు చూపుచుండవలెను.

వైద్యుడు వెన్నుపూసను అంగుష్ఠ మూలముతో బాగుగా పట్టి యుంచి కొంచెము పాదములను వెనుకకు జరుపవలెను. ఇట్లు చేసినచో సమీకరణ కాలమందు వెన్నుపూసను దిగువకుగాక ఆవలి ప్రక్కకు గెంటుటకు వీలుగును. ఏచేతితో సమీకరణ చేయుదురో ఆ బాహువును వంచక నితారుగా నుంచవలయును.

ఒక చేతియందలి అంగుష్ఠమూలముతో సమీకరించునప్పుడు ఆచేతియొక్క మణికట్టును రెండవ చేతితో గట్టిగా పట్టుకొని సమీకరణము చేయవలెను.

ప్రక్కలకు జరిగిన పూసలను సమీకరించుట

వెన్నుపూసలు ప్రక్కలకు జరుగుటచేత గలిగిన చ్యుతిని గుర్తుపట్టగలిగియుండి అంగుష్ఠమూలముతో పట్టి సమీకరించుటకు వీలు చిక్కిన యెడల అంగుష్ఠమూలముతో సమీకరించుట మంచిదే. కాని వెన్నుపాముమీద బాగుగా కొప్పుగాని, కండలుగాని, బలసియున్నప్పుడు చ్యుతి గోచరింపదు. అప్పుడు పట్టియుంచుటగాని సమీకరించుటగాని అసాధ్యమే యగును. అందువలన అక్కడ సమీకరింప ప్రయత్నింపరాదు. వెన్నుపూసలు ప్రక్కలకు జారినప్పుడు సమీకరించుటలో యేసియమములు పాటింపబడినచో ఆ నియమములే పూసలు ప్రక్కలకు జరిగినప్పుడు సమీకరించుటలోను పాటింపవలెను. నడ్డిపూసలు ప్రక్కలకు జరిగినప్పుడు యీ విధమగు సమీకరణము చేయరాదు. అచ్చటనుండు పూసలప్రక్కలు పాడవుగానుండి, మృదువుగా నుండును గాన అవి విరిగిపోవచ్చును.

ప్రతి సమీకరణపు రీతి ముందుగా తెలిసినవారి వద్ద తెలిసికొని మరీచేయవలెను. ఇష్టమున్నవారి వెన్నుపూసలను తెలిసినవారిసమక్షమున సమీకరింప నేర్చుకొనవలెను. ప్రక్కలనుండి దిగువకు జారుట యననేమో ప్రక్కలకు సరళముగా జరుగుట యననేమో అప్పుడు బాగుగా తెలియును.

తిక్కిడిగా అంగుష్ఠమూలముతో సమీకరించుట

సంకోచచ్యుతియందును, వెన్నుపూసలు ముందు వెనుకలకు జరిగినప్పుడును యీ విధముగా సమీకరణము బాగుగా పనిచేయును. 7వ మెడపూస నుండి 10వ వెన్నుపూసవరకు నుండు వెన్నుపూసలయందుగలిగిన చ్యుతుల కిది బాగుగా పనిచేయును. వెన్నుమీద కొవ్వుగాని, కండరములుగాని బలసియున్నప్పుడు యిట్లు సమీకరించుట సాధ్యముకాదు. రోగియొక్క కుడివైపున వైద్యుడు నిలచియుండును. రోగి అల్లమీద బోర్ల పరుండి వెన్నుపూసలను సడలించి చికిత్సను స్వీకరించుటకు తయారుగానుండును. వెన్నుపూసలు వెనుకకు జరిగియున్నప్పుడును, సంకోచచ్యుతియందును జరిగిన వెన్నుపూసమీదనే అంగుష్ఠమూలముల నుంచి సమీకరింపవలెను. వెన్నుపూస ముందుకు జరిగియున్నయెడల జరిగిన వెన్నుపూసకు దిగువగానుండు పూసమీద పట్టుపట్టి సమీకరింపవలెను.

కుడివైపునకు జరిగినపూసను కుడిఅంగుష్ఠమూలముతో యెడమకు జరిగినపూసను యెడమఅంగుష్ఠమూలముతోను పట్టి సమీకరింపవలెను. అప్పుడు మడికట్లు తిక్కిడిగానుండును.

మెడపూసలను సమీకరించుట

మెడపూసలను సమీకరించుట చాలకష్టమైన పని. దానికి యెక్కువ అనుభవము కావలయును. కనుక సమీకరణవిద్యయందు పండితులైన వారిసమక్షమునందు చేయవలసిన దేగాని ప్రారంభకులు మెడపూసలను సమీకరింప ప్రయత్నింపరాదు.

మెడపూసలలోనిచ్యుతిని కనిపెట్టుట, యితర

భాగములందలిచ్యుతిని కనిపెట్టుటవలె సులభముగా నుండదు. ఆభాగమునందలి నాడులను స్పర్శచేసి తెలిసికొన ప్రయత్నించుట వ్యర్థము. ఏలననగా ఆభాగము సాధారణముగా క్రమస్థితిలో నుండుటలేదు.

కనుక పూసలమధ్యనుండు సంధులను తాకి నూత్రమే అచ్చటిలోపములను కనిపెట్టవలెను. ఆభాగమునందలి లోపములను గుర్తించువిధము యిచ్చట వ్రాయుచున్నాము:—

రోగియొక్క తల వైద్యునిచేతిమీద నిలుపవలెను. కాకున్న రోగి మెడ నిలుపుటయందు కండరములను బిగించును. అందువలన లోపమున్న భాగమును గుర్తించుట, సమీకరించుట కష్టమగును.

మెడకండరములయందలి బిగివి సట్లుటకు మెడ పినుకవలయును. వేడినీటితో కాచవలయును. తరువాత లోపమున్న భాగమును గుర్తించవచ్చును. అల్లమీద రోగి బోర్ల పరుండును. మెడపూసలను సడలించియుండును. రోగి వెనుక వైద్యుడు నిలుచుండి చేతివేళ్ల చివరలను మెడపూసలకు కుడియెడమలనుంచి కంఠమువంకకు వత్తి చూడవలయును. వెన్నుపూసలు ప్రక్కలకు జరిగినప్పుడువలెనే పరీక్షింపవలయును. వైద్యుడు తనచేతులను క్రిందికిని మీదికిని జరిపి మెడనరములలో యేవియైనను ప్రక్కలకుజారిన వేమో చూడవలయును. మెడను ప్రక్కలకు తిప్పియు ముందువెనుకలకు కడలించియు మెడ సహజముగా చలనము కలిగియున్నదో లేదో చూడవలెను.

మెడపూసలను సాధారణముగా తప్పింప (చూపుడు వేలు) తోనే సమీకరింపవలెను. మెడపూసలను తర్జనులతో పట్టుకొని మెడ

ముందువంకకు నొక్కవలెను. ఒకచేతితో తల కడలకుండపట్టుకొని మెడపూసలను సమీకరింపవలెను.

మెడపూసలలోని చ్యుతిని గుర్తించి, సరియైన చోట పట్టి, సమీకరించునప్పుడు ముఖమును నొక్కుడుచేయవలసిన వైపునకు తిప్పి పట్టుకొని సమీకరింపవలెను. అవసరమైనదానికన్న యెక్కువ బలము వినయోగింపరాదు. మెడను అవసరమైనంతకన్న యెక్కువ ప్రక్కలకు తీర్చురాదు. అంతకన్న యెక్కువ ఉపయోగించిన మృదువగు మెడపూసలు పాడగును. చ్యుతిగలిగిన పూసలలో పైపూసకుడిగుంపునుగాని క్రిందిపూసకు యెగువనుగాని సమీకరణము చేయవలెను. ఇట్లు ముందువెనుకలకు జరిగిన పూసలనుగూడ సమీకరింపవచ్చును.

మెడపూసలను సమీకరించుటను గురించి యింతకన్న వ్రాయదలవలదు. ఎక్కువ విషయములను తెలుసుకొనదలచినవాళ్లెరును యీ విషయమును గురించి మేము వ్రాయింపబోవుచున్న ఉద్గ్రంథములను చదువవలెను. సమర్థుల సన్నిధిని నేర్చుకొనవలెను.

త్రోటికకును అనామకాస్థికిని మధ్యనుండు సంధి యుదు బాధ, అనామకాస్థియందలిచ్యుతివలన గలుగును. వానికి గల సంబంధము క్రిమము తప్పను. అప్పుడీ బాధ గలుగును. వెన్నుపామును గుర్తించి, దానికి యేవైపున అనామకాస్థి యెక్కువగా నున్నదో గుర్తించిన అనామకాస్థి యేవైపునకు జరిగినదో (చ్యుతి) తెలియును.

ఇట్టిది నాలుగువిధములుగా గలుగును. అనామకాస్థి ముందుకు వెనుకకు జరుగుట, పైకి క్రిందికి జరుగుట. ఇందు మొదటికెండు విధములు తీరచు

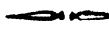
గను, 3,4 విధములు అరుదుగను తటస్థపడుచుండును.

నితారుగా నిలుచుండి ముడ్డిపూసలమీద చేతనుంచి తొడను యిటునటు కదలించినయెడల అనామకాస్థులయొక్క చ్యుతియొక్క పరిమితి తెలియును.

అస్థిసమీకరణమువలె కశేరుకాసమీకరణము సన్నిహిత ఫలమునీయజాలదు. ఆ భాగము ముందు వ్రాసినదము.

ప్రశ్నలు

౧. అంగుష్ఠ మూలపుష్పమును వర్ణింపుము. దాని కా పే నేల కలిగినది?
౨. ఎట్టి చ్యుతియందు అంగుష్ఠ మూలపుష్పము ఫలకారయైనది?
౩. అంగుష్ఠమూలముతో యెన్ని విధములుగా సమీకరింపవచ్చును?
౪. వెన్నుపూస కుడివైపునకు జరిగినప్పుడు వైద్యుడు యేవైపున నిలుచుండి యెట్లు పట్టుకొని సమీకరింపవలెను.
౫. ఒక్క చేతితో సరళముగా సమీకరించుటను వర్ణింపుము.
౬. తిక్కిడిగా సమీకరించుట యెట్లు?
౭. మెడపూసలలోని చ్యుతిని కనిపెట్టుటెట్లు?
౮. మెడపూసలను సమీకరించునప్పుడు చేతియొక్క యే భాగముతో పట్టవలెను?
౯. మెడపూస, సమీకరించు విధమును వర్ణింపుము.
౧౦. అనామకాస్థియందలి చ్యుతి యన నేమి?

ప్రకృతి గృహవైద్యము

— ౨౦ వ పాఠము.

కశేరుకాచికిత్స

౩ వ భాగము

మేరువును సమీకరించుట

వెన్నుపూసలలోని కెల్ల పై భాగమున యీ మేరువుపూస యుండును. దీనికిపైన (ముచ్చెలగుంటవద్ద) తలయొక్క దిగువపీఠము తగిలినపబడి యుండి మేరువుమీద ముందువెనుకలకు ప్రక్కలకును వలయముగను తిరుగుటకు అనువుగా అమర్చబడియుండును. ఇచ్చటి సడకయందు యేమైన లోపము గలిగినయెడల యిచట చ్యుతి యేర్పడినదని యర్థము. ఇచట గలిగిన చ్యుతిని చేతితో తాకి తెలసికొనుటకు వీలులేదు. సరిగా మేరువును చేతితో పట్టుకొని సమీకరించుటకును వీలులేదు. అందువలన యిచటగలిగిన చ్యుతిని సమీకరించుటకు మేరువును శిరస్సుయొక్క పీఠమును దూరమగునట్లు లాగవలయును. ఇట్లు చేసినయెడల స్థానభ్రంశమును పొందిన కండరములు సంధిబంధనములు సడలును. దీనికి 'మేరుదూరీకరణము'ని పేరు అది చేయవిధము యిట వివరించుచున్నాను.

బల్లమీద వెల్లకిల పరుండవలెను. మెడయును తలయును బల్లయొక్క చివరను దాటి వెలుపలికి నిక్కింపవలెను. రోగితలవద్ద వైద్యుడు నిలుచుండును. రోగికాళ్లను అతడు చూచునట్లు రోగివైపునకు తిరిగి నిలుచుండును. రోగియొక్క గడ్డమునకు దిగువభాగమును వైద్యుడు తనకుడి అరచేతిలో నుంచుకొనవలెను. కుడిముంజేయి రోగియొక్కముఖమునకు కుడివైపుగా నుండును.

రోగియొక్క ముచ్చెలగుంటవద్ద వైద్యుడు తన యెడమ అరచేతిని ఆనించవలయును.

తరువాత రోగి తనతలయొక్కయు మెడయొక్కయు బరువునంతను వైద్యునిచేతులమీద వదలివేసి తలయందు తనకున్న బిగువును సడలింపవలయును. అప్పుడు రోగిని యేదో మాటలతో తలమీద బిగిని వదలునట్లును తలయొక్క జాగ్రత్తను వదలుకొనునట్లును చేయవలయును. రోగియొక్క తలబరు వంతయు నీచేతిలోనికి వదలినట్లు అతను తలభారమును వదలినట్లును వైద్యునకు పూర్తిగా సమ్మకము తోచినంతనే వైద్యుడు తలను మేరువునుండి దూరమగునట్లు తలవైపునకు ఒకేతూరి వడిగను బలముగను లాగవలయును.

ఇంకొక విధమగు సమీకరణ మున్నది. దానికే మెడచుట్టుట యని పేరు.

రోగి బల్లమీదగాని కుర్చీమీదగాని కూర్చుండును. వైద్యుడు రోగివెనుక నిలుచుండును. రోగి తలను కుడివైపునకు త్రిప్పవలసినప్పుడు కడిఅరచేతితో రోగియొక్క గడ్డమును పట్టుకొని, ఎడమచేతితో రోగియొక్క ముచ్చెలగుంటకు యెగువగా తలవెనుక భాగమును పట్టుకొనవలెను. తరువాత నెమ్మదిగా కుడికి తిప్పి, తిరుగ యెడమకు తిప్పి రోగి తగినంత భారమును వదలివేసినట్లు తోచువరకును చూచి తరువాత బలముగా కుడివైపునకు త్రిప్పవలెను. ఇట్లే మెడమఅర

చేతితో గడ్డమును, కుడిచేతితో తలవెనుక భాగమును పట్టుకొని యెడమకును త్రిప్పవలెను. తల ఒకవైపునకు ఒరిగియున్నప్పుడు 'మేరువిసంధి' యను యీవిధముగా సమీకరణమును చేయవలెను:—

ఈ సమీకరణమునందు మెడను ప్రక్కలకు త్రిప్పటకుబదులు యే వైపునకు ఒరిగియున్నదో ఆవైపునుండి తలను రెండవవైపునకు లేవదీయవలయును.

తల యెడమవైపునకు ఒరిగియున్నయెడల రోగి యొక్క వెనుక వైద్యుడు నిలుచుండి రోగియొక్క గడ్డము యొక్క యెడమవైపు దిగువ భాగమును తన యెడమ అరచేతితో పట్టుకొనవలెను. అప్పుడు వైద్యుని యెడమచేతి వ్రేళ్లు గడ్డముయొక్క దిగువగా గడ్డముయొక్క కుడివైపునకు వ్యాపించును. అప్పుడు వైద్యుడు తన కుడిచేతితో శిరఃపృష్ఠాస్థిని పట్టుకొనవలెను. అప్పుడు యెడమచేతిలోనున్న గడ్డమును వైద్యుడు తనవంకకు నెమ్మదిగా లాగుకొని తలను మాత్రము కుడివైపునకు వంచును. మెడకండరములు బాగుగా నడలినట్లు తోచినతోడనే బలముగను, వడిగను అట్టిచలనమును కలిగింపవలెను. ఇట్లే చేతులు మార్చి రెండవవైపు ఒరగును గూడ సమీకరింపవలయును. అవసరమైన దానికన్న యెక్కువశక్తిని ఉపయోగింపరాదు. ఎక్కువ వడిగను చేయరాదు.

కశేరుకా మర్దనము

ఇది కశేరుకకు చేయచికిత్సయేగాని యిందు సమీకరణములేదు. ఇది మర్దనజాతికి చెందిన చికిత్స. నికాషధచికిత్సలలోనిదియొకటి. ఇదియును స్వతంత్ర చికిత్సయే. దీనినిగూడ యితరచికిత్సలతో జోడింపవచ్చును.

తలలోనుండి బయలుదేరిన నాడీశక్తి వెన్ను పూసలలోగుండ వ్యాపించియున్న రంధ్రములోనున్న వెన్నుపామునెంట వ్యాపించి వేరువేరు వెన్ను పూసలవద్ద శాఖలుగా చీలి వివిధములగు అవయవములలోకి వ్యాపించి వానిని నడపుచుండునని యిదివరకు చెప్పియున్నాముగద. వివిధములగు అవయవములలోనికి వ్యాపించిన నాడుల యొక్క మొదళ్లు వెన్నుపాములో నుండును. అచట చేసిన ఉద్దీపన ఆయా అవయవములయందును కనిపించును. గూ వ పాఠముచివర ఒకజాబితా యున్నది. అందులో, యెన్నవ పూసలోనుండి చీలిన నాడియొక్క శాఖ యే అవయవములోనికి పోయి పనిచేయుచున్నదో చదువవచ్చును. కశేరుకామర్దనచికిత్సయందు చ్యుతులయొక్క గొడవయే లేదు. అందువలన సమీకరణచికిత్సకు యీచికిత్సకును సంబంధములేదని చెప్పవచ్చును. అయినను దీనిని సమీకరణ చికిత్సకు జోడుచికిత్సయని చెప్పవచ్చును.

కశేరుకామర్దన చికిత్స పీడనము (Pressure) ఘర్షణము (Concussion) అను రెండు విధములు. మూడవది విద్యుత్తుతో చేయునది. దానికి ప్రత్యేక పరికరములు కావలెను. వెన్నుపామునకు ఆవలను యీవలను ఆనుకొని పైనుండి క్రిందికి పీడనము చేయవలెను. బొటనవ్రేళ్లచివరతో ఈపనిచేయవచ్చును. లేదా మొద్దుగానున్న పరికరము చేయించుకొని దానితోనైనను చేయవచ్చును. ఆయాఅవయవములయందు ఉద్దీపనము కలిగింపవలసినయెడల నొప్పియెత్తునంత గట్టిగా నొక్కవలెను. అది ప్రతీతడవ 30 శేకనులకన్న యెక్కువకాలము చేయరాదు. సామాన్యముగా 4-6 పానుల భారముతో నొక్కవలయును. వెన్నుపామునందును, రక్తివాహికల యందును నుండునొప్పిని తగ్గించుటకు 5 మొదలు 5 నిమి

షములవరకు తక్కువభాగముగా నొక్కవలయును. అందుకు 1-3 పౌనుల భారము చాలును. ఘర్షణము:సమమైన, నున్నపై న కొయ్యముక్కను వెన్న పామునకు ఆవల నీవల నుంచి దానిపై న గ్రద్దటవలన ఘర్షణ కలిగింపవలెను. ముందుగా యే భాగమునఘర్షణ కలిగింపవలయునో ముందుగా నిర్ణయించుచు మరీ ఘర్షణ చేయవలయును. ఘర్షణ తేలికగను, సున్నితముగను తగులవలసిన యెడల యెడమచేతి చూపుడువేళిలును, వెన్న పామునకు పౌక్కగానుంచి దానిపై న పిడికిలిని ముడిచి గ్రద్దవలయును. కొయ్యముక్కను వాడునప్పుడు వెన్న పాముపౌక్కను రబ్బరుపేలిక నుంచి దానిపై న కొయ్యముక్కనుంచి గ్రద్దవలయును. లేకున్న ఆముక్కవత్తిడిక ఆ భాగమునందు చెరుపు జరుగవచ్చును.

అవయవము ముడుచుకొనవలయునెడల వెన్న మీద బరువైన దెబ్బలను నెమ్మది నెమ్మదిగా (నిమిషమునకు 10 తూరులు) కొట్టవలెను. అవయవములను విరివిచేయవలయు నెడల తేలికయగు దెబ్బలను వడివడిగా కొట్టవలెను (నిమిషమునకు 40) చికిత్స 5 నిమిషము లుండవలెను.

రక్తనాహికలు ముడుచుకొనుటకును, తెరచుకొనుటకును యిట్టి చికిత్సయే పనికివచ్చును. నీవు చేయునది పీడనమైనను, ఘర్షణమైనను అంతభేదము లేదు. కాని ముడుచుకొనుట (సంకోచము) తెరచుకొనుట (వ్యాకోచము)లకు యెంతెంత బలము, యెంతెంతవడి కావలెనో గురు తెలిగి చేయవలెను.

ఏయే అవయవములకు చికిత్స చేయవలసినప్పుడు యొక్కడొక్కడ చికిత్సచేయవలెనో యీ క్రింది పట్టికవలన తెలసికొనవచ్చును.

హృదయము ముడుచుకొనుటకు 6, 7 మెడనరములు

హృదయము తెరచుకొనుటకు 3, 4 వెన్ననరములు ఊపిరితిత్తులు ముడుచుకొనుటకు 4, 5 మెడనరములు

ఊపిరితిత్తులు తెరచుకొనుటకు 5, 8 మెడనరములు వాయునాళములు ముడుచుకొనుటకు 6, 7 మెడనరములు

వాయునాళములు తెరచుకొనుటకు 3, 4 వెన్ననరములు

జీర్ణాశయము ముడుచుకొనుటకు 2 నడ్డినరము

జీర్ణాశయము తెరచుకొనుటకు 11 వెన్ననరము

జీర్ణాశయ కవాటములు తెరచుకొనుటకు 3 వెన్ననరము

హృదయకవాటమును ఆంత్రముఖకవాటమును తెరచుటకు 5 వెన్ననరము

జీర్ణాశయగ్రంధులు 7 మెడనరము చలనమును యొక్కవచేయును.

పైశ్యకోశము ముడుచుకొనుటకు 2 మెడనరము

పైశ్యకోశమును ఉబ్బించి ఉద్దీపించుటకు 11 వెన్ననరము

వృక్వకమును విరివిచేసి చలింపజేయుటకు 10 వెన్ననరము చేదుకట్టు (Gall bladder)

5 వెన్ననరము ముడుచుకొనుటకును 9 వెన్ననరము తెరచుకొనుటకును

మూత్రసింధములు ముడుచుకొనుటకు 12 వెన్ననరము

మూత్రసింధములు తెరచుకొని ఉద్దీపన బొందుటకు 1 నడ్డినరము

మలాశయము ముడుచుకొనుటకు 2 నడ్డినరము

మలాశయము తెరచుకొనుటకు 11 నడ్డినరము

వృషణములయందు ఉద్దీపన గలుగుటకు 3 నడ్డి నరము

గర్భాశయము ముడుచుకొనుటకు 2 నడ్డినరము

గర్భాశయము తెరచుకొనుటకు 11 నడ్డినరము

ఉత్పాకగ్రంథి ముడుచుకొనుటకు 12 వెన్ను నరము

మందులు, శస్త్రములు కానివానినెల్లకలిపి రోగములకు చికిత్సచేయుట, ప్రకృతి చికిత్సావిధానము. అందువలన కేవలము కశేరుకాచికిత్సతోనే అన్నిరోగములు సయమగుననిగాని కేవలము మర్దనాది చికిత్సలవలన సర్వరోగములు సయమగునని యెవరును చెప్పజాలరు. అన్నివిధానములును మంచివే. అందు కొన్నిలోపములు గూడ నుండవచ్చును. అందువలన ప్రకృతి చికిత్సకుడు వివిధరోగులను, వారి రోగములను అందులో అప్పటికి లభించునట్టిచికిత్సలను యేరుకొని రోగనివారణ చేయగలిగి యుండవలెను. ఆ విషయమును మనస్సులో నుంచుకొనియే యీ ప్రకృతిగ్రహవైద్యము రచియింపబడినది. ఈ గ్రంథమున ప్రకృతివైద్యమున యెన్నెన్ని విధానము లున్నవో విద్యార్థి గుర్తింప వచ్చును. మున్నం దాతడు ఆయా విధానములనెల్ల బాగుగా నభ్యసించి ప్రయోగించి రోగనివారణము చేయగలిగి యుండును. ఒకనికి పథ్యముతోనే రోగములు కదురవచ్చును. వేరొకనికి స్నానములు గూడా విధింపవలసివచ్చును. ఇంకొకనికి కశేరుకాచికిత్స, ఇంకను వేరొకనికి మర్దనచికిత్స చేయవలసియుండును. వానివాని ప్రయోగ మెరింగి చికిత్స చేయవలెను.

ముందు రెండుపాఠములలోను అస్థిసమీకరణ అనగా కదలినయెముకలను సమీకరించు శాస్త్రమును

వానియుదుము. దానికీతరువాత పాఠము మానసికచికిత్స. ఇంతలో యీసంబంధమైన పాఠములు పూర్తియగును. కాని యీపాఠములు చదివినంతనే ప్రకృతివైద్య విద్యాపారంగతుల మైతిమని యెవరున్నూ భ్రాంతిపడరాదు. ఏలననగా విద్యలపారమైనది. అందులోను ప్రాణమునకు సంబంధించిన యీవైద్యమును 24 పాఠములలో యెవరున్నూ ముగింపజాలరు. కాని 24 పాఠములు చదువునప్పటికి యీశాస్త్రమున యెన్నిభాగములున్నవో తెలియునో వానిని శృద్ధగా పఠించి, అనుభవమునకు తెచ్చుకొని, ఆచరించి యితరులచే ఆచరింపజేసి వైద్యుడు ప్రావీణ్యమును గడింపవలసియున్నది. ఎట్టినిరోధములను, ఆటంకములను ఆతడు లెక్కచేయక ఓర్పుతో తాను నేర్చుకొను విద్యయందు కృతకృత్యుడు గావలెను.

ప్రశ్నలు

- ౧ మేరుచ్యుతిని వర్ణింపుము.
- ౨ మేరుదూరీకరణమును వివరింపుము.
- ౩ మెడచుట్టుట వివరింపుము.
- ౪ మేరువినంధిని వర్ణింపుము.
- ౫ ఎట్టివ్యాధులందు మెడను చుట్టవలయును.
- ౬ కశేరుకామర్దన యననేమి ?
- ౭ ప్రతికార మననేమి? వెన్నులో యేసరమునకు దేహములోని యేభాగమునకును అట్టి ప్రతికర్య గలదు.
- ౮ ఉద్దీపన యెన్నివిధములు? వానినివర్ణింపుము
- ౯ కశేరుకాసమీకరణమునకును, కశేరుకామర్దనమునకును సంబంధమేమి ?
- ౧౦ వీనిలో యేది యైనను సంపూర్ణచికిత్సగా భావించి చికిత్స చేయవచ్చునా? ఎందువలన

ప్రకృతి గృహవైద్యము

౨౦ వ పాఠము.

అస్థిచికిత్స

౧ వ భాగము

ఎముకలయందును, కండరములందును, సంధిబంధములందును, కుటికలయందును, అవయవములందును హెచ్చుతగ్గులగుపెంపకమువలననే రోగములన్నియు కలుగుచున్నవని యీ శాస్త్రము చెప్పును. ఎముకలు అవియుండవలసినచోట నుండక స్థానచ్యుతిని పొందుటవలనను, వాని యొక్క కడలికలు ఆటకము కలిగినప్పుడునూ రోగముగలుగుచును యీ శాస్త్రము బోధించును. కశేరుకాచికిత్సయందు పరీక్ష వెన్నుపామునకే చికిత్సయను అచ్చటనే కాని అస్థిచికిత్సయందు వెన్నుపామును పరీక్షించవలెను. చికిత్సచేయవలెను. గాసికి తోడుగా ఇతర ఎముకలను, సంధులను, అవయవములనుగూడ పరీక్షించి చికిత్సచేయవలెను.

అంతమాత్రమున అస్థిచికిత్స కశేరుకాచికిత్స కన్న యెక్కువదని గాని తక్కువదని గాని చెప్పజాలము. ఇవి రెండును సరౌపధచికిత్సలే. అవి ఇతరప్రకృతిచికిత్సలకు చాల సహాయకారులుగా నుండును.

కొందరు చికిత్సకలు కశేరుకాచికిత్సకన్న అస్థిచికిత్స గొప్పదందురు ఏమన అస్థిచికిత్సయందు కశేరుకాచికిత్సయందువలె తీవ్రముగు చర్యలు లేవు. అందువలన ప్రబలమగు అపకార మేమియు జరుగదు. కాని అస్థిచికిత్సలో ఫలితము కశేరుకాచికిత్సయందువలె వెంటనే కాన్పింపదు. అస్థిచికిత్స కశేరుకాచికిత్సకన్న చాల ఘరాతనమైనది. కాని కశేరుకాచికిత్స ప్రచారములోనికి

వచ్చునరకును అందు ఏవో కొన్నిచలనములు మాత్రముండెను. కశేరుకాచికిత్సయను అస్థిచికిత్సయే. కశేరుకాచికిత్స వాడుకలోనికి వచ్చిన తరువాతనే అస్థిచికిత్స అభివృద్ధిలోనికి వచ్చినది. అస్థిచికిత్సను బోధించుటకు అమెరికాలో కాలేజీలున్నవి. అచట మందువైద్యము యెన్ని సంవత్సరములు నేర్పెదరో అస్థిచికిత్సయను అన్ని సంవత్సరములు బోధింతురు. తాము నేర్చినదే సర్వసంపూర్ణమైనదనియు, యింకొక ఉపయోగకరమైనచికిత్స లేదనియు వారి నమ్మిక. నిజమేమన యే రోగికి యేచికిత్స ఉపయోగకరమో చూచి చేయవలెను అన్ని చికిత్సలును ఒకే మనిషికి యెప్పుడును ఉపయోగించవు. ఒకే చికిత్స అందరికినీ ఉపయోగించకపోవచ్చును.

అస్థిచ్యుతులు

వెన్నుపామునకు సంబంధించినంతవరకు పరీక్షయను, చికిత్సయను కశేరుకాచికిత్సయందు చెప్పబడిన విధానమే యిందును అవలంబింపబడును. కనుక వెనుకటి 4 ప్రకరణములను మావిద్యార్థి తిరిగి చదువవలెను.

ప్రకృతి ము కల యం దు గలిగిన చ్యుతి : ప్రకృతిముకలు ఒకదాని తరువాత నొకటి సమానదూరములో యిరుడిక గలిగియున్నవి. వానియందు హెచ్చుతగ్గువలు గలిగినప్పుడు వానియొక్క కడలికయును క్రమముచెడును. ఇవి సాధారణముగా వెన్నుపూస

లను సరిచేయుటవలన సర్దుకొనును. కాని అప్పు డప్పుడు ప్రకృతైముకలనుగూడ సరిజేయవలసి వచ్చును. ప్రకృతైముకలలో గలుగు చ్యుతు లను కొన్నిటిని యీక్రింద వివరించుచున్నాను. ప్రకృతైముకలు దూరమగుట : ఊపిరి నిండుగా లోనికి వీల్చినపుడు యేప్రకృతైముకక్రింద యెక్కువ ఖాళీ యుండునో ఆ యెముకక్రిందియెముక దూరమైనదని గుర్తింపవలెను. తల ముందుకు వంచినప్పుడు ఆదూరము తగ్గక అట్లనే నిలచియుండును. దీనిని తెలిసికొనుటకు ప్రత్యేకవిజ్ఞానమేమియు లేదు. వ్రేళ్లతో తాకి (స్పృశించి) తెలిసికొనవచ్చును

ప్రకృతైముకలు ఒత్తుకొనుట : పైన చెప్పిన దానికిది కేవలము వ్యతిరేకమైనది. ఇందు రెండు ప్రకృతైముకలకు మధ్యనుండు వ్యవధి తగ్గిపోయి ఒకదాని కొకటి సమీపమునకు ఒత్తుకొనును. గాలి పూర్తిగా వదలినప్పుడు అట్టి ప్రకృతైముకల మధ్యనుండు వ్యవధి (ఖాళి) తగ్గిపోయి యుండును. తల వెనుకవైపునకు వంచినను ఆ వ్యవధి పెరుగదు. ఇరుకుగానే యుండును.

ప్రకృతైముక పొడుచుకొని వచ్చుట : భుజమును వెనుకకు విరిచినప్పుడు ప్రకృతైముకలు యెట్లు ముందునకు వచ్చునో ఆస్థితిలోనే యెల్లప్పుడును ప్రకృతైముక ముందునకు పొడుచుకొనివచ్చును. అప్పుడది మిగిలిన ప్రకృతైముకలకన్న ముందుగా నుండును. మెడయును తలయును ఆ వైపునకు యెదురు వైపునకు చుట్టినను ఆ ప్రకృతైముక మామూలు స్థితికి రాదు.

జతువు చ్యుతి : మొదటి పాఠములోని అస్థిపంజరముయొక్క బొమ్మను చూడుము.

జతువు అచట బాగుగా కాన్పించుచున్నది. అందు అది ఒకవైపున ఉరోస్థి (రోమ్మొముక) తోను రెండవవైపున భుజమునందలి కీళ్లతోను అతికియున్నట్లు గుర్తింపగలము. కాని జతువు చ్యుతియందు రోమ్మొముకతో అంటియున్న భాగము ముందుకు పొడుచుకొనివచ్చును. అందు వలన భుజమునందలి కీళ్లలో యిమిడియున్న వైపు లోపలికి వత్తుకొనును. శిరస్సులోనికి రక్తమును వహించు (ధమని) మన్యకు వత్తిడితగులును. మరియు తలలోనుండి క్రిందికి వచ్చునట్టి నాడులకను, సిరలకును గూడా వత్తిడితగులును. అనగా జతువు వెన్నుపూసలకు మిగుల సమీపముగా వత్తుకొనును. వ్రేళ్లతో ముందునకు లాగవలయునని ప్రయత్నించినను అది అచ్చటనే అంటిపెట్టుకొనియుండును.

కండరచ్యుతులు: కండరముయొక్క నిర్మాణమునందలి ఒలమునందును మార్పుకలిగినప్పుడు దానికి కండరచ్యుతియని పేరు. ఒకకండరము అట్టి యుండుభాగములు అట్లనే నిలచియున్నను ఆకండరము ముడుచుకొనిపోయి అది యట్లనే నిలచియుండును. ఇట్లు అది చిరకాలము నిలచియుండుటవలన దానినిర్మాణమునందు మార్పులుగలుగును. ఎందువలన నన అదియట్లు ముడుచుకొని యుండుటవలన దానికికానలసిన పోషకద్రవ్యములు చేరుటయందును లోపములు జరుగును.

అట్లుకండరమునకు చేరవలసినఆహారము సంధిబంధనములు లాగుకొనుటవలన నవి బలియును. అప్పుడు దానికి కండరసంబంధమగు రససాంకర్యము (muscular infiltration) అందుము. కండరసంకోచము : చేతితో తాకినప్పుడు ఒకకండరము మిక్కిలి గట్టిగా చేతికి తగు

లును. ఇంకను పరీక్షింతుమేని ఆకండరము పొట్టి దై లావై నట్లు తెలసికొందుము.

కండరముల రససాంకర్యము : ఇది యును కండరసంకోచమువలనే కాన్పించును. కాని జాగ్రత్తగా పరిశీలించితమేని దానికి సంబంధించిన సంధిబంధనపుకట్లు బలసియున్నట్లు గుర్తింపగలము. పిసుకుటవలనను, సాగదీయుట వలనను యీగట్టిపడినభాగములు మెత్తపడును. కాని ఒక్కతూరి చేసినంతనే ఫలముకాన్పించదు. కొంతకాలము చేయవలెను.

కండరములు మెత్తపడుట : చచ్చుపడి నట్టియు, బలమును కోలుపోయినట్టియు కండరములు మామూలుకండరములు యెక్కువ పొడవుగా సాగును. నన్నగను, మెత్తగను నగును.

అస్థినమీకరణము

వెన్నుపూసలను సమీకరించుట : అందు కళ్ళేరుకాసమీకరణ విధానమునకు భిన్నమగు యింకొక పద్ధతిని అవలంబింపవలెను. ముడుచుకొనిపోయిన సంధిబంధనములను సాగదీయుటకు, సాగిపోయినట్టియు చచ్చుపడినట్టియు కండరములకు విశ్రాంతి నిచ్చుటయు నిదలిచికిత్సలు.

ఒక వెన్నుపూస జారిపోయినప్పుడు చికిత్సకుడు ఆ వెన్నుపూసను యేవైపునకు జరుపవలెనో ఆవైపునకు నెమ్మదిగా నెట్టును. అట్లు తేపకు 7,8 తూరులు చేయును. ఇట్లు చేయునప్పుడు చికిత్సకుడు రోగియొక్క తలను, రొమ్మును, బాహువులను, కాళ్లను గూడ కదలించుట. ఆ కదలించుటవలన గూడ వెన్నుపూస జరుగవలసిన వైపునకు జరుపుటకు వీలుపడును. కనుక అస్థిచికిత్సకుడు ఒక కుస్తీపట్టేవానివలె తన రోగి

యొక్క సర్వావయవములను గాఢముగా కదలించును. రోగిమాత్రము యెట్టి ఆటంకమును గలిగింపక ఆస్థికియలను చేయించుకొనుచుండును. అవి యెట్లు చేయుదురో యీక్రింద వివరింపబోవుచున్నాము.

వెనుకకును, దిగువకును జారిన వెన్నుపూసలను, నడ్డిపూసలను సరిచేయుట : రోగి కాళ్లు యెడమగా (పంగటించుకొని) నుంచి బల్లమీద కూర్చుండును. చికిత్సకుడు రోగివెనుకవైపున నిలుచుండును. చికిత్సకుడు తన యెడమ బాహువులను రోగియొక్క యెడమ బాహువుక్రింద నుంచవలెను. ఎడమచేతితో రోగియొక్క యెడమ భుజమునకు ముందువైపు మీదుగా అంసఫలకమును పట్టుకొనవలెను. జారిన వెన్నుపూసకు దిగువగా కుడిచేతియొక్క వెనుకవైపును ఆనింపవలెను. తరువాత వెన్నుపూసను తలవైపునకు నెట్టవలెను. అదేకాలమున తలను రొమ్మును ముందునకు వంచవలెను.

ముందువైపునకుగాని యెగువకుగాని జరిగిన వెన్నుపూసలను నడ్డిపూసలను సరిచేయుట : రోగి బల్లమీద బోర్లపరుండవలెను. రెండుచేతులను ముడిచి ముఖముక్రింద నుంచవలెను. రోగికి యెడమవైపున, చికిత్సకుడు నిలుచుండవలెను. తన యెడమచేతితో రోగియొక్క యెడమముంజేతిమధ్యభాగమును పట్టుకొనవలెను. జరిగిపోయిన వెన్నుపూసమీద కుడిబొటనవేలితో నొక్కవలెను. రోగియొక్క వెన్నును ముందునకు వత్తిపెట్టి తలను, రొమ్మును బల్లమీదనుండి పైకెత్తవలెను.

వెన్నుపూసలను వలయాకారముగా త్రిప్పట : రోగి బల్లమీద కాళ్లు పంగటించుకొని కూర్చుండవలెను. చికిత్సకుడు రోగివెనుకవైపున నిలుచుండవలెను. రోగిని యెడమవైపునకు త్రిప్పు

టకు రోగియొక్క యెడమ బాహువులక్రిందుగా చికిత్సకుడు తన యెడమ బాహువును పోనిచ్చి భుజమునకు ముందుగా పైకిపోనిచ్చి అంసఫలకమును చేతితో పట్టవలెను. జరిగిన వెన్నుపూసకు యెడమ భాగమును కుడిచేతి అంగుష్ఠమూలముతో గాని బొటన వేలితో గాని నొక్కిపెట్టవలెను. రోగితలను, రొమ్మును ముందునకువంచి దేహమును వలయాకారముగా యెడమ వైపునకు చుట్టము. వెన్నుపూసను కుడివైపునకు నొక్కుము. కుడివైపునకు చుట్టవలయునడల పైవిధానమును మార్చిచేయుము.

నడ్డిపూసలను వలయాకారముగా చుట్టటకు: రోగి బల్లమీద కాళ్లు పంగటించుకొని చేతులు వక్షస్థలమున కానించి ముడిచియుంచును. చికిత్సకుడు రోగి నెనుక కలుచుండును. ఎడమ వైపునకు తీర్పుటకు రోగి యొక్క యెడమ బాహువు క్రిందుగా చికిత్సకుడు తన యెడమ బాహువును పోనియవలెను. ఎడమచేతితో రోగియొక్క కుడిదండచేతిని పట్టకొనవలెను. చ్యుతిని బొంగిననడ్డిపూసకు యెడమ వైపున కుడి బొటన వేలితో గాని కుడి అంగుష్ఠమూలముతో గాని నొక్కిపెట్టవలెను. రొమ్మును వెనుకకు విరచవలెను. కుడిభుజము ముందుకు జరుగును. నడ్డిపూసను కుడివైపునకు నొక్కవలెను. ఇట్లే కుడివైపునకు చుట్టటకును మార్చిచేయవలెను.

వెన్నుపూసల యొక్క పై భాగమును తీర్పుటకు: రోగియొక్క ముఖమునకు యెడమ వైపున చికిత్సకుడు తనకుడిచేతి నుంచి రోగి యొక్క తలను పట్టకొనవలెను, ముఖమును కుడివైపునకు చుట్టవలెను. జరిగిన వెన్నుపూసకు కుడివైపును చికిత్సకుడు తన ఎడమచేతి బొటన

వేలితో నొక్కి యుంచవలెను. తలను కొంచెము ముందుకు జారనీయవలెను. గడ్డమును కుడి భుజమువంకకు చుట్టవలెను. జరిగిన వెన్నుపూసను అప్పుడు కుడిబొటన వేలితో కుడివైపునకు నెట్టవలెను. ఇట్లే యెడమవైపునకు చుట్టటకు మార్చిచేయవలెను.

మేకవును సరిచేయుటకును, యెడపూసలను సరిచేయుటకును, కశేరుకా చికిత్సయందువలెనే చలనములు చేయవలెను. ఇందు అకస్మాత్తుగా గెంటుట యండదు. వృద్ధువుగను, నెమ్మదిగను పూసలను తీర్చవలెను.

ముందుకాఠమున అనామకాస్థి, ప్రక్క తెముకలు, జత్తువు, కండరములు- వీనియందు గలిగిన లోపమును సరిచేయుటకు అవసరముగు ప్రిక్కియలు బోధింతుము

ప్రశ్నలు

౧. అస్థిచికిత్సయన నేమి? దానికిని కశేరుకా చికిత్సకును భేద మెచ్చట గలదు?
౨. అస్థిచికిత్సయందు నిదాన మెట్లు చేయవలెను?
౩. ప్రకృతి తెముకలు దూరముగల యన నేమి?
౪. ప్రకృతి తెముకలు ఒత్తుకొనట యన నేమి?
౫. సామాన్యముగా గలుగు కండరచ్యుతులను వర్ణింపుము.
౬. అస్థిచికిత్సయందు అవలంబించు సామాన్య విధులేవి?
౭. వెన్నుపూసలలో గాని నడ్డిపూసలలో గాని చ్యుతి కలిగినప్పుడు యేమిచికిత్స?
౮. వెన్నుపూసలను చుట్టటను వర్ణింపుము.
౯. ఏ చికిత్స మంచిది? కశేరుకాచికిత్సయో? అస్థిచికిత్సయో? ఎందువలన?

ప్రకృతి గృహవైద్యము

౨౦ వ పాఠము.

అస్థిసమీకరణము

౨ వ భాగము

అనామకాస్థియందు గలుగు చ్యుతికి చికిత్స:

౨౦ వ పాఠమున అనామకాస్థులయందు గలుగు చ్యుతి వర్ణింపబడినది. ఆ పాఠమును యిప్పుడు తిరిగి ఒకసారి చదువవలసినది. ఆ పాఠమునందే వీనికి అస్థి సమీకరణము మంచిదని వ్రాసి యుంటిని. అనామకాస్థియందు చ్యుతిగలుగుటకు అనామక అస్థికిని, ముడ్డిపూసలకు మధ్య నుండు సంధిబంధములు ముడుచుకొని పొట్టి వగుటయే కారణము. అందువలన వీనికి చికిత్స చేయటాకీ సంధిబంధములను సాగదీయవలయును. ఏ యెముక యెంతదూరములో నుండవలెనో అట్లు తరచు సాగదీయచుండవలెను. అట్లు చేయునప్పుడు అనామకాస్థి ముడ్డిపూసలతో బంధించునట్టి సంధిబంధములను పొడవగును. రెండు అనామకాస్థులు వెన్నుపూసల పొక్కి యెంత దూరములో ఉన్నవో చూచుటవలన వేనియందు చ్యుతిగలిగినదో గుర్తింపవచ్చును. మరియు ఒక అనామకాస్థి ముందునకును, వెనుకకును జరిగి యుండుటను యిట్లుగానే గుర్తింపవలెను.

కుడి అనామకాస్థి ముందుకు జరిగి యున్నప్పుడు యీ క్రింది విధముగా చికిత్స చేయవలెను:-

బల్లమీద రోగి బోర్లపరుండవలెను. వైద్యుడతని యెడమప్రక్కన మలుగుల సమీపములో నిలుచుండవలెను. వైద్యుడు తన యెడమచేతితో మలుగులకు వైభాగమున వెన్నుపామును,

ఎడమచేతియొక్క మూలముతో ఒత్తియుంచవలెను. కుడిచేతితో రోగియొక్క మోకాలును పట్టుకొని రోగియొక్క వెన్నువైపునకు పైకెత్తుచూ యెడమచేతి క్రిందనున్న వెన్నుపూసలను నెమ్మదిగా క్రిందికి నొక్కవలయును. కూడకము బల్లమీదనుండిపైకి లేచుసరకు మోకాలును పైకెత్తి నెమ్మదిగా దిప్పివేయవలెను. ఇట్లు ఆరు మొదలు యెనిమిదితూరులు చేయవలెను. ఇట్లే ఎడమ అనామకాస్థిలో జరిగిన చ్యుతికి మాచ్చి చికిత్స చేయవలెను.

కుడి అనామకాస్థి వెనుకకు జరిగి యున్నప్పుడు చికిత్సచేయవలెను:-

బల్లమీద రోగి వెల్లకిల పరుండవలెను. వైద్యుడతని కుడిప్రక్కన మలుగుల సమీపములో నిలుచుండవలెను. రోగియొక్క కుడికాలును మడచి, అతనితోడలను పొట్ట కానింపవలెను. కుడిమోకాలును యెడమభుజమువైపునకు నెమ్మదిగా నొక్కవలెను. తరువాత యెప్పటిస్థితికి తెవలెను. ఇట్లే ఆరు మొదలు యెనిమిది తూరులు చేయవలెను.

ముడ్డిపూసలు ముందకు జరిగిన, అనామకాస్థులను రెండిటిని ముగ్గునకు నొక్కవలెను. ఇట్లే ముడ్డిపూసలు వెనుకకు జరిగినప్పుడు అనామకాస్థులను ముందుకు నొక్కవలయును.

ప్రక్కటెముకలలోని చ్యుతికి చికిత్స: ప్రక్కటెముకలు దూరి మైనప్పుడు యిట్లు చికిత్స చేయవలెను:-

వైపు ప్రకృతిముకజారినదో దానికి యెదుటి వైపు చేతిమీద రోగిపరుండును. వైద్యుడురోగి భుజముల వెనుకవైపున నిలుచుండును. జారిన ప్రకృతిముకలలో వైదానిని వైద్యుడు ఒక చేతి బొటనవేలితో పాదములవంకకు నెట్టుచూ, అదేసమయములో రోగియొక్క మోచేతిని రెండవచేతితో పట్టుకొని దానిని రోగి తలవంకకు భుజములపై వరకు లాగవలెను. చేతిమీద కన్న ప్రకృతిముకమీదనే యెక్కువ నల్లిడిని ప్రయోగింపవలెను. తరువాత యథాస్థానములో నుంచవలెను. ఇట్లు ఆరు మొదలు ఎనిమిది తూరులు చేయవలెను.

ప్రకృతిముకలమధ్య సందు తగ్గినప్పుడు రోగిపైవలెనే పరుండవలెను. వైద్యుడు అట్లే అక్కడనే నిలుచుండవలెను. కాని ఈతూరి జారిన ప్రకృతిముకలలో క్రింది దానిని తలవంకకు నొక్కగా మోచేతిని పాదముల వంకకు లాగవలెను. ఇట్లు యిదియును ఆరు మొదలు యెనిమిది తూరులు చేయవలెను.

జతువులు క్రిందికి జారినప్పుడు యిట్లు చికిత్స చేయవలెను:—

బల్లమీద రోగి వెల్లకిల పరుండవలెను. వైపు ప్రకృతిముక జారినదో ఆవైపున వైద్యుడు రోగికి యెదురుగా తలవద్ద నిలుచుండును. వైద్యుడు తన రెండుచేతులతోనూ ఒకే కాలమున రెండుపనులు చేయవలెను. రోగియొక్క జతువుయొక్క ఉరోస్థివైపున ఉన్న చివరను వైద్యుడు తన చేతితో, (అంటే రోగిసమీపముగానున్న చేతితో) మధ్య మూడువేళ్ళూ చొప్పించి, జతువును పైకియెత్తుటకు ప్రయత్నింపవలెను. రెండవచేతితో రోగియొక్క రెండవచేతిని పట్టుకొని దానిని రోగియొక్క చెవి వంకకు ఎత్తవలయును. తరువాత యథాస్థానమున

నుంచవలెను. ఇట్లు ఆరు మొదలు యెనిమిది తూరులు చేయవలెను.

కండరచ్యుతి రెండువిధములు. కండరములు ముడుచుకొనుటయొకటి. రెండవది కండరములు అల్లనేడలడి వానిని యెముకలతో కలుపునట్టి సంధి బంధనములు లా వెక్కి- కండరములు సన్నగిలుట. అనగా కండరములకు రావలసిన పోషక ద్రవ్యములను తామే మ్రింగి లావగుట. అప్పుడది గట్టిపడి యుండును. సంధిబంధనములే కండరములవలె గాన్పించును. ఇందు కండరములందు కలిగిన సంకోచము (ముడుచుకొనుట) మర్దనము వలన సులువుగా కుదుర్చవచ్చును. కాని లా వెక్కిన సంధిబంధనముల యందలిలావును తగ్గించి కండరములకు పోషక ద్రవ్యములను చేర్చుటమాత్రము చాలా కష్టము. మృదలస కండరములయందలి లోపములను సరిచేయవచ్చును. ఆసంగతి మర్దన చికిత్సయను పాఠమున వివరముగా వివరించి యున్నాము. కనుక యీ సందర్భమున ఆపాఠమును ఒకతూరి తిరిగి చదువవలసినది.

కండరసంకోచమునకు సాగదీయుట నుంచిది. లేదా యెముకకు అంటియున్న కండరభాగమును పడలి, కండరమునకు అడ్డుగా ప్రవీడనమో, భేద్యమో (మర్దనచికిత్స చూ.) చేయవలెను. కండరమునకుచేయు మర్దనయందెల్ల చేతిని తేలికగా జారనీయక కండరమునకు బాగుగా వత్తిడి తగులసేయవలెను. మొదటవత్తిడి కొంచెము తక్కువగా నుండవలెను. దినములు గడచినకొలది నీవత్తిడిని యెక్కువచేయవలెను. మర్దనచేయు కాలమునుగూడ పెంచవలయును.

వెన్నునకు సంబంధించిన కండరములను మర్దన చేయనప్పుడు యీ క్రిందినియమములను పాటింపవలెను.

వెన్ను (Lumbar Region) భాగముమీద నిలువుగానుండుకండరములను మర్దనచేయునప్పు డీక్రిందివిధముగా చేయవలెను.

వెన్ను భాగము, వెన్ను పామునకు కుడివైపుకండరములకు మర్దనచేయవలసిననెడల రోగి బల్లమీద బోర్లపరుండును. వైద్యుడాతనికి యెడమవైపున మలుగులవద్దనిలుచుండవలెను. వైద్యుడు తన కుడిచేతితో రోగియొక్క మోకాలును పట్టుకొని తలవంకకు యెత్తవలయును. ఎడమచేతిని రోగి వెన్ను భాగమున వెన్ను పామునకు కుడివైపున బోర్లంపవలెను. రోగి మోకాలును తలవైపునకు లాగు కాలమందు వెన్ను పూసనుండి కుడివైపునకు కండరములను బలముగా సరిదీయవలయును. మోకాలుయెత్తునపుడు ఊపు (jerk) ఉండరాదు. నిబ్బరముగా యెత్తవలయును. అప్పుడు అనామకాస్థి బల్లమీద తగులక స్తైకి లేవవలయును. కండరములనుగూడ నిబ్బరముగా సరిదీయవలెనేగాని ఊపు పనికిరాదు. తరువాత యధాస్థానమునకు తేవలెను. ఇట్లు ఆరుమొదలు యెనిమిది తూరులు చేయవలెను. వెన్ను భాగమున వెన్నునకు యెడమవైపు కండరములను మర్దన చేయునప్పుడు రోగియొక్క యెడమ మోకాలును పైకెత్తి వెన్ను భాగమున వెన్నునకు యెడమవైపు కండరములను సరిదీయవలయును.

నడుములోని కండరములను సరిజేయుట: రోగి పైవలెనే బోర్లపరుండును. వైద్యుడు అతని నడుమువద్ద అతనికి యెడమవైపున నిలుచుండును. వైద్యుడు రోగియొక్క కుడి అనామకాస్థియొక్క వెలుపటి వైపున తన కుడిచేతితో పట్టుకొనవలెను. తన యెడమచేతిని వెన్ను పామునకు కుడివైపున బోర్లంచవలెను. అప్పుడు కుడిచేతిలోని మలుగు యెముక

(అనామకాస్థిని) పైకెత్తవలయును. ఎడమచేతిక్రిందనున్న కండరమును వెన్ను పామునుండి కుడివైపునకు త్రోవవలయును. ఇట్లే యెడమవైపునకును మర్దన చేయవలయును.

నడుములోపై భాగమునకు కుడివైపున నిలువుగానున్న కండరములను సరిజేయుట: రోగి బోర్లపరుండును. వైద్యుడు రోగియొక్క యెడమవైపున భుజములదగ్గరగా నిలుచుండవలెను. రోగి తన ముఖమును యెడమవైపునకు తిప్పియుంచవలయును. రోగియొక్క కపాలము యొక్క కుడివైపున చెవికి కొంచెము యెగువన వైద్యుడు తన యెడమగండచేతిని ఆనించి అరచేతిని ముచ్చెలకుంటమీదికి చాచవలయును. కుడిఅరచేతి యొక్క మూలమును నడుమునందలి పైభాగమున వెన్ను పామునకు కుడివైపున ఆనింపవలెను. రోగితలను వైద్యుడు తనవంకకు తన యెడమచేతితో లాగవలయును. అదేసమయములో కుడిచేతితో వెన్ను పామునుండి కుడివైపునకు కండరములను సరిదీయవలెను. తరువాత యధాస్థానమునకు రావలెను. ఇట్లు ఆరుమొదలు యెనిమిది తూరులు చేయవలెను. ఇట్లే యెడమవైపున నుండుకండరములకు గూడ మర్దన చేయవలెను.

దేహమునందలి యేభాగముననున్న కండరముగాని, యెముకగాని అది యుండవలసిన చోటనుండక స్థానభ్రంశమునొందినపుడు వైద్యుడు వీలెరిగి వానిని సరిచేయవలయును. సరిజేయువిధములలో కొన్ని విధములు యిచ్చట వివరించితిని. పుట్టాతునే యెవరూ అస్థివైద్యులుకాలేదు. పుస్తకాలు చదివినంతనే చాలరు. తనకు తెలిసిన ప్రతి విషయమును జాగ్రత్తగా ఆచరణలో పెట్టి చూచినప్పుడే వానికావిద్యయందు నేర్పరితనము కుదురును. మొదట మొదట స్నేహితులకు యీ

విధానములనువాడి నేర్చుకొనవలెను. అవకాశము కలిగినపుడెల్ల యందలి విధులను ఆచరణలోపెట్టి చూడవలెను. అవకాశమును జారవిడువవలదు- కాని హతయోగ ప్రదీపికయందు కొన్నియోగా సనములు వర్ణింపబడినవి. అందులోని ఆసనములను అభ్యసించినయెడల కశేరుకా సమీకరణమువలనను, అస్థిసమీకరణమువలనను యేప్రయోజనములు కలుగునో ఆప్రయోజనములు కలుగుటయేగాక ఆంతరవయవములలోని దోషములు లేకుండ వెలువడి పోవును. అనుభవయోగాభ్యాసము అనే గ్రంథమును ప్రకృతి ఆఫీసువారు అమ్ముచున్నారు. అందు కొన్నినిత్య ఉపయోగమునకు పనికివచ్చు ఆసనములు వివరింపబడినవి. వానిని అభ్యసించి మేలును పొందవచ్చును.

యోగాసనములు వేయుటకు వీలుకుదురని బాలురు, వృద్ధులు, రోగులు - వీరి కొరకే యీ కశేరుకాసమీకరణము ప్రయోగించి, తిని తీరుగునట్టి వారికెల్ల యోగాసనములు బోధించుటయే మంచిదని మాసలకా.

ఇప్పటితో కశేరుకా అస్థిచికిత్సలు పూర్తియైనవి. కనుక యీ ౬ వాతములను తిరిగి ఒక తూరి చదివి మనసముచేసి మనస్సునకు పట్టించుకొనవలెను. వానిని చాల క్లుప్తముగా వ్రాసినాము. ఈ శాస్త్రములను గురించి పెద్దగ్రంథములు ఇంగ్లీషుభాషలో నున్నవి. కావలసినవారికి వానిని వెలకు తెప్పించి యిచ్చెదము. వానిని తెలుగులో ప్రచురింపవలయునని కోరిక గలదు. దేనికైనను ప్రజల ఉత్సాహముతో గూడిన ఆదరము అవసరము. తగినంత ప్రోద్బలము, ఆదరము చూపబడనేని వానిని తెలుగులోనికి అనువదించెదము.

ఇంతవరకును సామాన్యముగా ప్రారంభకులు

తెలిసికొనడగినంత భాగమే వ్రాసితిమి. శ్రద్ధ గలవారు చదువుటకు తొట్టివైద్యము, సునిశిత వైద్యము, ముఖవైఖరీవిద్య మొదలగు 60 గ్రంథములు తెలుగులో లభించును. వానినెల్ల చదివి విద్యార్థులు తమ జ్ఞానమును వృద్ధిచేసుకొనవచ్చును.

ప్రశ్నలు.

౧. అనామకాస్థులలోని లోపములను సరిచేయుటకు మొట్టమొదట గమనింపవలసిన నియమమేమి?
౨. అనామకాస్థి ముందుకు జరిగినప్పుడు యెట్లు చికిత్స చేయవలెను?
౩. అనామకాస్థి వెనుకకు జరిగినప్పుడు యెట్లు సమీకరింపవలెను?
౪. ప్రకృతైముకలు దూరమైనప్పుడు యెట్లు సరిచేయవలయును?
౫. ప్రకృతైముకలు దగ్గరగా నొక్కకొని పోయినప్పుడు వానిని దూరముచేయుటెట్లు?
౬. కండరములందలి సంకోచమును యెట్లు సరిచేయవలెను? సంధి బంధనము లావైనప్పుడేమి చేయవలెను?
౭. వెన్నుభాగమున నిలువుగానుండు కండరముల యందలిచ్యుతిని యెట్లు సమీకరింతువు?
౮. నడుము భాగమున పైనను, దిగువను నుండు కండరములయందలి లోపములను యెట్లు సరిచేతువు?
౯. జత్రీవు జారిపోయినప్పుడెట్లు చికిత్సచేతువు?
౧౦. యోగాసనము లెవరికి ఉపయోగపడును? యోగాసనములు పనికిరానివారెవరు?

 జవాబులు కాకితమునకు ఒక శైవుననే వ్రాయవలెను. కాకితములకు 1, 2 అని సంఖ్యలు కేయవలెను. వానికి గుండునూదిగుచ్చవలెను. లేదా దారుమతో కట్టవలెను.

ప్రకృతి గృహ వైద్యము

౨౪ వ పాఠము .

మానసిక చికిత్స

☛ [వెనుకటి రెండుపాఠములు ౨౧-౨౨ అని పొరపాటున అచ్చుపడినవి. అవి ౨౨-౨౩ అని దిద్దుకోవలెను. ఇది ౨౪ వ పాఠము. ఈపాఠముతో ఈగ్రంథము పూర్తి అగుచున్నది.]

సంపాదకుడు

మానవ దేహమునందుగలుగు వ్యాధులకు యెట్లు చికిత్స చేయవలెనో నీవు బాగుగా గ్రహించితివి. మొదట మానవ దేహమున యెముకలు ఏవి యెక్కడ నున్నవో, దేహవయవములెక్కడ నున్నవో, అవి యేమిపనిచేయునో, అవి యేల చెడిపోవునో, చెడిపోవునప్పుడు యే బాధలు కలుగునో తెలిసికొంటిమి. వానిని నివారించుటకు జల, సూర్యకిరణ, వ్యాయామ, మర్దన, పథ్యచికిత్సలను తెలిసికొంటిమి. మరియు కశేరుకాచికిత్స, అస్థిసమీకరణాది చికిత్సలను నేర్చుకొంటివి. ఇక ముందు నేర్పబోవునది పైవానికన్న చాలానన్నైనది ఏమనిన యిదివరకు కంటికి కనుపించు లక్షణములకు ప్రత్యక్షమగు చికిత్సా ప్రక్రియలను నేర్చుకొంటివి. ఈపాఠమున కంటికి కనుపించని మనస్సులోని రోగములను నీమానసికశక్తి వలనను, కాంతిశక్తివలనను, నీ మీద రోగికి దోర్బడే గురి (కారవము) వలనను మాత్రమే కదుర్చుట నేర్చుకొనవలసియున్నది.

ఈ వైద్యమును యితరులకు ప్రయోగించుటకు ముందు నిన్ను నీవు బాగుచేసుకొనవలెను. నీవు బాగుపడినగాని యితరులను బాగుచేయజాలవు. ముందు నీలోనున్న రోగములనెల్ల నీమానసిక శక్తిచే పోగొట్టుకొనవలెను. నీవు సంపూర్ణమైన

ఆరోగ్యమును పొందినగాని నీమనస్సు నిర్మలముగానుండదు. నిర్మలమైన మనస్సుతో గాని యితరుల మనస్సంబంధమైన రోగములను పోగొట్టజాలవు.

ఇది చాల పెద్దవిషయము. దీనినిగురించి గ్రంథ రాజము లున్నవి. ఇక్కడ మిక్కిలి కొద్దిగా మాత్రమే వ్రాసెదము. ఈశక్తిని ప్రయోగించుటకు ముందు మానసిక శాస్త్రము నేర్చుకోవలెను. తరువాత నాడులను గురించియు వాని నిర్మాణము నడకను గురించియు నేర్చుకొనవలెను. నీయందుండెడి “ఇచ్ఛాశక్తి” (Will power) వృద్ధిచేసుకొనవలెను. ఈ పరిశోధన అపారమైనది. ఈవిద్యయొక్క లోతును యెవరును కనిపెట్టలేరు. అగమ్యమైనది. అయినను యెంతనేర్చుకొనిన అంత ఫలమును తప్పక ఇచ్చును. అందువలన భీతిని బొంద నవసరములేదు. ఆవిద్యను నేర్చుకొనుటకును ప్రవీణుడగుటకును అవసరమైన ప్రారంభజ్ఞానమును ఉత్సాహమును మేమీపాఠమువలన గలిగించెదము.

నిజమునకు ప్రకృతి వైద్యలేగాక ప్రతిమానవునికి మానసిక శాస్త్రము తెలిసియుండవలెను. అది తెలిసియుండని మనిషి యేమంచి పనికిని ప్రయత్నము చేయడు. ప్రయత్నసాధ్యమైన

ఫలము లతనికి లభింపవు. అలవాటులు, ప్రవర్తన నీతి, మతము, సంఘము - వీనియన్నిటియందును అతనిగతి అధోగతియే. అతనికి ఇచ్ఛాశక్తి గూడ పనిచేయదు. చివరకు రోగము సయితము గలుగును. ఈ విషయమును చాలా మంది యెరుగనే యెరుగరు. పాఠశాలలోగాని, కాలేజీలోగాని, మనము యెచ్చట చదివియున్నను మీరు లెక్కలు, జాగ్రత్త, హిప్పరీ, సైన్సు, సివిక్సు, తెలుగు, యింగ్లీషు మొదలగు నవే నేర్చినారుగాని “ఇచ్ఛాశక్తి” అనునది యొకటి గలదనియు, దానిని వృద్ధి బొందించు కొనిన అనేక ప్రయోజనము లున్నవనియు మనకు బోధించియుండలేదు. ఎన్ని సంవత్సరములు చదివినను మానసికశక్తిని యిచ్ఛాశక్తిని వృద్ధిబొందించుకొను శాస్త్రము లెచ్చట బోధింపరు. ఇచ్ఛాశక్తి వృద్ధిబొందని వాని కెందును జయముచేకూరదు. ధనముగాని, యశముగాని, ఐహికసుఖములుగాని, ఆముష్మిక సుఖములు గాని రావలెననిన “ఇచ్ఛాశక్తి” బలపడియే తీరవలెను. నీయం దాశక్తి బలపడిననాడే నీవు నీరోగుల ఆరోగ్యమును బలపరచగలవు. అది మిక్కిలి పడినయెడల యే చికిత్సా ప్రక్రియలు చేయనక్కరలేదు; నీవు కోరిన యెడల నీదర్శన మాత్రముననే రోగములు పారిపోవును. కనుక యిప్పుడే “ఇచ్ఛాశక్తి”ని రగుల్కొల్పుము. నీవు కోరినంతనే నీదేహమునం దాశక్తి ప్రవేశించినది. ముందు నీభావనాబలమున దానిని వృద్ధిపఱచుము. నీవు ఆరోగ్యవంతుడవైతివి. నీయందు యిచ్ఛాశక్తి దగులుకొనినది. నీవిప్పుడు రోగుల రోగములను నివారింపగలవు.

నీయం దాశక్తియున్నది. సహస్ర సూర్యుల కాంతితో నీయం దాశక్తి ప్రకాశించుచున్నది.

నీవు కోరిన ఆశక్తి నీకు త్రోవచూపగలదు నమ్ముము. భావనచేయుము. “నేను చేయగలన చేసితీరదను” అని యేపనిని గురించియెనన గట్టిగా కోరెదవేని నీవా పనిని చేసితీరగలవు. ప్రపంచమున అనేకులు కాలవశులై గాలిలో గట్టిపోచవలెను, నీటిమీద చిన్న కొయ్యముకు వలెను త్రోవతెలియక అటునిటు కొట్టుకొని రథకృతలై నశించిపోవుట మనము చూచున్నాము. కాని కొంచెము కాలు నిలు త్రొక్కుకొని తన శక్తిని తాను తెలసికొని వాడే కొంచెము నామకు డగుచున్నాడనియ మనము తెలసికొనుచున్నాము.

ఎప్పుడైతే “నేనుచేయగలను, చేసితీరదను” అ గట్టిగా భావించుచున్నావో, నీవు అపజయవలను లెక్కచేయక, కష్టములను నహించి, దేయాసమును పాటింపక, నీవాపనిని చేయగలుచున్నావు.

ఈఇచ్ఛాశక్తిని బలపరచినకొలదిని అదిగో అభ్యాసమైపోవును. అభ్యాసమైన తరువాత నీ “ఇచ్ఛ” గించినదెల్ల అయితీరును. ఈసంగ ణకను బాగుగ బోధపరుచుటకు ప్రయత్నించుచున్నాను. మనస్సు రెండువిధములు: వ్యక్తము, అవ్యక్తముని. వ్యక్తముగుమనస్సుతో మనవివేచనచేసి యేదిచేయవచ్చునో యేదిచేయరాదో నిర్ణయించి ప్రతిపనియును చేయుచుదుము: నడచుట, కూర్చుండుట, వినుట, చూచుట, చదువుట, ఉపన్యసించుట మొదలగునవి. అవ్యక్తముగు మనస్సు మనకు తెలియకుండనే కొరపనులను చేయును. తినినఅన్నమును జీర్ణచేయుట, రక్తమును అభిసరింపజేయుట, హృదయమును స్పందింపజేయుట మొదలగున ఇట్టిరెండు పక్షములుగల మనస్సునందు “ఇచ్ఛ

